GRAMMATICA SLAVICA AUCTORE ANTONIO BERNOLÁK AD...

Anton Bernolak

Digitized by Google

6
6-a
41

M

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
2 G
44

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

~~1. 10. 2~~

II 14 G

II 15 F

Digitized by Google

GRAMMATICA SLAVICA

AUCTORE

ANTONIO BERNOLÁK

Ad

Syſtema Scholarum Nationalium in Ditionibus Cæſareo-Regiis introductum accomodata.

Editio prima in Pannonia.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

Melior poſt aſpera fata reſurgo.

POSONII,
IMPENSIS IOANNIS MICHAELIS LANDERER
PERPETUI IN FÜSKUT.

1790.

Digitized by Google

Non poteſt quiſquam beate vivere, qui ſe tantum
, qui omnia ad utilitates ſuas convertit:
vas oportet, ſi vis tibi vivere. (Seneca
br.)

Digitized by Google

PRAEFATIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

§. I.

Cum plurima ſunt, eaque immortalia virorum magni ingenii & excellentis doctrinæ præclare de humano genere merita ſtudia, tum illud cumprimis, quod in percolendis, illuſtrandis, atque facilitandis vernaculis Linguis collocatur ſtudium, tantum eſt, tamque eximium, ut gratis hominum inſculptum cordibus nulla unquam vi eripi, tenaci impreſſum menti nulla poſſit temporum obliterari vetuſtate. Hoc illud ſtudium eſt, Benevole Lector! quod de rebus humanis diviniſque non modo bene recteque loqui, ſed & ſcribere docet; quod gentes ac populos, quos antea ſola diſcordia linguæ diſſociaverat, ex diſſidio illo in mutuam, et inſitam naturæ humanæ ſocialitatem coadunat. Gravis eſt, ſed veriſſima celebris cujusdam Scriptoris in hanc rem ſententia: *Linguarum diverſitas hominem alienat ab homine, & propter ſolam linguarum diverſitatem nihil prodeſt ad conſociandos homines tanta ſimilitudo naturæ: ita, ut libentius ſit homo cum cane ſuo, quam cum homine alieno.* Quapropter, quo ſunt inter diſſociatas nationes atque populos loco ha-

Digitized by Google

habendi ultro citroque miſſi caduceatores, eandem prorſus hi quoque merebuntur dignationem, qui id circa Linguæ ſuæ ſtudia elaborant, ut non modo domi fiant illuſtria, ſed & gentium circumſitarum oculos animosque ad ſui cognitionem advertant. Quæ ſane molitio uti ex ſe honeſtiſſima eſt, ita eo patet latius, quo circa Linguam occupatur antiquiorem, præſtantiorem, atque uſus & utilitatis auguſtioris.

§. II. Iſtud vero eſt, quod de eorum, qui *Linguam Slavicam* eunt illuſtratum, tenui, uti videbitur ſuo ipſorum ingenio abundantibus, molimine confidenter ſuſtinuerim adfirmare. *Linguam* enim *Slavicam* dum dico, & antiquiſſimorum populorum jam olim fuiſſe ajo, & dictionis exuberante quadam copia, elegantia, ac majeſtate præſtantem, & ita late per innumeros fere populos diffuſam, uti in Europa aliam nullam.

§. III. De *vetuſtate Slavonicæ* Linguæ nihil adtinet ſcrupuloſius, elaborare; cum tanta ſint argumenta ut vel numerum eorum deſignare difficile ſit in ea multitudine, ne dicam ſingulorum pondera pro merito æſtimare. Si *Heneti*, gens Paphlagoniæ, & cujus antiquiſſimus ſcriptorum Homerus meminit, Slavorum parentes ſint habendi, ſicuti ſunt omnino, doctiſſimorum quorumvis virorum ſententia; *Linguam*

Sla-

Slavicam habebimus, cum antiquiſſimis quibusque de originum vetuſtate haud iniquo ſucceſſu certaturam. (*a*)

§. IV. De ejus latiſſime diffuſo, & armis, ac migrationibus propagato uſu ex vero ſentit *Centuria* VII, *pag.* 146 Révajus, dum dicit: *Lingua Slavica hodie omnium latiſſime patet; utpote, quæ a Mari Adriatico ad Oceanum uſque ſeptentrionalem ſe extendere videatur: nam ea utuntur Iſtrii, Dalmatæ, Croatæ, Boſnenſes, Bohemi, Sileſii, Luſatii, Poloni, Lithuani, Pruteni, Scandinaviæ incolæ, & Ruſſi longe lateque imperantes. Bulgari item & multæ aliæ vicinæ regiones Conſtantinopolim fere uſque: adeo, ut toto orbe terarum ſit Lingua Slavica, qua plurimas gentes & nationes alloqui, mutatis tantum dialectis, ob vicinitatem aliorum populorum aliquid peregrini habentibus, licet; ut, ſi Linguarum gloria ab uſu, fa-*

 mili-

a) De vetuſtate Slavonicæ Linguæ & Gentis ſcripſerunt: M. Jacobus Jacobæus in *Vinà Gentis Slav.* *delineat* Leutschoviæ a. 1642. Daniel Sinapius in *Neoforo Latino-Slavonico*, ibid. a. 1678. Job. Piſcatoris in *Diſſertatione* Wittembergæ habita. P. Martinus Szentiványi in *Cur. Miſcell.* Dec. a. Schurtzfleiſchius in *Diſſertat. de rebus Slavicis.* Mathias a Sudetis *de Orig. Bohem.* Lomonoſſowius in alten ruſſiſchen Geſchichten. Jos. Sim. Aſſemannus vir de gente Slavonica optime meritus in *Kalendariis Eccleſiæ univerſæ.* C. Joan. Chriſtoph. de Jordan *De Originibus Slavicis &c.* opere Chronologico-Geographico-Hiſtorico, Viennæ 1745, Tomi II in fol. & alii innumeri. Conf. *Diſſert. Philologico Critica de Literis Slavorum &c.* pag. 4. 5, 6, 7.

miliaritate, & latitudine petenda eſſet, ipſa Slavonica cum Latina ceteris palmam eriperet; cujus adminiculo prope dimidia Europæ pars, nonnula etiam Aſiæ peragrari poteſt. Hæc ita ſunt omnino. (b)

§. V. Sed etſi aliunde, quam ab uſu, familiaritate, & latitudine gloria Linguarum petatur, habent, quod glorientur Slavi, ſive de copia, ſive de elegantia, ſive de majeſtate Linguæ ſuæ. Enimvero copia nominum & verborum tanta illi ineſt, ut nulli Linguæ, ne Græcæ quidem, cedere cogatur: elegantia autem dictionis ita præſtat, ut omnium Europæ Linguarum decora non æmulari modo, ſed vincere etiam unica Sla-

b) Slavonicæ Linguæ amplitudinem multi Scriptores literis conſignarunt, in his, Joannes Puchovienſis in ſua *Coſmographia*, Ferdinando I. Imper. A. 1554 dedicata, Joh. Herbinius, qui ex hebraico fonte hanc Linguam derivat, in *Religioſis Kiovienſibus Cryptis*, Jenæ 1673 in 8vo. Abrahamus Frenzelius, qui idem præſtare conatus eſt in *Originibus linguæ Sorabicæ*, Budiſſinæ 1693, in 4to. Eduardus Bernhardus, doctiſſimus Anglus, in libro, cui titulus: *Orbis eruditi Literatura a charactere Samaritico deducta*, Oxonii, 1689, in fol. G. C. Kirchmayer in *Diſſert de Lingua Slavonica*, Witt. 1697. Herberſteinius *rerum Moſcoviticarum* P. I. Brerewoodus in libro Anglico, in latinam poſtea linguam converſo: *De Scrutinio Religionum & Linguarum*. Conradus Geſnerus in *Tractatu de differentia Linguarum*. Nicolaus Miris Parochus Szklenenſis in *Curioſo de Lingua Slavonica Commentariolo*. Thomas Bozius in libro *de Sign. Eccleſiæ Dei*. Cl. Aſſemmannus in *Kalendariis Eccleſiæ univerſæ*, Joan. Leon. Friſchius in *binis de Hiſtoria Linguæ Slavonicæ Schediasmatibus*, omnium, ſi Kohlio credimus, accuratiſſimus; & alii.

Digitized by Google

Slavonica poſſit. *Neque enim*, verba ſunt celebris Mathiæ Belii, *ſi quid ex vero judicare poterimus, Hiſpanicæ gravitate, majeſtateque; blanditie, ac facilitate Gallicæ; Anglicæ ſublimitate, efficacitateque; Germanicæ ſenſus & emphaſeos ubertate; lenitate, ac ſuavitate Italicæ; denique Hungaricæ noſtræ imperioſa illa ſeveritate quidquam concedit: ita abſolutarum eſt qualitatum, ſi viri ea utantur docti, eloquentes, & ad ſocietatem nati efformatique.*

§. VI. Etſi vero magna hæc eſſe nemo diffiteatur, illud tamen ad decus & ornamentum, conciliandamque *Linguæ Slavicæ* æſtimationem maximum eſſe puto, quod ea ad tollenda quoque de vero & genuino ſenſu, ordine & numero, capitibus item & textibus Librorum Sacrorum dubia, præſertim dum res eſt cum adverſariis agenda, non parum adferat adjumenti; cum in ea plurimi dentur Scripturæ Sacræ, ætatem typographicam ſuperantes, Codices manuſcripti. (c) Atque hinc eveniſſe mihi perſvaſum habeo, quod

c) Codices LL. SS. Slavonicos recenſet Jacobus Lelong in *Bibliotheca Sacra*, Paris. 1723, T. II in fol. Joan. Petr. Kohl in *Introductione in Hiſtoriam & rem Literariam Slavorum*, Altonaviæ, 1729, in 8vo. F. Fortunatus Durich in *Diſſert. de Slavo-Bohemica Sacri Codicis verſione*, Pragæ 1777, & alii. Quibus adde Codicem Slavo-Bohemicum N. T. in forti charta ſcriptum, primis literis librorum auro & vario colore exaratis, qui in Bibliotheca Seminarii Generalis Cleri Regni Hungariæ Poſonienſis exſtat, ac anno rep. ſal. 1469 in Vigilia S.

Clariſs. Michaelis, celeberrimus apud Proteſtantes Scripturæ Sacræ, præſertim V. T. interpres, in der Einleitung in die Schriften des neuen Bundes, §. 88, de Slavicis verſionibus inſcripto, Slavicæ verſionis non tantum ſtudium commendet, verum etiam doleat illius Linguæ condiſcendæ opportunam occaſionem in juvenili ætate a ſe intermiſſam fuiſſe. Mira ſane Linguæ Slavonicæ extra Slavoniam commendatio! qua, quid excellentius, quid ad Slavicæ Linguæ celebritatem illuſtrius cogitari, quo majori Lingua Slavonica potuit condecorari monumento?

§. VII. Taceo jam propenſum Romanorum Pontificum, Nicolai I præſertim & Joannis VIII in hanc Linguam ſtudium, qui ea ipſas Miſſas, Canonicasque horas (*d*) celebrandi plenam fecerunt

runt

Jacobi pe quemdam Wenceslaum, apud S. Adalbertum Scholaſticum Magiſtrum, abſolutus eſt. Dolendum, quod Codex hic, primo capite Marci & quinque primis capitibus Matthæi elaceratis ac deperditis, mancus, nec non a tineis aliquibus in locis corroſus, noviter non deſcribatur.

d) Miſſale Slavo-Latinum typis omnium prima vice prodiit Venetiis, a 1528 in 4to, opera F. Pauli de Modruſſa Ord. Min. Conven. per Franciſcum Bindoni & Maſeum Paſyni. Breviarium autem itidem Slavo-Latinum ibidem a. 1561 opera Nicolai Brozich. Romæ in Bibliotheca Collegii Urbani extant Ritus Slavo-Latini duo *Breviaria*, & tria *Miſſalia* MSS. I Breviarium a 1387, II exacto anno 1389 eſt conſcriptum. Miſſale I exaratum videtur a. 1387, II 1435, III 1402. De reliquis confer Aſſemannum Tom. IV. Ritualia autem quod adtinet, præter ea, quorum meminit Aſſemannus, extat in Bi-

Digitized by Google

runt poteſtatem; ut quæ Lingua cum Latina, Græca, & Hebræa exiſteret aliarum Linguarum mater, ſimul cum illis in Religionis admitteretur ſocietatem. Non commemoro amplius Caroli IV Imperatoris conatus, Linguam Slavicam ad maximam, quam poſſet, evehendi celebritatem etiam in vita civili cupientis, quando id in *Bulla Aurea*, quæ hucdum Romani Imperii lex eſt fundamentalis, ſancivit, ut Septemviri, ſeu Electores omnes ac ſinguli ſlavice & loqui & ſcribere ſcirent. (*e*)

§. VIII. Cave autem exiſtimes Benevole Lector! nuper demum, aut levi aliquo negotio has perfectiones Linguæ Slavicæ conciliatas eſſe: inde ab antiquis temporibus, multis virorum ex na-

bliotheca Pragenſi Codex Slavonicus, Venetiis 1626, 4ta Maji editus, hac inſcriptione inſignitus: *Epiſtole i Evangelia* &c. excuſus charactere Latino, in quo ritus præterea Sacri juxta Miſſale Romanum continentur. Miſſalis Ritus Slavo-Græci recentiſſima ſimul & emendatiſſima eſt editio ea, quam a. 1741 Clar. vir Matthæus Caramanus Archiepiſcopus Jaderæ adornavit, qui ſimul Cathalogum Librorum Slavo-Gcæci Ritus Aſſemanno dedit, quem Fr. Fort. Durich *cit. Diſſert.* pag. 18 refert.

e) Plura de Gloria Slavicæ Linguæ dabunt: F. Angelus Rocca in libro Romæ impreſſo, cui titulus: *Bibliotheca Vaticana.* Martinus Quiatcovius de Rozicze in libro *de utilitate Linguæ Slavonicæ*, Regiom. 1569 in 4to Genebrardus Doctor Paris. Lib. 1. Cornelius a Lapide in Cap. 11. Geneſis pag. 239. Balbinus *Epit.* L. 1. *Miſcell.* L. III. Raynaudus Tomo XI in fine. Similes laudes lege in præfat. ad Gramm. Roſæ & Pauli Doleſchal, in Peſſina, & in aliis.

natione Slavica eruditorum, Bohemorum imprimis, Polonorum, & Ruſſorum, vigiliis & laboribus crevit ſimul Linguæ decus.

§. IX. *Bohemorum*, ab anno maxime 1533, in Lingua Slavica excolenda ſtudium notius eſt, quam ut mea egeat commendatione. Quis enim neſcit, nullum eſſe ſive ſacræ, ſive profanæ eruditionis genus, quod illi Lingua ſua patria non pertractaſſent? (*f*) His fere pares erant in ſtudio Lin-

f) Cathalogum Librorum Bohemica Lingua editorum, per varias eruditionis partes, publicæ lucis facit nunc Pragæ D. Unger, vir nomine tantum & laudabili fama mihi notus. Pars operis 1ma libros ad exegeſim Sacram pertinentes recenſens, prodiit jam anno proxime præterlapſo reliquæ adhuc ſunt ſub prælo. Ad inſtitutum noſtrum pertinent *Grammaticæ*: Mag. Matthæi Colin, Pragæ 1564. M. Benedicti Nudozerini, ibid. 1603. P. Drachovſzky e S. J. Olomucii, 1660. Proſequitur is partes Grammaticæ omnes, ac fuſe imprimis atque erudite tractat de arte Poetica Bohemorum, P. Georg. Konſtantil e S. J. Pragæ, 1667. Matth. Steyer S. J. ibid. 1668. Wencesl. Joanis Roſæ. ibid. 1672. Wencesl. Jandit, ibid. 1704. Grammat. Ling. Boh. ibid. apud Wuſſin 1715. Gramatyka Cžeſká w dwogj Střánce, Ortograhia predkom, Etymologia potom, wytiſſ. w Náměſſti, 1553, reimpreſſa Vetero-Pragæ 1588, auctore Benedicto Optato verbi Divini præcone, & Petro Kzel Pragenſi adoleſcentiæ Moderatore. Wyborné dobrý Spůſob, yak ſe má dobře po Czeſku pſáti neb tiſknauti. wytažený z Czeſké Biblj. wyt ſt. w Praze 1668. W. S. V. G Czechořečnoſt ſkrze Girjka Petrmanna w Preſſpurku u Simona Petra Webera 1783. Neuverbeſſerte bömiſche Gramatik verfaßt von Joh. Wenzel Pohl, Wienn 1783. Kurzgefaßte bömiſche Sprachlehre von Karl Ignatz Tham, Prag und Wienn in der Schönfeldiſchen Handlung 1783. Dictionarium grande Bohemicum Adami de Weleslavina Pragæ 1598. Joh. Karl bömiſch-lateiniſch-und deutſches

Linguæ Slavicæ *Poloni*, uti id innummerorum ſcriptorum, ſacrorum æque ac profanorum, facta cum cura variis in locis elucubratio ſatis ſuperque docet.

§. X. *Ruſſos* autem quod adtinet, ex quo potentiſſimus, ſummaque decorum fama celebratus *Princeps Michaelovizius* ſapientiſſimo ſane conſilio artem typographicam cum cineribus quaſi collapſam exeunte ſeculo ſuperiore apud eos erexit ac inſtauravit, tam erant in ſua lingua etiam atque etiam percolenda indefeſſi, ut non exiguus ſane pro illorum temporum conditione librorum numerus, eccleſiaſtici plerumque argumenti, ex Moſcuenſium officinis ejus auſpiciis prodiret. Præter ceteros Eccleſiæ libros, omnes propemodum, qui ab Eccleſia Ruthena recepti ſunt, Doctores Græci, totus *Chryſoſtomus* aliquot in folio ſat ſpiſſis voluminibus conſtans, *Baſilius* item *Magnus* (slavonice Bazil Weliki dictus), *Iſaacus Syrus*, Joannes *Climacus* (Leſtwica slavonice dictus,) *Ephrem Syrus*, aliique in folio plerumque editi, meroque Slavonico ſermone ſcripti tum temporis prodiere. (Vide *Bergium* Libro *de Eccleſia Ruthena*) Immo, qui usque ad *Petri I Magni* tempora ſacri æque,

Wörterbuch, 4 Theil in 4to, Prag 1764-68. Knjzka Slow ceſkých wilozených, odkud ſwûg Pocátek magi, gaký gegich geſt Rozum. Sepſaná od Kneze Mathauſſe Philonoma, Pjſare Konſyſtore Prazéke, a 1587 in 8vo Pragæ apud Georg Daczicenum, &c, &c.

ac profani libri prodierunt in lucem, omnes eodem idiomate puro ſcripti dicuntur; paucis tantum exceptis apud Friſchium capite V, *Hiſt. Slav. continua*: nimicum *Uloz'enie*, ſeu Corpore Iuris Ruſſici, & operibus Theologicis Simonis Polotski. Sed maxime ornatur atque excolitur Lingua hæc a *Libera Societate Ruſſica Moſcuenſi*, a 1771 Philologiæ Ruſſicæ cauſa, ad exemplum credo Italorum & Gallorum, inſtituta; quorum illi Academiam *della Cruſca*, iſti autem *Academie Francoiſe* Præſide celeberrimo viro Richelio ex præſtantiſſimis delicatiſſimisque ingeniis inſtituerunt, quorum ex arbitrio refigerentur vocabula, quæ ſeneſcerent, & nova, quæ præcudiſſet uſus, in honore haberentur. (g)

---

g) Noſtri inſtituti ſunt: *Grammatica Græco-S'avonica charactere Cyrillico*, Leopoli, 1519, in 8vo e Typographia Pædagogii Leopoli. Adami Bohorizh *Arcticæ horulæ ſuccifivæ de Latino Carniolana Literatura ad Latinæ Linguæ Analogiam accomodata*, Wittebergæ 1584, 8vo. *Grammatica major Slavonica*, 1651, in 4to Literis Cyrillicis in uſum Ruſſorum ad excolendam Linguam Slavonicam tota slavonice accuratiſſime ſcripta. *Manuductio ad Grammaticam Slavonicam*, 1696, Oxonii in Anglia ex Theatro Scheldoniano. *Alphabethum (Bukvar) Slavonico-Græco-Latinum*, 1701 Moſcuæ in 4to. *Grammatiki Slavenskya Pravilnoje Syntagma*, Moſcuæ, 1721; quod opus in compendium redactum, recuſum fuit in Novograd 1723. *Grammatica Ruſſica* Claris. Michaelis Lomonoſſow. Academiæ Scientiarum Petropolitanæ Socii, an. 1755 ruſſice primum edita, & porro germanica verſione Petropoli 1764 typis excuſa. *Grammatica Ruſſica in uſum Teutonicæ juventutis* an. 1773 Rigæ, in 8vo, opera Jacobi Rodde. Weiſsmanni *Germanico-Latino-Ruſſicum*, & aliud *Ruſſico-Gallicum Lexicon*. *Dictionarium trilingue*, hoc eſt *Dictionum, Slavonicarum, Græcarum & Latinarum Theſaurus, ex variis antiquis & recen-*

§. XI. *Croatæ* quoque & *Dalmatæ*, ac alii Slavicæ nationis populi eousque ad minimum in ſtudio Linguæ Slavonicæ ſunt progreſſi, ut ſint libris uſui ſive ſacro ſive profano neceſſariis, puta: *Grammatica*, *Dictionario*, *Scriptura Sacra*, & nonnullis *Orationum Sacrarum* exemplis, dialecto ſua vernacula elucubratis, proviſi. Soli *Pannonii Slavi*, ex cauſis forte alibi a me allatis, (*h*) adeo inertes fuere, ut hucdum in culturam dialecti Slavicæ, ſibi ſolis propriæ, nihil omnino in publicum proferrent: (*i*) licet, ut alia tacitus prætеream, inter omnes, quæ exiſtunt, Slavicas dialectos in idiotismo & elegantia nativa Matri Linguæ

tioribus libris collectus, & *juxta Slavonicum Alphabethum in ordinem diſpoſitus*, a Stephano Javorſzky Razanenſi Metropolitano, & Raphaele Kraſznopolſzky Rectore Scholæ Slavo-Latinæ Moſcuæ, & Fratribus Lichudis Cephalenenſibus Monachis compoſitum, a 1704, in 4to. *Tzerkovnij Slovjari* auctore Petro Alexiew typis Univ. Moſcuens. 1773, in 8vo; in quo Lexico Eccleſiaſtico ætymologia Slavonicorum antiquorum & peregrinorum vocabulorum in S Scripr. & libr. eccleſiaſticis occurrentium exponitur. De reliquis huc ſpectantibus libris antiquis & recentioribus conf. Joan. Friſch *Hiſt. Ling. Slav. contin.* Berolini, 1727 in 4to; & Clariſſ. Hartm L. C. Bacmeiſter Ruſſiſche Bibliothek zur Kenntniß des gegenwärtigen Zuſtandes der Literatur in Rußland St. Petersburg, Riga, und Leipzig 1772-1776, in 8vo.

h) In Præfat. ad *Diſſert. Philo. Crit. de Lit. Slav.* &c. pag. IV.

i) Si quædam opuſcula, præceptis & illis etiam mancis e fontibus dialecti Bohemicæ hauſtis impleta, & Bohemorum magis, quam Pannoniorum Slavorum pronunciationi uſibusque accommodata demas, qualia ſunt: Zprawa pjſma Slowenſkeho od Tobiaſſe Maſnycyuſa, Leta 1696 w Lewoci. Prjwod ku Dobromluwnoſti Slowenſké; Prjwod ku Dobropjſebnoſti Slowenſkého Pij-

guæ proximior ſit; (*k*) non meo, quod forte aliquibus ſtudio partium adfectum videri poſſet, ſed virorum omni exceptione majorum judicio. Ita, ut ex multis paucos commemorem, Dalimil Moravus, Canonicus Vetero-Boleslovienſis, iis, qui in quæſtionem vocant, cur Hungariæ Slavis nomen *Slovák* adhæſerit, & non a fluvio Vago, vel Grano, ut Moravis, Hannatis, Ruſſisque denominatio ceſſerit? reſpondet: *His Hungariæ Incolis merito adhæſiſſe nomen Slovák, cum præcipue hi Linguam Slavonicam videantur retinuiſſe, atque cultiſſime loqui adlaborent, qui non obſtante commixtione populi poſt Regni ſui abolitionem nil in Slavoniſmo ſuo ab aliis Nationibus participant, verum penes genuinum idioma Slavonicum hodiedum manent.* Et Illuſtriſſ. Joan. Chriſtoph. de Jordan, S. R. Majeſtatis Hungariæ & Bohemiæ Conſiliarius Bohemico-Aulicus Libro de *Orig. Slav. &c.* Vien-

ſma, & Etiri Gruntowne Tabule ku Proſpechu Mládeži Slowenſkých Sſkol, w Trnawe 1780 &c. &c. &c.)

k) Sunt, qui inter mortuas, qualis Latina & Græca eſt, Linguam Slavonicam antiquam referunt, & in libris tantum ſuperſtitem eſſe credunt. Eruditus tamen Italus *Benedictus Varchi* in libro admodum raro quem *l' Hercolano* inſcripſit, Venet. 1570, 4. p. 93. Slavonicam ſimiliter ut Turcicam &c. vivis Linguis adnumerat, ſic ſcribens: *Lingue vive ſi chiamano tutte quelle, le quali da uno o piu popoli naturalmente ſi favellano, come la Turca, la Schiavona, l' Ingleſe* &c. Alii mediam ſententiam amplectuntur, & nec inter mortuas plane, nec vivas Slavonicam Linguam referunt. Qua de re quid ſentiendum ſit, eruditorum & conſummatiſſimorum Philologorum judicium eſto.

Viennæ 1738, Sect. 57, pag. 127 ait, *Hungaro-Slavonicam, ſeu Hungariæ Slovakonum dialectum inter omnes ad Slavonicam accedentes proximam Linguæ matri eſſe.*

§. XII. Hæc ego ſæpius volvens atque conſiderans, haud difficulter nonnullorum fama doctrinaque eminentium virorum, identidem me cohortantium, auctoritate conſilioque ſum adductus, ut mea qualicunque opera ac induſtria pro mei ingenii modulo domeſticæ huic inopiæ ſubvenirem. Quapropter ante omnia vagam & incertam hucusque ſcribendi rationem ad regulas rite conſtitutas revocaturus, publicæ lucis feceram typis à Landererianis, Poſonii a 1787mo, *Diſſertationem Philologico-Criticam de Literis Slavorum, de diviſione illarum, nec non accentibus, cum adnexa Linguæ Slavonicæ per Regnum Hungariæ uſitatæ compendioſa ſimul & facili Orthographia*, Patriorum Philologorum nomine inſcriptam, quia nonniſi poſt [diuturnas cum eruditis viris diſceptationes, approbationesque concinnatam. Nunc autem multorum votis diu deſideratam *Grammaticam Slavicam* edo, uſui eorum, qui Linguam hanc ſive diſcere, ſive etiam ulterius excolere volent, deſervituram. Is quippe inter præcipuos ſcriptionis meæ finis eſt, ut ad majora Patriæ præſtanda excitem alios; quia inventis addere & unius inventi occaſione invenire aliud, non eſt dificile. Immo, ſi quis vel regulis hic traditis alias adhuc

ad-

addere, vel catalogum exceptorum augere, vel novas etiam exceptiones formare, aut erratis noſtris animadverſis ea detegere vel confutare volet, haud moleſte feremus; dummodo veritati & bono publico conſulatur. Nondum enim hoc pro opere omnibus numeris abſoluto vendito: utpote qui ſolus unicus haud ſufficio omnes ad anomaliam referendas colligere voces. Interim tamen adfirmare auſim, nihil hic deeſſe, quod ad accurate ſcribendum, loquendumque in hac Lingua jure requiritur; nec quidquam additum eſſe, quod Lectorem prudentem, & præjudiciis carentem confundere valeret.

Utere itaque hoc labore meo in tuum, proximique tui commodum, Benevole Lector! ut inde fructus in Rempublicam, inprimis ſanctiorem, redundare, & gloria DEI promoveri poſſit. Vale.

Dabam in oppido Csekléſz prope Poſonium, Kalendis Januarii, anno reparatæ ſalutis milleſimo ſeptingenteſimo octuageſimo nono.

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO.EMANUELE

GRAMMATICA SLAVICA

INTRODUCTIO

Grammatica Slavica Dobromluwnoſt ſlowenſká liber eſt, quo ars continetur slavice bene legendi, loqueudi, & ſcribendi; dividitur in quinque partes: *Orthœpiam* Dobročítanliwoſt, *Etymologiam* Slowpremeňeni, *Syntaxim* Slowſpogeni, *Proſodiam* Dobrowiſlownoſt, & *Orthographiam* Dobropiſebnoſt.

PARS I.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepiæ nomine ea pars Grammaticæ venit, quæ literas una cum accentibus ſuis

Digitized by Google

cognoſcere, rite pronunciare, & diſtribuere in ſyllabas, ac tandem voces inde ortas recte legere docet: quæ quinque Orthoepiæ objecta totidem capitibus abſolvemus.

CAPUT I.

De Literis & earum diviſione.

§. I. Literæ Slavis uſitatæ, ac neceſſariæ una & viginti numerantur: Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ji, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Sſ, Tt, Uu, Ww, Zz. (*a*)

a) Confer *Diſſertationis* noſtræ Philologico-Criticæ *de Literis Slavorum &c.* totum Cap. I, & Cap. III §. III; ubi docuimus, Literas: J conſonantem, j liqueſcens, Qq, s, ß, Vv, Xx, Yy, eſſe & Alphabetho Slavico prorſus expungendas, ac loco earum G, i, Kk, ſ, ſ, Kſ kſ, Ji ſemper & ubique adhibendas.

§. II. Dividuntur in Vocales & Conſonantes. *Vocales* (Samohláſné) ſunt quinque: Aa, Ee, Ji, Oo, Uu, ratione toni brevioris vel longioris in *breves* (krátké), & *longas* (dluhé) ſubdiviſæ. Breves ſunt ſuapte natura omnes; ideo dum longiter pronunciandæ veniunt, ſigno, quod accentus acutus audit, (Aá, Eé, Jí, Oó, Úú inſigniuntur.) (*b*)

b) Adiſis *cit. Diſſ.* Cap. II §.§. 3, 4, 5 & 6: ubi rejecimus Vocalium in *ſimplices* & *compoſi-*

tas

tas, ſive *diphtongos occultas*, *firmas* & *concretivas* diviſionem.

§. III. Ceteræ appellantur *Conſonantes* (Spoluhláſné); quia nonniſi vocalibus junctæ clare, diſtincteque ſimul ſonant: & generatim in molles, ac duras diſtribuuntur. (*c*)

c) Malam eſſe Conſonantum in *duplices* diviſionem, *cit. Diſſ.* Cap. II §. 12 oſtenſum fuit.

§. IV. *Mollis* (makká) natura ſua conſona eſt apud Pannonios Slavos ſola Gg litera, quæ in paucis admodum vocabulis, & illis etiam maxime peregrinis, dure, ſicut *gamma* Græcorum, efferi, ac propterea tali caſu punctuari conſvevit. (*d*) Reliquæ omnes ſunt *duræ* (twrdé), in ſemivocales, liqueſcibiles ſeu liquidas, & mutabiles ſubdiviſæ.

d) Sunt, qui Literam Gg, exemplo aliarum Europæ nationum, pro exprimendo duntaxat ſono duro adhiberi velint, & pro expreſſione ſoni mollis, *Jotta* in Alphabethum Slavicum introduci. Sed nulla ratione a me impetrare poſſum, ut iſtud recte fieri poſſe mihi perſvadeam. Sua enim ſemper illi principio conſtare veritas debet: *Non eſſe* videlicet *Alphabethum pluribus literis onerandum, quam quæ ad quoſcunque ſonos in Lingua occurentes rite exprimendos plene ſufficiant.* Jam vero ſola litera Gg utrumque ſonum, & *durum* raro occurentem punctuata, & *mollem*, qui ei inde ab ætate typographica proprius eſt & naturalis, ac frequentiſſime occurit, ſine ullo ſigno quam accuratiſſime exprimit;

Digitized by Google

mit; niſi ergo entia ſine neceſſitate multiplicanda ſint, quod recte rationis principium fieri vetat, ſonus mollis a litera Gg avelli, & pro illius expreſſione *Jotta* in Alphabethum Slavicum introduci nequit. Dein: ſi in ſono Gg duro, atque *Jotta* in Alphabethum Slavicum introducendo conformitas Literarum Slavicarum cum aliis Europæ nationibus quæritur, jam auctor ſim Slavis; ut potius derelictis omnibus, quas nunc cum Germanis duntaxat & Bohemis ac Moravis communes habent, literis, reſummant reliquis omnibus totius Europæ nationibus uſitatas literas latinas, ineunte ætate typographica a ſe ſine ulla ſolida ratione deſertas, adoptentque hungaricam ſcribendi rationem, ceu ex omnibus aliis ſibi, ut Cap. III. hujus Partis docebit, convenientiſſimam: quam ipſe quoque hac in Grammatica ſecutus fuiſſem, ſi tantæ mutationis primus dux & author exiſtere voluiſſem.

§. V. *Semivocales* (Polohláſné) ſunt Ll & Rr, quæ in defectu literæ vocalis ex ſeipſis etiam ſyllabæ neceſſarium tonum dare, ac commode ſatis exprimi queunt; ut ex vocibus Plt *ratis*, Prſt *digitus*, &c. colligere licet.

§. VI. Conſonantes Čč, Ďď, Ľľ, Ňň, Šſ̌, Ťť, Žž alii *molles* appellant, mihi eas *Liqueſcibiles* ſeu *Liquidas* (ťekúcé) nominare placet; quia in certis caſibus, ex uſu potiſſimum diſcendis, tonum lenem in ſe ipſis recipiunt, ac quaſi liqueſcunt; ideo tum ſemper ſigno ſeu accentu liquido inſigniendæ, ut

Digitized by Google

ut ab ipſis duris Cc, Dd, Ll, Nn, Sſ, Tt, Zz, quarum longe alia pronunciatio eſt, rite diſtinguantur. (*e*)

e) Male in numerum harum literarum referri a Grammaticis Bohemis conſonantes Bb, Ff, Mm, Pp, Rr, Ww, *cit. Diſſ.* Cap. I, §. 9 probatum fuit.

§. VII. *Mutabiles* (Preměnitedelné,) alias *Transformativæ* dictæ conſonantes, quæ in flexione, derivatione, aut compoſitione Nominum & Verborum molliorem ſonum affectantes in alias plane literas permutantur, ſunt ſequentes:

h		z, vel ž; ut:	Noha Noze, luhať lužem, Boha boží.
ch		ſſ;	Mucha Muſſe, Strecha Streſſe.
k	in	c, vel č;	Ruka Ruce, plakať plačem.
t		c;	treſtat treſcem.
z		ſ;	Z Bratom, ſ Pánom zoral, ſpíſal.

CAPUT. II.

De Accentibus Literarum.

§. I. *Accentus* (Hlaſuznak, Prizwuk) in genere nihil aliud eſt, quam toni extraordinarii in enunciatione alicujus literæ (vel

Digitized by Google

potius ſoni, quem litera exprimit) occurrentis indicium: qualis cum in Lingua Slavica triplex occurrat, longus ſeu acutus, liquidus vel, ut aliis placet, mollis, aſper denique ſeu durus; hinc accentu triplici, acuto videlicet, liquido & aſpero Slavi opus habent. (*f*)

f) Superfluum eſſe apud Slavos *accentum circumflexum* ſupra ê, & *rotundum* ſupra ů collocari ſolitum, *cit. Diſſ.* Cap. II §. 6, & Cap. III §. 5 demonſtratur.

§. II. *Accentus acutus* ſeu *longus* (dlúhi Prízwuk) deſignat eam, cui ſuperpoſitus eſt, vocalem acuto ſeu longo tono eſſe proferendam, ut: Pán *dominus*, wézt *vehere*, Hrích *peccatum*, Bóh *Deus*, Múka *farina.* (*g*)

g) Vocales longas non bene geminari ad indicandum earum tonum longum, maleque loco *í, ó, ú* accentuati poni *j, uo, au ů*, *cit. Diſſ.* Cap. I §. 6, Cap. II §-§. 5 & 6. Cap. III §. 2 probatur.

§. III. *Accentus liquidus* (Prízwuk tekúci,) aliis *mollis* vel *lenis* dictus, deſignat conſonantem, cui incumbit, liquide eſſe pronunciandam: cujuſmodi pronunciatio cum nonniſi ſeptem literis conveniat, Ćć, Ďď, Ľľ, Ňň, Śś, Ťť, Źź, a nobis Cap. I §. 6 *liquidis* dictis; patet, has nonniſi conſonantes, dum liqueſcunt, rite ac neceſſario (*loc. cit.*) accen-

Digitized by Google

centu liquido notari, ut: čiňeňkiwi *actuoſus*, Medwed *urſus*, Sati *veſtes*, Tatik *parens*, Železo *ferrum*. (*b*)

b) Perperam hunc accentum a Pannoniis Slavis ſuper ǩ collari, *cit. Diſſ.* Cap. III §. 3. probat, & differentiam inter y & i a Grammaticis Bohemis pro deſignanda conſonarum duritie, vel mollitie ſive liqueſcentia ſtatutam, eſſe 1mo ſuperfluam, 2do literarum vocalium naturæ contrariam, 3tio denique rectæ rationi adverſam Cap. I. §.§. 8, & 9 ſolide non minus, ac clare demonſtrant.

§. IV. *Accentus aſper* ſeu *durus* (Prizwuk twrdi) eſt, qui deſignat eam, cui ſuperponitur, conſonantem aſpero & duro tono eſſe proferendam. Quia autem durus & aſper tonus omnibus conſonantibus proprius eſt & naturalis, unica litera G g dempta, quæ natura mollis eſt (Cap. I, §. 4); hinc accentus aſper nonniſi ſupra Ǧǧ, dum dure efferi debet, recte ac neceſſario collocatur, ut: Ǧagdi *lyripipium*, Ǧrunt *fundus*.

CAPUT III.

De Pronunciatione Literarum per collationem cum aliis Linguis.

§. I. *Vocales* apud Pannonios Slavos, utpote natura ſua breves, ſemper breviter efferun-

runtur, niſi ſint accentu acuto notatæ; quo caſu longiter, ut apud Hungaros, pronunciantur, v. g. ſú *ſunt*.

§. II. Gg *conſonans* apud Slavos ſuapte natura *mollis*, dum ſine àccentu eſt, pronunciatur ſicut *jotta* Latinorum, Hungarorum & Germanorum, in *jambus*, &c: *járok*, &c. jener &c. e. g. G'zeſ, Gėžiſ, &c. Dum vero accentu duro notatur, ſicut *gamma* Græcorum, vel *g* Latinorum, Hungarorum & Germanorum, in *gannio*, &c. *gomb*, &c. Gang &c. effertur, ut. Huſ gágá.

§. III. *Duræ conſonantes*: Bb, Dd, Ff, Hh, Kk, Mm, Nn, Pp, Rr, Tt, Ww ſono aliis Linguis, puta: Latinæ, Hungaricæ, Germanicæ, Gallicæ, Italicæ, &c. uſitato gaudent. Reliquæ

Cc	pronunciantur, ſicut	*c* Latinorum ante *e*, *i*, *y*, *oe*, in *Cicero*, *cyclus*, *cœcus*; vel Germanorum z, tz, in zehlen, Geſetz; aut Hungarorum *tz* in *tzigány*, &c. ut Ciň *ſtannum*, Céra *filia*.
Ch, ch		*chi* Græcorum vel Latinorum ch in *chaos*; v. g. Chromí ňechodí, ale chrchle a chrápe.

Ll	pronunciantur, ſicut	*l* Hungarorum ante *a*, *o* in *lakadalom*, vel ll Germanorum in fine in Schall, ut: lámala Ľubi na Ľawe.
Sſ		*ſz* Hungarorum in *ſzarvas*, vel Germanorum ß finale in Faß, daß; e. g. Siſli zaſipá.
Zz		*z* Hungarorum in *zab*, vel Germanorum ſ intra duas vocales in Weſen, ut: Zuſka *Suſanna*. In fine tamen poſt d poſitum z, ſonum literæ c habet; hinc Moſadz, lege: Moſadc.

§. IV. *Conſonantes liquidæ.*

Čč	efferuntur, ut Hungarorum	*ts* in *tsak*;	e. g.	Čelo *frons*.
Ďď		*dy* *mondya*;		Meď. *cuprum*.
Ňň		*ny* *nyúl*;		Protiwňik *adverſaruis*.
Šš		*s* *ſas*;		Šwec *ſutor*.
Ťť		*ty* *attya*;		ťenki *tevuis*.

Ľľ pronunciatur, ſicut *l* Hungarorum vel Germanorum, *i* vocali ſequente in *liſzt*, lieben &c, ut: Ľep *viſcus*, ľibežni *amoenus*.

Žž initio & medio vocum effertur, ut *j* Gallorum in *jeun*, aut zs (z') Hungarorum in zsák (z'ák), ut: žilowati *artuoſus*, ležj *jacet*. Ž finale

ut

ut ſ Slavicum, vel *s* Hungaricum in *sós* pronunciatur, v. g. Muž *vir*.

CAPUT IV.

De Literarum in ſyllabas diſtributione & Syllabiſatione.

§. I. Vocalis, aut (quod ſolum apud Slavos obtinet) in illius abſentia ſemivocalis, quæ ſola vel cum aliis literis ſimul pronunciatur, *Syllaba* appellatur. (*i*) Unde quot in aliqua voce occurrunt vocales, vel in illarum abſentia ſemivocales, tot ſunt etiam in eadem ſyllabæ, e. g. má-lo-mi-ſl-ní *puſillanimis*; qua in re ut recte procedatur, ſequentes regulæ ex data ſyllabæ definitione deductæ, in diſtributione literarum ſunt obſervandæ.

i) *Syllaba Dura* dicitur, in qua conſona vocalem præcedens dura eſt, ut: ſi-nowſki *filialis*; *Liquida*, in qua conſona vocalem præcedens liquida eſt, ut: činit *facere*; *Semivocalis*, quam litera ſemivocalis conſtituit, ut: Wlna *lana* *Longa* dicitur, quæ continet vocalem longam, ut: Pán *dominus*; *Brevis*, quæ brevem, ut: Poſel *nuncius*.

§. II 1. Duæ ſimul ſtantes vocales disjunguntur, ut: ňe-u-če-ni *indoctus*, Pi-uſ *Pius*.

2. Unica conſonans inter duas vocales poſita ad poſteriorem pertinet, ut: ga=ko *quomodo?* Pá=ňi *domini.*

Excipe compoſita ex præpoſitionibus nad, od, pod, roz *orta, v. g.* nad=ist *intervenire*, od=iſt *abire*, pod=uſ=čeſni *aliquantum doctus*, roz=iſt *diſcedere.*

3. Conſonarum geminatarum prior ad priorem, poſterior ad poſteriorem ſyllabam pertinet, ut: Pan=na *virgo*, Pod=daná *ſubdita*, od=dá=lit *removere.*

4. Conſonantes diverſæ, quæ nullius vocis initio ſimul ſtare poſſunt, etiam in medio disjunguntur, ut: ſlad=ki (non ſladki) *dulcis*, pán ſki (non pá=nſki) *dominalis*, e=gipt=ſki (non e=gi=ptſki) *ægyptius*, &c. Si autem ad initium vocis alicujus conjunguntur, ſunt etiam in vocis medio conjungendæ, ut:

O=chla=dit *frigefacere.*	Quia dici poteſt	Chl. Chládek *umbra.*
O=hňi=wi *igneus.*		Hn Hňilí *putridus.*
Pre=mlu=wit *proloqui.*		Ml. Mlin *mola.*
Re=ptat *blaterare,*		Pt. Pták *avis.*
U=ſkok *transfuga.*		Sk. Skok *ſaltus.*
Pru=tkí *præceps.*		Tk. Tkáč *textor.*
Pra=wda *veritas.*		Wd. Wdowa *vidua.*

Excipiuntur ab his compoſita ex præpoſitionibus ſub Regula 2 allatis, quæ ſicut componuntur,

ita

ita etiam ſeparantur, e. g. nad-lo-žit *adjicere*, od-no-ſit *absportare*, pod-lo-žit *ſubponere*, roz-lu-čit *ſeparare*, roz-dě-lit *diſtribuere*, Roz-dil *diſtinctio*.

5. Simul ſonantes conſonantes ch nunquam, nequidem in fine lineæ ſeparantur, ut: Po-chwala (non Poc-hwala) *laus*, po-cho-wat (non poc-ho-wat) *ſepelire*.

6. Conſonarum plurium vocali deſtitutarum literæ ſemivocales l & r vicem vocalis obeunt, ut: o-pa-tr-ni *providus*, ml-čan-li-wi *ſilentioſus*.

7. Unica vocali vel ſemivocali præſente, omnes in voce conſonantes cum ea conjunguntur, ita, ut vox talis unica ſyllaba conſtans nullibi, conſequenter nec in fine lineæ, dividi poſſit, v. g. Tluk *tigillum*, tráſt *agitare*, Pán *dominus*, Peň *truncus*, Smrt *mors*.

§. III. Qui has regulas de literis in ſyllabas diſtribuendis datas obſervat, ac ſimul omnes in una ſyllaba poſitas literas ſingillatim nominat, eas clare & conjuncte pronunciat, denique in vocibus polyſyllabis ſyllabas præcedentes repetit, in hunc modum e. g. in Sin, S i n Sin; in Wlk, W l k Wlk; in Baran, B a ba, r a n ran, Baran; &c. is *ſyllabiſare* dicitur.

Digitized by Google

CAPUT V.

De Lectione.

§. I. *Legere* ſignificat omnia occurrentia vocabula & locutiones voce naturali ac moderata, fluide, clare & debite pronunciare. Hunc in finem

§. II. *Regulæ bene legendi vocabula ſingillatim.*

1. Omnes in vocabulo aliquo literæ occurrentes clare & ordinate ſunt prunciandæ, ac ſyllabæ ita proferendæ, prouti earum ſive brevitas ſive longitudo, ſive durities ſive liquiditas depoſcit. Quare, quæ vocalibus brevibus conſtant, ſine mora; quæ vocalibus longis, cum mora; quæ conſonantibus liquidis, ore liquido, & leni; quæ denique duris, ore craſſiori pronuncientur.

2. In pronunciatione Syllabarum apud Slavos, more Hungarorum, ibi tantum eſt tonus, ubi vocalis longa occurit, ut: Dúf=fá=ñí *ſpes.* Hinc vocalis ante plures conſonas poſita, etſi in verſu longa eſſe poſſit, cum tono tamen pronunciari non poteſt, niſi natura longa ſit, & accentu acuto notata, ut: Dar=mo=tlach, non Dár=mó=tlach.

Digitized by Google

3. Ubi in voce *Apoſtrophus* (') occurrit, vocalem *i*, vel ſyllabam eg euphoniæ cauſa exmiſſam ſignificans, e. g. in·bol biſ' bohat'ſi (loco bol biſi bohategſi), ibi pronunciatio nihil peculiare habet. Sed *Signum Diviſionis* (=) ducit Lectorem aut ad vocabulum ſequens, aut ad lineam, ut ſyllabas verbi diviſas ſimul legat, v. g. ciſarſko=krá cowſ'i Dom *Cæſareo-Regia domus*, Dobro=a Pekno-Piſebnoſt *Ortho-& Cali-graphia.*

§. III. *Regulæ bene legendi vocabula conjunctim*

In vocabulis pluribus ſimul & conjunctim legendis, 1 quoad interſtitia ſive pauſas, 2 quoad mutationem vocis, 3 quoad expreſſionem affectum eſt attendendum.

1. *quoad interſtitia ſive pauſas*:

Ad *comma* (,) tamdiu ſiletur, dum dici poteſt *ſemel*; ad *media nota* (;), dum dici poteſt *ſemel*, *bis*; ad *duo puncta* (:), dum dici poteſt *ſemel*, *bis*, *ter*; ad *punctum* (.), dum dici poteſt *ſemel*, *bis*, *ter*, *quater*. Ad *pauſam* (—) diutiſſime ſiletur, ut Lector tempus habeat ad recogitandum.

2. *quoad mutationem vocis*:

Ad *comma*, *media nota*, & *duo puncta* vox paululum immutatur, ad *punctum* autem

ca-

Digitized by Google

cadit: ad *ſignum interrogationis* (?) aliquantum attollitur, ad *ſignum* vero *exclamationis* (!) lenta, ſed gravis adhibetur. *Parentheſi* () |: :| incluſum plerumque voce depreſſa, & accelerata, ad *ſignum citationis* („) altiori fortiorique, ad *ſignum* autem *adnotationis* (*, *a*, *b*, *c*, &c. 1. 2. &c.) depreſſa & lenta legi debet. *Paragraphus* (§) voce paululum demiſſa inchoatur, quæ deinde elevatur.

3. *quoad expreſſionem affectuum.*

Cujuslibet locutionis ſenſus expreſſione affectuum clarus eſt reddendus. *Ira* petit vocem ſublimem, citam, gravemque; *amor* ſuavem & amœnam; *timor* debilem & tremeſcentem; *triſtitia* feſſam & dormitantem; *odium* aſperam indignantemque; *gaudium* hilarem & vivacem; *commiſeratio* denique flebilem & lentam.

§. IV. *Media perfecte legendi.*

Qui regulas hoc capite circa lectionem datas frequenti uſu ſibi reddiderit familiares, audierit homines bene loquentes & eos legendo fuerit imitatus, denique ea, quæ publice ſunt legenda, prius attente relegerit, & attenderit ad intentionem authoris, is *perfecte legere* ſciet.

PARS II.

Digitized by Google

PARS II.

DE ETYMOLOGIA.

INTRODUCTIO.

§. I. Ex *Literis* Par. I, Cap. I conſideratis *Syllabæ*, de quibus ibidem Cap. IV actum, componuntur. Ex Syllabis variæ ſpeciei *Vocabula*, ſigna cogitationum noſtrarum articulata, proveniunt; quæ ſi invicem connectantur, & ſenſum habeant perfectum, ſermonem ſive *Orationem* conſtituunt: unde etiam *partes orationis* rite nuncupantur. Harum orationis partium varias ſpecies rite internoſcere, & declinare ſive flectere, quæ ſunt flexibiles, pars præſens Grammaticæ, latius *Etymologia* dicta, docet.

§. II. *Partes Orationis* in Lingua Slavica ſunt ſeptem: Nomen, Pronomen, Verbum, Præpoſitio, Adverbium, Interjectio, Conjunctio.

Harum tres: Nomen, Pronomen, Verbum, in conjunctione cum aliis vocibus varias declinationes ſive flexiones admittunt; reliquæ: Præpoſitio, Adverbium, Interjectio, Conjunctio, ſemper indeclinatæ manent.

SECTIO II.

Digitized by Google

SECTIO I.

DE PARTIB. ORATION. DECLINABILIBUS.

CAPUT I.

De Nomine Subſtantivo.

§. I. *Nomen* (Méno) eſt pars orationis declinabilis, qua rem definitam, aut rei qualitatem vel poſſeſſionem indicamus, v. g. Nebo *coelum*, Zem *terra*, Dom *domus*, ſunt res definitæ. Welkí *magnus*, pekní *pulcher*, ſunt voces rei certæ qualitatem indicantes. Triplex autem nomen datur, nomen videlicet ſubſtantivum, adjectivum & numerale.

§. II. Nomen *Subſtantivum* (Méno podſtatné) eſt, quo perſona, aut res quæpiam nominatur, vel quid ſit, exponitur. Dicitur ita ideo, quia per ſe jam definitum quid, ac certum deſignat, & in oratione ſolum collocari poteſt, v. g. Wrch *mons*. Dividitur in proprium, appellativum, & collectivum.

§. III. Nomen *Proprium* (wlaſtné Méno) eſt, quo unica tantum, certa & ſingularis res, vel perſona nominatur. Ita v. g. Peter *Petrus* eſt nomen perſonæ proprium, quod non omnibus hominibus tribui ſolet. Sic etiam: Dunag *danubius*, Olomúc *Olomuci-*

 um,

um, Preſporek *Poſonium*, Rakúſe *Auſtria*, ſunt nomina propria, quia tantum unico fluvio, unicæ urbi & regioni convenientia.

§. IV. Nomen *Appellativum* (Newláſtné aneb obecné Méno) eſt, quod exprimit perſonam, vel rem multis aliis ejusdem ſpeciei communem. Ita vox Swec *ſutor* eſt nomen appellativum, omnibus, qui calceos conficiunt, commune. Hujus nominis ſpecies ſunt: Nomen *Gentile* (Méno národné), quod gentem vel nationem indicat, ut: Nemec *Germanus*, Slowák *Slavus*, Uher *Ungarus*, &c. & Nomen *Patrium* (kraganſké Méno), quod patriam denotat, v. g. Orawec *Arvenſis*, Preſporčan *Poſonienſis*, Widenčan *Viennenſis*, Riman *Romanus*, &c.

§. V. Nomen *Collectivum* (množné Méno) collectionem, ſeu multitudinem rerum vel perſonarum ſignificat, v. g. Lud *populus*, Hromada *cumulus*, Národ *natio*, *genus*, Pokolení *generatio*, Wogſko *exercitus*, Záſtup *turba*.

§. VI. Ad varias nominis Subſtantivi ſpecies revocari etiam poteſt Nomen *Diminutivum* (zmenſugice Méno), quod ſignificationem ſui primitivi imminuit, ut: Okenko *feneſtrella*, ab Okno *feneſtra*. Horum

rum Diminntivorum variæ ſunt terminationes; *in* ek, ut: Sin Sinek, Holub Holubek, Matúſ Matúſek, Zagác Zagáček, &c. *In* ík, ut: Král Králík, Koſ Koſík, Uzel Uzlík, Oſel Oſſík, Peſ Pſík, &c. *In* ka, ut: Anna Anka, Beta Betka, Dora Dorka, Pila Pilka, Perina Perinka, &c. *In* enka, ut: Milá Milenka, Panna Panenka, Studňa Studenka, &c. *In* ica, ut: Paňwa Paňwica, &c. *In* ička, ut: Paňi Paňička, Sukňa Sukňička, &c. *In* a, ut: Kňez Kňaža (Kňiža), Chlapec Chlapča, Pacholek Pachola, Kozel Kozla, Dgewka Dgewča, Huſ Huſa, Odmeňec Odmenča, Kura Kurča, Kobila Zreba (Zriba), Krawa Těla, Owca Gahňa (Baranča), &c. *In* ko, ut: Drewo Drewko, Slowo Slowko, &c. *In* ečko, ut: Srdce Srdečko, &c.

§. VII. Apud Slavos dantur etiam *Diminutiva Secunda a Primis* orta. *In* áček, ut: Sinek Sináček, &c. *In* eček, ut: Holubek Holubeček, Wolek Woleček, &c. *In* íček, ut: Králík Králíček, Mužík Mužíček, Pſík Pſíček, &c. *In* ečka, ut: Panenka Panenečka, Perinka Perinečka, Pilka Pilečka, &c. *In* ička, ut: Anka Aňička, &c. *In* ečko, ut: Drewko Drewečko, Okenko Okenečko, Pradenko Pra-

Digitized by Google

denečko, &c. *In* íčko, ut: Ganko Ganičko, Gurko Guričko, Očko Očičko, Úſko Úſička, &c. *In* átko, ut: Kozla Kozlátko, Huſa Huſátko, Tela Telátko, Holuba Holubátko, Oſla Oſlátko, &c.

§. VIII. A Diminutivis *Secundis* oriuntur *Diminutiva Tertia*. *In* ečeček, ut: Woleček Wolečeček, &c. *In* íčeček, ut: Mužíček Mužíčeček, &c. *In* ečečka, ut: Perinečka Perinečečka, &c. *In* íčečka, ut: Zena Zenka Zenička Zeničečka, &c. *In* íčička, ut: Anička Aničička, Panička Paničička, &c. *In* ečko, ut: Oſlátko Oſlátečko, &c, *In* íčko, ut: Očko Očičko, &c. (*a*)

a) Diminutiva Secunda maxime in uſu ſunt, & utimur eis pro primis, ſi in his dura occurrat conſonantia, aut aliqua vocalis multiplicetur. Prima non ubique, tertia itidem raro adhibentur; a quibus tamen haud abſurde formari poſſunt & *Quarta*, ſed joci cauſa tantum forte adhibenda, v. g. Očičičko, Oſlatečečko, Mužičečeček, Srdečečečko, Zeničičička.

§. IX. Ad Diminutiva tanquam eorum oppoſita referuntur *Nomina rem exaggerantia vel contemptum indicantia*, quæ ſine diſcrimine ab omnibus ſubſtantivis, ubi tamen uſus conſulendus eſt, derivantur, ac in iſko deſinunt, ut: Muž Mužiſko, Chlap Chlapiſko, Peſ Pſiſko, Baba Babiſko vel Babſko aut Babſco, Kurwa Kurwiſko,

ſko, Perňikár Perňikáriſko, Žena Ženiſko vel Ženſko, &c.

§. X. *Proprietates* (Wláſtnoſti *Nominis Subſtantivi* ſunt quatuor: Numerus, Genus, Caſus, & Declinatio.

§. XI. *Numerus* (Počet) in Lingua Slavica eſt triplex: *Singularis* gednáſobni, *Pluralis* wícnáſobní, & *Dualis* dwognáſobní. Singulari utimur, dum de una re, aut perſona (uti: Tabák Sluha), vel vero multitudine ſive collectione rerum, aut perſonarum ſermo eſt, ut: Pánſtwo *dominium*; Plurali autem, dum vel de pluribus rebus (ut: Páni *domini*), vel de ſingularibus quidem, ſed quæ numerum ſingularem reſpuant, (ut: Drážďani *Dresda*, Bátowce *Báth*, Preſerani) ſermonem habemus. Dualis, qui antiquis erat more Græcorum Slavis confinium familiaris, hodie uſum præſtat tantum in rebus, quæ a natura duæ ſunt, & hoc ſolum in duobus nominibus neutris Oko & Ucho, quæ cum Pluralem habeant Oka, Ucha, in Duali Oči, Uſi uſitatiora ſunt.

§. XII. *Genus* (Rod) ſervit ad diſtinctionem ſexus, & perinde, ut apud Latinos, triplex eſt: *Maſculinum* (muſki), *Fœmininum*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

(ženſki), & *Neutrum* (ňigaki). Cognoſcitur ex ſignificatione, & terminatione.

§. XIII. *Subſtantiva Generis Maſculini ſunt:*

1. Nomina virorum, officiorum & functionum viris propriarum, Dei ac Spiritum, ut: Antoň *Antonius*, Antoňin *Antoninus*, Gano, Guro, Gaňičko, Guričko, Muž, Otec, Brat, Zať, Mňich; Nemec, Rusňák, Sudec (Sudce), Piſar, Uradňik, Farár; Učitel, Meščan, Sedlák; Bóh, Andel, Archandel, Michal, Ráfael, Čert, Dábel; &c.

Excipe Nomina officii aut conditionis virilis Diminutiva terminata in *a*, átko, & iſko (Cap. I. §, IX), quæ generis neutrius ſunt, ut: To Kňiža, Pachola, Pacholátko, Chlapčiſko, Guriſko, &c.

2. Nomina deſinentia in g molle, ut: Dunag, Hág, Hnog, Lapag, Lokag, Rag, Predag, Zlodeg, &c.

Excipe fœminina: Kolag *orbita*, Običag *mos*, Obličag *conſpectus*, Zbrog *arma.*

3. Nomina exeuntia in conſonantes quaſcunque duras, excepta w; in quam terminata nomina ea duntaxat ſunt maſculina, quæ ſunt monoſyllaba, ut: Chléb, Dráb, Dub; Gazwec, Kupec; Súſed, Ged; Caſrang; Kalich, Kožuch; Dluh, Pluh; Ark, Krik, Krok; Orel, Siſel, Popel; Dom,

Digitized by Google

Dow, Hrom, Strom; Chren, Buben, Baran, Sen; Lep, Sklep, Snop; Dar, Gar, Mor, Sír; Čaſ, Klaſ, Oweſ, Peſ; Krt, Krſt, Ocet, Počet, Swet; Chléw, Lew, Hňew, Spew, Staw, et cetera ex w monosyllaba, ac polysillabum Wratiſlaw (*Wratislavia* Breßlau); Ratúz, Rozkaz, Mráz, &c.

Exceptio. Fœminina ſunt: Ex c: Wec, Obec, Moc, Noc, Nemoc, Pomoc. Ex m: Zem. Ex p: Otep. Ex r: Twár. Ex ſ: Huſ, Weſ *pagus*, Oſ. Ex z: Moſadz *æs*.

4. Nomina in liquidas ň, ſ̌, ž, terminata, ut: Kameň, Oheň, Koreň, Prameň, Hrebeň, Geleň, &c. Preſ̌, Salaſ̌, Mariáſ̌, &c. Gež, Nóž, Kríž, Muž, Smrž, &c.

Excipe Fœminina ex ň: Bázeň, Rožeň, Papgereň, Pracháreň, Stageň, Útgereň. Ex ſ̌: Miſ̌, Weſ̌, Faleſ̌, Rozkoſ̌, Peleſ̌. Ex ž: Réž, Kolomaž.

§. XIV. *Subſtantiva Generis Fœminini ſunt:*

1. Nomina mulierum, officiorum & ſunctionum muliebrium, ut: Alžbeta, Gohanka, Mariſ̌a, &c. Matka, Seſtra, Tetka, Strina, Žena, Panna, &c. Slowenka, Uhrinka, Polkiňa, &c. Baba, Dogka, Dgewka (Díwka), Uradňička, Záhradňička, &c.

Exceptio. Nomina officii aut conditionis muliebris diminutiva terminata in átko aut iſko, vel vero præcedentibus duris: b, l, r, ſ, vel quibuſcunque liquidis, ſunt generis Neutrius, v. g. Dgewčátko, (Diwčátko), Dgewčiſko, Dgewča (Diwča), &c.

2. Nomina in a deſinentia, ſi non ſint nomina virorum & virilium officiorum, aut diminutiva paulo ante commemorata, ut: Praha, Trnawa, Rožnawa, &c. Krčica, Ližica, Duſenka, Duſička, Duſa, Mucha, Stodola, Prachárňa, Bukiňa, Gelſina, Ceſta, Bitka, Kaplnka. &c.

3. Nomina pluralia tantum in a, e, i, terminata, ut: Uſta, Wráta, &c. Dweře, Geſle, Saňe, Hrable, Pomige, Huſle, Zhrebe, &c. Widli, Widlički, Otrubi, Sánki, Huſlički, Pačgeſki, Plewi, Mrawi &c.

4. Nomina in duram conſonantem w deſinentia, ſi ſint polyſillaba, ut: Mrkew, Retkew, Odew, Obuw, Okow, Ohlaw, Kaňew, Paňew, &c.

5. Nomina in liquidas č, ď, ľ, ť, exeuntia ut: Zlč, Reč, Séč, Meč, Teč, &c. Loď, Meď &c. Soľ, Poſteľ, Kúdeľ, Maſtaľ, Oceľ, Beľ, Petržeľ aneb Petržal, Swižeľ, Miſeľ, Kratochwiľ, &c. Čeſt, Srſt, Trſt, Hrſt, Maſt, Smrť, Čnoſt, Zloſt, Múdroſt, Boleſt, Miloſt, Žádoſt, Koſt, Horkoſt, Zdržanliwoſt, &c.

Digitized by Google

Excipe Maſculina, ex č: Meč, Bič, Krč. Ex d: Déſd, Medwed. Dil *tignum*. Ex t: Zat, Pláſt, Kriſt, Hoſt, Chot *conſors*.

§. XV. *Subſtantiva Generis Neutrius ſunt*:

1. Nomina Literarum, ut: To *a*, *b*, *c*, &c. & notarum v. g. *re*, *mi*, *fa*, &c. Item non ſignificantia, aut materialiter ſumpta, ut: To Bliktri, to Peter.

2. Nomina diminutiva deſinentia in *a*, præcedentibus duris: b, l, ř, ſ, vel vero quibuſcunque liquidis, ut: Holuba, Kura, Zwira, Huſa, Pachola, Koʒla, Tela, Díta (Dgeta), Kňiža, &c.

3. Nomina in *e*, & í terminata, niſi ſint nomina virorum & virilium officiorum, (quo caſu maſculina ſunt); aut nomina mulierum & functionum mulieribus propriarum, (quo caſu fœmininis accenſentur); ut: To Oge, Srdce, More, &c. Boſtwí, Bití, Pití, Spáňí, Trápeňí, Učeňí, Umeňí, &c.

4. Deſinentia in o cujuſcunque ſignificationis, ut: Blato, Drewo, Okno, Olowo, Slowo, Méno, Meſto, Žito, Zlato &c. Chlapiſko, Človečiſko &c. Babſko, Kurwiſko, Ženſko, &c. Huſátko, Kurátečko, &c.

Excipe Nomina virorum: Néro Cicero, Ca- no, Guro, Ganičko, Guričko, Martinko, Mato, &c. quæ ſunt maſculina. Nomina tamen in iſko terminata, quæ rem exaggerant, vel contemptum indicant, etſi ſint nomina virorum, regulam generalem ſequuntur, atque ad neutrorum pertinent claſſem, ut: Guriſko, Mužiſko, Ci- zmáriſko, Mlináriſko, &c.

5. Peregrina exeuntia in um, ut: Lilium, Ewangelium &c.

§. XVI. *Caſus* (Padi), ſive terminationes Nominum Subſtantivorum, (uti etiam Adjectivorum, Numeralium, Pronominum, & Participiorum) ſunt ſeptem: *Nominativus* menugici, *Genitivus* plodni, *Dativus* dáwagici, *Accuſativus* žalugici, *Vocativus* wolagici, *Localis* meſtowni, aliis *Præpoſitionalis*, eo quod nunquam ſine præpoſitione ſit, dictus; *Inſtrumentalis* ſive *Socialis* náſtrogni aneb towariſni. *Ablativo* Slavi carent, & loco illius, more Græcorum, Genitivo utuntur. Per hos caſus variatio ſive flexio nominis *Declinatio* Odchilnoſt apellatur.

Adnotatio. Caſu *Locali* utimur, dum locum *in quo*, vel ſimile quid exprimimus; per *Inſtrumentalem* autem, ſive *Socialem* modum actionis, vel ſocietatem diſignamus, ut: Na tomtó márnom Swete ſ každim Člowekom dobrim Spuſobom zachádzat máme, *in hoc tranſitorio mundo cum quolibet homine bona moralitate nobis eſt agendum.*

§. XVIII.

§. XVII. *Prima Declinatio*

Continet omnia Subſtantiva Maſculina.

1.) *Paradigmata Animatorum.*

S i n g u l a r.

N.	Tento	Sluha,	Sudce,	Pán.
G.	tehoto	Sluhi,	Sudca,	Pána.
D.	temuto	Sluhowi,	Sudcowi,	Pánowi.
Ac.	tehoto	Sluhu,	Sudca,	Pána.
V.	O	Sluho,	Sudce,	Paňe.
L.	Na tomto	Sluhowi,	Sudcowi,	Pánowi.
Inſt.	S timto	Sluhom,	Sudcom,	Pánom.

P l u r a l.

N.	Tito	Sluhi,	Sudci,	Páni.
G.	tichto	Sluhow,	Sudcow,	Pánow.
D.	timto	Sluhom,	Sudcom,	Pánom.
Ac.	tichto	Sluhow,	Sudcow,	Pánow.
V.	O.	Sluhi,	Sudci,	Páni.
L.	Na tichto	Sluhoch,	Sudcoch,	Pánoch.
Inſt.	S timito	Sluhmi,	Sudcmi,	Pánmi.

2.) *Paradigmata Inanimatorum.*

S i n g u l a r.

N.	Tento	Dub,	Déſd,	Dobitek.
G.	tehoto	Duba,	Déſda,	Dobitku.
D.	temuto	Dubu,	Déſdu,	Dobitku.
Ac.	tento	Dub,	Deſd,	Dobitek.
V.	O	Dube,	Déſdu,	Dobitku.
L.	Na tomto	Dube,	Déſdi.	Dobitku.
Inſt.	S timto	Dubom,	Deſdom,	Dobitkom.

Plu-

Plural.

N.	Teto	Dubi,	Déſde,	Dobitki.
G.	tichto	Dubow,	Déſdow,	Dobitkow.
D.	timto	Dubom,	Déſdom,	Dobitkom.
Ac.	teto	Dubi,	Déſde.	Dobitki.
V.	O	Dubi,	Déſde.	Dobitki.
L.	Na tichto	Duboch,	Déſdoch,	Dobitkoch.
Inſt.	S timito	Dubmi,	Déſdmi,	Dobitkmi.

A. *Regulæ de inflexione.*

1. Subſtantiva Maſculina res *animatas* ſignificantia deſinunt vel in *a*, *e*, *o* vocales, vel vero in conſonantes. Quæ exeunt in *a* declinantur ut Sluha, v. g. Armakiſta, Druzba, Gardiſta, Paſtucha, &c: quæ in *e* &*o*, flectuntur ut: Sudce, e. g. Primluwce (Primluwec), Záſtupce (Záſtupec), Zradce (Zradec); Gáno, Guro, Kubo, Ondro &c: quæ denique in conſo nantes, juxta Pán, ut: Dráb, Holub, Lowec, Paſtwec, Orač, Tkač, Trubač, Had, Mateg, Ondreg, Pták, Rak, Gán, Matúſ, Chrt, &c. Subſtantiva *inanimata* omnia in conſonantes deſinunt, & juxta Paradigmata ſecundo loco poſita: Dub, Déſd, Dobitek inflectuntur, v. g. Hlub, Obed, Okhed, Oleg, Roh, Kok, Sak, Zrak, Orel, Wól, Snein, Sen, Lep, Dar, Leſ, Statek, Zwon &c.

2. Nomina, quorum rectus in ultima ſyllaba *e* breve habet, illud in obliquis caſibus,

ſibus, ac toto numero plurali elidunt, quemadmodum Paradigma Dobitek oſtendit. Sic Buben, Kotel, &c. habent *Genit*: Bubna, Kotla (non Bubena, Kotela); *Dativ.* Bubnu, Kotlu (non Bubenu, Kotelu); &c. *Plur. Nomit.* Bubni, Kotli (non Bubeni, Koteli); &c.

Excipiuntur ab hac Regula Generali:

1.) Nomina, quæ ante e aliam vocalem immediate habent, ut: Samuel, Sámuela, Sámuelowi, &c. Dáňiel, Dáňiela, Dáňielowi, &c.

2.) Verbalia omnia, ſeu a verbis derivata, ut: Kazatel, Kazatela &c. a kázat: Kiditel Kiditela &c. a kidit: Poſwetitel Poſwetitela &c. a poſwetit: Stworitel Stworitela &c. a ſtworit: Wikupitel Wkupitela &c. a wikupit: &c. &c.

3.) Uniſyllaba, ut: Meč Meča, Leſ Leſa, Gež Geža, Med (Mad) Medu, Sňeh Sňehu, Zleb Zlebu, Ged Gedu, Mech Mecha, Plech Plechu, Wek, Weku, Chmel Chmelu, Kbez Kbezu, Snem Snemu, Čep Čepu, Črep Črepu, Chren Chrenu, Lep Lepu, Sklep Sklepu, Preſ Preſu, Swet Swetu, Smech Smechu, Spew Spewu, Hňew Hňewu, &c. præter Deň, Peň, Peſ, & Sen, quæ regulam generalem ſequuntur: Dňa, Dňu, Dňi &c. Peň, Pňu, &c. Peſ, Pſa, Pſowi, Pſi &c.

4.) Nomina, in quibus vocalem e præcedunt, vel ſequuntur duæ, aut plures conſonantes, ut: Pohreb Pohrebu, Kláſter Kláſtera, Orech Orecha, Areſt Areſtu, Gaſčer Gaſčera, Medwed Medweda, Anđel Anđela, Archanđel Archanđela, Prſteň Prſteňa, Manžel Manžela,

zel Manzela, Opken Opkena, Odďech Odďechu, &c. &c. Si tamen una ex præcedentibus ſit litera r, eliditur e ut: Srpěň Srpňa, Chrbet Chrbta, Chrbtu, Chrbte, Chrbti, &c. ſed Korhel Korhela, &c.

5.) Finita in ed, eg, & meň, ut: Obed, Obeda, Ohled Ohledu, Suſed Suſeda, Pohled Pohledu; Mateg Matega, Ondreg Ondrega, Oleg Olega, Zlodeg Zlodega, Kameň Kameňa, Kremeň Kremeňa, Remeň Remeňa, Prameň Prameňa, Gaémen Gaémeňa; &c. & hæc ſequentia: Člowek Čloweka, Ceſnek (melius Ceſnak) Ceſneku, Čereň Čereňa, Geleň Geleňa, Hrebeň Hrebeňa, Hewer Hewera, Káčer Káčera, Koreň Koreňa, Kúpel Kúpela, Nález Nálezu, Popel Popela, Prátel (Pritel) Prátela, Pápež Pápeža, Gáleſ Galeſa, Šábeſ Šábeſa, Stredáleſ &c.

Adnotatio. Quædam retrahunt e ex ultima ad penultimam, ut: Gazwec taxus, Gazewca; Paſtwec Paſtewca, Šwec Šewca, Žňec *meſſor*, Ženca; Lowec *venator*, Lowca; & alia colligenda.

3. Monoſyllaba vocalem ú (ů) mutant in obliquis in o, ut: Bůh Boha, Wúl Wola &c. Melius tamen judicio meo etiam in recto loco ú vocalis ó omnibus, ſi Bohemos demas, Slavis uſitata collocatur. Confer *cit. Diſſ. Phil. Crit.* Cap. II §. VI pag. 59, ſeqq.

4. Peregrina in uſ abjiciunt hanc terminationem in reliquis caſibus, ut: Kriſtuſ, *Genit.* Kriſta; Auguſtuſ Auguſta; &c. ſed

iuſ

iuſ abjici & retineri poteſt, v. g. Gúkiuſ Gúkiuſa, vel Gúkia.

5. Conſona liquida Nominativi retinetur talis in omnibus caſibus immo & in compoſitione & derivatione, ut: Kepeň Kepeňa, Kepeňe, &c. Preš prešowať Prešowáňí, &c. Idem fit cum accentu quocunque, v. g. Kríž Kríža Krížu Kríže, &c. Krik Kriku Kriki, &c. Gagdoš Gagdoša Gagdošowi &c.

Excipe: Pán, Voc. Paňe. Chléb & monoſyllaba ſub Regula 3 allata in omnibus caſibus a recto ſingulari diſtinctis vocalem ſuam longam corripiunt, ut: Chleba, Chlebu, Chlebi, &c. Wól, Wola, Wolowi, Woli, &c.

B. *Regulæ de Caſibus.*

1. *Genitivus Sing.* in i proprius eſt nominibus in *a* in Nominativo terminatis; reliquorum omnium Genitivus exit in *a*: ſunt tamen quædam, ſed rara, nomina res inanimatas ſignificantia, quæ Genitivum habent tantum in u, ut: Blud, Čaſ, Chmel, Chren, Dar, Dhluh, Dom, Dobitek; Hed, Hlaſ, Hňew, Hrích, Klaſ, Krik, Krk, Lep, Mad (Med), Mak, Ohled, Ocet, Prud, Piſk, Parſum, Plat, Počet, Péſt, Púť, Príkaz; Pohled, Rozkaz, Sluch, Senk, Snem, Sklep, Spew, Taňec, Wlaſ, Wrch, Wrſek, Zhled,

Zwik,

Zwik, Znak, Zrak, & alia plura colligenda, præcipue autem monoſyllaba vocali e & o conſtantia, ut: Swet, Sňech, Hrom, Moch, Rok, Krok, Strom &c.

2. *Dativus Sing.* animatorum exit in owi, inanimatorum in u. Bene tamen dicitur: Jdem k ſwatému Gánu; quia ad rem inanimatam, nempe Eccleſiam, aut Capellam, vel Statuam S. Joannis refertur.

3. *Accuſativus* inanimatorum in utroque numero habet ſemper (etiam in adjectivis, pronominibus & participiis) terminationem ſimilem correſpondentis numeri Nominativo; animatorum vero eſt ſimilis Genitivo, v. g. To ge dobri Nóž *iſte eſt bonus culter*, mám dobri Nóž *habeo bonum cultrum*; to ſu pekné Stromi *iſtæ arbores ſunt pulchræ*, máme pekné Stromi *habemus pulchras arbores*; To ge mogho Pána *hoc eſt mei Domini*, mám mogho Pána *habeo meum Dominum*, to ge mogich Pánow *hoc eſt meorum Dominorum*, mám mogich Pánow *habeo meos Dominos*.

4. *Vocativus Sing.* in o proprius eſt nominibus in a terminatis, in e vero communis eſt reliquis ſive animatis ſive inanimatis; in qua poſteriori terminatione conſonantes duræ vocalem e præcedentes: c, l, n, r, in č, ľ, ň, ř, liqueſcunt, & mutabiles: k, h, ch, in č, z, ſſ permutantur, ut:

ut: Otec Otče, Cchlapec Chlapče, Popel Popele, Buben Bubňe, Brat Brate, Člowek Člowece, Pacholek Pacholče, Pluh Pluze, Prah Praze, Kalich Kaliſſe &c.

Adnotatio 1. Terminata in c, č, ch, d, ď, ğ, h, k, & ž, inanimata præſertim, magis u quam e amant; quo caſu nullæ in iis conſonantes liqueſcunt aut permutantur, ut: Meſác (Meſíc) Meſácu, Trubač Trubaču, Caſtrang Caſtrangu, Bič Biču, Ged Gedu, Medwed Medwedu, Pluh Pluhu, Hrich Hrichu, Duch Duchu vel Duſe, Kalich Kalichu, Prach *pulvis* Prachu, Prah *limen* Prahu, Piſk Piſku, Pgeſek (Piſek *arena*) Pgeſku, Dobitek Dobitku, Zaludek Zaludku, Polák Poláku, Sedlák Sedláku, Zlatník Zlatníku, Gež Gežu, Pápež Pápežu, &c.

Adnotatio 2. Deſinentia in el aliqui efferunt in Vocat. Sin. per i, ut: Spaſitel Spaſiteli, Odplatitel Odplatiteli, Prátel Práteli &c. Sed terminatio in e aut u regularior eſt, ideoque melior.

5. *Localis Sing.* animatorum ſimilis eſt Dativo; aliqua terminationem Dativi owí contrahunt in í, ut: na Geleňi, na Koňi, na Medwedi, &c. loco: na Geleňowi, Koňowi, Medwedowi, &c. Inanimatorum autem exit vel in e, vel in i, vel in u.

Localem in e, habent terminata in b, d, f, l, m, n, p, ar, ir, er, ur, t, w, ut:

(ženſki), & *Neutrum* (nigaki). Cognoſcitur ex ſignificatione, & terminatione.

§. XIII. *Subſtantiva Generis Maſculini ſunt:*

1. Nomina virorum, officiorum & functionum viris propriarum, Dei ac Spiritum, ut: Anton *Antonius*, Antonin *Antoninus*, Ğano, Ğuro, Ğaničko, Ğuričko, Muž, Otec, Brat, Zať, Mnich; Nemec, Ruſnák, Sudec (Sudce), Piſar, Uradnik, Farár; Učitel, Meſčan, Sedlák; Bóh, Anđel, Archanđel, Michal, Ráfael, Čert, Dábel; &c.

Excipe Nomina officii aut conditionis virilis Diminutiva terminata in *a*, átko, & iſko (Cap. I. §, IX), quæ generis neutrius ſunt, ut: To Kniža, Pachola, Pacholátko, Chlapčiſko, Guriſko, &c.

2. Nomina deſinentia in g molle, ut: Dunag, Hág, Hnog, Lapag, Lokag, Rag, Predag, Zlodeg, &c.

Excipe fœminina: Kolag *orbita*, Običag *mos*, Obličag *conſpectus*, Zbrog *arma*.

3. Nomina exeuntia in conſonantes quaſcunque duras, excepta w; in quam terminata nomina ea duntaxat ſunt maſculina, quæ ſunt monoſyllaba, ut: Chléb, Dráb, Dub; Gazwec, Kupec; Súſed, Ged; Cafrang; Kalich, Kožuch; Dluh, Pluh; Ark, Krik, Krok; Orel, Siſel, Popel;

Dom,

Digitized by Google

Dom, Hrom, Strom; Chren, Buben, Baran, Sen; Lep, Sklep, Snop; Dar, Gar, Mor, Sir; Čaſ, Klaſ, Oweſ, Peſ; Krt, Krſt, Ocet, Počet, Swet; Chléw, Lew, Hněw, Spew, Staw, et cetera ex w monosyllaba, ac polysillabum Wratjſlaw (*Wratislavia* Breßlau); Ratúz, Rozkaz, Mráz, &c.

Exceptio. Fœminina ſunt: Ex c: Wec, Obec, Moc, Noc, Nemoc, Pomoc. Ex m: Zem. Ex p: Otep. Ex r: Twár. Ex ſ: Huſ, Weſ *pagus*, Oſ. Ex z: Moſadz *æs*.

4. Nomina in liquidas ň, ſ̌, ž, terminata, ut: Kameň, Oheň, Koreň, Prameň, Hrebeň, Gekeň, &c. Preſ̌, Salaſ̌, Mariáſ̌, &c. Gež, Nůž, Kríž, Muž, Smrž, &c.

Excipe Fœminina ex ň: Bázeň, Rožeň, Papgereň, Pracháreň, Stageň, Ujgereň. Ex ſ̌: Miſ̌, Weſ̌, Faleſ̌, Rozkoſ̌, Peleſ̌. Ex ž: Réž, Kolomaž.

§. XIV. *Subſtantiva Generis Fœminini ſunt*:

1. Nomina mulierum, officiorum & functionum muliebrium, ut: Alžbeta, Gohanka, Mariſa, &c. Matka, Seſtra, Tetka, Strina, Žena, Panna, &c. Slowenka, Uhrinka, Polkiňa, &c. Baba, Dogka, Dgewka (Díwka), Uradňička, Záhradňička, &c.

Digitized by Google

Exceptio. Nomina officii aut conditionis muliebris diminutiva terminata in átko aut iſko, vel vero præcedentibus duris: b, l, r, ſ, vel quibuſcunque liquidis, ſunt generis Neutrius, v. g. Dgewčátko, (Diwčátko), Dgewčiſko, Dgewča (Diwča), &c.

2. Nomina in a deſinentia, ſi non ſint nomina virorum & virilium officiorum, aut diminutiva paulo ante commemorata, ut: Praha, Trnawa, Rožnawa, &c. Krtica, Ližica, Duſenka, Duſička, Duſa, Mucha, Stodola, Pracháriia, Bukiňa, Gelſina, Ceſta, Bitka, Kaplnka. &c.

3. Nomina pluralia tantum in a, e, i, terminata, ut: Uſta, Wráta, &c. Dwere, Geſke, Saňe, Hrabke, Pomige, Huſke, Zhrebe, &c. Widli, Widkički, Otrubi, Sánki, Huſkički, Pačgeſki, Plewi, Mrawi &c.

4. Nomina in duram conſonantem w deſinentia, ſi ſint polyſillaba, ut: Mrkew, Retkew, Odew, Obuw, Okow, Ohlaw, Kaňew, Paňew, &c.

5. Nomina in liquidas č, ď, ľ, ř, exeuntia ut: Zlč, Reč, Séč, Mkeč, Teč, &c. Loď, Meď &c. Soľ, Poſteľ, Kúdeľ, Maſtaľ, Oceľ, Beľ, Petrželľ aneb Petržal, Swižeľ, Miſeľ, Kratochwiľ, &c. Ceſt, Srſt, Trſt, Hrſt, Maſt, Smrť, Cnoſt, Zloſt, Múdroſt, Boleſt, Miloſt, Žádoſt, Koſt, Horkoſt, Zdržanliwoſt, &c.

Excipe Maſculina, ex č: Meč, Bič, Krč. Ex d: Déſd, Medwed. Dil *tignum*. Ex t: Zat, Pláſt, Kliſt, Hoſt, Chot *conſors*.

§. XV. *Subſtantiva Generis Neutrius ſunt*:

1. Nomina Literarum, ut: To *a*, b, *c*, &c. & notarum v. g. *re*, *mi*, *fa*, &c. Item non ſignificantia, aut materialiter ſumpta, ut: To Bkiktri, to Peter.

2. Nomina diminutiva deſinentia in *a*, præcedentibus duris: b, l, ř, ſ, vel vero quibuſcunque liquidis, ut: Holuba, Kura, Zwira, Huſa, Pachola, Koʒla, Tela, Dita (Dgeta), Kňiža, &c.

3. Nomina in *e*, & *i* terminata, niſi ſint nomina virorum & virilium officiorum, (quo caſu maſculina ſunt); aut nomina mulierum & functionum mulieribus propriarum, (quo caſu fœmininis accenſentur); ut: To Oge, Srdce, More, &c. Boſtwi, Biti, Piti, Spáňi, Trápeňi, Učeňi, Umeňi, &c.

4. Deſinentia in o cujuſcunque ſignificationis, ut: Blato, Drewo, Okno, Olowo, Slowo, Méno, Meſto, Zito, Zlato &c. Chlapiſko, Člowečiſko &c. Babſko, Kurwiſko, Zenſko, &c. Huſátko, Kurátečko, &c.

C 5 Exci-

Excipe Nomina virorum: Néro Cicero, Caſno, Guro, Gaňičko, Guričko, Martinko, Mato, &c. quæ ſunt maſculina. Nomina tamen in iſko terminata, quæ rem exaggerant, vel contemptum indicant, etſi ſint nomina virorum, regulam generalem ſequuntur, atque ad neutrorum pertinent claſſem, ut: Guriſko, Mužiſko, Ciʒmáriſko, Mlinàriſko, &c.

5. Peregrina exeuntia in um, ut: Liſium, Ewangelium &c.

§. XVI. *Caſus* (Padi), ſive terminationes Nominum Subſtantivorum, (uti etiam Adjectivorum, Numeralium, Pronominum, & Participiorum) ſunt ſeptem: *Nominativus* menugici, *Genitivus* plodni, *Dativus* dáwagici, *Accuſativus* žalugici, *Vocativus* wolagici, *Localis* meſtowni, aliis *Præpoſitionalis*, eo quod nunquam ſine præpoſitione ſit, dictus; *Inſtrumentalis* ſive *Socialis* náſtrogni aneb towariſni. *Ablativo* Slavi carent, & loco illius, more Græcorum, Genitivo utuntur. Per hos caſus variatio ſive flexio nominis *Declinatio* Odchilnoſt apellatur.

Adnotatio. Caſu *Locali* utimur, dum locum *in quo*, vel ſimile quid exprimimus; per *Inſtrumentalem* autem, ſive *Socialem* modum actionis, vel ſocietatem diſignamus, ut: Na tomto márnom Swete ſ každim Clowekom dobrim Spuſobom zachádzat máme, *in hoc tranſitorio mundo cum quolibet homine bona moralitate nobis eſt agendum.*

§. XVIII.

§. XVII. *Prima Declinatio*

Continet omnia Subſtantiva Maſculina.

1.) *Paradigmata Animatorum.*

S i n g u l a r.

N.	Tento	Sluha,	Sudce,	Pán.
G.	tehoto	Sluhi,	Sudca,	Pána.
D.	temuto	Sluhowi,	Sudcowi,	Pánowi.
Ac.	tehoto	Sluhu,	Sudca,	Pána.
V.	O	Sluho,	Sudce,	Paňe.
L.	Na tomto	Sluhowi,	Sudcowi,	Pánowi.
Inſt.	S timto	Sluhom,	Sudcom,	Pánom.

P l u r a l.

N.	Tito	Sluhi,	Sudci,	Páni.
G.	tichto	Sluhow,	Sudcow,	Pánow.
D.	timto	Sluhom,	Sudcom,	Pánom.
Ac.	tichto	Sluhow,	Sudcow,	Pánow.
V.	O.	Sluhi,	Sudci,	Páni.
L.	Na tichto	Sluhoch,	Sudcoch,	Pánoch.
Inſt.	S timito	Sluhmi,	Sudcmi,	Pánmi.

2.) *Paradigmata Inanimatorum.*

S i n g u l a r.

N.	Tento	Dub,	Déſď,	Dobitek.
G.	tehoto	Duba,	Déſďa,	Dobitku.
D.	temuto	Dubu,	Déſďu,	Dobitku.
Ac.	tento	Dub,	Deſď,	Dobitek.
V.	O	Dube,	Déſďu,	Dobitku.
L.	Na tomto	Dube,	Déſďi.	Dobitku.
Inſt.	S timto	Dubom,	Deſďom,	Dobitkom.

Plu-

Plural.

N.	Teto	Dubi,	Déſde,	Dobitki.
G.	tichto	Dubow,	Déſdow,	Dobitkow.
D.	timto	Dubom,	Déſdom,	Dobitkom.
Ac.	teto	Dubi,	Déſde.	Dobitki.
V.	O	Dubi,	Déſde.	Dobitki.
L.	Na tichto	Duboch,	Déſdoch,	Dobitkoch.
Inſt.	S timito	Dubmi,	Déſdmi,	Dobitkmi.

A. Regulæ de inflexione.

1. Subſtantiva Maſculina res *animatas* ſignificantia deſinunt vel in *a*, *e*, *o* vocales, vel vero in conſonantes. Quæ exeunt in *a* declinantur ut Sluha, v. g. Armakiſta, Druzba, Gardiſta, Paſtucha, &c: quæ in *e* &o, flectuntur ut: Sudce, e. g. Primluwce (Primluwec), Záſtupce (Záſtupec), Zradce (Zradec); Gáno, Guro, Kubo, Ondro &c: quæ denique in conſo nantes, juxta Pán, ut: Dráb, Holub, Lowec, Paſtwec, Orač, Tkač, Trubač, Had, Mateg, Ondreg, Pták, Rak, Gán, Matúſ, Chrt, &c. Subſtantiva *inanimata* omnia in conſonantes deſinunt, & juxta Paradigmata ſecundo loco poſita: Dub, Déſd, Dobitek inflectuntur, v. g. Hlub, Obed, Okhed, Okeg, Roh, Rok, Sak, Zrak, Orel, Wól, Snein, Sen, Lep, Dar, Leſ, Statek, Zwon &c.

2. Nomina, quorum rectus in ultima ſyllaba ę breve habet, illud in obliquis caſibus,

ſibus, ac toto numero plurali elidunt, quemadmodum Paradigma Dobitek oſtendit. Sic Buben, Kotel, &c. habent *Genit*: Bubna, Kotla (non Bubena, Kotela); *Dativ.* Bubnu, Kotlu (non Bubenu, Kotelu); &c. *Plur. Nomit.* Bubni, Kotli (non Bubeni, Kotei); &c.

Excipiuntur ab hac Regula Generali:

1.) Nomina, quæ ante e aliam vocalem immediate habent, ut: Samuel, Sámuela, Sámuelowi, &c. Dáňiel, Dáňiela, Dáňielowi, &c.

2.) Verbalia omnia, ſeu a verbis derivata, ut: Kazatel, Kazatela &c. a kázat: Kiditel Kiditela &c. a kidit: Poſwetitel Poſwetitela &c. a poſwetit: Stworitel Stworitela &c. a ſtworit: Wikupitel Wkupitela &c. a wikúpit: &c. &c.

3.) Uniſyllaba, ut: Meč Meča, Leſ Leſa, Gez Geza, Med (Mad) Medu, Sňeh Sňehu, Zleb Zlebu, Ged Gedu, Mech Mecha, Plech Plechu, Wek, Weku, Chmel Chmelu, Kbez Kbezu, Snem Snemu, Čep Čepu, Črep Črepu, Chren Chrenu, Lep Lepu, Sklep Sklepu, Preſ Preſu, Swet Swetu, Smech Smechu, Spew Spewu, Hňew Hňewu, &c. præter Deň, Peň, Peſ, & Sen, quæ regulam generalem ſequuntur: Dňa, Dňu, Dňi &c. Peň, Pňu, &c. Peſ, Pſa, Pſowi, Pſi &c.

4.) Nomina, in quibus vocalem e præcedunt, vel ſequuntur duæ, aut plures conſonantes, ut: Pohreb Pohrebu, Kláſter Kláſtera, Orech Orecha, Areſt Areſtu, Gaſčer Gaſčera, Medwed Medweda, Andel Andela, Archandel Archandela, Prſteň Prſteňa, Manzel Manzela,

žel Manžela, Oplen Oplena, Oddech Oddechu, &c. &c. Si tamen una ex præcedentibus ſit litera r, eliditur e ut: Srpeň Srpňa, Chrbet Chrbta, Chrbtu, Chrbte, Chrbti, &c. ſed Korhel Korhela, &c.

5.) Finita in ed, eg, & meň, ut: Obed, Obeda, Ohled Ohledu, Súſed Súſeda, Pohled Pohledu; Mateg Matega, Ondreg Ondrega, Oleg Olega, Zloďeg Zloďega, Kameň Kameňa, Kremeň Kremeňa, Remeň Remeňa, Prameň Prameňa, Gacmen Gaťmeňa; &c. & hæc ſequentia: Clowek Clowека, Ceſnek (melius Ceſnak) Ceſneku, Čereň Čereňa, Geleň Geleňa, Hrebeň Hrebeňa, Hewer Hewera, Káčer Káčera, Koreň Koreňa, Kúpel Kúpela, Nález Nálezu, Popel Popela, Prátel (Pritel) Prátela, Pápež Pápeža, Ġáleſ Ġaleſa, Šábeſ Šábeſa, Stredáleſ &c.

Adnotatio. Quædam retrahunt e ex ultima ad penultimam, ut: Gazwec *taxus*, Gazewca; Paſtwec Paſtewca, Šwec Šewca, Žnec *meſſor*, Ženca; Lowec *venator*, Lowca; & alia colligenda.

3. Monoſyllaba vocalem ú (ů) mutant in obliquis in o, ut: Búh Boha, Wúl Wola &c. Melius tamen judicio meo etiam in recto loco ú vocalis ó omnibus, ſi Bohemos demas, Slavis uſitata collocatur. Confer *cit. Diſſ. Phil. Crit.* Cap. II §. VI pag. 59, ſeqq.

4. Peregrina in uſ abjiciunt hanc terminationem in reliquis caſibus, ut: Kriſtuſ, *Genit.* Kriſta; Auguſtuſ Auguſta; &c. ſed

ius

iuſ abjici & retineri poteſt, v. g. Gúkiuſ Gúkiuſa, vel Gúkia.

5. Conſona liquida Nominativi retinetur talis in omnibus caſibus immo & in compoſitione & derivatione, ut: Řepeň Řepeňa, Řepeňe, &c. Preſ preſowat Preſowáňi, &c. Idem fit cum accentu quocunque, v. g. Kríž Kríža Krížu Kríže, &c. Krik Kriku Kriki, &c. Gagdoſ Gagdoſa Gagdoſowi &c.

Excipe: Pán, Voc. Paňe. Chléb, & monoſyllaba ſub Regula 3 allata in omnibus caſibus a recto ſingulari diſtinctis vocalem ſuam longam corripiunt, ut: Chleba, Chlebu, Chlebi, &c. Wól, Wola, Wolowi, Woli, &c.

B. *Regulæ de Caſibus.*

1. *Genitivus Sing.* in *i* proprius eſt nominibus in *a* in Nominativo terminatis; reliquorum omnium Genitivus exit in *a*: ſunt tamen quædam, ſed rara, nomina res inanimatas ſignificantia, quæ Genitivum habent tantum in u, ut: Blud, Čaſ, Chmel, Chren, Dar, Dhluh, Dom, Dobitek; Ged, Hlaſ, Hňew, Hrích, Klaſ, Krik, Krk, Lep, Mad (Med), Mak, Ohled, Ocet, Prud, Piſk, Parſum, Plat, Počet, Péſt, Pút, Príkaz, Pohled, Rozkaz, Sluch, Senk, Snem, Sklep, Spew, Taňec, Wlaſ, Wrch, Wrſek, Zhled,

Zwik,

ut: Otec Otče, Chlapec Chlapče, Popel Popele, Buben Bubne, Brat Brate, Člowek Člowiče, Pacholek Pacholče, Pluh Pluze, Prah Praze, Rakich Rakiſſe &c.

Adnotatio 1. Terminata in c, č, ch, d, ď, g, h, k, & z, inanimata præſertim, magis u quam e amant; quo caſu nullæ in iis conſonantes liqueſcunt aut permutantur, ut: Meſác (Meſ c) Meſácu, Trubač Trubaču, Caſtang Caſtangu, Bič Biču, Ged Gedu, Medwed Medwedu, Pluh Pluhu, Hrich Hrichu, Duch Duchu vel Duſe, Rakich Rakichu, Prach *pulvis* Prachu, Prah *limen* Prahu, Piſk Piſku, Pgeſek (Piſek *arena*) Pgeſku, Dobitek Dobitku, Žaludek Žaludku, Polák Poláku, Sedlák Sedláku, Zlatník Zlatníku, Gez Gezu, Pápez Pápezu, &c.

Adnotatio 2. Deſinentia in el aliqui efferunt in Vocat. Sin. per i, ut: Spaſitel Spaſiteli, Odplatitel Odplatiteli, Prátel Práteli &c. Sed terminatio in e aut u regularior eſt, ideoque melior.

5. *Localis Sing.* animatorum ſimilis eſt Dativo; aliqua terminationem Dativi owí contrahunt in i, ut: na Geleni, na Koni, na Medwedi, &c. loco: na Gelenowi, Konowi, Medwedowi, &c. Inanimatorum autem exit vel in e, vel in i, vel in u.

Localem in e, habent terminata in b, d, f, l, m, n, p, ar, ir, er, ur, t, w, ut:

Dub na Dúbe, Sud na Sude, Sůd na Sů-
de, Riſ na Riſe, Parſum na Parſume, Strom
na Strome, Šindel na Šindle Chren Chreňe,
Sklep Sklepe, Dar Dare, Sir Sire, Dwor
Dwore, Koſtúr Koſtúre, Kabát Kabáte, Kút
Kúte, Ocet Octe, Hňew Hňewe, &c.

Adnotatio. Vocalem e præcedentes conſonantes: d, l, n, t, in ď, ľ, ň, ť liqueſcunt, ut data exempla ocent.

Localem in i, habent terminata in c, č, ď, g, ľ, ň, er, ſ, ſ, ť, z, ž, ut: Meſác w Meſáci, Bič na Biči, Déſď na Déſďi, Hnog na Hnogi, Piteľ na Pitľi, Hrebeň na Hrebeňi, Koreň na Koreňi, Kláſter w Kláſteri, Paſ *paſſuales* na Paſi, Páſ *cingulus* na Páſi, Oweſ na Owſi, Spiſ *conſcriptio* w Spiſi, Noſ *naſus* na Noſi, Šalaſ *tugurium* na Šalaſi, Pláſť *pallium* w Pláſti, Gaz Gazi, Gež Geži, &c.

Localem in u, habent terminata in ch, h, ğ, k, ut: Hrich, w Hrichu, Kožuch Kožuchu (dicitur tamen etiam w Kožuſſe), Pluh Pluhu (vel Pluze), Caſrang Caſrangu, Krik Kriku, Znak Znaku, &c.

6. *Inſtrumentalis* ſive *Socialis Sing.* ſemper exit in om, ut: Pán ſ Pánom, Sluha ze Sluhom &c. quæ terminatio apud pleroſque populos Slavos, puta: Croatas, Dalmatas, Ruſsos, Polonos, &c. eſt in uſu. Bohemis, maxime recentioribns, terminatio ém (Pánémn, Sluhém, Koſtelém &c) non invidenda placet.

7. *No-*

7. *Nominativus Plural.* tum animatorum, tum inanimatorum communiter exit in i; & in animatis (non item in inanimatis) conſona præcedens liqueſcibilis liqueſcit, & mutabilis mutatur, c, ſ, h & ch exceptis, ut: Kupec *mercator* Kupci, Nemec Nemci, Zid Zidi, Apoſtol Apoſtoli, Oſel Oſli, Pán Páni, Meſčan Meſčani, Kreſtan Kreſtani, Peſ Pſi, Brat *frater* Brati, Brater Bratri, Kňaz (Kňez) *Sacerdos* Kňazi, Pápež Pápeži; Polák Poláci, Sedlák Sedláci, Zlatník Zlatníci, Prah Prahi, Prach Prachi, Hrich Hrichi, Potok Potoki, Buben Bubni, Sindel Sindli, Kút Kúti, Gaz Gazi, Rozkaz Rozkazi. &c.

Adnotatio 1. In Verbalibus in el loco i adhibetur quoque é vel owé; ut: Kazatel Kzatelé Kazatelowé, Učitel Učitelé, Riditel Riditelé, Neprátel Neprátele, &c. Item in nominibus per a terminatis ſyllaba owé, ut: Sluha Sluhowé, Družba Družbowé, &c. Sed utraque illa terminatio Bohemica magis eſt; quam pure Slavonica, dicas itaque potius, & ſcribas: Učiteli, Kázateli, Riditeli, Neprateli, Sluhi, Družbi, &c. Lud *populus* (Lid) habet in Plur. Nominativo Ludá (Ludé), *Gen.* Ludi, *Dat.* Ludom, *Ac.* Ludi, *Voc.* Ludá, *Loc.* na Ludoch, *Inſt.* 3. Ludmi.

Adnotatio. 2. Inanimata deſinentia in c, č, ď, ň, g, ez, & ž, loco i aſſummunt e breve, ut: Meſác Meſáce, Bič *maſtyx* Biče, Kluč Kluče, Déſď Déſde, Deň Dňe vel Dňi, Koreň Koreňe, Hág *ſylva* Háge, Hnog Hnoge, Oleg Olege, Nalez Naléze, Križ

 crux

crux Križe, &c. His adde Gelen *cervus* Gelene, Kón Kone, & alia animata in ň liquidum terminata.

Adnotatio 3. Omnia inanimata in Numero Plurali ſunt generis fœminini, & hinc eorum Nominativus ſimilis eſt Accuſativo. Male itaque diceres: Swati Súdi bozki a, weľici Hrichi lidſki, ſed dicendum eſt: Swaté Súdi bozké, a weľké Hrichi lidſké, *ſancta judicia Dei, & magna peccata hominum.*

8. *Genitivus Plur.* aſſummit ad conſonam finalem Nominativi Singularis ſyllabam ów, ut: Pán Pánow, Dub Dubow &c. quodſi vero ultima litera ſit vocalis, eam in dictam ſyllabam transformat, ut: Sluha Sluhow, Sudce Sudcow, Ondro Ondrow, &c. Terminatio in úw, ú (ů), v. g. Pánúw Pánú Pánů, Bohemorum recentiorum eſt: majores illorum priorem illam terminationem pleriſque Slavis populis uſitatam adhibebant, ut ex Bibliis Pragæ 1480 impreſſis patet.

9. *Dativus Plur.* apud Pannonios Slavos ſemper in om exit, ut: timto Pánom, Sluhom, Kupcom. &c. Bohemis recentioribus terminatio ům (Pánům, Kupcům &c. contra uſum majorum ſuorum, & aliorum Slavorum placet.

10. *Vocativus Plur.* ſemper eſt ſimilis Nominativo Plurali.

11. *Localis Plur.* in och cum conſona Nominativi Singularis, eſt genuinorum Slavorum, v. g. w Kokoch, we Wekoch, w Piſkoch, na Pánoch, pri Sluhoch &c. in ech vero, aut jch Bohemorum. Sen & Roh faciunt etiam Snách, Rohách.

§. XVIII. *Declinatio Secunda.*

Continet omnia Subſtantiva fœminina.

S i n g u l a r.

N.	Tato	Owca,	Oſoba,	Čnoſt.
G.	tegto	Owce,	Oſobi,	Čnoſti.
D.	tegto	Owci,	Oſobe,	Čnoſti.
Ac.	tuto	Owcu,	Oſobu,	Čnoſt.
V.	O	Owco,	Oſobo,	Čnoſt.
Loc.	Na tegto	Owci,	Oſobe,	Čnoſti.
Inſt.	S túto	Owcú, (ow)	Oſobú,	Čnoſtú.

P l u r a l.

N.	Teto	Owce,	Oſobi,	Čnoſti.
G.	tichto	Owec,	Oſob,	Čnoſti.
D.	timto	Owcám,	Oſobám,	Čnoſtám.
Ac.	teto	Owce,	Oſobi,	Čnoſti.
V.	O	Owce,	Oſobi,	Čnoſti.
Loc.	Na tichto	Owcách,	Oſobách,	Čnoſtách.
Inſt.	S timito	Owcami,	Oſobmi,	Čnoſtmi.

A. *Regulæ de Inflexione.*

1. Subſtantiva fœminina vel in vocalem *a*, vel vero in conſonantes terminantur. *Quæ deſinunt in vocalem a* præcedente i, aut quacunque dura conſonante excepta c, declinantur juxta *Paradigma* Oſoba, v. g. Maria, Zofia, Ozdoba, Brada, Harfa, Noha, Strecha, Káſka, Straka, Pila, Slama, Panna, Céra, Roſa, Pſota, Mrwa, Zuza, &c. In quibus vero vocalem *a* præcedit dura conſona *c*, aut aliqua ex liquidis: ľ, ň, ſ, ž, ea juxta *Paradigma* Owca declinantur, e. g. Opica, Koſeľa, Swiňa, Duſa, Rohoža, &c. *Deſinentia in conſonantes*, juxta *Parad.* Čnoſť flectuntur, ut: Spowed, Nemóc, Huſ, Soľ, Smrt, Odew, Reťaz, Réž &c.

Excipe deſinentia in molle *g*, & liquidas: č præcedente *u*, ľ & ň præcedente *e*, ſ præcedente *o*, ž præcedente *a* vel *e*; quæ omnia juxta *Parad.* Owca declinantur, ut: Običag, Kolag, Nádeg, Obruč, Oceľ, Kúdeľ, Miſeľ, Bázeň, Kázeň, Rozkoſ, Kolomaž, Lupež, &c. unico diſcrimine quoad *Accuſat.* & *Voc. Sing.* intercedente, quod inferius dicetur.

Adnotatio. Pro **Panna** *domina* dicitur **Paňi** (aliis **Paňí**); et eſt in Singulari indeclinabile, ſi *Accuſativum* **Paňu**, *Loc.* **Paňeg**, & *Inſtr.* **Paňú** demas.

2. Fœminina pluralia tantum, deſinunt in *a*, *e*, *i*, vocales, ut: Gátra, Kwa-

ſñice, Koſiçe, Uhri, Wlachi, Mari, Ohrabki, & ceteroquin quoad flexionem nihil peculiare a reliquis fœmininis habentia juxta *Parad.* Owca, vel Oſoba declinantur.

3. Monoſyllaba Weſ *pagus*, Weſ *peticulus*, Čeſt *bonor*, & alia polyſyllaba vocalem e brevem in ultima recti ſyllaba occurrentem in formatione obliquorum caſuum, ac toto numero plurali more maſculinorum, abjiciunt, ſi in ec, eñ, eſ, ew, ſek terminentur, ut: Wſi Wſám, Wſi Wſám, Cti Ctám, Obec Obci Obcám, Bázeñ Bázñe, Rázeñ Rázñe Rázñi, Zakeſ Zakſi, Cirkew Cirkwi Cirkwe, Pañew Pañwi, Dratew Dratwi, (ſed Redkew retinet); Miſek Miſki, &c. queis adde alia colligenda. In Geſeñ (Gaſeñ) *autumnus*, manet per omnes caſus vocalis e.

4. Dum ultima ſyllaba fœmin. longa fit, penultima eſt brevis, ut: Brána *porta*, *Inſt. ſing.* Branú, *Dat. plur.* Branám, *Loc. plur.* w Branách, &c. In *Genit. & Inſtr. plur.* ſimiliter longa fit brevis, ut: tichto Bran *barum portarum*, *Inſt.* Branmi, vel Branami, aut Branma. Kñiha *liber*, ſcribi poteſt per i vel i, ut: Kñich, vel Kñich &c.

B. *Regulæ de Caſibus.*

1. In *Dativo* & *Locali Singulari*, qui caſus ſemper ſunt ſibi ſimiles, liqueſcibiles conſonantes terminativæ: d, l, n, t, in ď, ľ, ň, ť liqueſcunt; mutabiles autem: h, ch, k, in z, ſſ, c, permutantur, ut: Brada Braďe, Rada Raďe, Pila Piľe, Panna Panňe, Pſota Pſoťe; Noha Noze, Praha Praze, Mucha Muſſe, Strecha Streſſe, Blcha Blſſe, Láſka Láſce, Matka Matce, Straka Strace, &c.

2. *Accuſativus Sing.* nominum in vocalem *a* terminatorum ſemper exit in *u*; aliorum, quæ deſinunt in conſonantes, ſimilis eſt Nominativo.

3. *Vocativus Sing.* in *o*, proprius eſt Subſtantivis in *a* terminatis; reliquorum ſimilis eſt Nominativo.

4. *Inſtrumentalis Sing.* ſemper in *ú* longum terminatur, quod eſt ex ſyllaba *ow* apud multos Slavos uſitata contractum, ut: wibil ma Paľicú, vel Paľicow, Praſľicú, Praſľicow; pod Poſteľú, vel Poſteľow *ſub lecto*, &c.

5. *Nominativus Plur.* ſimilis eſt Genitivo Singulari.

6. *Genitivus Plur.* ſimilis eſt ejusdem Numeri Nominativo in iis nominibus, quæ jux-

juxta *Parad.* Čnoſt flectuntur, i vocali duntaxat qroducta; in reliquis vero omnibus formatur, abjecta vocali Nominativi Plur. ut: Babi Bab, Muchi Much, Studňice Studňic, Ruki Ruk, Kwaſňice Kwaſňic, Ko ice Koſic, Wlachi Wlach, Mari Mar, Wráta Wrat, &c.

Adnotatio. Si abjecta vocali duæ remaneant conſonantes, interponitur eis vocalis e, ut: Kawki Kawek, Panni Panen, Deſki Deſek, Ohrabki Ohrabek, Uhri Uher, Gátra Gater, &c. *Excipiuntur* illa, quæ habent ante vocalem conſonantes dd, čt mm, ſt, wd, zd, vel priorem, r, ut: Kaddi, Počti, Summi, Ceſti, Kriwdi, Hwězdi, Poſkwrni, Mrwi, &c. quæ omnia in formatione ſui Genitivi Plur. regulam generalem ſequuntur, ut: Radd, Počt, Summ, Céſt, Kriwd, Hwězd, Srn, Poſkwrn, Mrw, &c.

7. *Accuſativus & Vocativus Pluralis* ſimilis eſt ejusdem numeri Nominativo.

8. *Localis Plur.* ſemper exit in ách; Uhri tamen format etiam w Uhroch (male w Uhréch) *in Hungaria.*

§. XIX. *Declinatio Tertia.*

Complectitur omnia Subſtantiva Neutra.

Singular.	Plural.
N. Toto Stawaňi (ňa)	Teto Stawaňi (ňá)
G. tohoto Stawaňi (ňá)	Tichto Stawaňi
D. tomuto Stawaňi (ňu)	Timto Stawaňim (ňám)
A. toto Stawaňi (ňa)	Teto Stawaňi (ňá)

Digitized by Google

	Singul.	Plural.
V.	O Stawaňi (ňá)	O Stawaňi (ná)
L.	Na tomto Stawaňi	Na tichto Stawaňich (ňách)
I.	S timto Stawaňim (ňom)	S timito Stawaňmi

Singular.

N.	Toto	Kura,	Srdce.
G.	tohoto	Kurata,	Srdca.
D.	tomuto	Kuratu (ťi),	Srdcu (ci).
Ac.	toto	Kura.	Srdce.
V.	O	Kura,	Srdce.
L.	S timto	Kuraťi,	Srdci.
Inſt.	Na tomto	Kuratom,	Srdcom.

Plural.

N.	Teto	Kurata (rence),	Srdca.
G.	tichto	Kurat, (reňec)	Srdc.
D.	timto	Kuratám (rencám),	Srdcám (om.)
Ac.	teto	Kurata (rence),	Srdca.
V.	O	Kurata (rence,)	Srdca.
L.	Na tichto	Kuratách (rencách),	Srdcách (och.)
Inſt.	S timito	Kuratmi (rencami),	Srdcmi.

A. *Regulæ de inflexione.*

1. Subſtantiva Neutra tantum in vocales *a*, *e*, *i*, *o*, terminantur. *Quæ deſinunt in a*, ſunt Diminutiva, declinanturque juxtæ *Paradig.* **Kura**, et in Genitivo creſcunt per **ta**; quod in reliquis quoque caſibus retinent, ſola vocali *a* pro ratione caſuum mutata, quemadmodum datum paradigma oſtendit. Talia ſunt: **Díwča** (**Dgewča**) *puella*, **Tela** *vitulus*, **Kňiža** *Princeps*, **Hu-**

ſa

ſa anſerculus, &c. Hæc in numero plurali habent duplicem flexionem; ſed illa parentheſi incluſa terminatio non ita eſt, ſicut alia, in uſu.

Adnotatio 1. Ďita (Ďgeta) *prolis*, *Gen.* Ďitata (Ďgetata), &c. in plurali eſt generis fœminini, diciturque: Ďitki (Ďgetki), vel Ďeti *proles.* Ďitki hoc modo declinatur: *Gen.* Ďitek (Ďgetek), *Dat.* Ďitkám (Ďgetkám), *Ac.* & *Voc.* Ďitki (Ďgetki), *Loc.* Ďitkách (Ďgetkách), *Inſt.* Ďitkami (Ďgetkami). Ďeti vero ſic flectitur: *Gen.* Ďeti, *Dat.* Ďetom, *Ac.* & *Voc.* Ďeti, *Loc.* Ďetách, *vel* Ďetoch, *Inſt.* Ďetmi.

Adnotatio. 2. Sunt aliqua Nominum in a terminatorum, quæ in Genitivo per na creſcunt, ut: Sema Semena, Plema Plemena, Brema (Brima) Bremena, Tema Temena, Wima Wimena; ſed horum terminatio in meno, v. g. Semeno, Plemeno, Bremeno, Temeno, Wimeno, &c. uſitatior eſt apud Pannonios Slavos, quam illa prior, flectiturque juxta *Parad.* Srdce.

2. *Deſinentia in* e, & o flectuntur juxta *Parad.* Srdce, ut: Slunce (Slnce) *ſol*, Wagce (Wagco) *ovum*, Pole (Poka) *campus*, Nebe (Nebo) *cœlum*, quod in plurali facit Nebeſa *cœli*; Telo *corpus*, Rúcho *veſtis*, Piwo *cereviſia*, Wino *vinum*, Olowo *plumbum*, Črewo *inteſtinum*, Garmo *jugum*, Okno *feneſtra*, Sito *cribrum*,

brum, Krídlo *ala*, Šidlo *ſubula*, Pero *calamus*, Gádro *nucleus*, Wogſko *exercitus*, Oko *oculus*, Ucho *auris*, Ohňiſko, Domiſko, Chlapiſko, Člowečiſko, Zenſko, Babſko; Peſtwo, Biſkupſtwo, Arci-Biſkupſtwo, &c. Poſtrema tria, & ſimilia nomina nonnulli per ſtw, ut: Peſtwí, Arcibiſkupſtwí efferunt, et juxta *Parad.* Stawaňí flectunt; ſed puriores Slavi priorem illam terminationem, prouti et flexionem, non immerito anteponunt.

3. *Exeuntia in* í, quæ plerumque Verbalia ſunt, juxta *Paradigma* Stawaňí flectuntur, ut: Pokáňí, Známeňí, Spáňí, Čítáňí, Weſelí, Zagatí, Bití, Pití &c. Sed hæc pleraque una cum Paradigmate apud genuinos Slavos potius in *a*, ut: Známeňa, Spáňa, Čítaňa, Weſela, Zagata, Bita, Pita, &c. uſitata ſunt, & declinata juxta flexionem Parentheſi incluſam in obliquis caſibus non creſcunt.

B. *Regulæ de Caſibus.*

1. *Dativus Sing.* ſemper exit in u, loco cujus aliqui in nominibus per *a* & *e* terminatis nonnunquam i ſubſtituunt, ut: Kuratí loco Kuratu, Srdci loco Srdcu.

2.

2. *Nominativus*, *Accuſativus* & *Vocativus* utriusque numeri ſunt inter ſe correspondenter ad numerum æquales.

3. *Localis Sing.* Nominum in *a* & *e* terminatorum deſinit in *i*: quæ vero in *o* deſinunt Localem in *e* habent, ut: Slowo na Slowe, &c. Excipe deſinentia in *ko*, & *cho* quorum Localis in *u* terminatur, ut: Na Obňiſku, w Slézku *in Sileſia*, w Mléku *in lacte*, w Rúchu *in veſte*; & terminata in *co*, *ſo*, *zo*, quibus iterum terminatio *i* placet, ut: Pleco, na Pleci; Líco na Líci; Maſſo, na Maſſi; Železo, na Železi; &c.

Adnotatio. Ante Vocalem *e* conſonans liqueſcibilis liqueſcit, ut: Na Šidle *in ſubula*, na Okňe *in feneſtra*, w Žite *in tritico*, w Stáde *a* Stádo, na Howade *a* Howado, &c. &c.

4. *Inſtrumentalis Sing.* apud Pannonios Slavos ſemper exit in *om*, loco cujus nonnulli terminationem *ém*, (ut: Slowém loco Slowom) ſed male ratione dialecti ſuæ uſurpant.

5. *Genitivus Plur.* formatur a Nominativo Plur. abjecta finali vocali, ut: Čelo Čela Čel, Drewo Drewa Drew; Rúcho Rúcha Rúch; Wreteno Wretena Wreten; Pero Pera Per; &c. Si duæ re-

ma-

maneant conſonantes, interponitur eis e, ut: Okno, Okna Oken; Wagce, Wagca Wagec; Kridlo, Kridla Kridel; Gedlo, Gedla Gedel; Sidlo, Sidla Sidel; Gádro, Gádra Gáder; &c. *Excipe* ſi d & c conveniant, queis nihil interponitur, ut: Srdce, Srdca, Srdc.

6. *Dativus Plur.* Slavis ubique placet in ám, & quandoque in om. Nomina in ko & no magis ám amant etiam apud Bohemos.

§. XX. *Obſervationes Generales de Inſtrumentali Plurali omnis generis Nominum.*

1.) Inſtrumentalis Plur. omnis Declinationis maſculinus, fœmininus & neuter terminatur in mi vel ma, ut: Pánmi, Služmi, Dubmi, Oſobmi, Cnoſtmi, Wratmi, Kuratmi, Srdcmi, Slowmi, vel ma; ubi autem concurſus conſonarum pronunciationem ingratam aut duram redderet, etiam in ami vel ama, ut: Stolí *menſæ*, Stolmi Stolma, Stolami Stolama; Kluče *claves*, Klučmi Klučma, Klučami Klučama: Poſtele *lecti* Poſtelmi Poſtelma, Poſtelami Poſtelama; Owce *oves*, Owcami Owcama; Céri *filiæ*, Cermi Cerma, Cerami Cerama; Kñižata *Principes*, Kñižatmi Kñižatma, Kñižata-

zatami Kńižatama; Krídla *alæ*, Krídlami Krídlama: &c. Terminatio *mi* eſt numeri pluralis, *ma* dualis potius.

2.) Idem ille Inſtrumentalis hodie abjecta ſyllaba *mi* & *ma* aſſummit *i*, ut: ſ Páni *cum dominis*, loco ſ Pánmi; ſ Kńížati *cum Principibus*, loco ſ Kńížatmi; z dobrími Príkladi *bonis exemplis*, loco Príkladmi. Semper tamen non eſt rejicienda, maxime dum præpoſitio deeſt; *primo*, quia multa nequeunt in *i* terminari, ut: Koňi ťáhať *trahere equis*; *ſecundo*, quia fit dubius ſenſus, ut ſi dicas: Zubí thrať, neſciam, an velis dicere: *dentes vellere*, an *dentibus lacerare*, Zubami thrať?

CAPUT II.

De Nomine Adjectivo.

§. I. *Nomen adjectivum* (Méno pridawné) eſt, quo aut qualitatem, aut poſſeſſionem rei vel perſonæ indicamus; ita dictum, quod nomini Subſtantivo adjiciatur, atque illius indicet proprietatem, nec ſine eo aperte vel occulte poſito in oratione eſſe poſſit, v. g. Pekní, a dobrí Čtowek *pulcher & bonus homo*, Dom Dáwidow *domus Davidis*, ſeſtrin Sin *ſororis filius*, &c. Eſt autem duplex: *Quali-*

litatis, quod qualitatem, v. g. múdri *prudens*; et *Poſſeſſivum*, quod aut rem poſſeſſam, aut ad aliquid pertinentem ſignificat, ut: pawlowa Kniha *Pauli liber*, bratow Meſček *fratris marſupium*. Dantur etiam adjectiva *Diminutiva*; *Prima*, ut: malinki vel malički *parvulus* a mali *parvus*: *Secunda*, ut: maličinki malulinki malučički *valde parvulus*, &c.

Adnotatio. Adjectiva Poſſeſſiva fiunt a Genitivo Singulari Subſtantivorum; & quidem ſi Subſtantivum ſit maſculinum vel neutrum, tum ultima vocalis Genitivi mutatur in Genere maſculino in **ow**, in fœminino in **owa**, in neutro in **owo** vel **owe**, ut: Sluha *Servus* Gen. Sluhi, poſſeſſivum ſluhow ſluhowa ſluhowo vel ſluhowe: Guriſko *abſurdus Georgius*, Gen. Guriſka poſſeſſivum guriſkow guriſkowa guriſkowo vel we. Bóh *Deus* format poſſeſſivum boži vel božki *divinus*. Quodſi autem Subſtantivum ſit fœmininum, tum fit ab eo poſſeſſivum, mutando ultimam Genitivi vocalem in genere maſculino in **in**, in fœminino in **ina**, in neutro in **ino** vel **ine**; quo caſu præcedentes vocalem **i** conſonantes, ſi liqueſcibiles ſunt, liqueſcunt, ſi mutabiles, transformantur, ut: Seſtra *Soror*, Gen. Seſtri, poſſeſſivum ſeſtrin ſeſtrina ſeſtrino vel ſeſtrine: Anna *Anna*, Gen. Anni, poſſeſſivum annin annina annino vel **ne**: &c.

§. II. Adjectivum apud Slavos quodlibet trium eſt generum & terminationum: *Qualitatis* exit in i, á, é; *Poſſeſſivum* a

ma-

maſculinis vel neutris nominibus ortum in *ow*, *owa*, *owo* vel *owe*; a ſæmininis autem derivatum in *in*, *ina*, *ino*, vel *ine*. Peculiares illius proprietates, quibus diſcrepata ſubſtantivo, ſunt: *Declinatio* & *Comparatio*.

§. III. *Declinatio Adjectivorum.*

1.) Paradigma Adjectivorum Qualitatis.

S i n g u l a r.

	Gen. mas.	fœm.	neut.
N.	Pekni,	pekná,	pekné.
G.	peknébo,	pekneg,	peknébo.
D.	peknému,	pekneg,	peknému,
Ac.	peknébo,	peknu,	pekné.
V.	Similis eſt Nominativo.		
L. Na	peknom (ém),	pekneg,	peknom (ém).
Inſt. S	peknim,	peknú,	peknim.

P l ü r a l.

	Gen. mas.	fœm. & neut.
N.	Pekni,	pekné.
G.	peknich,	per omnia genera.
D.	peknim,	p. o. g.
Ac.	peknich,	pekné.
V.	Similis eſt Nominativo.	
L. Na	peknich,	p. o. g.
Inſt. S	peknimi (ma)	p. o. g.

Ita: biwni *laxus*, chudi *macer*, chudobni *pauper*, cudzi *alienus*, čloweči *humanus*, domá-ci *domeſticus*, dňešni *hodiernus*, lačni, liſi, krá-ſni, medwedi *urſinus*, howadi *animalis*, pre-dňi, richli *velox*, ſwati, ſtatečni, telaci, tučni, owči *ovillus*, ſuchi, wiſoki, zadňi *poſterior*, žá-dni *nullus*, &c. Item Subſtantiva verbalia maſcu-ina in i terminata, ut: Kragči (Kragčir) *ſar-tor*, Hláſni, (Hláſňik) *vigil nocturnus*, Poleſni (Poleſňik) *ſylvanus*, Komorni (Komorňik) *Camerarius*, &c.

2.) *Parad. Adject. Poſſeſſiv. a maſculinis vel neutris Subſtantivis ortorum.*

Singular.

	Gen. mas.	fœm.	neut.
N.	Pánow,	pánowa,	pánowo (we).
G.	pánowého,	pánoweg,	panowého.
D.	pánowému,	pánoweg,	pánowému.
Ac.	pánowého,	pánowu,	pánowo (we).
V.	Similis	eſt	Nominativo.
L.	Na pánowom(ém),	pánoweg,	pánowom (ém).
Inſt.	S pánowim,	pánowu,	pánowim.

Plural.

	Gen. mas.	fœm. & neut.
N.	Pánowi,	pánowe.
G.	pánowich,	p. o. g.
D.	pánowim,	p. o. g.
Ac.	pánowich,	pánowe.
V.	Similis eſt	Nominatvo.
L.	Na pánowich,	p. o. g.
Inſt.	S pánowimi (ma),	p. o. g.

Ita:

Digitized by Google

Ita: Abrahámow, bratow, dáwidow, eliá≈ſow, farárow, gankow, gurkow, guriſkow, gañiſkow, hrobárow, izákow, kñazow, martinow, pawlow, petrow, ſwağrow, on≈dráſow, zátow. &c.

3.) *Parad. Adject. Poſſeſſiv. á Subſtantivis fœmininis ortorum.*

Singular.

	Gen. mas.	fœm.	neut.
N.	Pañin,	pañina,	pañino (ne).
G.	pañinébo,	pañineg,	pañinébo.
D.	pañinému,	pañineg,	pañinému.
Ac.	pañinébo,	pañinu,	pañino (ne).
V.	Similis	eſt	Nominativo.
L. Na	pañinom(ém),	pañineg,	pañinom (ém).
In. S	pañinim,	pañinu,	pañinim.

Plural.

	Gen. mas.	fœm. & neut.
N.	Pañini,	pañine.
G.	pañinich,	p. o. g.
D.	pañinim,	p. o. g.
Ac.	pañinich,	pañine.
V.	Similis eſt	Nominativo.
L. Na	pañinich,	p. o. g.
In. S	pañinimi (ma),	p. o. g.

Ita: Aññin, ančin, babin, barborin, bar≈borčin, cérin, dorin, dorčin, dogčin, éwin, eſterin, alžbetin, matkin, mariſin, tetčin, &c. Item adjectiva qualitatis in recto maſculino in conſonantem terminata, ut: boden, bodna,

 bo≈

hodno (ne) *dignus*, *a*, *um*; Gen. hodného, hodneg, hodného: ʒiw, ʒiwa, ʒiwo we *vivus*, *a*, *um*; geden, gedna, gedno (ne) *aliquis*, *aliqua*, *aliquod*: wſecek, wſecka, wſecko (ke) *omnis*, *e*; Gen. wſeckého, wſeckeg, wſeckého; Nom. Plur. wſecci *omnes*, wſecke *omnes*, *omnia*, Gen. Plur. wſeckich, &c.

Regulæ de Caſibus.

1. *Genitivus ſingularis fœmininus* exit in brevem ſyllabam eg; loco cujus D. Wenceslaus Roſa ſeculi prioris Grammaticus Bohemus longam vocalem é ſubſtituit, et priorem terminationem, qua priſci quoque utebantur Bohemi, ruſticam vocat, ſed aſſerti ſui nullam rationem reddit.

2. Aliqui in *Genitivo*, *Dativo* & *Accuſativo Sing.* loco terminationis ého, ému uſurpant terminationem ýho, ýmu, ut: pekného pekným, neglepſiho neglepſimu, &c. ſed hoc eſt recentiorum Bohemorum inventum; majores illorum priorem illam terminationem, qua pleræque Slavicæ nationes utuntur, adhibebant. Conf. Biblia Pragæ impreſſa 1480.

3. *Accuſativus Maſculinus* in utroque numero ſimilis eſt Nominativo, cum inſinuatur res inanimata; Genitivo, cum res animata indicatur, v. g. Znám teho ſtatečného Pána, kteri má ten ſtatečni

Dom

Digitized by Google

Dom *noſco illum boneſtum dominum, qui illam boneſtam domum bâbet.* Conſ. Cap. II, §. 18, Reg. de Caſ. 3, pag. 32.

4. *Vocativus* omnis generis in utroque numero ſimilis eſt Nominativo; in neutris autem etiam Accuſativus.

5. *Localis Sing. maſc.* ſemper exit in om, loco cujus Bohemi & eorum ſequaces terminationem ém uſurpant; *Localis* autem *fœm.* in ú longum, quod eſt ex ſyllaba ow apud multos uſitata contractum, terminatur.

6. *Nominativus Plur. maſc.* in adjectivis qualitatis & poſſeſſivis a maſculinis vel neutris nominibus derivatis exit in longum í, et mutabilem conſonam (ſed non neceſſario) mutat, liqueſcibilem autem liquidam reddit (c, ſ, z exceptis), ut: druhý druzí, hluchý hluſí, dluhý dluzí, welký welcí, drahý drazí; kráſný kráſní, chudý chudí, rychlý rychlí, chudobný chudobní, &c. Adjectiva autem poſſeſſiva a fœmininis nominibus derivata, et ea, quæ eorum flexionem ſequuntur, exeunt in i breve, eadem ceteroquin de conſonis mutabilibus & liqueſcibilibus regula ſervata, ut: babin babiní; geden gední, wſecek wſecci, hoden hodní, &c.

7. *Inſtrumentalis Plur.* omnis generis terminatur in mi; terminatio *ma* (ſ pe-knima &c.) dualis potius eſt, quam pluralis.

IV. *Comparatio Adjectivorum.*

Comparationes, qua variæ proportiones proprietatum per adjectiva expreſſarum indicantur, tres ſunt gradus: Poſitivus, Comparativus, & Superlativus.

a.) *In gradu poſitivo* ſunt de ſe omnia adjectiva, dum adhuc nulla rei tribuitur prærogativa, e. g. Pekni Dom *pulchra domus*, wiſoki Člowek *altus homo.*

b.) *Gradus comparativus*, quo alicui rei prærogativa præ una, aut pluribus ejusdem generis rebus tribuitur, fit a poſitivo, verſo i in egſſi in genere maſculino, in fœminino in egſſá, in neutro in e ſſé vel egſo; ubi ſimul ante ſyllabas: egſſi, egſſá, egſſé, liqueſcibiles conſonantes liqueſcunt, & mutabiles mutantur v. g. pekní Dom *pulchra domus*, pekňegſſi Dom *pulchrior domus*. pekňegſſá Kňižka *pulchrior liber*, pekňegſſé Meſto *pulchrior civitas*, &c.

Adnotatio. Ob commodiorem pronunciationem illud eg, et cum eodem etiam ť præcedens, ſi adſit, reſpuunt adjectiva:

Digitized by Google

1mo Quæ conſonas mutabiles habent, ut: drahi dražſi vel drakſi; nizki nižſi; makki makſi; ſladki, ſladſi; ſuchi ſuſſi vel ſuchſi; pro dražegſi, nižegſi, makčegſi, ſladčegſi, ſuſegſi.

2do Quædam uſu recepta, potiſſimum ea, quorum poſitivus in di, ti, aut wi finitur, ut: chudi chudſi, bohati bohatſi, iſti iſtſi, zdrawi zdrawſi &c. loco: chudegſi, bohategſi, iſtegſi, zdrawegſi, &c.

Irregulariter formant Comparativum ſequentia: dobrí *bonus*, lepſi *melior*; zli *malus*, horſi *pejor*; mali *parvus*, menſi *minor*; welki *magnus*, wetſi vel watſi *major*; wiſoki *altus*, wiſſi *altior*; hluboki *profundus*, hlubſi *profundior*; dlubi *longus*, dlužſi vel dlukſi *longior*; daleki *remotus*, dálſi *remotior*; ſiroki *latus*, ſrſi *latior*. Mnohi *multus*, mnohá *multa*, mnohe *multum*, tantum in genere neutro admittit comparativum wic vel wác *plus*.

Adjectiva poſſeſſiva, immo et qualitatis finita in ci, ſi, ſi, zi, non comparantur, ut: mategow *Mathiæ*, domáci *domeſticus*, telaci *vitulinus*, liſi *calvus*, zdegſi *hujas*, cudzi *alienus*, &c.

c.) *Gradus Superlativus*, quo prærogativa alicui rei ante alias res ejusdem generis tribuitur, fit præponendo Comparativo ſyllabam nag, ut: pekňegſi *pulchrior*,

chrior, nagpekňegſí *pulcherrimmus*; pekňegſá *pulchrior*, nagpekňegſá *pulcherrima*; pekňegſé *pulchrius*, nagpekňegſé *pulcherrimum*, &c.

Adnotatio. Aliqui Superlativum efferunt per neg, v. g. negpekňegſí, negſladſí, &c. ſed male: quia hæc ſyllaba ex præpoſitione nad *ſupra* originem traxit.

d.) Comparativorum & Superlativorum Declinatio eadem eſt cum adjectivis qualitatis, et quidem maſculinorum cum maſculinis, fœmininorum cum fœmininis, & neutrorum cum neutris.

CAPUT III.

De Nomine Numerali.

Nomen Numerale (Méno početné) eſt, quod numerum ſignificat; cujus quatuor ſunt ſpecies: Cardinale, Ordinale, Multiplicativum & Specificativum.

§. I. Numerale *Cardinale* eſt, quod numerum abſolute ſignificat, ut: geden *unus*, dwa *duo*, tri *tria*, ſtiri *quatuor*, pať (péť) *quinque*, ſeſť *ſex*, ſedem *ſeptem*, oſem *octo*, dewať *novem*, deſať *decem*, gedenáſť *undecim*, dwanáſť *duodecim*, trináſť *tredecim*, ſtrnáſť *quatuordecim*, patnáſť *quindecim*, ſeſtnáſť *ſedecim*, ſedemnáſť *ſep-*

ſeptemdecim, oſemnáſt *octodecim*, dewa-tnáſt *novemdecim*, dwacať *viginti*, geden a dwacať *viginti unum*, dwa a dwacat *viginti duo*, &c. Tricať *triginta*, geden a tricať *triginta unum*, dwa a tricať *triginta duo*, &c. Štiricať (meru) *quadraginta*, paťdeſať *quinquaginta*, ſeſťdeſať *ſexaginta*, ſedemdeſať *ſeptuaginta*, oſemdeſať *octuaginta*, dewaťdeſať *nonaginta*, ſto *centum*, dwe ſto *ducenti*, tri ſto *tercenti*, ſtiri ſto *quadringenti*, pať ſto *quingenti*, &c. tiſic *mille*, dwe tiſic *bis mille*, deſať tiſic *decem millia*, miľion *millio*. Cardinalia apud Slavos omnia habent, ſi non in omnibus, adminimum in aliquibus, caſibus Declinationem. Sic

A. Numero Singulari.

	mas.	fœm.	neut.
Nom.	Geden *unus*,	gedna *una*,	gedne vel gedno *unum*.
Gen.	gedného,	gedneg,	gedného.

Per reliquos caſus utriuſque numeri ita, ſicut adjectiva, diclinatur.

B. Dwa *dualem* tantum habet.

	mas.	f. & neut.
N.	dwa *duo*,	dwe *duæ*, *duo*,
G.	dwoch	dwich.
D.	dwom	dwim.
Ac.	dwoch	dwe.
V.	Similis	Nominativo.
L.	Simi.	Genit.
Inſt.	dwoma	dwima, dwoma.

Ita declinatur etiam obidwa (oba) *ambo*, obidwe (obe) *ambæ*, *ambo*.

C. Tri *pluralem* habet.

	mas.	f. & n.
N.	trá (tri) *tres*,	tri *tres*, *tria*.
G.	troch (trich)	trich.
D.	trom (trim)	trim.
Ac.	troch (trich)	tri.
V.	Sim.	Nom.
L.	Sim.	Genit.
Inſt.	troma,	trima, troma.

D. Štiri *plurali* gaudet.

	mas.	f. & n.
N.	ſtirá (ſtiri) *quatuor*,	ſtiri *quatuor*.
G.	ſtiroch (ſtirich)	ſtirich.
D.	ſtirom (ſtirim)	ſtirim.
Ac.	ſtiroch, (ſtirich)	ſtiri.
V.	Sim.	Nom.
L.	Sim.	Gen.
Inſt.	ſtirmi (ſtirma)	p. o. g.

Digitized by Google

Adnotatio. Hæc quatuor Cardinalia: **geden, dwa, tri, ſtiri** in genere maſculino habent Accuſativum ſimilem Nominativo, ſi de rebus inanimatis ſit ſermo; ſi vero de animatis, ſimilem Genitivo.

E. Reliqua Cardinalia Numeralia a **pač** (péč) incipiendo ſunt generis omnis, & ſimul dempto **tiſic** ac **miľion**, ſi Genitivum & Inſtrumentalem demas, indeclinabilia.

Numero Singulari.

N.	**tiſic** *mille.*	**miľion** *mille.*
G.	**tiſica**	**miľiona.**
D.	**tiſicu.**	**miľionu.**
Ac.	**tiſic.**	**miľion.**
V.	Sim.	Nom.
L.	**tiſici.**	**miľioňe.**
Inſt.	**tiſicom (ém)**	**miľionom (ném).**

Numero Plurali.

N.	**tiſice** *millia,*	**miľioni** *milliones.*
G.	**tiſicow** vel **tiſic,**	**miľionow.**
D.	**tiſicom,**	**miľionom.**
Ac.	**tiſice,**	**miľioni.**
V.	Sim.	Nom.
L.	**tiſicoch.**	**miľionoch.**
Inſt.	**tiſicmi,**	**miľionmi.**

Sto *centum* habet apud Pannonios Slavos unice Genitivum cum aliqua præpoſitione, e. g. **od ſta, ze ſta ňiſt mu nezoſtalo** *ex centum nihil illi remanſit*; per alios

alios caſus flecti non poteſt. Alia vero omnia numeralia Cardinalia habent Genitivum & Inſtrumentalem numeri pluralis declinatum ad formam adjectivorum, v. g. ſ patich máme dwoch *ex quinque habemus duos*; ſ patima Chlapmi *cum quinque viris*; z dwacatich *ex viginti*; z dwacatima *cum viginti*; &c.

§. II. *Ordinale Numerale* eſt, quod numerum ordine digeſtum ſignificat; et formatur, cum cardinalibus a pat (pét) incipiendo apponitur in fine in genere maſculino vocalis i, in fœminino á, in neutro é vel o, liquidis conſonantibus in duras permutatis, ut: páti *quintus*, ſeſti (ſgeſti) *ſextus*, ſédmi (ſgedmi) *ſeptimus*, óſmi *octavus*, dewáti *nonus*, deſáti *decimus*, gedenáſti *undecimus*, dwanáſti *duodecimus*, trináſti *decimus tertius*, ſtrnáſti *decimus quartus*, patnáſti *decimus quintus*, ſeſtnáſti *decimus ſextus*, ſedemnáſti *decimus ſeptimus*, oſemnáſti *decimus octavus*, dewatnáſti *decimus nonus*, dwacáti *vigeſimus*, geden a dwacáti vel dwacáti prwñi *vigeſimus primus*, dwa a dwacáti *vigeſimus ſecundus*, vel dwacáti druhi; tri a dwacáti vel dwacáti treti *vigeſimus tertius*, &c. tricáti *trigeſimus*, ſtiricáti *quadrageſimus*, patdeſáti *quinquageſimus*, ſeſtdeſáti *ſexageſimus*, ſedemdeſáti *ſeptuageſimus*, oſemdeſáti *octua-*

tuageſimus, dewatdeſáti *nonageſimus*, ſti *centeſimus*, dwoſti *ducenteſimus*, triſti *tercenteſimus*, ſtiriſti *quadringenteſimus*, &c. milionni *millioneſimus*, &c. Ex Geden formatur Ordinale prwni *primus*, ex dwa druhi *ſecundus*, ex tri treti *tertius*, ex ſtiri ſtwrti *quartus*.

Adnotatio. In formatione Ordinalis ex ſedem & oſem, e finale exmititur, diciturque ſédmi, óſmi; in ſto o mutatur in i, ſti; ex milion formatur ordinale addendo i & n geminando, milionni. Declinatio autem Ordinalium fit ut adjectivorum.

§. III. *Numerale Multiplicativum* eſt, quod numerum multiplicatum deſignat, et formatur, ſi numeralis Ordinalis a páti incipiendo, finalis vocalis i in oro mutetur, ut: páti patoro, ſéſti ſeſtoro, ſédmi ſedmoro, óſmi oſmoro, &c. Ex druhi formatur multiplicativum dwoge, oboge; ex treti, troge; ex ſtwrti, twooro.

Adnotatio. Huc pertinent *multiplicativa impropria*: ſamodruhi, á, é; ſamotreti, á, é; ſamoſtwrti, á, é; ſamopáti, á, é; &c. quæ ex ordinalibus præpoſita voce ſamo, componuntur, ac ita ſicut adjectiva declinantur.

Multiplicativa propria ſunt generis neutrius, et ſic declinantur ſive in Duali ſive in Plurali:

Nom.

Digitized by Google

N. e, — o.
G. ich.
D. im.
Ac. Sim. Nom.
V. Carent.
L. Sim. Gen.
In. mi (ma).

§. IV. *Specificativum Numerale* mihi eſt, quod diverſum numerum ſpecierum ſub eodem genere contentarum exprimit, & formatur, ſi Ordinalium a páti incipiendo finalis vocalis í in orí aut orní vel náſobní, á, é vel o mutetur, v. g. páti, pátorí, pátorní, patnáſobní (petnáſobní), á, é, *quinduplex*; ſeſti, ſeſtorí, ſeſtorní, ſeſtnáſobní, á, é *ſexduplex*; &c. Ex prwní formatur ſpecificativum gednorí, gednakí, gednáſobní; ex druhí, dwogní, dwogakí, dwognáſobní; ex trečí trogní, trogakí, trognáſobní, ex ſtwrtí ſtworní, ſtworakí, ſtwornáſobní, á, é. Declinatio autem Specificativorum Numeralium omnium eadem eſt, quæ adjectivorum.

CAPUT IV.

De Pronomine Perſonali.

§. I. *Pronominum* (Zámena), quæ loco ſubſtantivorum, aut juxta ſubſtantiva ponuntur, ſeptem claſſes dantur: 1

Per-

Digitized by Google

Perſonalia, 2 Poſſeſſiva, 3 Demonſtrativa, 4 Interrogativa, 5 Relativa, 6 Gentilia, 7 Indefinita.

§. II. *Pronomina Perſonalia* illa dicuntur, quæ tres perſonas indicare poſſunt: 1mo perſonam loquentis, gá *ego*; 2do perſonam, quam quis alloquitur, ti *tu*; 3tio perſonam, de qua ſermo eſt, on *ipſe*, ona *ipſa*, ono *ipſum*.

A. Gá, Pronomen primæ Perſonæ.

Singular.

N.	Gá *ego*.
G.	Mňa *mei*.
D.	Mňe vel mi *mibi*.
Ac.	Mňa vel ma *me*.
V.	O gá! *o me!*
L.	Na mňe *in me*.
In.	Se mnú, vel mnow *mecum*.

Plural.

N.	Mi *nos*.
G.	Náſ *noſtrum*.
D.	Nám *nobis*.
Ac.	Náſ *nos*.
V.	O náſ *o nos!*
L.	Na náſ *in nobis*.
In.	S nami *nobiſcum*.

Digitized by Google

B. Ti, Pronomen ſecundæ Perſonæ.

S i n g u l a r.

N.	Ti *tu.*
G.	teba *tui.*
D.	tebe vel ti *tibi.*
Ac.	teba vel ta *te.*
V.	O ti *o tu!*
L.	Na tebe *in te.*
In.	S tebú vel tebow *tecum.*

P l u r a l.

N.	Wi *vos.*
G.	wáſ *veſtrum.*
D.	wám *vobis.*
Ac.	wáſ *vos.*
V.	O wi *o vos!*
L.	Na wáſ *in vobis.*
In.	S wami *vobiſcum.*

Adnotatio. Dativus & Accuſativus Singularis Pronominum: Gá, Ti, ſæpe contrahitur ob emphaſim; nempe, ut hic videre licet, mňe in mi, tebe in ti; mňa in ma, teba in ta.

C. On, Pronomen tertiæ Perſonæ.

Numero Singulari.

Gen. mas.

N.	On *ille.*	
G.	geho (*cont.* ho) *illius,*	2. ňeho.
D.	gemu (c. mu) *illi,*	ňemu.
Ac.	geho (c. ho) *illum,*	ňeho.
V.	C a r e t.	
L.	Na ňom (ňém) *in illo.*	
In.	S ňim *cum illo.*	

	Fœm.	Neut.
N.	Ona *illa*	Ono *illud.*
G.	Geg, 2. ňeg.	Geho (c. ho), 2. ňeho.
D.	Geg, ňeg.	Gemu (c. mu), ňemu.
Ac.	Gu, ňu.	Ho, ň.
V.	Caret.	
L.	Na ňeg *in illa.*	Na ňom (ňem).
In.	S ňu *cum illo.*	S ňim.

P l u r a l.

	Gen. mas.	fœm. & neut.
N.	Oňi *illi.*	Oni *illæ*, One *illa.*
G.	Gegich (c. gich),	2. ňich p. o. g.
D.	Gim *illis*, 2. ňim	p. o. g.
Ac.	Gich *illos*, ňich	Gich, 2. ňe *illas*, *illa.*
V.	Caret.	
L.	Na ňich *in illis.*	p. o. g.
In.	S ňimi (ňima) *cum illis.*	p. o. g.

Adnotatio. Obliqui ſub numero 2. ponuntur tantum cum præpoſitione.

§. III. Ad Perſonalia pertinet etiam illud *Reciprocum* Sebe (ſi) *ſui*, quod indicat perſonam in ſe agere. Huic, ut Latino, in utroque numero deeſt Nominativus, et reliquorum caſuum per utrumque numerum eſt prorſus eadem formatio.

Digitized by Google

G. Seba *ſui.*
D. ſebe (*cont.* ſi) *ſibi.*
A. ſeba (*con.* ſa) *ſe.*
V. C a r e t.
L. W ſebe *in ſe.*
Inſt. Ze ſebú *vel* ze ſebow *ſecum.*

Adnotatio. Pronominis hujus Dativus & Accuſativus, quemadmodum paradigma oſtendit, ſæpe contrahitur ob emphaſim in ſi, ſa.

CAPUT V.

De Pronomine Poſſeſſivo.

Poſſeſſiva Pronomina, quæ poſſeſſionem ſive proprietatatem indicant, ſunt: móg (múg) *meus*, twóg (twú) *tuus*, ſwóg (ſwúg) *ſuus*, náš *noſter*, wáš *veſter.*

Numero Singulari.

Gen. mas.

N. Móg *meus.*
G. Mogého (*cont.* mého) *mei.*
D. Mogému (*co.* mému) *meo.*
Ac. Mogého (c. mogho, mého) *meum.*
V. O móg! *o mi!*
L. W mogom, ém (w mém) *in meo.*
Inſt. Z mogim (s mim) *cum meo.*

Fœm.

	fœm.	neut.
N.	Moga (c. má) *mea,*	Moge (c. mé.)
G.	mogeg (c. még) *meæ*	mogého, mého.
D.	mogeg (c. még) *meæ*	mogému, mému.
Ac.	mogu (c. mu) *meam*	moge, mé.
V.	O moga (c. má) *o mea !*	O moge, mé.
L.	Na mogeg c. még) *in mea.*	na mogom, ém (mém).
Inſt.	Z mogu (z mu) *cum mea*	z mogim (mim.)

P l u r a l.

	mas.	fœm. neut.
N.	Mogi (c. mi) *mei*	moge (mé) *meæ, mea.*
G.	Mogich (mich) *meorum mearum meorum.*	p. o. g.
D.	Mogim (mim) *meis,*	p. o. g.
Ac.	Mogich (mich) *meos*	moge (mé) *meas, mea,*
V.	O mogi (mi) *o mei !*	O moge (mé) *o meæ ! o mea !*
L.	Na mogich (mich) *in meis*	p. o. g.
Inſt.	Z mogimi, ma (z mimi, ma) *cum meis.*	p. o. g.

Sic etiam declinantur: twóg *tuus*, twoga (twá) *tua*, twoge (twé) *tuum*: ſwóg *ſuus*, ſwoga (ſwá) *ſua*, ſwoge (ſwé) *ſuum*: náſ *noſter*, naſa *noſtra*, naſe *noſtrum*: wáſ *veſter*, waſa *veſtra*, waſe *veſtrum*.

CAPUT VI.

De Pronomine Demonſtrativo.

Pronomina Demonſtrativa ſunt, quæ perſonam, aut rem (tanquam digito)

demonſtrant. Huc pertinent: ten ta to *hic hæc hoc*, tento tato toto *iſthic iſthæc iſthoc*, onen onna onno *ille illa illud*, oni oná oné vel ono *iſte iſta iſtud*, ſám ſama ſamo *ipſe ipſa ipſum.*

Numero Singulari.

	Gen. mas.	fœm.	neut.
N.	Ten *hic*, *ille*,	ta *hæc*, *illa*	to *hoc*, *illud*.
G.	teho *hujus*,	teg,	toho.
D.	temu *huic*,	teg,	tomu.
Ac.	teho *hunc*,	tu *hanc*,	to *hoc*.
V.	C a r e t.		
L.	Na tom(tém *in hoc*,	na teg *in hac*	na tom *in hoc*.
Inſt.	S tim *cum hoc*,	ſ tú *cum hac*,	ſ tim *cum hoc*.

Numero Plurali.

	mas.	f. & n.
N.	Ti *hi, illi*,	te *hæ, hæc*.
G.	tich *horum, harum, horum*,	p. o. g.
D.	tim *his*,	p. o. g.
Ac.	tich *hos*,	te *has, hæc*.
V.	C a r e t.	
L.	Na tich *in illis*,	p. o. g.
Inſt.	S timi (tima) *cum illis*,	p. o. g.

Sic flecte: tento tato toto *iſthic iſthæc iſthoc*, to finali ſemper permanente; item: onen onna onno, ſám ſama ſamo. Oni more adjectivorum qualitatis declinatur.

Adno-

Adnotatio. Pronomini ten adjungitur etiam adjectivum iſti, ut: ten iſti *ille idem*, ta iſtá *illa eadem*, to iſté *illud idem*: quo in caſu iſti ſequitur Declinationem adjectivorum, ten ta to vero propriam.

CAPUT VII.

De Pronomine Interrogativo.

§. I. *Pronomina Interrogativa*, quibus interrogatur, ſunt: kdo? *quis?* čo? *quid?* kteri? kí? *quis?* čí? *cujas?*

§. II. Kdo & Čo tantum Singularem habent.

N.	Kdo,	čo.
G.	Koho,	čeho.
D.	Komu,	čemu.
Ac.	Koho,	čo.
V.	C a r e t.	
L.	Na kom,	na čom (čem).
In.	S kim,	ſ čim.

Sic etiam compoſita, kdož, kdože, kdožeto, kdožto, ňikdo, ſedakdo, kdokolwek, čož, čože, čožeto, čožto, ňečo, ſecičo, čokolwek declinantur, particulis compoſitionis manentibus invariatis.

 §. III.

§. III. Ki? Či?

Numero Singulari.

	Gen. mas.		fœm. & neut.	
N.	Ki,	či,	čigá,	čigé.
G.	Kiho,	čigého,	čigeg,	čigého.
D.	Kimu,	čigému,	čigeg,	čigému.
Ac.	Kiho,	čigého,	čigu,	čigé.
V.	Carent.			
L.	Na kim,	čigom (ém)	čigeg,	čigom (ém).
In.	S kim,	čigim,	čigu,	čigim.

Plural.

	Gen. mas.		fœm. & neut.
N.	Ki,	čigi,	čigé.
G.	Kich,	čigich,	p. o. g.
D.	Kim,	čigim,	p. o. g.
Ac.	Kich,	čigich,	čigé.
V.	Carent.		
L.	Na kich,	Na čigich,	p. o. g.
Inſt.	S kimi,	ſ čigimi,	p. o. g.

Sic declinantur etiam compoſita ex či: ňěči *alicujas*, čikolwek *cujuscunque*. Ex ki autem orta: gaki *qualis*, ňegaki *aliqualis*, ňigaki *nullas*, gakiſt *aliqualis*, lecigaki, lecigakiſt *vix alicujus momenti*; item kteri *quis*, která *quæ*, které *quod*, una cum compoſitis kterižeto, ňekteri, &c: flectuntur ad formam adjectivorum.

C A-

CAPUT VIII.

De Pronomine Relativo & Gentili.

§. I. *Pronomen Relativum*, quo in ſermone aliquid præcedens reciprocatur, eſt unicum kterí, která, které *qui*, *quæ*, *quod*, ac ita, ſicut adjectiva declinatur.

§. II. *Pronomina Gentilia*, quæ gentem, aut patriam, ſectam vel familiam ſignificant, ſunt duo: Naſiňec *noſtras*, Waſiňec *veſtras*, quæ perinde, ſicut Subſtantiva maſculina, declinantur, e vocali brevi in obliquis caſibus numeri ſingularis, ac toto numero plurali eliſa.

CAPUT IX.

De Pronomine Indefinito.

§. I. *Pronomina Indefinita* ſunt talia pronomina, quibus aliquid indefinitum indicatur. Pertinent autem huc ſequentia: čikolwek *cujuscunque*, čigákolwek, čigékolwek; čokolwek *quidcunque*; gakiſi *aliquis*, gakáſi *aliqua*, gakéſi *aliquod*; gedenkaždi *quilibet*, gednakaždá *quælibet*, gednokaždé *quodlibet*; gedinkí, gedinká, gedinké *unicus*, *unica*, *unicum*; gedini, gediná, gediné idem; ini, iná, iné *alius*, *alia*, *aliud*; inſi, inſá, inſé idem; inakſi, inakſá, inak-

ſé idem; každí, každá, každé *quisque, quæque, quodque*; kdokolwek *quiscunque*; kteriſi, kteráſi, kteréſi *quidam, quædam, quoddam*; lecičo *inanequid*; lecigakí, lecigaká, lecigaké *inanis, inane*; ledagakí, ledagaká, ledagaké idem; ledakdo idem; ňečí, ňecigá, ňecigé *alicujus*; ňečo *aliquid*; ňegakí, ňegaká, ňegaké *aliqualis, aliquale*; ňigakí ňigaká, ňigaké *nullius ſpeciei*; ňekdo *quidam*; ňekterí, ňekterá, ňekteré *aliquis, aliqua, aliquod*; ňikdo *nullus*; žáden (žádni) žádna, žádne idem; takí, taká, také *talis, tale*.

§. II. Ex his: čikolwek & ňečí declinantur, ut pronomen interrogativum čí; lecičo autem, čokolwek, ňečok, kdokolwek, ledakdo, ňekdo, ňikdo, uti interrogativa čo & kdo. Reliqua formam adjectivorum ſequuntur.

CAPUT X.

De Definitione, Diviſione, & Proprietatibus Verbi.

§. I. *Verbum* (Slowo) eſt pars orationis declinabilis, quæ actionem perſonæ aut rei ſignificat, eſtque in genere duplex: Activum & Neutrum. Verbis *Deponentibus* Slavi carent, *Paſſiva* autem per Participium præ-

præteriti temporis, & verba auxiliaria ſem, bíwám, bíwáwám circumſcribunt.

§. II. *Verbum Activum* ſignificat actionem aliquam ab agente foras prodeuntem, & eſt vel *Singulare*, quod unam & ſingularem actionem ſignificat, ut: ſlaďiť *dulcefacere*, noſiť *ferre*; vel *Frequentativum*, quo actionis iteratio indicatur, ut: ſlaďiwať *ſolere dulce facere*, noſiwať *ſolere ferre*. Singulare ſubdividitur in *Perfectum*, & *Imperfectum*, Frequentativum vero in *Primum*, & *Secundum*. *Verbum Singulare Perfectum* ſignificat actionem vel jam finitam, vel certo proxime finiendam, ut: oſlaďiť *dulce reddere*; *Imperfectum* autem denotat actionem primo in fieri tantum, ut: piſať *ſcribere*. *Frequentativum Primum* oritur immediate ab Indefinito Singularis Verbi, terminationem ať in áwať, eť & iť in iwať mutando, ut: trháwať a trhať, ſlaďiwať a ſlaďiť; *Frequentativum* autem *Secundum*, quo frequentior iteratio actus inſinuatur, venit a Frequentativo Primo, ať in áwať vertendo, ut: trháwáwať a trháwať, ſlaďiwáwať a ſlaďiwať.

Adnotatio. A verbis in nuť finitis non fiunt Frequentativa, ut: trhnuť &c.

§. III. *Verbum Neutrum*; quod actionem ſubjecto inhærentem deſignat, eſt vel *Singulare*, ut: ſchnut *areſieri*, vel *Frequentativum*, idque vel *Primum*, ut plakáwat *ſolere flere*, vel *Secundum*, ut: plakáwáwat *frequenter ſolere flere*. *Singulare* ſubdividitur in *Perfectum*, ut: wiplakat ſa, & *Imperfectum*, ut: plakat *flere*. Ad verba neutra pertinet etiam Verbum *Incboativum*, & *Denominativum*: illud a ſubſtantivis, vel adjectivis formatum ſignificat initium actionis, vel conditionis, ut: zubatnut *aquirere dentes*, oſlowatnut *aſineſcere*; hoc vero denotat exercitium alicujus artis ſive profeſſionis; ita dictum, quod a nomine, addito it, mutatis mutabilibus, & finali vocali, ſi adſit, abjecta, deducatur, ut: Hodinár hodinárit, Maſár maſárit, Kramárka kramárčit.

Adnotationes. 1. Quadruplices illæ ſignificationum claſſes, nempe *ſingularis*, *frequentativæ*, *perfectæ* & *imperfectæ*, præſertim autem duarum poſteriorum, quas aliis Linguis ingnotas Verba ſlavica ferme ſingula tum activa tum neutra pertranſeunt, bene erunt in omnibus temporibus & modis, ne oratio inſipida reddatur, obſervandæ.

2. Verba *perfectæ ſignificationis* Simplicia, eaque Primitiva pauca ſunt, & fere tantum ſequentia: dat, hodit, chodit, chibit, chitit, chopit, chwatit, kročit, kupit, lapit, minut, nechat, potkat ſa, požičat, (pozičat) puſtit, ſkočit,

ſkočiť, ſtrčiť, ſtreſiť, ſtúpiť, zweſtowať, wráťiť. Item omnia in **nuť** cum præcedente conſona, ut: **hnuť, kleknuť, lehnuť (lahnuť), padnuť, počnuť, trhnuť** &c. *Excipiuntur*: 1. *Inchoativa*, quæ fiunt ab adjectivis, ut: **mladnuť** *juveneſcere a* **mladí** *juvenis*, **sladnuť** *dulceſcere a* **sladkí** **chladnuť, ſchnuť, wadnuť** &c. 2. Hæc ſequentia: **hrnuť, táhnuť tiſknuť, wáznuť (wázgnuť), wládnuť, znuť**: quæ omnia Verba Imperfecta ſunt. Plurima Perfecta ſunt compoſita cum Præpoſitionibus, **do, na, ob, od, po, pod, pre, pri, pu, roz, u, w, wi, z (ſ), za**, quæ particulæ vel perfectis jam verbis præponuntur, atque ſignificationem eorum aliquantum variant, ut: **wipadnuť, doſáhnuť**; vel ex imperfectis perfecta faciunt, ut: **učiniť, wiučiť**.

3. Verba *Imperfecta* ſunt vel Primitiva, vel Derivativa, vel Simplicia, vel Compoſita. Primitiva, tum ſimplicia tum compoſita uſu diſcenda ſunt, uti & multa derivata; certæ enim regulæ ſine multis exceptionibus hic facile dari non poſſunt. Infallibilis nota verbi *Imperfecti* eſt, ſi futurum ejus formari poſſit per Indefinitum & verbum auxiliare **budem, eſ, e**, &c. quod vel ſex annorum pueris in gente hac educatis notum eſt. Unde quia dicere poſſum, e. g. **budem proſiť**, colligo, verbum **proſiť** eſſe Imperfectum; contra, quia non poſſum dicere: **budem poproſiť**, ſed **poproſím**, colligo, verbum **poproſiť** in omni Modo & Tempore eſſe Perfectum.

4. Omne Verbum Imperfectum mutari poteſt in Perfectum per compoſitionem, & nullum Frequentativum mutatur in Perfectum; quia quodlibet Frequentativum, ſive ſit ſimplex ſive compoſitum, ex natura ſua eſt Verbum Imperfectum.

5. Geſt *comedere* ſormat Fequentativum gedáwat.

§. IV. *Proprietates* Verbi ſunt ſeptem: Vox, Numerus, Tempus, Perſona, Genus, Modus, Conjugatio.

§. V. Per *Vocem* indicatur, an res vel perſona, de qua ſermo eſt, aut agat, aut patiatur. Si vox indicet rei actionem, dicitur *vox activa*, v. g. chwálím *laudo*; ſi vero denotet ens aliquod ab alio ente in certum quemdam ſtatum collocari, *vox paſſiva* audit, ut: gá ſem zbiti *ego ſum concuſſus*. Voce Paſſiva gaudent tantum verba activa, Activa autem etiam neutra fruuntur.

§. VI. *Numerus* eſt duplex: *Singularis*, v. g. učím *ſa diſco*, & *Pluralis*, v. g. učíme *ſa diſcimus*.

§. VII. *Tempus* eſt quadruplex: duo Præterita, nempe *Præteritum Perfectum*, *Præteritum Plusquam Perfectum*, *Præſens*, & *Futurum*. Quorum Verborum appoſitione in voce activa tempus præteritum utrumque & ſuturum, in paſſiva autem omnia quatuor tempora indicantur, *Auxiliaria* vocantur; quorum in Lingua Slavica ſunt 5. bit *eſſe*, et formatum ex eo Frequentativum *Primum* biwat *ſolere eſſe*, *Secundum* biwáwat *frequenter ſolere eſſe*, mat *habere*, mu-

Digitized by Google

muſet *debere*. Quæ ope auxiliarium aliquod ex præfatis temporibus formant, Verba *Subſtantiva* dicuntur, & talia ſunt, exceptis illis quinque, reliqua omnia.

Adnotatio. 1. *Per Præteritum Perfectum Verbi Imperfecti* res imperfecta diutius geſta ſignificatur, ut: chital capiebat; per *Præteritum* vero *Perfectum Verbi Perfecti* actio præterita, abſolutaque indicatur, ut: chitil coepit.

2. Per *Plusquam Perfectum Verbi Imperfecti* ſignificatur actio imperfecta, ut jam olim præterita, v. g. chital bol *captaverat*; per *Plusquam Perfectum Verbi Perfecti* actio perfecta pridem præteriiſſe ſignificatur, ut: chitil bol coeperat.

3. Ad exprimendum *Tempus Imperfectum* adhibetur in hac Lingua Præteritum Verbi Imperfecti, quod vel a Verbo Perfecto venit, vel alias in ſignificatione cum eo convenit; ad exprimendum vero *Tempus Perfectum* adhibetur Præteritum Verbi Perfecti: quod quidem in aliis linguis per unius ejusdemque verbi tempora indicari poteſt, ut: *capiebat* chital (Præt. Verb. Imperf. chitat) *cœpit* chitil (Præt. Verb. Perf. chitit); *dabat* dáwal (Præt. V. Im. dáwat) *dedit* dal (Præt. V. Perf. dat) &c.

4. *Tempore Præſenti* carent Verba Perfecta, ſeu perfectæ ſignificationis tam ſimplicia, quam compoſita; nam omne præſens eo ipſo, quia ſaltem fit, opus imperfectum ſignificat: Perfecta autem Verba denotant actionem vel jam finitam, vel certo finiendam (§. 2.) Hinc ad illud exprimendum adhibent Slavi tempus præſens correſpondentis Verbi Imperfecti, e. g. *dedit* dal, *dederat* bol dal, *do* dáwám (Præſens Ver. Imp. dáwat) *dabo* dám.

5.

5. *Futurum Verbi Imperfecti* ſignificat rem, quæ agetur actione imperfecta, vel per plures actus, vel per unum diuturniorem, vel actione dubia de effectu, ut: budem chitat *captabo*; *Futurum* autem *Verbi Perfecti* ſignificat rem, quæ perfecte, vel certo fiet, ut: chitim *capiam*.

§. VIII. *Perſona* (Oſoba) in utroque numero eſt triplex, *Prima*: v. g. gá trpím *ego patior*, mi trpíme *nos patimur*; *Secunda*, ut: ti trpíſ *tu pateris*, wi trpíte *vos patimini*; *Tertia*, v. g. on trpí *ille patitur*, oñi trpá *illi patiuntur*. Quæ verba omnes tres perſonas in ſingulari & plurali habent, *Perſonalia* dicuntur; quæ autem ſolum tertiam perſonam ſingularis numeri admittunt, *Imperſonalia* nuncupantur. Denique, quæ ſemper perſonale aliquod pronomen aut in Dativo, aut in Accuſativo ſecum habent, *Reciproca* appellantur, ut: bát ſa *timere*, hnúšit ſi *faſtidire*.

§. IX. *Genus* triplex, *Maſculinum* nempe, *Fœmininum*, & *Neutrum* in numero ſingulari Præteritorum apud Slavos, uti apud Latinos in utroque numero eorundem temporum in verbis paſſivis & deponentibus, obſervatur. *Maſculinum* exit in l, *fœmininum* in la, *neutrum* in lo, ut: bol *ille fuit*, bola *illa fuit*, bolo *illud fuit*. Plurale ubique exit in li breve, ut: boli ſme, boli ſte, boli (oñi, oni, one.)

§. X.

Digitized by Google

§. X. *Modi* (Spůſobi) verborum ſunt quinque: Indefinitus, Indicativus, Imperativus, Gerundivus, & Participialis. De omnibus his ex ordine dicemus, quia in cujuslibet verbi flexione conſiderandi veniunt.

Adnotatio. *Optativo* & *Conjunctivo* ſpecialis terminationis Slavi carent, & utrumque per Indicativum additis particulis, vel *optativis*: o kebi! kedbi, keď &c. vel *conjunctivis*: abich, abiſ, abi ſme abiſte, abi &c. vel *permiſſivis*: nech, &c. exprimunt; propter quas particulas non variatur in hac Lingua terminatio Indicativi.

§. XI. *Indefinitus* (alias a Grammaticis, ſed male *Infinitivus* dictus) indicat aliquid ſine certa & temporis & numeri & perſonæ defferentia, ut: wolať *vocare*; ideo tantum unico tempore, eoque omnimode indeterminato gaudet, ac jure præponitur reliquis modis, & pro fundamento eorum habetur; quia non tantum eſt notiſſimus propter frequentem uſum, ſed neque facile propter dialectum aliquam mutatur.

§. XII. *Indicativus* modus, qui directe aliquid eſſe, vel non eſſe indicat, omnia quatuor tempora, Præteritum nempe Perfectum, Præteritum Plusquam Perfectum Præſens, & Futurum admittit, ut: wolám *voco*, wolal ſem *vocavi*, bol ſem wolal *vocaveram*, budem wolať *vocabo*.

§. XIII.

§. XIII. *Modus Imperativus* imperium, aut monitum vel preces ſignificans, unico tempore, eoque futuro gaudet, non item præſenti; cum imperium normam det futuris, non item præſentibus, aut præteritis. Caret inſuper prima perſona ſingulari, quia nemo ſibi ipſi imperat, aut ſeipſum rogat.

§. XIV. *Modus Gerundivus*, ſive *Gerundialis* aut *Transgreſſivus*, qui ex una actione in aliam transgreſſum ſignificat, triplex tempus habet: Præteritum unicum, Præſens, & Futurum, & Latinorum Gerundio in *do* æquipollet. Numerum etiam utrumque habet, ſed perſonam & genus reſpuit.

Adnotatio. In hoc Modo verba Imperfecta carent tempore futuro, Perfecta vero tempore præſenti.

§. XV. *Modus Participialis*, qui alias a Grammaticis *Participium* appellari conſvevit, participationem actionis deſignat, & triplex tempus, Præteritum nempe, Præſens, & Futurum habet; quæ tempora non modo per numerum, ſed & per genera, ac caſus adinſtar adjectivorum variari poſſunt, unde a multis Grammaticis adjectiva verbalia nuncupantur.

Ad-

Digitized by Google

Adnotationes. 1. *Participiale Præteritum*, vel ſi mavis, *Participium Præteriti Temporis*, quod ab activis formatum ſemper habet paſſivam ſignificationem, denotat actionem factam una cum agente, & terminatur in **ni**, **ti** & **li** in genere maſculino numeri ſingularis, ut: **wolaní**, **očiſtení**, **wideni**, **wzatí**, **ſtatí**, **ſtalí** *factus*, **priſ.í** *advena*, **ſpadlí** *delapſus*, **pobludilí** *qui aberravit*. In genere fœminino **í** mutatur in **á**, & in neutro in **é**, ut: **wolaní**, **wolaná**, **wolané**.

2. *Participium Præſens* ſignificat actionem præſentem una cum agente, & terminatur ſemper in **ci** in genere maſculino, ut: **wolagící**, **čiňící**, **ńeſúcí**; quod **í** in fœminino mutatur in **á**, in neutro vero in **é**, ut: **wolagícá**, **wolagícé**. Hoc tempore verba Perfecta carent.

3. *Participium Futuri Temporis* ſignificat actionem futuram una cum agente, habetque terminationem eandem, quam Participium Præſens, ut: **budúcí**, **cá**, **cé** *futurus*, *ra*, *rum*; **pridúcí**, **cá**, **cé** *venturus*, *ra*, *rum*.

§. XVI. *Conjugatio* Verbi dicitur ejusdem (jam aſſumptis certis quibusdam additamentis, jam mutatis una vel pluribus literis;) per numeros, tempora, perſonas, genera & modos flexio; quæ cum in formatione nonnullorum temporum ſexduplex ſit, aliquibus anomaliis demptis; hinc ſex ſtatuuntur Regularium Subſtantivorum Verborum Conjugationes.

Adnotatio. Quæ verba *Præteritum* Perfectum, Plusquam Perfectum, Præſens & Futurum juxta regulas communes & generales formant, *Regularia* appellantur; quæ vero in formatione alicujus temporis a regulis communibus deflectunt, *Irregularia*, ſive *Anomala* dicuntur.

§. XVII. *Conjugatio Verbi Auxiliaris* bit *eſſe.*

Indefinitus Modus.

Bit eſſe.

Indicativus Modus

Præteritum Perfectum.

S i n g u l a r i t e r.

1. Perſona.

M. Bol ſem,
F. Bola ſem, vel ſom fui;
N. Bolo ſem,

2. Perſ.	3.
M. bol ſi,	bol
F. bola ſi fuiſti;	bola fuit,
N. bolo ſi,	bolo.

P l u r a l i t e r.

Boli ſme fuimus, boli ſte fuiſtis, boli fuerunt.

Præterito Plusquam Perfecto caret.

Præſens.

S i n g u l a r.

Sem (ſom) *ſum*, ſi *es*, ge vel geſt *eſt*.

Plu-

P l u r a l i t.

Sme *ſumus*, ſte *eſtis*, ſú *ſunt.*

Futurum.

S i n g u l a r.

Budem *ero*, budeſ *eris*, bude *erit.*

P l u r a l i t.

Budeme *erimus*, budete *eritis*, budú *erunt.*

Imperativus Modus.

S i n g u l a r.

2. Perſona. Bud ti *eſto*,

M. Nech on bude, vel ge *ſit ille.*
F. ňech ona bude — *ſit illa.*
N. ňech ono bude — *ſit illud.*

P l u r a l i t.

1. Perſ. 2.

Budme mi *ſimus*, budte wi *ſitis*,
m. ňech oňi budú *vel* ſú *ſint illi*,
f. ňech oni budú *vel* ſú *ſint illæ*, n. ňech
one budú *vel* ſú *ſint illa.*

Gerundivus Modus

Præteritum.

S i n g u l a r i t e r.

Biwſi dum eſſem vel fuiſſem, es, et.

P l u r a l i t e r.

Biwſe dum eſſemus vel fuiſſemus, etis, ent.

Præſens.

S i n g u l a r.

Súc cum ſim, ſis, ſit.

P l u r a l.

Súce cum ſimus, ſitis, ſint.

Futurum.

S i n g u l a r.

Budúc dum fuero, ris, rit.

P l u r a l.

Budúce dum fuerimus, ritis, rint.

Modus Participialis.

Præteritum.

S i n g n l a r.

M. Bilí qui
F. Bilá quæ fui, fuiſti, fuit.
N. Bilé quod

P l u r a l.

M. Bilí qui
F. N. Bilé quæ fuimus, iſtis, erunt.

Præſens.

S i n g u l a r.

M. Súcí qui
F. Súcá quæ ſum, es, eſt.
N. Súcé quod

P l u r a l.

M. Súcí qui
F. & N. Súcé quæ ſumus, eſtis, ſunt.

Fu-

Futurum.

Singular.

M. Budúci ſuturus.
F. Budúcá futura.
N. Budúcé futurum.

Plùral.

M. Budúci futuri.
F. & N. Budúcé futuræ, ra.

Reliqua quatuor auxiliaria biwat, biwáwat mat, & muſet, conjugantur ſicut cetera Verba Subſtantiva Regularia. Hic tantum prævie notetur Auxiliaris mat Modi Gerundivi tempus præſens:

Sing. magic. Plur. magice.

CAPUT XI.

Typus formationis temporum cujuscunque Modi per omnes Conjugationes in Voce Activa.

§. I. *Indefinitus Modus*

Non formatur, quia eſt fundamentum eliquorum; deſinit ſemper in ť liquidum, ui nonnunquam euphoniæ gratia in oratine vocalis i ſubjungi ſolet. Characteriicæ, ſeu præcedentes literæ ſunt: á, a, i, u, c, ſ, z; ut:
.áť blaſphemare, ſáť ſeminare, wáť ventillare, báť ſa timere.

Wolať vocare, plakať flere, ſliſať audire, chowať, milowať.
Trpeť pati, wiſeť pendere, hrmeť tonare.
Činiť facere, ſtrogiť parare, piť bibere.
Čuť audire, puknuť frangi, uhnuť cedere.
Pécť pinſere, tlucť tundere.
Tráſť agitare, páſť paſcere.
Lézť ſerpere, wlézť intrare, hrizť mordere.

§. II. *Indicativus Modus.*

Præteritum Perfectum

In genere maſculino formatur ab Indefinito, mutando ť in l, & in verbis duplici conſonante terminatis præponendo vocalem o, ac characeriſticam c in k mutando, ut: Láť lál, ſáť ſál, wáť wál, báť ſa bál ſa, wolať wolal, plakať plakal, ſliſať ſliſal, chowať chowal, milowať milowal, trpeť trpel, wiſeť wiſel, hrmeť hrmel, činiť činil, ſtrogiť ſtrogil, piť pil, čuť čul, puknuť puknul, uhnuť uhnul, péct pékol, tlucť tlukol, tráſť tráſol, páſť páſol, lézť lézol, wlézť wlézol, hrizť hrizol. &c. *Irregulariter* una cum compoſitis ſuis formant Præteritum: Mócť móhol, pomócť pomóhol, geſť gedol, húſť húdol, iſť iſol, klaſť kladol, kraſť kradol, maſť confundere matol, méſť métol, wiméſť wimétol, pléſť plétol,

rol, popřeſť popřérol, práſť prádol, roſť róſtol, wiróſť wiróſtol, wéſť wédol, zeſť zedol.

Adnotatio. Præteritum in **nul** abjicit etiam ſyllabam **nu**, & in locum illius vocalem o ſuſcipit, ut: **puřnul pukol, řahnul řahol, uwázgnul uwázgol.**

In genere fœminino additur ad **l** vocalis *a*, & præcedens o exmittitur: neutrum a fœminino derivatur, *a* in o mutando, et in prima perſona verbum auxiliare ſem (ſom), in ſecunda ſi, in tertia vero nihil addendo. Numerus pluralis per omnia genera formatur a fœminino ſingulari, *a* in *i* vertendo, & in 1ma perſona verbum auxiliare ſme, in 2da ſte, in 3tia nihil addendo, ut:

Singularit.

Perſona 1.

M. **Wolal, tráſol ſem,**
F. **Wolala, tráſla ſem,**
N. **Wolalo, tráſlo ſem,**

Perſ. 2.	3.
wolal, tráſol ſi,	**wolal, tráſol.**
wolala, tráſla ſi,	**wolala, tráſla.**
wolalo, tráſlo ſi,	**wolalo, tráſlo.**

Pluralit.

Wolali, tráſli ſme, wolali, tráſli ſte, wolali, tráſli.

Præteritum Pluſquam Perfectum

Formatur, addendo ad Præteriti Perfecti quamvis perſonam in numero ſingulari pro ratione generis bol, bola, bolo, in numero plurali ubique boli, ut:

S i n g u l a r i t e r.

Perſona 1.

M. Bol ſem wolal, tráſol,
F. bola ſem wolala, tráſla,
N. bolo ſem wolalo, tráſlo,

2. Perſ.	3.
bol ſi wolal tráſol,	bol wolal, tráſol.
bola ſi wolala, tráſla,	bola wolala, tráſla.
bolo ſi wolalo, tráſlo,	bolo wolalo, tráſlo.

P l r a l i t e r.

Boliſme wolali, tráſli, boli ſte wolali, iráſli, boli wolali, tráſli.

Præſens Imperfectorum & Futurum Perfectorum

Formatur ab Indefinito, mutando terminationem illius, vel in ám, vel in em, vel in ím, vel in egem, vel in igem, vel denique in ugem.

1. Terminationem in ám habent verba in Indefinito exeuntia in at, præcedentibus literis, áč, ap, ár, aſ, b, c, ch, d, ek, ét, f, g, ih, ik, il, it, im, n, ň,

ı, hr, uſ, úſč, ow in diſſyllabis, áw, iw,
ʒ, ʒ, ut: potáčať ſa, potáčám ſa, lapať
ap ám, párať párám, tárať tárám, do-
náſať donáſám, zanáſať ſa zanáſám ſa,
obať dbám, hibať hibám, ſibať ſibám,
icať cicám, páchať pácham, kichať ki-
hám, búchať búchám, hkedať hkedám,
hádať hádám, ſekať ſekám, pkekáť pke-
kám, kétať kétám, úſſať úſſám, krágať
krágám, napágať napágám, opigať ſa
opigám ſa, kíhať kíhám, polikať polikám,
vikať wikám, ſtukať ſtukám, poſilat po-
ſilám, chitať chitám, rozimať rozimám,
ňimať ſňimám, odňímať odňímám, pohá-
ňať poháňám, witinat witinám, gednať
jednám, wiháňať wiháňám, hrať ſa lu-
dere hrám ſa, púſčať púſčám, odpúſčať
odpúſčám, chowať chowám, ſkowať ſko-
wám, pochowať pochowám, pochowá-
wať pochowáwám, duſať ſa, duſám ſa,
ukriwať ukriwám, počuwať počuwám,
wiwádzať wiwádzám, zwádzať zwádzám,
wiwážať wiwážám, zarážať zarážám.
Irregularia ſive *Anomala* ſunt una compo-
ſi is: hádzať projicere hádžem, hnať pelle-
re ženem, žať metere žnem, rozžať roz-
žnem, rwať crinibus vellere rwem, por-
wať porwem, ſňať decipere ſňimem, ſto-
nať ægrotare ſtoňem, zwať vocare zo-
wem (zowgem), žwať mandere, blaterare

 žwem,

žwem, odňať adimere odňimem, ſácať trudere ſáčem.

2. *Terminationem in* em habent verba deſinentia, 1mo in ať præcedentibus: ak, ám, l, luh, ip, ok, r, ſ, t ſi vocalis i aut e non præcedat, uh, z; 2do in nuť; 3tio in ct; 4to in ſt, zt; in 1mo caſu ſyllabam ať, in 2do uť, in 3tio & 4to ſolum ť Indefiniti in ſyllabam em vertendo, et in 1mis 3. caſibus conſonas characteriſticas

Liqueſcibiles:	c l n ſ z	mutando in liquidas	č ľ ň š ž
Mutabiles vero:	h, k, t,	transformando in	ž, č, c,

& in verbis monoſyllabis a duplici vel triplici conſonante inchoatis conſonanti illi, quæ immediate em antecedit, vocalem e præponendo, ſi alias ſine ea dura evaderet pronunciatio, ut: ſkákat ſkáčem, plakať plačem, lámať lámem, ſeplať ſeplem, kaſlat kašlem, luhat mentiri lužem, ſipať ſipem, ripat ripem, lokať ločem, plokať pločem, brať berem, orať orem, prať lavare veſtes perem, ſrat ſerem, žrať žerem, babrat babrem, žebrať mendicare žebrem, zebrať decipere deorſum zeberem, kreſať kreſem, drať excoriare derem, piſat piſem,

em, ſkreſať excutere ſkreſem, kúſať morde-
e kúſem; hrkotať hrkocem, reptať rep-
em, repotať repocem, treſtať treſcem,
eptať ſepcem; ſtruhat ſtružem, ſízať ſížem,
ázať kážem, rozkázať rozkážem, rezať re-
żem, wázať wážem; reknuť reknem, hnuť
ňem, moknuť mokňem, puknuť pukňem;
tluct tlučem, péct pečem, réct rečem (reč-
zem), técť tečem; tráſť traſem, páſť pa-
em, hrizť hrizem (hrizgem), lézť lezem,
vlézt wlezem, wézť *vehere* wezem *vehó*.

Irregularia ſunt una cum compoſitis:
ťať ſcindere ťňem, móct móžem, geſť co-
nedere gem, buſť budem (budgem), iſť
re idem, naiſť invenire naidem, klaſť
kladem (kladgem), kraſť kradem, maſť
natem, méſť metem (metgem), práſť pra-
dem (pradgem), pléſť pletem; ſtáť *ſtare*,
ſtogím *ſto*; ſtať *ſurgere*, ſtaňem *ſurgam*;
naſtať *exurgere*, naſtaňem *exurgam*; ſťať
deſecare zeťňem *deſecabo*; wéſť *ducere* we-
dem (wedgem) *duco*; wzať *accipere* we-
zmem *accipiam*, zeſť *abſummere* zgem (zim)
abſummam.

3. *Terminationem in* im habent verba
deſinentia, 1mo in ať præcedentibus literis:
č, ſp, iſ, ž; 2do in eť; 3tio in iť tum
compoſita, tum ſimplicia, ſi hæc poſteriora
ſint duarum vel plurium ſyllabarum: ubique
terminationes ať, eť, iť, in im mutando,
ut:

ut: čučať čučím, bľačať bľáčim, hrčať hrčím, hučať hučím, wrčať wrčím, ſčať ſčím, ſkučať ſkučím, ſuſčať ſuſčím, ſpať ſpím, wiſpať ſa wiſpím ſa, ſlíſať ſlíſím, díſať díſím, ležať ležím, doležať doležím, wiležať wiležím; wideť widím, prdeť prdím, ſmrdeť ſmrdím, žížňeť žížňím, trpeť trpím witrpeť witrpím, muſeť muſím, wiſeť wiſím; cítiť cítím, močiť močím, učiť učím, préčiť ſa préčím ſa, ráčiť ráčím, plňiť plňím, naplňiť naplňím, ſuſiť ſuſím, &c.

Irregularia ſunt una cum compoſitis: Mreť mrem, wimreť wimrem, chceť chcem, wedeť wgem (wím), powedeť powgem (powím), mleť melem, zreť zrem, pozreť pozrem, preť ſa prem ſa, proſpeť *proficere* proſpegem, ſtreť *ſternere* ſtrem, preſtreť preſtrem, treť trem, wedeť wgem (wím), wreť wrem, zawreť zawrem, počať počňem, ſpať *confibulare, conſtringere* zepňem, zapať zapňem.

4. *Terminationem in egem habent* verba deſinentia in áť; áť in egem mutando, ut: láť *fundere* legem, wiláť wilegem, ſáť ſegem, wiſáť wiſegem, ſmáť ſa ſmegem ſa, práť *favere* pregem, wáť wegem, zwáť zwegem, hráť *calefacere* hregem, &c.

Irre-

Irregularia ſunt una cum compoſitis: báť ſa bogím ſa, kláť *execrare* klagem, láť *maledicere* lagem, wiláť wilagem.

5. *Terminationem* igem habent verba deſinentia in iť tam compoſita quam ſimplicia, ſi hæc poſtrema de ſe ſint unius ſyllabæ tantum, v. g. biť bigem, nabiť *implere* nabigem, wibiť wibigem, rozbiť rozbigem, pobiť pobigem, hniť hňigem, pohňiť pohňigem, zhňiť zhňigem, piť pigem, napiť ſa napigem ſa, opiť ſa opigem ſa, wipiť wipigem, riť rigem, nariť narigem, ſiť ſigem, wiſiť wiſigem, wiť wigem, uwiť uwigem, rozwiť rozwigem, žiť žigem, ožiť ožigem, wižiť wižigem, užiť užigem.

Irregulare eſt nabiť *acquirere*, nabidem *acquiram*.

6. *Terminationem* ugem habent verba deſinentia, 1mo in owať tam compoſita quam ſimplicia, ſi hæc ſint trium aut plurium ſyllabarum; 2do in uť præcedentibus literis: č, d, k, ſ, z, ž; v. g. kitowať kitugem, pokitowať pokitugem, piſkowať piſkugem, napiſkowať napiſkugem, milowať milugem, žartowať ſa žartugem ſa, pokuſowať pokuſugem; duť dugem, widuť widugem, čuť čugem, učuť učugem, žuť žugem, zežuť zežugem, wižuť wižugem,

kuť

kuč kugem, ukuč ukugem, pſuč pſugem, zepſuč zepſugem, &c.

Terminatio Præſentis vel Futuri quoad numerum & perſonas hoc modo variatur:

Singulariter.

	Perſ. 1.	2.	3.
I	ám,	áſ,	á;
II	em,	eſ,	e;
III	im,	iſ,	i;
IV	egem,	egeſ,	ege;
V	igem,	igeſ,	ige;
VI	ugem,	ugeſ,	uge;

Pluraliter.

Perſ. 1.	2.	3.
áme,	áte,	agú.
eme,	ete,	ú.
ime,	ite,	á.
egeme,	egete,	egú.
igeme,	igete,	igú.
ugeme,	ugete,	ugú.

Adnotatio. Verba Imperfecta habent aliquam harum terminationum in Præſenti; Verba vero Perfecta in Futuro. *Irregulare* verbum imperfectum gem *comedo*, ſic flectitur in Præſenti: geſ *comedis*, ge *comedit*; geme *comedimus*, gete *comeditis*, gedá *comedunt*.

Futurum Imperfectorum

Fit addendo ad Indefinitum pro ratione numeri & perſonæ verbum auxiliare bu-

budem, budeſ, bude; budeme, budete, budú, v. g.

S i n g u l a r i t e r.

Perſ. 1. 2. 3.
Budem wolat, budeſ wolat, bude wolat.

P l u r a l i t e r.

Budeme wolat, budete wolat, budú wolat.

§. III. *Imperativus Modus*

Fit ab Indicativi tertia perſona plurali temporis præſentis in verbis Imperfectis, vel ſuturi in verbis Perfectis, abjiciendo ultimas vocales á, ú; finales liqueſcibiles in liquidas mutando, terminationem ig in i contrahendo, &, ſi poſt abjectas vocales á, ú, coſonæ plures remanerent, quæ in fine commode efferri non poſſent, ad eas vocalem i aſſummendo, v. g. trhagú trhag, učá uč, wegú weg, milugú milug, pigú pi (loco pig), puknú pukni.

Imperativus caret *prima perſona ſingulari*, cum nemo ſibi ipſi imperet: *ſecunda perſona ſing.* formatur modo ſupra dicto: *tertia ſingularis & pluralis* pro ratione numeri ſimilis eſt tertiæ perſonæ ſingulari & plurali Modi Indicativi temporis præſentis, in hujus vero defectu temporis ſuturi, præpoſita tantum particula nech. In *prima per-*

Digitized by Google

perſona plurali additur ad 2dam ſingularem ſyllaba me, & in *ſecunda* ſyllaba te, ut:

Singulariter.

	Per. 1.	2.	3.
I.	Caret.	trhag,	ňech trhá.
II.		pukňi,	ňech pukňe.
III.		uč,	ňech učí.
IV.		weg,	ňech wege.
V.		pi,	ňech pige.
VI.		milug,	ňech miluge.

Pluraliter.

Trhagme,	trhagte,	ňech trhagú,
Pukňime,	pukňite,	ňech pukňú.
Učme,	učte,	ňech učá.
Wegme,	wegte,	ňech wegú.
Pime,	pite,	ňech pigú.
Milugme,	milugte,	ňech milugú.

Irregulare geſt *comedere*, format Imperativum una cum compoſitis hac ratione: *Sing.* Gec *comedas*, ňech ge *comedat.* *Plur.* Gecme *comedamus*, gecte *comedatis*, ňech gedá *comedant.* Zeſt *abſummere*; *Sing.* zec, ňech zge; *Plur.* Zecme, zecte, ňech zedá &c.

§. IV. *Modus Gerundialis.*

Format ſua tempora a ſimilibus temporibus Modi Indicativi:

Præ-

Digitized by Google

Præteritum.

Formatur a Præteriti Perfecti Indicativi 1ma perſona ſingulari maſculina, mutando l per omnia enera in ſingulari in wſi, in plurali in wſe, in illis verbis, quæ ante l nec e, nec o habent. Quæ autem ante l vocalem e habent, illa exmiſſa loco l in ſingulari iwſi, in plurali iwſe poſcunt: quæ vero ante l literam o habent, illo exmiſſo loco l in ſingulari ſi, in plurali ſe requirunt, ut:

BIBLIOTECA NAZ. ROMA • VITTORIO.EMANUELE •

		Sing.	Plur.
	trhal,	trhawſi,	trhawſe.
	puknul,	puknuwſi,	puknuwſe.
	učil,	učiwſi,	učiwſe.
	wál,	wáwſi,	wáwſe.
a	pil,	piwſi,	piwſe,
	milowal,	milowawſi,	milowawſe.
	trpel,	trpiwſi,	trpiwſe.
	widel,	widiwſi,	widiwſe.
	padol,	padſi,	padſe.
	zwikol,	zwikſi,	zwikſe.

Præſens Imperfectorum, vel Futurum Perfector.

Formatur a tertia plurali ejusdem temporis Modi Indicativi, terminationum á, agú, egú, ugú finalem vocalem in ic (ici), terminationum vero igú & ú in uc (uci) mutando in ſingulari per omnia gene-

ra, cui in plurali e additur pariter per omnia genera, v. g.

		Sing.	Plur.
ab	Učá,	učic,	učice.
	trhagú,	trhagic,	trhagice.
	wegú,	wegic,	wegice.
	milugú,	milugic,	milugice.
	pigú,	piguc,	piguce.
	puknú,	puknuc,	puknuce.

Adnotatio. *Ležá jacent*, format ležací vel ležíc; quod ipſum de plerisque verbis in *á* terminatis eſt intelligendum.

§. V. *Modus Participialis.*

Præteritum

Formatur a prima perſona ſingulari maſculina Præteriti Perfecti Indicativi, *al* in *aní*; *el*, *il*, *ol* in *ení*; *ul* in *utí* mutando, & conſonas præcedentes ſeu characteriſticas mutabiles, *h* in *ž*, *k* vero in *č* transformando, ut: *wolal wolaní*, *obrácal obrácaní*, *žkezal žkezaní*, *widel widení*, *učil učení*, *ſplodil*, *ſplodení*, *chiťil chiťení*, *zhaſil zhaſení*, *wimiſlel wimiſlení*, *puſťil puſťení*, *brúſil brúſení*, *koſil koſení*, *wozil wození*, *tlukol tlučení*, *pékol pečení*, *doſáhol doſážení*, *wiſchnul wiſchnutí*, *oſlabnul oſlabnutí*, *puknul puknutí*.

Ex-

Excipiuntur una cum ſuis compoſitis,

1.) wzal wzati, zal zati, ſtal ſtati, ſál ſáti, bil biti, pil piti, pichol pichnuti, táhol táhnuti.

2.) In verbis neutris Participii præteritum formatur, ad l præteriti Indicativi vocalem i addendo, & præcedens o exmittendo ut: bol boli, biwal biwali, zabehol zabehli, zlezal zlezali (zlezani), oſlabol oſlabli, zemrel zemreli, wiſchol wiſchli, predeſol predeſli, &c. Quandoque etiam a verbis activis hæc talia formantur, ut: odtrhol odtrhli, odehnal odehnali, &c.

Adnotatio. Participium hoc præteriti temporis ab activis ortum adhibetur ad formandam vocem paſſivam per omnes modos & tempora cum verbis auxiliaribus bit *eſſe*, biwat *ſolere eſſe*, & biwáwat *frequenter ſolere eſſe*. Quo caſu præteritum participiale terminatum in aní, i finale abjicere poteſt in genere maſculino, & formatur ad modum adjectivorum conſtructorum, v. g. Mně ukazowan biwá od Učitela Spůſob Mluwení a Píſaní *monſtrari mihi ſolet a magiſtro modus loquendi & ſcribendi.*

Præſens Imperfectorum, & Futurum Perfecti.

Formatur a ſimili tempore Modi Gerundivi, addendo illi vocalem i, ut: a wolagic wolagicí, trhagic trhagicí, &c.

Adnotatio. Genus participialis hujus præſentis verborum perfectorum, & futuri imperfectorum eſt triplex: maſculinum, fœmininum, & neutrum; & deſinit quidem

	Singulariter.			Pluraliter.	
	mas.	fœm.	neu.	m.	f. & n.
vel in	ci,	cá,	cé,	ci,	cé.
	li,	lá,	lé,	li,	lé.
	ni,	ná,	né,	ni,	né.
	ti,	tá,	té,	ti,	té.

Declinatio eorundem eſt æqualis Declinationi adjectivorum qualitatis, e. g. milugici, milugicá, milugicé; Gen. milugicého, milugiceg, milugicého, &c.

Futurum Imperfectorum

Fit addendo ad Indefinitum in ſingulari verbum auxiliare magic, in plurali magice, e. g.

Sing.	Plur.
Magic wolať,	Magice wolať.
Magic trhať,	Magice trhať.
&c. &c.	&c. &c.

CAPUT XII.

Paradigmata Conjugationum.

§. I. Conjugatio I.

Continet verba, quorum Indefintus exit in ať præcedentibus literis: áč, ap,

áť,

Digitized by Google

ár, aſ, b, c, ch, d, eť, éť, f, g, ih, iť, il, it, im, n, ň, hr, uſ, úſč, ow in diſſyllabis, áw, iw, uw, dz, ž.

Verbi Imperfecti

Indefinitus Modus.

Wolať *vocare.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

S i n g u l a r i t e r.

	Perſ. 1.		2.		3.
M.	Wolal	ſem,	wolal	ſi,	wolal.
F.	Wolala	ſem,	wolala	ſi,	wolala.
N.	Wolalo	ſem,	wolalo	ſi,	wolalo.

P l u r a l i t e r.

Wolali ſme, wolali ſte, wolali.

Præteritum Plusquam Perfectum.

S i n g u l a r i t e r.

Perſona. 1.

M. Bol ſem wolal,
F. bola ſem wolala,
N. bolo ſem wolalo,

2.	3.
bol ſi wolal	bol wolal.
bola ſi wolala,	bola wolala.
bolo ſi wolalo,	bolo wolalo.

 Plu-

Pluraliter.

Boli ſme wolali, boli ſte wolali, boli wolali.

Tempus Præſens.

Singular.

Perſ. 1. 2. 3.

Wolám, woláſ, wolá.

Plural.

Woláme, woláte, wolagú.

Tempus Futurum.

Singular.

Perſ. 1. 2. 3.

Budem wolat, budeſ wolat, bude wolat.

Plural.

Budeme wolat, budete wolat, budú wolat.

Imperativus Modus.

Singular.

Perſ. 1. 2. 3.

Caret. Wolag, ňech wolá.

Plural.

Walagme, wolagte, ňech wolagú.

Ge-

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Wolawſi (wolaw). Plur. Wolawſe.

Præſens.

Sing. Wolagic. Plur. Wolagice.

Futuro Caret.

Participialis Modus.

Præteritum.

Singulariter.

mas.	fœm.	neut.
Wolani,	wolaná,	wolané.

Pluraliter.

Wolañi,	wolañé.

Præſens.

Singular.

mas.	fœm.	neut.
Wolagici,	wolagicá,	wolagicé.

Plural.

Wolagici,	wolagicé.

Futurum.

Sing. Magic wolať. Plur. Magice wolať.

Sic conjugantur: hibať, ſ̌ibať, cicať, kácať ſa, poťáčať ſa, ſpúſčať, odpúſčať; wipúſčať; hľedať, hadať, kidať; úſſať; krágať, [illegible]apágať, zawigať, opigať ſa; páchať, kichať, buchať; karhať, trhať; ſekať, pľekať; owíkať, ſíkať, hikať, polikať; ſtukať: poſilať, poſtilať: odnímať, rozímať, ſtonať; wičáňať; lapať: párať, hrať ſa *ludere*, tárať; pleſať, pokúſ̌ať; chitať; počúwať, chowať, wichádzať *exire*, wiwážať *evehere*, zarážať, &c.

Verbi Perfecti

Indefinitus Modus.

Zawolať *advocare.*

Indicativus Modus.

Præter. Perfectum.

Singular.

	1. Perſ.	2.	3.
M.	Zawolal	zawolal	zawolal.
F.	Zawolala ſem,	zawolala ſi,	zawolala.
N.	Zawolalo	zawolalo	zawolalo.

Pluralit.

Zawolali ſme, zawolali ſte, zawolali.

Præ-

Præteritum Pluſquam Perfectum.

S i n g u l a r i t e r.

1. Perſona.

M. Bol ſem zawolal,
F. bola ſem zawolala,
N. bolo ſem zawolalo,

2. Perſ.	3.
bol ſi zawolal,	bol zawolal.
bola ſi zawolala,	bola zawolala.
bolo ſi zowolalo,	bolo zawolalo.

P l u r a l i t e r.

Boli ſme zawolali, boli ſte zawolali, boli zawolali

Præſenti caret.

Tempus Futurum.

S i n g u l a r i t e r.

Perſ. 1.	2.	3.
Zawolám,	zawoláſ,	zawolá.

P l u r a l i t e r.

Zawoláme, zawoláte, zawolagú.

Imperativus Modus.

S i n g u l a r i t e r.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	zawolag,	ňech zawolá.

P l u r a l i t e r.

Zawolagme, zawolagte, ňech zawolagú.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Zawolawſſi (zawolaw); Plur. zawolawſſe.

Præſenti Caret.

Futurum.

Sing. Zawolagic. Plur. Zawolagice.

Participialis Modus.

Præteritum.

S i n g u l a r i t.

Perſ. 1.	2.	3.
Zawolani,	zawolaná,	zawolané.

P l u r a l i t.

Zawolaňi, zawolané.

Præſenti caret.

Futurum.

S i n g u l a r i t.

Gen. m.	f.	n.
Zawolagici,	zawolagicá,	zawolagicé.

Plur.

Digitized by Google

P l u r a l i t.

Zawolagici, zawolagicé.

Ita flectuntur: zahwizdat, powolat, odwolat, zwolat, wiſibat, wihledat, zúſkat, pokragat, wibuchat, pobuchat, wiſekat, potkat, poodnimat, poſtonat, powihánat, wichowat, &c.

§. II. Conjugatio II

Complectitur verba deſinentia, 1mo in at præcedentibus: ak, ám, l, luh, ip, ok, r, ſ, t ſi vocalis i aut e non præcedat, uh, z; 2do in nut; 3tio in ct; 4to in ſt, zt.

Verbi Imperfecti

Indefinitus Modus.

Plakat *flere.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

S i n g u l a r i t.

	Perſ. 1.		2.		3.
M.	Plakal		plakal		plakal.
F.	plakala	ſem,	plakala	ſi,	plakala.
N.	plakalo		plakalo		plakalo.

P l u r a l i t.

Plakali ſme, plakali ſte, plakali.

Præ-

Præteritum Plusquam Perfectum.

Singularit.

Perſona 1.
M. Bol ſem plakal,
F. bola ſem plakala,
N. bolo ſem plakalo,

2.	3.
bol ſi plakal,	bol plakal.
bola ſi plakala,	bola plakala.
bolo ſi plakalo,	bolo plakalo.

Pluralit.

Boli 'ſme plakali, boli ſte plakali, boli plakali.

Præſens.

Singularit.

Perſ. 1.	2.	3.
Plačem,	plačeſ,	plače.

Pluralit.

Plačeme, placete, plačú.

Futurum.

Singularit.

Perſ. 1.	2.	3.
Budem plakat,	budeſ plakat,	bude plakat.

Pluralit.

Budeme plakat, budete plakat, budú plakat.

Impe-

Imperativus Modus.

Singulait.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	Plač,	ňech plače.

Pluralit.

Plačme, plačte, ňech plačú.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Plakawſi (plakaw). Plur. plakawſe.

Præſens.

Sing. Plačuc. Plur. Plačuce.

Futuro caret.

Participialis Modus.

Præterito caret; quia eſt verbum neutrum.

Præſens.

Singularit.

Gen. M.	F.	N.
Plačuci,	plačucá,	plačucé.

Pluralit.

Plačuci, plačucé,

Futu-

Futurum.

Sing. Magic plakať. Plur. Magice plakať.

Sic conjugantur: ſtrubať, luhať, ſká-kať, lokať, plokať; kaſ.ať, ſtlať, dudlať; kámať, ſipať, chápať, ripať, brať, ba-brať, žebrať, žrať, orať, ſrať, prať *la-vare*; kúſať, kreſať, repotať, hrkotať, ſe-ptať, reptať, kizať, kázať, mazať, re-zať, &c.

Verbi Perfecti

Indefinitus Modus.

Oplakať *deflere.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Singularit.

	Perſ. 1.	2.	3.
M.	Oplakal	oplakal	oplakal.
F.	oplakala ſem,	oplakala ſi,	oplakala.
N.	oplakalo	oplalalo	oplakalo.

Poluralit.

Oplakali ſme, oplakali ſte, oplakali.

Præt.

Præteritum Plusquam Perfectum.

S i n g u l a r i t.

Perſona. 1.

M. Bol ſem oplakal,
F. bola ſem oplakala,
N. bolo ſem oplakalo,

2. 3.

bol ſi oplakal, bol oplakal.
bola ſi oplakala, bola oplakala.
bolo ſi oplakalo, bolo oplakalo.

P l u r a l i t.

Boli ſme oplakali, boli ſte oplakali, boli oplakali.

Futurum.

S i n g u l a r i t.

Perſ. 1.	2.	3.
Oplačem,	oplačeſ,	oplače.

P l u r a l i t.

Oplačeme, oplačete, oplačir.

Imperativus Modus.

S i n g u l a r i t.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	oplač,	ňech oplače.

Plu-

P l u r a l i t.

Oplaćme, oplaćte, ňech oplaćú.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Oplakawſi (oplakaw) Plur. Oplakawſe.

Præſenti caret.

Futurum.

Sing. Oplaćuc. Plur. Oplaćuce.

Participialis Modus.

Præteritum.

S i n g u l a r i t.

Gen. m.	f.	n.
Oplakani,	oplakaná,	oplakané.

P l u r a l i t.

Oplakaňi, oplakané.

Præſenti caret.

Futurum.

S i n g u l a r i t.

Gen. m.	f.	n.
Oplaćuci,	oplaćucá,	oplaćucé.

Plu-

Digitized by Google

P l u r a l i t.

Oplačuci, oplačucé.

Sic flecte: wiplakat, oplákat *abluere*, zaplakat, poplakat, polubat, pokákat, pokaſkat, zakaſkat, poſlat, polámat, po- ſipat, zaripat, zabrat, pobrat, zebrat, zežrat, poprat, poorat, zorat, poba- brat, potreſtat, zarehotat, pokízat, roz- kázat, zamazat, zarezat, &c.

§. III. Conjugatio III.

Continet verba deſinentia, 1mo in at præcedentibus: č, ſp, iſ, ž; 2do in et; 3tio in it tum compoſita, tum ſimplicia, ſi ſimplicia ſint duarum vel plurium ſyllaba- rum.

Verbi Imperfecti

Indefinitus Modus.

Sliſat *audire.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

S i n g u l a r i t.

Perſ. 1.	2.	3.
M. Sliſal	ſliſal	ſliſal.
F. ſliſala ſem,	ſliſala ſi,	ſliſala.
N. ſliſalo	ſliſalo	ſliſalo.

P l u r a l i t.

Sliſali ſme, ſliſali ſte, ſliſali.

Præteritum Plusquam Perfectum.

S i n g u l a r i t.

Perſona. 1.	2.
M. Boll ſem ſliſal,	bol ſi ſliſal,
F. bola ſem ſliſala,	bola ſi ſliſala,
N. bolo ſem ſliſalo,	bolo ſi ſliſalo,

3.

bol ſliſal.
bola ſliſala.
bolo ſliſalo.

P l u r a l i t.

Boli ſme ſliſali, boli ſte ſliſali, boli ſliſali.

Præſens.

S i n g u l a r i t.

Perſ. 1.	2.	3.
Sliſim,	ſliſiſ,	ſliſi.

P l u r a l i t.

Sliſime, ſliſite, ſliſá.

Futurum.

S i n g u l a r i t.

Perſ. 1.	2.	3.
Budem ſliſat,	budeſ ſliſat,	bude ſliſat.

Pluralit.

Budeme ſlíſat, budete ſlíſat, budú ſlíſat.

Imperativus Modus.

Singulariter.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	Slíſ,	ňech ſlíſí.

Pluraliter.

Slíſme, ſlíſte, ňech ſlíſá.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing.	Plur.
Slíſiwſí (ſlíſiw).	Slíſiwſe.

Præſens.

Sing. Slíſic. Plur. Slíſice.

Futuro caret.

Participialis Modus.

Præteritum.

Singulariter.

mas.	fœm.	neut.
Slíſant,	ſlíſaná,	ſlíſané.

 Plu-

Pluraliter.

Sliſaňi, ſliſané.

Præſens.

Singularit.

Gen. m. f. n.

Sliſici, ſliſicá, ſliſicé.

Pluralit.

Sliſici, ſliſicé.

Futurum.

Sing. Magic ſliſat. Plur. Magice ſliſat.

Sic flecte: čučat, blačat, hrčat, bučat, ručat, hučat, ſkučat, ſčat, ſuſčat, ſpat, ležat; wideť, trpeť, wiſeť, ſmrdeť, čitiť, močiť, ráčiť, plňiť. &c.

Verbi Perfecti

Indefinitus Modus.

Wiſliſat. *exaudire.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Singularit.

Perſ.	1.	2.	3.
N.	Wiſliſal	wiſliſal	wiſliſal.
M	Wiſliſala ſem,	wiſliſala ſi,	wiſliſala.
F..	Wiſliſalo	wiſliſalo	wiſliſalo.

Digitized by Google

Pluralit.

Wiſliſali ſme, wiſliſali ſte, wiſliſali.

Præteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

1. Perſona.

M. Bol ſem wiſliſal,
F. bola ſem wiſliſala,
N. bolo ſem wiſliſalo,

2. Perſ.	3.
bol ſi wiſliſal,	bol wiſliſal.
bola ſi wiſliſala,	bola wiſliſala.
bolo ſi wiſliſalo,	bolo wiſliſalo.

Pluraliter.

Boli ſme wiſliſali, boli ſte wiſliſali, boli wiſliſali.

Præſenti caret.

Futurum.

Singulariter.

Perſ. 1.	2.	3.
Wiſliſim,	wiſliſiſ,	wiſliſi.

Pluraliter.

Wiſliſime, wiſliſite wiſliſá.

Imperativus Modus.

Singulait.

Perſ. 1. 2. 3.

Caret. Wiſliſ, ňech wiſliſi.

Pluraliter.

Wiſliſme, wiſliſte, ňech wiſliſá.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing.	Plur.
Wiſliſiwſi (wiſliſiw).	Wiſliſiwſe.

Præſenti caret.

Futurum.

Singulariter.	Pluraliter.
Wiſliſic.	Wiſliſice.

Participialis Modus.

Præteritum.

Singularit.

Gen. m.	f.	n.
Wiſliſani,	wiſliſaná,	wiſliſané.

Pluralit.

Wiſliſaňi wiſliſané.

Præ-

Præſenti caret.

Futurum.

Singularit.

Gen. M.	F.	N.
wiſliſici,	wiſliſicá,	wiſliſicé.

Pluralit.

wiſliſici, wiſliſicé.

Sic conjungantur: wiblačať, wihučať, wiſčať, poſpať, preſpať, dokežať, wikežať, widržať, witrpeť, naplniť, &c.

§. IV. Conjugatio IV

Complectitur verba deſinentia in áť.

Verbi Imperfecti

Indefinitus Modus.

Sáť *ſeminare.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Singulariter.

Perſ. 1.		2.		3.
M. Sál		ſál		ſál.
F. ſála	ſem,	ſála	ſi,	ſála.
N. ſálo		ſálo		ſálo.

Plu-

Pluraliter.

Sáki ſme, ſáki ſte, ſáki.

Præteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

Perſ. 1.	2.	3.
M. Bol ſem ſál,	bol ſi ſál,	bol ſál.
F. bola ſem ſála,	bola ſi ſála,	bola ſála.
N. bolo ſem ſálo,	bolo ſi ſálo,	bolo ſálo.

Pluralit.

Boli ſme ſáki, boki ſte ſáki, boki ſáki.

Præſens.

Singularit.

Perſ. 1.	2.	3.
Segem,	ſegeſ,	ſege.

Pluralit.

Segeme,	ſegete,	ſegú.

Futurum.

Singularit.

Perſ. 1.	2.	3.
Budem ſát,	budeſ ſát,	bude ſát.

Plural.

Budeme ſát, budete ſát, budú ſát.

Impera.

Imperativus Modus.

S i n g u l a r.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	Seg,	ňech ſege.

P l u r a l i t.

Segme, ſegte, ňech ſegú.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing.	Plur.
Sáwſi (ſáw).	Sáwſe.

Præſens.

Sing. Segic. Plur. Segice.

Futuro caret.

Participialis Modus.

Præteritum.

S i n g u l a r i t.

mas.	fœm.	neut.
Sáti,	ſátá,	ſáté.

P l u r a l i t.

Sáti, ſáté.

Digitized by Google

Præſens.

Singular.

mas.	fœm.	neu.
Segici,	ſegicá,	ſegicé.

Plural.

Segici, ſegicé.

Futurum.

Sing. Magic ſát. Plur. Magice ſát.

Sic flectuntur: Láč *fundere*, wáč *ventillare*, hráč *calefacere*, ſmáč ſa *ridere*, práč *favere*, &c.

Verbi Perfecti

Indefinitus Modus.

Zaſát. *inſeminare.*

Indicativus Modus.

Præter. Perfectum.

Singular.

	1. Perſ.		2.		3.
M.	Zaſál		zaſál		zaſál.
F.	zaſála	ſem,	zaſála	ſi,	zaſála.
N.	zaſálo		zaſálo		zaſálo.

Plu-

Digitized by Google

P l u r a l i t.

Zaſáli ſme, zaſáli ſte, zaſáli.

Præteritum Plusquam Perfectum.

S i n g u l a r i t.

Perſona 1.

M. Bol ſem zaſál,
F. bola ſem zaſála,
N. bolo ſem zaſálo,

2.	3.
bol ſi zaſál,	bol zaſál.
bola ſi zaſála,	bola zaſála.
bolo ſi zaſálo,	bolo zaſálo.

P l u r a l.

Boli ſme zaſáli, boli ſte zaſáli, boli zaſáli.

Præſenti caret.

Futurum.

S i n g u l a r.

Perſ. 1.	2.	3.
Zaſegem,	zaſegeſ,	zaſege.

P l u r a l.

Zaſegeme, zaſegete, zaſegit.

Impe-

Digitized by Google

Imperativus Modus.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	Zaſeg,	ńech zaſege.

Plural.

Zaſegme,	zaſegte,	ńech zaſegú.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Zaſáwſ́i (zaſáw). Plur. Zaſáwſ́e.

Præſenti caret.

Futurum.

Sing. Zaſegic. Plur. Zaſegice.

Participialis Modus.

Præteritum.

Singularit.

G. m.	f.	n.
Zaſáti,	zaſátá,	zaſáté.

Pluralit.

Zaſáti,	zaſáté.

Præ-

Digitized by Google

Præſenti caret.

Futurum.

S i n g u l a r i t e r.

G. m.	f.	n.
Zaſegiti,	zaſegitá,	zaſegité.

P l u r a l i t e r.

Zaſegiti, zaſegité.

Sic conjungantur: doſát, obſát, poſát, wiſát, wiwát, zehrát, ohrát, naſmát ſa, doprát, zwát, &c.

§. V. Conjugatio V.

Continet verba deſinentia in it tam compoſita quam ſimplicia, ſi hæc poſtrema ſint de ſe unius ſyllabæ tantum.

Verbi Imperfecti.

Indefinitus Modus.

Pit *bibere.*

Indi-

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
M. Pil ſem,	pil ſi,	pil.
F. pila ſem,	pila ſi,	pila.
N. pilo ſem,	pilo ſi,	pilo.

Plural.

Pili ſme, pili ſte, pili.

Præteritum Pluſquam Perfectum.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
M. Bol ſem pil,	bol ſi pil,	bol pil.
F. bola ſem pila,	bola ſi pila,	bola pila.
N. bolo ſem pilo,	bolo ſi pilo,	bolo pilo.

Plural.

Boli ſme pili, boli ſte pili, boli pili.

Præſens.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
Pigem,	pigeſ,	pige.

Plural.

Pigeme, pigete, pigú.

Futu-

Futurum.

S i n g u l a r.

Perſ. 1.	2.	3.
Budem pit,	budeſ pit,	bude pit.

P l u r a l.

Budeme pit, budete pit, budu pit.

Imperativus Modus.

S i n g u l.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	Pi,	ňech pige.

P l u r a l.

Pime, pite, ňech pigu.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Piwſſi (piw). Plur. Piwſe.

Præſens.

Sing. Pigic (piguc). Plur. Pigice (piguce).

Futuro caret.

Digitized by Google

Participialis Modus.

Præteritum.

S i n g u l a r.

Gen. m.	f.	n.
Piti,	pitá,	pité.

P l u r a l.

Piti, pité.

Præſens.

S i n g u l a r.

Gen. m.	f.	n.
Pigici,	pigicá,	pigicé.

P l u r a l.

Pigici, pigicé.

Futurum.

Sing. Magic pit. Plur. Magice pit.

Sic flecte: bit *percutere*, hňit, rit, ſit, wit, žit, &c.

Verbi Perfecti.

Indefinitus Modus.

Wipit *ebibere.*

Indi-

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

S i n g u l a r.

Perſ. 1.	2.	3.
M. Wipil	wipil	wipil.
F. Wipila ſem,	wipila ſi,	wipila.
N. Wipilo	wipilo	wipilo.

P l u r a l.

Wipili ſme, wipili ſte, wipili.

Præteritum Plusquam-Perfectum.

S i n g u l a r.

Perſona. 1.

M. Bol ſem wipil,
F. bola ſem wipila,
N. bolo ſem wipilo,

2.	3.
bol ſi wipil,	bol wipil.
bola ſi wipila,	bola wipila.
bolo ſi wipilo,	bolo wipilo.

P l u r a l.

Boli ſme wipili, boli ſte wipili, boli wipili.

Præſenti caret.

Futurum.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
Wipigem,	wipigeſ,	wipige.

Plural.

Wipigeme,	wipigete,	wipigú.

Imperativus Modus.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	Wipi,	ňech wipige.

Plural.

Wipime,	wipite,	ňech wipigú.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Wipiwſi (wipiw). Plur. Wipiwſe.

Præſenti caret.

Futurum.

Sing. Wipigic. Plur. Wipigice.

Parti-

Participialis Modus.

Præteritum.

S i n g u l a r i t.

G. m.	f.	n.
Wipiti,	wipitá,	wipité.

P l u r a l.

Wipiti,	wipité.

Præſenti caret.

Futurum.

S i n g u l a r.

Gen. m.	f.	n.
Wipigici,	wipigicá,	wipigicé.

P l u r a l.

Wipigici,	wipigice.

Sic flecte: nabiť *implere*, wibiť, pobiť, rozbiť, dobiť, pohňiť, zhňit, napiť ſa, opiť ſa, wipiť, poriť, wiriť, nariť, naſiť, wiſiť, uſiť, doſiť, poſiť, uwiť, dowiť, ožiť, užiť, wižiť, nažiť, &c.

§. VI. Conjugatio VI

Compleitctur verba deſinentia, imo in owať tam compoſita quam ſimplicia, ſi

 hæc

hæc ſint trium aut plurium ſyllabarum; 2do in ut præcedentibus literis: č, ď, ť, ſ, з, ž.

Verbi Imperfecti.

Indefinitus Modus.

Milowat. *amare.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Singul.

Perſ. 1.	2.	3.
M. Milowal ſem,	milowal	milowal.
F. milowala	milowala ſi,	milowala.
N. milowalo	milowalo	milowalo.

Plural.

Milowali ſme, milowali ſte, milowali.

Præteritum Pluſquam Perfectum.

Singular.

Perſona 1.
M. Bol ſem milowal,
F. bola ſem milowala,
N. bolo ſem milowalo,

2.	3.
bol ſi milowal,	bol milowal.
bola ſi milowala,	bola milowala.
bolo ſi milowalo,	bolo milowalo.

Plu-

Plural.

Boli ſme milowali, boli ſte milowali, boli milowali.

Præſens.

Singular.

Perſ. 1. 2. 3.
Milugem, milugeſ, miluge.

Plural.

Milugeme, milugete, milugú.

Futurum.

Singular.

Perſ. 2 2. 3.
Budem milowat, budeſ milowat, bude milowat.

Plural.

Budeme milowat, budete milowat, budú milowat

Imperativus Modus.

Singular.

Perſ. 1. 2. 3.
Caret. Milug, ňech miluge.

Plural.

Milugme, milugte, ňech milugú.

Digitized by Google

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Milowawſi (milowaw). Plur. Milowawſe.

Præſens.

Sing. Milugic. Plur. Milugice.

Futuro caret.

Participialis Modus.

Præteritum.

Singular.

Gen. m.	f.	n.
Milowani,	milowaná,	milowané.

Plural.

Milowaňi, milowané.

Præſens.

Singular.

Gen. m.	f.	n.
Milugici,	milugicá,	milugicé.

Plural.

Milugici, milugicé.

Futu-

Digitized by Google

Futurum.

Sing. Magic milowať. Plur. Magice milowať.

Ita conjungantur: kirowať, pitlowať, milowať, žartowať, zahradzowať *ſepire*, pokračowať, pokuſowať, nadhadzowať, wihadzowať, žalowať; čuť, duť, kuť, žuť, pſuť, &c. &c.

Verbi Perfecti.

Indefinitus Modus.

Zamilowať *adamare.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
M. Zamilowal	zamilowal	zamilowal
F. zamilowala ſem,	zamilowala ſi,	zamilowala
N. zamilowalo	zamilowalo	zamilowalo.

Plural.

Zamilowali ſme, zamilowali ſte, zamilowali.

Præteritum Pluſquam Perfectum.

Singular.

Perſona 1.
M. Bol ſem zamilowal,
F. bola ſem zamilowala,
N. bolo ſem zamilowalo,

2.	3.
bol ſi zamilowal,	bol zamilowal.
bola ſi zamilowala,	bola zamilowala.
bolo ſi zamilowalo,	bolo zamilowalo.

Plural.

Boli ſme zamilowali, boli ſte zamilowali, boli zamilowali.

Præſenti caret.

Futurum.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
Zamilugem,	zamiluges,	zamiluge.

Plural.

Zamilugeme, zamilugete, zamilugú.

Imperativus Modus.

Singular.

Perſ. 1.	2.	3.
Caret.	Zamilug,	ňech zamiluge.

Plural.

Zamilugme, zamilugte, ňech zamilugú.

Gerun-

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing. Zamilowawſi (zamilowaw).
Plur. Zamilowawſe.

Præſenti caret.

Futurum.

Sing. Zamilugic. Plur. Zamilugice.

Participialis Modus.

Præteritum.

Singular.

Gen. m.	f.	n.
Zamilowani,	zamilowaná,	zamilowané.

Plural.

Zamilowaňi, zamilowané.

Præſenti caret.

Futurum.

Singular.

Gen. m.	f.	n.
Zamilugici,	zamilugicá,	zamilugicé.

Digitized by Google

Plural.

Zamilugici, zamilugicé.

Sic flectuntur: pokitowať, pomilowať, domilowať, namilowať, požartowať, pozahadzowať, powihadzowať, nawať, nažalowať, požalowať; dočuť, učut, naduť, widuť, zaduť, ukuť, nakuť, pokuť, wizuť, nažuť, zežuť, popſuť, zepſuť. &c.

Adnotatio. De verbis *Anomalis* ſive *Irregularibus* ſpeciali capite tractare non eſt opus; cum eorum irregularitas ſupra Capite XI ad formationem cujuslibet temporis inſinuetur.

CAPUT XIII.

De Voce Paſſiva.

§. I. *De Formationibus Temporum Vocis Paſſivæ.*

Vox Paſſiva fit ex Participio præteriti temporis (quod ex verbis activis factum ſemper paſſivam habet ſignificationem), & verbo auxiliari biť in *verbis ſingularibus* ſeu perfectis ſeu imperfectis, biwať in *frequentativis primis*, & biwawáť in *frequentativis ſecundis.* Formatur vero ex Participio non tantum Præteritum, uti apud Latinos, ſed omnes modi, tempora & perſonæ, ut typus docet.

Adnota-

Digitized by Google

Adnotationes. 1. Verba ſingularia in Præterito Perfecto habent ſem (ſom), in Plusquam Perfecto **bol ſem**, in Futuro **budem**. Tempore Præſenti carent, et illud per tertiam perſonam vocis activæ cum accuſativo alicujus Pronominis Perſonalis pro ratione numeri & perſonæ ſupplent, v. g. **Wolá ma, wolá ta, wolá ho** vocor, vocaris, vocatur ab uno. **Wolagú ma, wolagú ta, wolagú ho** vocor, vocaris, vocatur a pluribus. **Wolá náſ, wolá wáſ, wolá gich** vocamur, vocamin, vocantur ab uno. **Wolagú náſ, wolagú wáſ, wolagú gich** vocamur, vocamini, vocantur a pluribus.

2. Frequentativis primis in Præterito additur **biwal ſem**, in Præſenti **biwám**; Frequentativis vero ſecundis in Præterito **biwáwal ſem**, in Præſenti **biwáwám**: Futuro utrorumque **caſto budem**.

§. II. *Paradigma Verbi Singularis in Voce Paſſiva.*

Indefinitus Modus.

S i n g u l a r.

M. **Wolani**, vel **wolan**
F. **Wolaná** **bit** *vocari.*
N. **Wolano**

P l u r a l.

M. **Wolaňi**
F. & N. **Wolané** **bit.**

Adno-

Adnotatio. Indefinitus Vocis Paſſivæ apud Slavos definit numerum & genus adhibendo caſum vel Nominativum (ut hic in Paradigmate), vel elegantius Inſtrumentalem, v. g. Gá (Műž) žádám wolan vel wolaní, vel wolaním bit ego (vir) deſidero vocari; gá (Žena) žádám wolaná, vel wolanú bit ego (mulier) deſidero vocari. Mi (Chlapi) žádáme wolaňi vel wolanimi bit nos (viri) deſideramus vocari; mi (Ženi) žádámé wolané bit nos (mulieres) deſideramus vocari.

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

S i n g u l a r.

	Perſ. 1.	2.
M.	Wolaní	wolaní
F.	Wolaná ſem,	wolaná ſi,
N.	Wolano	wolano

3.

wolaní
wolaná ge vel geſt.
wolano

P l u r a l.

M. Wolaňi	ſme,	wolaňi ſte,
F. & N. Wolané		wolané

wolaňi
wolané ſú.

Præte-

Præteritum Pluſquam Perfectum.

Singular.

Perſona 1.

M. Wolani ſem bol,
F. Wolaná ſem bola,
N. Wolano ſem bolo,

2.	3.
wolani ſi bol,	wolani bol.
wolaná ſi bola,	wolaná bola.
wolano ſi bolo,	wolano bolo.

Plural.

M. Wolaňi / F. & N. Wolané ſme boli, wolaňi / woláné ſte boli,

wolaňi / wolané boli.

Præſenti proprio caret.

Futurum.

Singular.

Perſ. 1.	2.
M, Wolani	wolani,
F. wolaná budem,	wolaná budeſ,
N. wolano	wolano

3.

wolani / wolaná / wolano bude.

Plu-

P l u r a l.

M. Wolaňi F. & N. wolané	budeme,	wolaňi wolané	budete,

wolaňi wolané	budú.

Imperativus Modus.

S i n g u l a r.

Perſ. 1.	2		3.	
Caret.	Wolani wolaná wolano	buď, ňech	wolani wolaná wolano	bude.

P l u r a l.

M. Wolaňi F. & N. wolané	budme,	wolaňi wolané	budte,

ňech	wolaňi wolané	budú.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing.		Plur.	
M. Wolani F. wolana N. wolano	biwſi.	M. Wolaňi F. & N. wolané	biwſe.

Præ-

Præſens.

Sing.	Plur.
M. Wolaní F. wolaná ſúc. N. wolano	M. Wolaní F. & N. wolané ſúce.

Futurum.

Sing.	Plur.
M. Wolaní F. wolaná budúc. N. wolano	M. Wolaňi F. & N. wolané budúce.

Modus Participialis.

Præteritum.

Sing.	Plur.
M. Wolaní, F. wolaná, N. wolano.	M. Wolaňi, F. & N. wolané.

§. III. *Paradigma Verbi Frequentativi in Voce Paſſiva.*

Indefinitus Modus.

S i n g u l a r.

M. Powoláwaní
F. Powoláwaná biwat *ſolere vocari.*
N. Powoláwano

Plu-

Digitized by Google

Plural.

M. Powoláwaňi
F. & N. Powoláwané biwat.

Indicativus Modus.

Præteritum.

Singular.

Perſ. 1.

M. Powoláwani ſem biwal,
F. Powoláwaná ſem biwala,
N. Powoláwano ſem biwalo,

2.	3.
powoláwani ſi biwal,	powoláwani biwal.
powoláwaná ſi biwala,	powoláwaná biwala.
powaláwano ſi biwalo,	powoláwano biwalo.

Plural.

M, Powoláwaňi
F. & N. powoláwané ſme biwaľi,

powoláwaňi
powoláwané ſte biwaľi, powoláwaňi
powoláwané biwaľi.

Præſens.

Singular.

Perſ. 1.

M. Powoláwani
F. powoláwaná biwám,
N. powoláwano

Perſ. 2.

Digitized by Google

2.	3.
powoláwani powoláwaná biwáſ, powoláwano	powoláwani powoláwaná biwá. powoláwano

P l u r a l i t.

M. Powoláwaňi
F. & N. pwoláwané biwáme,

powoláwaňi
powoláwané biwáte,

powoláwaňi
powoláwané biwagú.

Futurum.

S i n g u l a r i t.

Perſona 1.

M. Powoláwani
F. powoláwaná čaſto budem,
N. powoláwano

2. Perſ.

powoláwani
powoláwaná čaſto,
powoláwano budeſ,

3.

powoláwani
powoláwaná čaſto
powoláwano bude.

P l u r a l.

M. Powoláwaňi čaſto budeme,
F. & N. powoláwané

powoláwaňi čaſto
powoláwané budete,

powoláwaňi čaſto
powoláwané budú.

Indicativus Modus.

S i n g u l a r i t e r.

1. Perſona. Caret

Perſona. 2.	3.
M, Powoláwani čaſto	powolawani čaſto
F. powoláwaná buď, ňech	powoláwaná buďe.
N. powoláwano	powoláwano

P l u r a l i t e r.

M. Powoláwaňi	čaſto buďme,
F. & N. powoláwané	
powoláwaňi čaſto ňech	powoláwaňi čaſto
powoláwané buďte,	powoláwané buďú.

Gerundivus Modus.

Præteritum.

Sing.	Plur.
M. Powoláwani	M. Powoláwaňi
F. powoláwaná biwawſi.	F. & N. powolawané
N. powoláwano	biwawſe.

Præſens.

Sing.	Plur.
M. Powoláwani	M. Powoláwaňi biwagice.
F. powoláwaná biwagic.	F. & N. powoláwaňé
N. powoláwano	

Futu-

Futurum.

S i n g u l a r.

M. Powolávaní
F. powoláwaná } čaſto budúc,
N. powoláwano

P l u r a l.

M. Powoláwaňi } čaſto budúce.
F. & N. powoláwané

Participialis Modus.

Præteritum.

Singulariter.	Pluraliter.
M. Powoláwaní,	M. Powolawáňi,
F. powoláwaná,	F. & N. powoláwané.
N. powoláwano.	

Adnotationes. 1. Paradigmata hæc duo ſufficiant ad cujuscunque ſive Singularis, ſive Frequentativi Verbi paſſivam vocem ex Participio et verbis auxiliaribus formandam, dummodo Frequentativo Secundo, loco bíwat, biwáwat ſubſtituatur.

2. Quoniam verba Slavica in voce paſſiva nullibi propriam terminationem habent, ſed eandem ubique circumſcribunt, patet; vocem hanc non eſſe usquequaque genio Slavicæ Lingvæ accomodatam: unde apud priſcos Slavos minus frequens fuerat ejus uſus, qui eam per tertiam perſonam activæ vocis pro ratione temporis, modi & numeri cum Accuſativo Pronominis Perſonalis efferebant.

Digitized by Google

CAPUT XV.

De Verbis Imperſonalibus

§. I. Verba *Imperſonalia proria* pauca ſunt apud Slavos, eaque fere ſequentia: dari ſa *ſuccedit*, lúbí ſa *placet*, luto (lito) geſt *dolet*, podarí ſa *bene ſuccedet*, ſluſí *convenit*, ſwečí *quadrat*, widarí ſa *pulchre prodibit*; zdá ſa *videtur*.

§. II. *Indefinitus Modus.*

Darit ſa *ſuccedere.*

Indicativus Modus.

Præter. Perfectum.

Darilo ſa	mi, ti, mu.	*Succeſſit mihi, tibi illi.*
	nám, wám, gim.	*nobis, vobis, illis.*

Præteritum Plusquam Perfectum.

Bolo ſa	mi, ti, mu darilo.	*Succeſſerat mihi &c.*
	nám, wám, gim,	

Futurum.

Bude ſa	mi, ti, mu darit.	*Succedet mihi &c.*
	nám, wám, gim	

Imperativus Modus.

Nech ſa	mi, ti, mu dari.	*Succedat mihi &c.*
	nám, wám, gim	

Reli-

Reliquis modis caret.

§. III. *Indefinitus Modus.*

Lúbit ſa *placere.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Lúbilo ſa *placuit.*

Præteritum Plusquam Perfectum.

Bolo ſa lúbilo *placuerat.*

Futurum.

Bude ſa lúbit *placebit.*

Participialis Modus.

Nech ſa lúbi *placeat.*

Reliquis modis caret.

§. IV. Indefinitus Modus.

Luto (lito) bit *doloroſum eſſe.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Luto bolo *doloroſum fuit.*

 Præ-

Præterito Plusquam Perfecto caret.

Futurum.

Luto bude *doloroſum erit.*

Imperativus Modus.

Nech ge *vel* ňech bude luto *ſit doloroſum*

Per reliquorum modorum tempora ſolum auxiliare verbum bič variatur, terminatione verbi imperſonalis luto ſemper eadem perſeverante.

§. V. Podari ſa, & widari ſa conjungantur ſicut eorum primitivum dari ſa; niſi quod præſenti careant, utpote Verba Perfecta, & in futuro, præſentis terminationem aſſummant.

§. VI. Sluſi in præſenti ſolum Indicativi adhibetur; in reliquis uſitatius eſt ejusdem ſynonimum ſwečí.

Indefinitus Modus.

Swečit *quadrare.*

Indicativus Modus.

Præteritum Perfectum.

Swečilo *quadravit.*

Præteritum Plusquam Perfectum.

Bolo ſwečilo *quadraverat.*

Futurum.

Bude ſwečit *quadrabit.*

Imperativus Modus.

Nech ſweči *quadret.*

Reliquis modis caret.

§. VIII. *Indefinitus Modus.*

Zdát ſa *videri.*

Participialis Modus.

Præteritum.

Zdálo ſa *videbatur.*

Præteritum Pluſquam Perfectum.

Bolo ſa zdálo *viſum fuerat.*

Futurum.

Bude ſa zdát *videbitur.*

Præteritum Perfectum.

Nech ſa zdá *videatur.*

Adnotationes. 1. Pronomina illa: **mi** *mibi*, **ti** *tibi*, **mu** *illi*, **nám** *nobis*, **wám** *vobis*, **gim** *illis*, adduntur perinde omnibus Imperſonalibus in omnibus temporibus cujuscunque modi, ſicut §. 2 paradigma verbi Imperſ. **darit ſa** oſtendit.

2. Tempus præſens Indicativi, quo gaudent omnia Imperſonalia, nullibi in paradigmatibus apposui; quia §. 1 propoſitum habetur.

§. IX. Verba *Imperſonalia impropria* copioſa dantur; quia ex cujuslibet verbi activi tertia perſona ſingulari formari poſſunt, addendo ad ea pronomen reciprocum *ſa*, ut: **mluwí ſa** *dicitur*, **mluwilo ſa** *dicebatur*, **bude ſa mluwit** *dicetur*; **pige ſa** *bibitur*, **pilo ſa** *bibitum fuit*, **bude ſa pit** *bibetur*; &c. & talia Imperſonalia habent ſignificationem paſſivam.

SECTIO. II.

DE INDECLINA. ORATION. PARTIBUS.

CAPUT I.

De Præpoſitione.

§. I. *Præpoſitio* (**Predſtawka**) eſt pars orationis indeclinabilis, quæ nominibus, pronominibus, et verbis præpoſita aliquam circumſtantiam perſonæ, rei vel facti ſignificat:

ficat: ſuntque præpoſitiones ſeparabiles aliæ, aliæ inſeparabiles.

§ II. *Separabiles præpoſitiones*, quæ ceteris orationis partibus ſeparatæ, aut etiam conjunctæ præponuntur, ſunt 31 ſequentes:

Bez (beze) *ſine, abſque.*
Blízko (blízo) *prope.*
Daleko *procul.*
Do *ad, uſque ad, in.*
K (ke, ku) *ad, erga, verſus.*
Konča *ad, penes.*
Krem (kreme, krom krome) *præter.*
Medzi *inter.*
Mimo (pomimo) *præter, juxta.*
Na *in, ad, ſupra, pro.*
Nad (nade) *ſuper, ſupra, præ, de.*
Niže *infra.*
O *de, ſuper.*
Od (ode) *a, ab, contra.*
Okolo *circa, circum, circiter.*
Po *poſt, a, ab, uſque ad, e, ex, per, pro.*
Pod (pode) *ſub.*
Podle (podla) *juxta, penes, ſecundum.*
Pre *pro, propter, per.*
Pred (prede) *ad, ante, coram.*
Preſ (cez) *per, trans.*
Pri *ad, penes.*
Proti (naproti, naprotiwa) *obviam, verſus, e regione.*
Skrz (ſkrze) *per, propter.*
U *apud, ad, penes.*
W (we) *in, intra.*
Wedle (wedla) *juxta, penes.*

Wiſe *ſupra, ultra.*
Wukol *circum, circa.*
Z (ſ, ze, ſe) *cum, de, e, ex, a, ab.*
Za *intra, poſt, pro, in, per, tempore.*

Ex his præpoſitiones 17: bez, blizko, daleko, k, konča, medzi, ňiže, okolo, podle, preſ, proti, ſkrz, wedle, wiſe, wukol, nonniſi ſeparatæ, reliquæ autem 14 tum ſeparatæ tum conjunctæ præponuntur.

§. III. *Præpoſitiones inſeparabiles,* quæ tantum conjunctæ præponuntur, ſunt 4: ob *circum*; roz (roze) *dis, di, valde*; wi *e, ex*; wz *ſurſum*, ut: obchodit *circumire*, rozeznat *diſcernere*, roztrhat *dilacerare*, wiſúſit *exſiccare*, wzdichat *ſuſpirare.*

Adnotatio es. 1. Præpoſitiones: bez, k, krem (krom), nad, od, pod, pred, roz, ſkrz, w, z quandoque ſequentibus duabus Conſonis, immo & alias, ſi pronuntiatio ſit dura, poſcunt ſibi adjungi e: k etiam u admittit, v. g. beze mňa *ſine me*, ke Cti a Chwále *ad laudem & gloriam*, ku Pánu *ad dominum*, krome mňa *excepto me*, nade wſecko *ſuper omnia*, ode zlého *a malo*, pode mňa *ſubtus me*, prede Dwere *ante portum*, rozeſlat *dimittere ad omnes partes*, ſkrze wſecko *per totum*, we Wire *in fide*, ze Zelezom *cum ferro*, ze wſeckim *cum toture.*

2. Præpoſitio z ſive ſolitaria ſit, ſive in compoſitione; ſive *cum* aut *con*, ſive, *e* vel *ex*, aut *de* Latinorum deſignet, ſemper per z (non autem per ſ aut s) ſcribi debet: niſi (*exceptio*) eam immediate ſequentes excipiant conſonantes:

tes: c, č, ſ, k, ň, p, t, ť; aut voces: mňa, mnú, náſ, námi, wáſ, wami; quibus in caſibus molliorem ſonum affectans in ſ transformatur, ut: ſ Céru *cum filia*, ſ Céri *ex filia*, ſ čim: *quali re?* ſ čeho *unde?* ſ Fialkú *cum viola*, ſ Fialki *ex viola*, ſ Kupcom *cum mercatore*, ſ Kupca *ex mercatore*, ſ ňim *cum illo*, ſ ňeho *ex illo*, ſ Pláſcom *cum pallio*, ſ Pláſca *ex pallio*, ſ twogim *cum tuo*, ſ twogho *ex tuo*, ſ Teſlom *cum corpore*, ſ Tela *ex corpore*, ſe mňa *ex me*, ſe mnú *mecum*, ſ náſ *ex nobis*, ſ nami *nobiſcum*, ſ wáſ *ex vobis*, ſ wami *vobiſcum*. Conf. *Linguæ Slavonicæ Orthographiam* pag. 11, 12, ad calcem *citatæ Diſſertationis Philologico-Criticæ* ſubjectam.

CAPUT II.

De Adverbio.

§. I. *Adverbium* (Priſlowko) eſt pars orationis indeclinabilis, quæ nomini, aut plerumque verbo adjecta aliquam rei circumſtantiam aut qualitatem effert, ut: welmi mudri *valde prudens*, pilňe ſa učí *diligenter ſtudet*. Adverbia communiter dividuntur in

§. II. *Adverbia Loci,*

Hæc varia ſunt: nempe 1mo *in Loco*, 2do *a Loco*, 3tio *ad Locum*, 4to *per Locum.*

1. In

1. In Loco ad *quæſtionem* kde *ubi?*

Tu, tuto *hic*, tam, tamto, (tamok) *ibi*, inde, indel *alibi*, ňekde *alicubi*, ňikde *nullibi*, wſade, wſadel *ubique*, kdekolwek *ubicunque*, doma *domi*, wenku *exterius*, wňiterňe *intrinſece*, zewňiterňe *extrinſece*, wnútri *intus*, hore *ſupra*, dolu *infra*.

2. A Loco ad *quæſtionem* odkúd *unde?*

Odtúd, odtád, odtál, odtel *inde*, odonad *illinc*, odňekad, odňekál, odňekúd *aliunde*, odkálkolwek, odkúdkolwek *undecunque*, odewſad *undequaque*, odindel *aliunde*, odňikál, odňikúd *necunde*.

3. Ad Locum ad *quæſtionem* kam, kde *quo?*

Sem *huc*, tam, tamto *illuc*, ňekam, ňekde, wolakde *aliquo*, kdekolwek *quocunque*, ňikam, ňikde, ňikdel *nullorſum*, inde, indel *alio*, wen *foras*, donútra *intro*, dolu *deorſum*, hore *ſurſum*, dál, dálej *ulterius*, ſpátkom, ſpátki, naſpat *retro*, preč, daleko *procul*.

Ad queſtionem pokúd *quousque?*

Podtúd, podtál, dotád, dotál, dotúd, až podtúd, až dotúd, až poſawád *hucusque*.

4. Per

4. Per Locum ad *quæſtionem* kade *qua?* Tade, tadel, tadeto, tadelto *hac*, ňekadel *per aliquem locum*, indel *per alium locum*, kadelkolwek *quacunque*, ňikadel *per nullum locum*, proſto, rowno, zrowne *directe*.

§. III. *Adverbia Temporis,*

Quæ ſunt *Præt. Præſ. Futuri*, & *Indeterminati* temporis.

1. *Præteriti Temporis,*

Wčera *heri*, pred wčerom, pred wčeragſikm *nudius tertius*, prw *antea*, predtim *antehac*, ňedáwno *non pridem*, oňehda, oňehdi, oňahdi *nuper*, predeſſe *anteacto tempore*, wtedi *tunc*, dáwno *dudum*, ňekdi, ňekedi *aliquando*, uſ *jam*.

2. *Præſentis Temporis,*

Dňeſ, dňeſka *hodie*, ňiňi, teraſ, wčil, wčilek *nunc*, podňeſ, podňeſka, dodňeſ dodňeſka *ad hodiernam diem*, poſawád *huc usque*.

3. *Futuri,*

Zitra, zaitra (gutro) *cras*, pozaitra, pozaitri, pozitri (zagutro) *poſt cras*, poziterku *perendie*, budúcne, *in futurum*, potom,

tom, pozatim, potomňe, na potom *deinde*, hňed, hňedki, porád (zaraſ) *ſtatim.*

4. *Indeterminati.*

Čaſto *frequenter*, wždi, wždicki *ſemper*, ſtále *conſtanter*, uſtawičňe *continuo*, čaſňe *mature*, ſkoro *illico*, pozde, ňeſkoro *ſero*, ňekdi, ňekedi *aliquando*, zridka *raro*, ňikda, ňikdi *nunquam*, ľecikedi *interdum*, wečňe *perpetuo*, ráno *mane*, na poludňa *in prandio*, wečer *veſperi*, zaſ, zaſe, zaſek *iterum*, eſče *adbuc.*

§. IV. *Adverbia Quantitatis,*

Málo *parum*, maličko *puſillum*, mnoho, moc, wela *multum*, doſ *ſatis*, ňekolko *aliquantum*, ňewela, ňewelmi *non multum.*

§. V. *Adverbia Qualitatis,*

Mudre, rozumňe *prudenter*, porádňe *ordinate*, okoloſtogičňe *circumſtantialiter*, ſikowňe, ſikowite *apte*, ſwetle *clare*, dobre *bene*, pekňe, ozdobňe, kráſňe *eleganter*, ſproſto, po ſproſtu *ſimpliciter.*

§. VI. *Adverbia Ordinis,*

Poprwe *primo*, podruhe *ſecundo*, potrete *tertio*, poſtwrte *quarto*, &c. predňe *inprimis*, ponagprw *primum*, medzitim *interea*, raz za razom *ſenſim, pedentim*; potom, pozatim,

tim, zatim, nato *deinde*, *poſtea*; až potom *tum*, konečne *tandem*, *finaliter*, *ultimo*, *deni que*; napoſſedi, naoſtatek, naoſtatku *poſtremum*.

§. VII. *Adverbia Numeri*,

Gedenkrát *ſemel*, dwakrát *bis*, trikrát *ter*, ſtirikrát *quater*, paikrát *quinquies*, &c. ſtokrát *centies*, tiſickrát *millies*, čaſtokrát *ſæpe*, mnohokrát *multoties*, tolkokrát, tolkorazi *toties*, ňekolkokrát, ňekolkorazi *aliquoties*, gedenraz *una vice*, dwarazi *binis vicibus*, trirazi *ternis vicibus*, ſtirirazi *quaternis vicibus*, patrazi *quinque vicibus*, ſeſtrazi *ſex vicibus*, &c.

§. VIII. *Adverbia Similitudinis*,

Gak, gako, gakožto, gakžto *velut*, *quemadmodum*; gakobi *ac ſi*, guſt tak *recte ita*, tak=gako *æque*, *uti*, *quaſi*; rowňe, podobňe, napodobňe *ſimiliter*, ſkoro *pene*, *circiter*, málo chibi *ferme*, ináč *aliter*.

§. IX. *Adverbia Comparationis*,

Radňeg, radſeg *potius*, *libentius*; ſkorſeg, ſpiſeg *citius*, wic, wiceg, wáč *magis*, *plus*; méňeg, méň *minus*, nagwic, nagwiceg, nagwáč *plurimum*, *maxime*; nagméň, nagméňeg *minimum*, prinagméň, prinagméň, prinagméňeg *adminimum*, a čo

wi-

wíceg & *quod plus*, o mnoho *multo*, ňe-koňečňe *infinite*, ňeprirownáwatedelňe *incomparabiliter*, nagme *maxime*.&c.

§. X. *Adverbia Interrogationis*,

Čo *quid?* cože *quid ergo?* prečo *cur?* načo *quem in finem?* kčemu *quamobrem*, gako *quomodo?* kolko *quantum?* kolko-krát, kolkorazi *quoties?* gak mnoho, gak moc *quantum?* dokál, dokawád, dokúd *quouspue?* gak daleko *quam procul?* gak dluho *quam longe?* gak ſiroko *quam late?* gak hluboko *quam profunde?* začo *quanti?* odkád, odkál, odkúd, ſkade, ſka-del *unde?* kde *quo? ubi?* kam *quo?* kedi *quando?* kadel *qua?* zdáliſ, či, či-li *utrum? num?*

§. XI. *Adverbia Adfirmantia*,

Ano, owſem, iwelmi, tak *ita*, *omnino*; iſte *certe*, zaiſte *profecto*, ňeináč *non ſecus*, oprawdiwe (w Prawde) *revera*, ňepochib-ňe (bez Pochibi) *ſine dubio*, ſkutečňe (w Skutku) *reapſe*, naozag, ozagſtňe *certo*, we-ru, ba weru, weru tak *vere ita*, &c.

§. XII. *Adverbia Negantia*,

Ne *non*, ňeňi *non eſt*, ňič, ňiſt *nihil*, do-konca ňiſt *nihil prorſus*, ňikdi *nunquam*,

ňiga-

Nijako (žádním Spůſobom) *nullatenus*, ňikdi wiceg *nunquam amplius*.

§. XIII. *Adverbia Congregandi*,

Spolu *ſimul*, ſpolečňe, weſpolek *invicem*, obecňe *kommuniter*, rowňe, rowno, zarowno, zrowna *æqualiter*, &c.

§. XIV. *Adverbia Intendendi*,

Zhrube, welmi, welice (bardzo) *valde*, *vehementer*, *magnopere*; narazňe *repentine*, oſtro *acriter*, pilňe *diligenter*, ſwárňe *eximie*, ňemírňe (nad Míru) *ſupra modum*, znáhla *ex abrupto*, richle *confeſtim*, *celeriter*; poſpolu *cito*, prchliwe *præcipitanter*, priliš, prilišňe *nimis*, krátko, nakrátko, nakrátce *breviter*, dluho *diu*, naſchwál *ſponte*, *data opera*; dobrowolňe *ultro*, *deliberate*.

§. XV. *Adverbia Remittendi*,

Aſpon *ſaltem*, *adminimum*, oſpanliwe *ſegniter*, *oſcitanter*; težſko *difficulter*, lahodňe, polahki, polahúčki (polehki), pomáli, pomalički, pozňenáhla, zlahka, zlahúčka *paulatim*, troſka, troſku, troſičku, trocha, trochu *paululum*, *modicum*.

§. XVI. *Adverbia Separandi*,

Samotňe *ſolitarie*, oſobitňe *ſingillatim*, rozdílňe *diſtincte*, ruzno, naruzno *diviſim*, *confuſe*;

M

ſuſe: len (lentoliko), *tantum, tantummodo;* tagňe, tagno *ſecreto,* zwláſt, zwláſte, obwzláſte, obwzláſtňe, obzláſtňe, zwláſtňe *præſertim, ſeorſim;* &c. Huc pertinent locutiones: po Kuſku *fruſtratim,* po Straňe *ex parte,* po Stranách *per partes,* od Poli, ſ Pola, ſ Polowice *ex dimidio,* ſcela *ex integro.*

§. XVII. *Adverbia Dubitandi,*

Snad, aſnad, tuſím *forte,* ledwa *vix ac ne vix quidem, difficulter;* ſotwa *vix,* temer, ſkoro *fere, vix non;* tažſko *difficulter.*

§. XVIII. *Adverbia Eventus,*

Gakokolwek *quomodocunque,* ňenadále *inſperate, inopinate;* náhodňe (Trefunkom) *caſu,* darebňe, daremňe, nadarmo *fruſtra, in caſſum, in vanum;* lecigako, ledagako *qualitercunque, obiter;* leda *ut tantum,* ináč inakſeg *alias, aliter, alioquin, ſecus:* gediňe *ſolum, niſi;* kromtolko *præterquam.*

§. XIX. *Adverbia variæ ſignificationis:*

Demonſtrandi: Na *hic habes!* hen *ibi.*
Hortandi: Friſko, ſmele, weſele, hore, *agedum!*
Reſpondendi: Ozag, ale ozag *revera,* nuž potom, cože preto *quid inde.*

Adno-

Adnotatio. Pro Adverbiis *Jurandi* utuntur his formulis Slavi: na mog' Duſu *ad animam*, Pánu Bohu priſám (i. e. priſahám) *ita me Deus*!

§. XX. Peculiarem merentur conſiderationem Adverbia ab adjectivis orta, mutando i maſculinum ſingulare, vel in a præpoſito z, ut: z dluha, ſ ticha, z blízſka; vel in e, ut: mudre, pekňe, dobre, ſwate, mile, uprímňe; vel in i breve ſine vel cum præpoſito po, ut: prátelſki, po prátelſki *amice*, uherſki, po uherſki *ungarice*; vel in o, ut: ſlabo, hrdo, ticho, tuho, ſladko, prudko, hrubo, wiſoko, ňizko, ſiroko, &c. peculiarem, inquam, hæc Adverbia merentur conſiderationem; quia, licet nec declinentur, nec conjungentur, plurima tamen eorum, ut adjectiva, aſſumunt Comparativum & Superlativum; qui fit a Comparativis & Superlativis eorundem, loco i vocalis ſyllabam eg ponendo, ut:

ſilňegſi, nagſilňegſi, fit: ſilňegſeg *fortius*, nagſilňegſeg *fortiſſime*.

a lepſi, naglepſi, lepſeg *melius*, naglepſeg *optime*.

ſlabſi, nagſlabſi ſlabſeg *debilius*, nagſlabſeg *debiliſſime*.

Adnotatio. Aliqua irregulariter formant, ut: mnohi *multus*, mnoho (moc) *multum*, wic, wi-

 ceg,

ceg, wác *plus*, nagwic, nagwiceg, nagwác *plurimum*; mali *parvus*, málo *parum*, méň, méňeg *minus*, nagméň, nagméňeg *minimum*; prwňi *primus*, prw, prweg *prius*, nagprw, nagprweg *primum*; daleki *longinguus*, daleko *longingue*, dál, dáleg *remotius*, nagdál, nagdáleg *remotiſſime*; tuhi *ſtrictus*, tuho *ſtricte*, tůžſ, tužſeg, tukſeg *ſtrictius*, nagtůžſ, nagtukſeg *ſtrictiſſime*.

Caput III.

De Interjectione.

Interjectio (Medziſlowko, Medzihačka) eſt pars orationis indeclinabilis, qua plerumque affectus, ſeu motus animi indicantur; unde pro ratione affectuum Interjectiones ſunt:

Demonſtrantes: Hle! eghle! la! *en! ecce!*
Excitantes: No, noſa, nože *eja!*
Jubilantes: O! och! ag! heg! hegſa! hegſaſa! hoſa! hobſa, hobſaſa!
Dolentes: Ach! owe! uwe! owi gog! ſkoda preſkoda, beda prebeda, bedaſku prebedaſku!
Abominantes: Pfug! pfi! preč! *apage!* (Hanba, Hrich, Potupa!)
Admirantes: Eg, egeg, ag, agag, ake ake, eſče čo, no, egha, nu, hm hm, lala, &c.
Ridentes: Ha, haha, hahaha!

Irri-

Irridentes: Haha! hug! toi! toi ho! (dag mi Boze.)
Indignantes: Ech, och, o, gog! (Oſtuda!)
Silentes: St, cit, pſ, ho!

Ad exprimendum] *deſiderium* adhibentur formulæ: Dalbi Bůh! *Deus daret*! To ge moga žádoſt *hoc eſt meum deſiderium*: &c.

CAPUT IV.

De Conjunctione.

§. I. *Conjunctio* Spogitelka eſt pars orationis indeclinabilis, qua jam ſingulæ voces, jam conſtructiones integræ invicem conjunguntur, e. g. Geſtliže kdo učenim zoſtat kce, muſi bit pilni, a k Učenú náchilni *ſi quis doctus evadere velit, oportet eſſe diligentem, libenterque diſcentem*. Sunt autem Conjunctiones.

§. II. 1.) *Copulantes* (copulativæ): a, i &, ai *etiam*, áno, ba *immo*, tež *etiam*, tak-gako *ita ſicut*, ňelen-ale ai *non ſolum ſed etiam*, gako, gakož *quemadmodum*.

2.) *Optantes*: bi *ut ille, ut illi*; bich *ut ego*, biſ *ut tu*, biſme *ut nos*, biſte *ut vos*, bodag *ut*.

3.) *Permiſſivæ:* ňech *ut*, ňechbi, ňechbich, ňechbiſ, ňechbiſme, ňechbiſte.

4.) *Conditionales:* až, geſtli, geſtliže *ſi*, *quod ſi*; geſtli ale *ſi vero*, kdižbi, kedbi, geſtlibi *ſi*, *quodſi*; ked *quando*, *ſi*; kdiž *cum*, *dum*, *quando*; pokud *donec*, *quoad*; li, libi (fini vocum appenſum) *ne*, *ſi*; v. g. onli *ille ne?* urobili *faciet ne?* píſalkibi *ſi ſcriberet*.

5.) *Intentivæ:* že *quod*, *ut*; abi *ut ille*, *ut illi*; abich *ut ego*, abiſ *ut tu*, abiſme *ut nos*, abiſte *ut vos*.

6.) *Cauſales:* nebo *nam*, poňewáč *quoniam*, žebi (žebich) *quod*, *quia*; preto *ideo*, preto, že *ideo*, *quia*.

7.) *Excluſivæ* ſeu *disjunctivæ*: lebo *aut*, aňi-aňi *nec-neque*, aňiž *neque*, aneb *vel*, *aut*; nebožto, anebožto *ſive*, *aut*, *potius*; než, nežli *quam*, či-či, či-čili *vel*, *aut*, *ſive*.

8.) *Opponentes* ſeu *adverſativæ*: ale *ſed*, *autem*; než *ſed*, wſak, predca *tamen*, awſak *attamen*, ňičméňeg, ňiſtméňeg *nihilominus*, ackolwek *quamvis*, *etſi*; trebaſ, tremaſ *etiamſi*, bitbi, bitbich &c. (atbi, atbich,) &c. *etſi*.

9.) *Concludentes*, ſeu *collectivæ*, aut *rationales* vel *rationativæ* & *illativæ*: tehdi, tehda, tedi *igitur*, prečož *ideoque*, a tak

&

& *ita*, pretož *ideoque*, tim wiceg *tanto magis*, čo wič *quod plus*, že (ènclyticum) *ergo*.

10.) *Explicativæ*: ſic, ſice *quidem*.

PARS III.

DE SYNTAXI.

Introductio.

Syntaxis docet varias orationis partes regulis Linguæ conformiter conjungere, & collocare.

SECTIO I.

De Syntaxi declinabilium Orationis partium.

CAPUT I.

De Syntaxi Subſtantivorum.

§. I. Si aliquot Subſtantiva concurrunt, quæ eandem perſonam vel rem ſignificant, omnia in eodem caſu ponuntur, e. g. Pán Boh, Otec a Pán žiwota mého *Dominus Deus*, *Pater & Dominus vitæ meæ.*

§. II. Ex duobus Subſtantivis de rebus, diverſis in eadem conſtructione ſine

Wiſſe *ſupra, ultra.*
Wúkol *circum, circa.*
Z (ſ, ze, ſe) *cum, de, e, ex, a, ab.*
Za *intra, poſt, pro, in, per, tempore.*

Ex his præpoſitiones 17: bez, bliżko, daleko, k, konca, medzi, niże, okolo, podle, preſ, proti, ſkrz, wedle, wiſſe, wúkol, nonniſi ſeparatæ, reliquæ autem 14 tum ſeparatæ tum conjunctæ præponuntur.

§. III. *Præpoſitiones inſeparabiles,* quæ tantum conjunctæ præponuntur, ſunt 4: ob *circum*; roz (roze) *dis, di, valde*; wi *e, ex*; wz *ſurſum*, ut: obchodit *circumire*, rozeznat *diſcernere*, roztrhat *dilacerare*, wiſúſit *exſiccare*, wzdichat *ſuſpirare.*

Adnotatio es. 1. Præpoſitiones: bez, k, krem (krom), nad, od, pod, pred, roz, ſkrz, w, z quandoque ſequentibus duabus Conſonis, immo & alias, ſi pronuntiatio ſit dura, poſcunt ſibi adjungi e: k etiam u admittit, v. g. beze mña *ſine me,* ke Cti a Chwále *ad laudem & gloriam,* ku Pánu *ad dominum,* krome mña *excepto me,* nade wſecko *ſuper omnia,* ode zlého *a malo,* pode mña *ſubtus me,* prede Dwere *ante portum,* rozeſlat *dimittere ad omnes partes,* ſkrze wſecko *per totum,* we Wire *in fide,* ze Żelezom *cum ferro,* ze wſeckim *cum toture.*

2. Præpoſitio z ſive ſolitaria ſit, ſive in compoſitione; ſive *cum* aut *con*, ſive, *e* vel *ex*, aut *de* Latinorum deſignet, ſemper per z (non autem per ſ aut s) ſcribi debet: niſi (*exceptio*) eam immediate ſequentes excipiant conſonantes:

tes: c, č, ſ, k, ň, p, t, ť; aut voces: mňa, mnú, náſ, námi, wáſ, wami; quibus in caſibus molliorem ſonum affectans in ſ transformatur, ut: ſ Céru *cum filia*, ſ Céri *ex filia*, ſ čim: *quali re?* ſ čeho *unde?* ſ Sialkú *cum viola*, ſ Sialki *ex viola*, ſ Kupcom *cum mercatore*, ſ Kupca *ex mercatore*, ſ ňim *cum illo*, ſ ňeho *ex illo*, ſ Pláſcom *cum pallio*, ſ Pláſča *ex pallio*, ſ twogim *cum tuo*, ſ twogho *ex tuo*, ſ Teſlom *cum corpore*, ſ Tela *ex corpore*, ſe mňa *ex me*, ſe mnú *mecum*, ſ náſ *ex nobis*, ſ nami *nobiſcum*, ſ wáſ *ex vobis*, ſ wami *vobiſcum*. Conf. *Linguæ Slavonicæ Orthographiam* pag. 11, 12, ad calcem *citatæ Diſſertationis Philologico-Criticæ* ſubjectam.

CAPUT II.

De Adverbio.

§. I. *Adverbium* (Priſlowko) eſt pars orationis indeclinabilis, quæ nomini, aut plerumque verbo adjecta aliquam rei circumſtantiam aut qualitatem effert, ut: welmi mudrí *valde prudens*, pilňe ſa učí *diligenter ſtudet*. Adverbia communiter dividuntur in

§. II. *Adverbia Loci,*

Hæc varia ſunt: nempe 1mo *in Loco*, 2do *a Loco*, 3tio *ad Locum*, 4to *per Locum*.

1. In

1. In Loco ad *quæſtionem* kde *ubi*?

Tu, tuto *hic*, tam, tamto, (tamok) *ibi*, inde, indel *alibi*, ňekde *alicubi*, ňikde *nullibi*, wſade, wſadel *ubique*, kdekolwek *ubicunque*, doma *domi*, wenku *exterius*, wňúterňe *intrinſece*, zewňúterňe *extrinſece*, wnútri *intus*, hore *ſupra*, dolu *infra*.

2. A Loco ad *quæſtionem* odkúd *unde*?

Odtúd, odtád, odtál, odtel *inde*, odonad *illinc*, odňekad, odňekál, odňekúd *alicunde*, odkálkolwek, odkúdkolwek *undecunque*, odewſad *undequaque*, odindel *aliunde*, odňikál, odňikúd *necunde*.

3. Ad Locum ad *quæſtionem* kam, kde *quo*?

Sem *huc*, tam, tamto *illuc*, ňekam, ňekde, wolakde *aliquo*, kdekolwek *quocunque*, ňikam, ňikde, ňikdel *nullorſum*, inde, indel *alio*, wen *foras*, donútra *intro*, dolu *deorſum*, hore *ſurſum*, dál, dáleg *ulterius*, ſpátkom, ſpátki, naſpat *retro*, preč, daleko *procul*.

Ad queſtionem pokúd *quousque*?

Podtúd, podtál, dotád, dotál, dotúd, až podtúd, až dotúd, až poſawád *hucusque*.

4. Per

4. Per Locum ad *quæſtionem* kade *qua?* Tade, tadel, tadeto, tadelto *hac*, ňekadel *per aliquem locum*, indel *per alium locum*, kadelkolwek *quacunque*, ňikadel *per nullum locum*, proſto, rowno, zrownc *directe*.

§. III. *Adverbia Temporis*,

Quæ ſunt *Præt. Præſ. Futuri*, & *Indeterminati* temporis.

1. *Præteriti Temporis*,

Wčera *heri*, pred wčerom, pred wčeragſſim *nudius tertius*, prw *antea*, predtim *antehac*, ňedáwno *non pridem*, oňehda, oňehdi, oňahdi *nuper*, predeſſle *anteacto tempore*, wtedi *tunc*, dáwno *dudum*, ňekdi, ňekedi *aliquando*, uſ *jam*.

2. *Præſentis Temporis*,

Dňeſ, dňeſka *hodie*, ňiňi, teraſ, wčil, wčilek *nunc*, podňeſ, podňeſka, dodňeſ dodňeſka *ad hodiernam diem*, poſawád *huc uſque*.

3. *Futuri*,

Zitra, zaitra (zgutro) *cras*, pozaitra, pozaitri, pozitri (zagutro) *poſt cras*, poziterku *perendie*, budúcne, *in futurum*, potom,

tom, pozatim, potomňe, na potom *deinde*, hňeď, hňedki, poráď (zaraſ) *ſtatim.*

4. *Indeterminati.*

Čaſto *frequenter*, wždi, wždicki *ſemper*, ſtále *conſtanter*, uſtawičňe *continuo*, čaſňe *mature*, ſkoro *illico*, pozde, ňeſkoro *ſero*, ňekdi, ňekedi *aliquando*, zridka *raro*, ňikda, ňikdi *nunquam*, leciked̓i *interdum*, wečňe *perpetuo*, ráno *mane*, na poludňa *in prandio*, wečer *veſperi*, zaſ, zaſe, zaſek *iterum*, eſče *adhuc.*

§. IV. *Adverbia Quantitatis,*

Málo *parum*, maličko *puſillum*, mnoho, moc, wela *multum*, doſ *ſatis*, ňekolko *aliquantum*, ňewela, ňewelmi *non multum.*

§. V. *Adverbia Qualitatis,*

Mudre, rozumňe *prudenter*, poráďňe *ordinate*, okoloſtogičňe *circumſtantialiter*, ſikowňe, ſikowite *apte*, ſwetle *clare*, dobre *bene*, pekňe, ozdobňe, kráſňe *eleganter*, ſproſto, po ſproſtu *ſimpliciter.*

§. VI. *Adverbia Ordinis,*

Poprwe *primo*, podruhe *ſecundo*, potrete *tertio*, poſtwrte *quarto*, &c. predňe *inprimis*, ponaprw *primum*, medzitim *interea*, raz za razom *ſenſim, pedentim*; potom, pozatim,

tim, zatim, nato *deinde, poſtea*; až potom *tum*, koňečňe *tandem*, *finaliter*, *ultimo*, *denique*; napoſſedi, naoſtatek, naoſtatku *poſtremum.*

§. VII. *Adverbia Numeri,*

Gedenkrát *ſemel*, dwakrát *bis*, trikrát *ter*, ſtirikrát *quater*, paťkrát *quinquies*, &c. ſtokrát *centies*, tiſickrát *millies*, čaſtokrát *ſæpe*, mnohokrát *multoties*, tolkokrát, tolkorazi *toties*, ňekolkokrát, ňekolkorazi *aliquoties*, gedenraz *una vice*, dwarazi *binis vicibus*, trirazi *ternis vicibus*, ſtirirazi *quaternis vicibus*, paťrazi *quinque vicibus*, ſeſťrazi *ſex vicibus*, &c.

§. VIII. *Adverbia Similitudinis,*

Gak, gako, gakožto, gakžto *velut*, *quemadmodum*; gakobi *ac ſi*, guſt tak *recte ita*, tak-gako *æque*, *uti*, *quaſi*; rowňe, podobňe, napodobňe *ſimiliter*, ſkoro *pene*, *circiter*, málo chibi *ferme*, ináč *aliter.*

§. IX. *Adverbia Comparationis,*

Radňeg, radſeg *potius*, *libentius*; ſkorſeg, ſpiſeg *citius*, wic, wiceg, wác *magis*, *plus*; méňeg, méň *minus*, nagwic, nagwiceg, nagwác *plurimum*, *maxime*: nagméň, nagméňeg *minimum*, prinagméň, prinagméň, prinagméňeg *adminimum*, a čo

wi-

wiceg & *quod plus*, o mnoho *multo*, ňe-koňečňe *infinite*, ňeprirownáwatedelňe *incomparabiliter*, nagme *maxime*.&c.

§. X. *Adverbia Interrogationis*,

Čo *quid?* cože *quid ergo?* prečo *cur?* načo *quem in finem?* kčemu *quamobrem*, gako *quomodo?* kolko *quantum?* kolko-krát, kolkorazi *quoties?* gak mnoho, gak moc *quantum?* dokál, dokawád, dokúd *quouspue?* gak daleko *quam procul?* gak dluho *quam longe?* gak ſiroko *quam late?* gak hlboko *quam profunde?* začo *quanti?* odkád, odkál, odkúd, ſkade, ſkadel *unde?* kde *quo? ubi?* kam *quo?* kedi *quando?* kadel *qua?* zdáliſ, či, čili *utrum? num?*

§. XI. *Adverbia Adfirmantia*,

Ano, owſem, iwelmi, tak *ita*, *omnino*; iſte *certe*, zaiſte *profecto*, ňeináč *non ſecus*, opráwdiwe (w Prawde) *revera*, ňepochib-ňe (bez Pochibi) *ſine dubio*, ſkutečňe (w Skutku) *reapſe*, naozag, ozagſtňe *certo*, weru, ba weru, weru tak *vere ita*, &c.

§. XII. *Adverbia Negantia*,

Ne *non*, ňeňi *non eſt*, ňič, ňiſt *nihil*, dokonca ňiſt *nihil prorſus*, ňikdi *nunquam*, ňiga-

ňigako (žádnim Spúſobom) *nullatenus*, ňikdi wiceg *nunquam amplius*.

§. XIII. *Adverbia Congregandi*,

Spolu *ſimul*, ſpolečňe, weſpolek *invicem*, obečňe *communiter*, rowňe, rowno, zarowno, zrowna *æqualiter*, &c.

§. XIV. *Adverbia Intendendi*,

Zhrube, welmi, welice (bardzo) *valde*, *vehementer*, *magnopere*; naraňňe *repentine*, oſtro *acriter*, pilňe *diligenter*, ſwárňe *eximie*, ňemírňe (nad Míru) *ſupra modum*, znáhla *ex abrupto*, richle *confeſtim*, *celeriter*; poſpolu *cito*, prchliwe *præcipitanter*, priliſ, priliſňe *nimis*, krátko, nakrátko, nakrátce *breviter*, dluho *diu*, naſchwál *ſponte*, *data opera*; dobrowolňe *ultro*, *deliberate*.

§. XV. *Adverbia Remittendi*,

Aſpon *ſaltem*, *adminimum*, oſpanliwe *ſegniter*, *oſcitanter*; težſko *difficulter*; lahodňe, polahki, polahúčki (polehki), pomáli, pomalički, pozňenáhla, zlahka, zlahúčka *paulatim*, troſka, troſſu, troſičku, trocha, trochu *paululum*, *modicum*.

§. XVI. *Adverbia Separandi*,

Samotňe *ſolitarie*, oſobitňe *ſingillatim*, rozdilňe *diſtincte*, ruzno, naruzno *diviſim*, *con-*

 fuſe;

ſuſe: len (lentoliko), *tantum*, *tantummodo*; tagňe, tagno *ſecreto*, zwláſt, zwláſte, obwzláſte, obwzláſtňe, obzláſtňe, zwláſtňe *præſertim*, *ſeorſim*; &c. Huc pertinent locutiones: po Ruſku *fruſtratim*, po Straňe *ex parte*, po Stranách *per partes*, od Poli, ſ Pola, ſ Polowice *ex dimidio*, ſcela *ex integro*.

§. XVII. *Adverbia Dubitandi*,

Snad, aſnad, tuſſim *forte*, ledwa *vix ac ne vix quidem*, *difficulter*; ſotwa *vix*, temer, ſkoro *fere*, *vix non*; ťažſko *difficulter*.

§. XVIII. *Adverbia Eventus*,

Gakokolwek *quomodocunque*, ňenadále *inſperate*, *inopinate*; náhodňe (Trefunkom) *caſu*, darebňe, daremňe, nadarmo *fruſtra*, *in caſſum*, *in vanum*; lecigako, ledagako *qualitercunque*, *obiter*; leda *ut tantum*, ináč inakſeg *alias*, *aliter*, *alioquin*, *ſecus*: gedině *ſolum*, *niſi*; kromtolko *præterquam*.

§. XIX. *Adverbia variæ ſignificationis*:

Demonſtrandi: Na *hic habes*! hen *ibi*.
Hortandi: Friſko, ſmele, weſele, hore, *agedum*!
Respondendi: Ozag, ale ozag *revera*, nuž potom, cože preto *quid inde*.

Adno-

Adnotatio. Pro Adverbiis *Jurandi* utuntur his formulis Slavi: na mog' Duſu *ad animam*, Pánu Bohu priſám (i. e. priſahám) *ita me Deus!*

§. XX. Peculiarem merentur conſiderationem Adverbia ab adjectivis orta, mutando *i* maſculinum ſingulare, vel in *a* præpoſito *z*, ut: z dluha, ſ ticha, z blízſka; vel in *e*, ut: mudre, pekňe, dobre, ſwaťe, mile, uprimňe; vel in *i* breve ſine vel cum præpoſito po, ut: práťelſki, po práťelſkí *amice*, uherſki, po uherſki *angarice*; vel in *o*, ut: ſlabo, hrdo, ticho, cuho, ſladko, prudko, hrubo, wiſoko, ňizſko, ſiroko, &c. peculiarem, inquam, hæc Adverbia merentur conſiderationem; quia, licet nec declinentur, nec conjungentur, plurima tamen eorum, ut adjectiva, aſſumunt Comparativum & Superlativum; qui fit a Comparativis & Superlativis eorundem, loco *i* vocalis ſyllabam eg ponendo, ut:

ſilňegſi, nagſilňegſi, fit: ſilňegſeg *fortius*, nagſilňegſeg *fortiſſime*.

a lepſí, naglepſí, lepſeg *melius*, naglepſeg *optime*.

ſlabſi, nagſlabſi ſlabſeg *debilius*, nagſlabſeg *debiliſſime*.

Adnotatio. Aliqua irregulariter formant, ut: mnohi *multus*, mnoho (moc) *multum*, wic, wiceg,

ceg, wác *plus*, nagwic, nagwiceg, nagwác *plurimum*; mali *parvus*, málo *parum*, méň, méňeg *minus*, nagméň, nagméňeg *minimum*; prwňi *primus*, prw, prweg *prius*, nagprw, nagprweg *primum*; dalеki *longinguus*, daleko *longingue*, dál, dáleg *remotius*, nagdál, nagdáleg *remotiſſime*; tuhi *ſtrictus*, tuho *ſtricte*, tůžſ, tužſeg, tukſeg *ſtrictius*, nagtůžſ, nagtukſeg *ſtrictiſſime*.

Caput III.

De Interjectione.

Interjectio (Medziſlowko, Medzihačka) eſt pars orationis indeclinabilis, qua plerumque affectus, ſeu motus animi indicantur; unde pro ratione affectuum Interjectiones ſunt:

Demonſtrantes: Hle! eghle! la! *en! ecce!*
Excitantes: No, noſa, nožě *eja!*
Jubilantes: O! och! ag! heg! hegſa! hegſaſa! hoſa! hobſa, hobſaſa!
Dolentes: Ach! owe! uwe! owi gog! ſkoda preſkoda, beda prebeda, bedaſku prebedaſku!
Abominantes: Pfug! pfi! preč! *apage!* (Hanba, Hrich, Potupa!)
Admirantes: Eg, egeg, ag, agag, ake ake, eſče čo, no, egha, nu, hm hm, la la, &c.
Ridentes: Ha, haha, hahaha!

Irri-

Irridentes: Haha! hug! tok! tok ho! (dag mi Bože.)
Indignantes: Ech, och, o, gog! (Oſtuda!)
Silentes: St, cit, pſ, ho!

Ad exprimendum] *deſiderium* adhibentur formulæ: Dalbi Bůh! *Deus daret*! To ge moga žádoſt *hoc eſt meum deſiderium*: &c.

CAPUT IV.

De Conjunctione.

§. I. *Conjunctio* Spogitelka eſt pars orationis indeclinabilis, qua jam ſingulæ voces, jam conſtructiones integræ invicem conjunguntur, e. g. Geſtliže kdo učenim zoſtak kce, muſi bit pilni, a k Učeňú náchilni *ſi quis doctus evadere velit, oportet eſſe diligentem, libenterque diſcentem.* Sunt autem Conjunctiones.

§. II. 1.) *Copulantes* (copulativæ): a, i &, ai *etiam*, áno, ba *immo*, tež *etiam*, tak-gako *ita ſicut*, ňeken-ale ai *non ſolum ſed etiam*, gako, gakož *quemadmodum*.

2.) *Optantes*: bi *ut ille*, *ut illi*; bich *ut ego*, biſ *ut tu*, biſme *ut nos*, biſte *ut vos*, bodag *ut*.

& *ita*, pretož *ideoque*, tím wíceg *tanto magis*, čo wíc *quod plus*, že (ènclyticum) *ergo*.

10.) *Explicativæ*: ſic, ſice *quidem*.

PARS III.

DE SYNTAXI.

Introductio.

Syntaxis docet varias orationis partes regulis Linguæ conformiter conjungere, & collocare.

SECTIO I.

De Syntaxi declinabilium Orationis partium.

CAPUT I.

De Syntaxi Subſtantivorum.

§. I. Si aliquot Subſtantiva concurrunt, quæ eandem perſonam vel rem ſignificant, omnia in eodem caſu ponuntur, e. g. Pán Bůh, Otec a Pán žiwota méha *Dominus Deus*, *Pater & Dominus vitæ meæ*.

§. II. Ex duobus Subſtantivis de rebus, diverſis in eadem conſtructione ſine

 con-

conjunctionibus poſitis, unum debet eſſe in Genitivo, ut: Pán Sweta *Dominus mundi*; Stworitel Neba i Zeme *Creator cœli & terræ*.

Adnotatio. Genitivus Subſtantivi emphaſim ſignificantis mutatur in Accuſativum vel Inſtrumentalem cum præpoſitione nad, ut: Král nad Králow vel nad Králmi, Márnoſt nad Márnoſti vel nad Márnoſtmi *rex regum*, *vanitas vanitatum*. Poeta pro Genitivo plurali utitur ſingulari collectivo v. g. Král Králſtwa, loco Králow; Orlica Králowna Ptactwa, loco Ptákow.

§. III. Subſtantiva, quæ patriam, gentem, ætatem, officium, opificium, ſpeciem, formam, proprietatem aut qualitatem ſignificant, ponuntur in *Genitivo* cum ſuo adjectivo, quando aliquem deſcribimus; ſive deſcribendus expreſſe ponatur, ſive tantum verbo ſem, aut alia quacunque ratione innuatur, v. g. On ge Rodu ňemeckého *eſt natione germanus*, Remeſla čižmárſkého *profeſſione coturnarius*. Trúba libeznébo Hlaſu *tuba amoeni ſoni*.

Adnotationes. 1.) Huic caſui ſæpiſſime in nominibus patriæ, gentis, officii, profeſſionis etiam præpoſitio z (ze, ſ, ſe) præponitur, ut: Ge z Národu tureckébo *eſt natione turca*, ſ Pokoleňá židowſkébo *natione judæus*.

2.) Nomina formæ, proprietatis, aut qualitatis poſſunt etiam poni in *Accuſativo* cum præpoſitione

ne

ne na, vel in *Inſtrumentali* cum præpoſitione w (we); ubi tamen adjectivum in eodem caſu ponitur, in quo res deſcribenda, ut: Muž weliki na Rozum vel w Rozume, aut Muž we welikém Rozume *vir magni judicii, ingenii.*

3.) In vituperando *Localem* cum præpoſitionibus na, w, po, loco *Genitivi* adhibemus, ut: černi na (w, po) Tele, Twári.

4.) *Genitivus* Subſtantivi poſeſſorem inſinuantis, quotiescunque cum Subſtantivo rei poſſeſſæ vel effectæ ſolitarius eſt jungendus, mutatur in adjectivum, ut: Sin Boži *filius Dei*, loco Boha; Král židowſki *rex Judæorum*, loco Židow; Liſti Pawlowe *Epiſtolæ Pauli*, loco Pawla. Sed ſi illi addatur adjectivum, vel pronomen, non mutatur, v. g. Sin Boha žiwého *filius Dei vivi*, Král Židow ňewericich *Rex Judæorum incredulorum*, Liſti ſwatého Pawla Apoſtola *Epiſtolæ S Pauli Apoſtoli.* To ge Sin teho Čloweka, ktery wčera ſnami rozpráwal *iſte eſt illius hominis filius, qui heri nobiſcum colloquebatur.* Non dices ergo: priſel ke mňe Sin Pána ſwağrow, ſed Pána ſwağra, vel (*omiſſo* Pána) ſwağrow *venit ad me filius Domini Affinis.*

§. IV. Ad interrogationem odkúď *unde?* Locus in *Genitivum* venit, adjectis præpoſitionibus z, od, e. g. Spadlo ze Stola *de tabula cecidit*, item z Meſta, ſ Trenčina, ſ Trnawi, ſ Preſporku, z Wídna, ſ Koſtola, od Súſeda, od Pána, od Koſtinca vel z Hoſtinca, venio ex civitate, Trenchinio, Tyrnavia, Poſonio, Vienna, ex

templo, a vicino, a Domino, ex diverſorio.

§. V. Ad Interrogationem kolkokrát *quoties?* nomina temporis ponuntur in *Genitivo* cum præpoſitione do, ut: Raz do Roka *ſemel per annum*, Raz do Dňa, do Meſáca *ſemel per diem, menſem.*

Adnotatio. Hic Genitivus mutatur etiam in *Accuſativum* cum præpoſitione preſ, vel vero in *Localem* cum præpoſitione w, ut: Raz preſ Rok vel w Roku ſemel in anno.

§. VI. Si motus ab uno ad alium locum indicatur, ſequitur interrogationem kde *quorſum?* vel *Dativus* perſonæ cum præpoſitione k, ut: idem k Bratowi, k Seſtre, k Pánowi, k Súſedowi *pergo ad fratrem, ſororem, dominum, vicinum*; vel *Genitivus* Loci cum præpoſitione do, ut: iſel do Soprona, do Pola, do Koſtola, do Domu, do Mlína, do Magera, do Meſta, do Trenčína, do Skalice, do Preſporku, do Widna, do Trnawi, do Oſtrihomu, do Kuchiňe, do Izbi, do Hori, do Hága, *ivit Sopronium, rus, ad templum, domum, ad molam, ad allodium, ad civitatem, Trenchinium, Szakoltzam, Poſonium, Viennam, Tyrnaviam, Strigonium, ad culinam, ad cubiculum, ad ſylvam, ad ſylvulam*; vel *Accuſativus* cum præpoſitione na, ut: ide na

Sa-

Salaſ, na Rinek, na Lúki, na Role *pergit ad tugurium, ad forum, ad prata, ad agros*; wilézol na Strechu, na Dom *conſcendit tectum, domum.*

§. VII. Ad interrogationem kadel *qua?* ſequitur *Accuſativus* cum præpoſitione preſ, vel etiam na cum nominibus Locorum propriis, ut: iſel preſ Wodu, preſ Moſt, preſ Rinek, preſ Budin vel na Budin, preſ Preſporek vel na Preſporek, &c. *ivit per aquam, pontem, forum, Budam, Poſonium*, &c.

§. VIII. Ad interrogatonem gak dluho *quamdiu?* ponuntur Subſtantiva temporis in *Accuſativo* cum, vel (quod uſitatius eſt) ſine præpoſitione za, v. g. Gá ſem iſel tri Hodini vel za tri Hodini *ivi tribus horis*, Bitka trwala ſtiri Dni vel za ſtiri Dni *certamen quatuor diebus duravit.*

§. IX. Ad interrogationes: gak daleko *quam procul?* gak wiſoko *quam alte?* gak hluboko *quam profunde?* gak ſiroko *quam late?* nomina diſtantiæ, altitudinis, profunditatis, latitudinis veniunt in *Accuſativum* cum, vel (quod uſitatius) ſine præpoſitione na, ut: *Cſekléſz* ge dwe Mile od Preſporku *Cſekléſz diſtat Poſonio duobus milliaribus*; Chlap dwe Sáhi vel na dwe Sáhi wiſoki

ki *vir duas orgias altus*, hluboki na tri Sáhi *ad tres orgias profundus*, ſiroki dwa Riſi vel na dwa Riſi *duas ulnas latus*.

§. XX. Ad interrogationem kolko *qantum*? nomina ponderis & menſuræ ponuntur ſine ulla præpoſitione in *Accuſativo*, v. g. Kúpil ſem tri Funti Cukru *emi tres libras zachari*, a ſeſt Riſow Plátna *& ſex ulnas telæ*.

§. XXI. Ad interrogationem kde *ubi*? ſequitur vel *Localis* cum præpoſitionibus *na, po, pri, w*, ut: na Poli *in campo*, na Rinku *in foro*, na Moſte *in ponte*; chodí po Meſte, po Rolách *perambulat civitatem, agros*; ſedí pri mňe, pri Bratowi *ſedet penes me, penes fratrem*; ge w Nebi, w Peſci, w Orawe, *eſt in cœlo, Peſtini, in Arva*: vel *Genitivus* perſonæ cum præpoſitione u, v. g. biwá u Súſeda, u Zlatňika, u Pánа, u Seſtri, u Brata *habitat apud vicinum, aurifabrum, dominum. ſororem, fratrem*.

§. XXII. Ad quæſtionem kedi *quando*? nomina temporis, annorum, menſium, dierum, ponuntur: jam in *Accuſativo* vel ſine ulla præpoſitione, ut: Tuto Noc ſem ňiſt ňeſpal *hac nocte nihil dormivi*, tento Rok ſem ňezdrawi bol *hoc anno infirmus fui*,

fui, ňekteré Leta ſem ſčaſtiwi bol *aliquibus annis felix eram*; vel cum præpoſitione na, w, ut: na Zimu *de hyeme*, na Gar *vere*, na Leto *de æſtate*, na Geſeň *in autumno*, w ten Deň *illa die*, w tu Noc *illa nocte*, w tu Hodinu *illa hora*, w Nedelu *die dominica*, w Pondelek *die lunæ*, w Ůterek *die martis*, we Stredu *die mercuri*, we Štwrtek *die jovis*, w Pátek *die veneris*, w Sobotu *die ſabathi*: mox in *Locali* cum præpoſitione w, ut: w Zime *in hyeme*, w Gari *in vere*, w Lete *in æſtate*, w Geſeňi, w Podzimku *in autumno*: mox in *Inſtrumentali* cum præpoſitione o, po, ut: o ſgeſteg Hodiňe *hora ſexta*, o Gáňe *in feſto S. Ioannis*, o Martiňe, o Michale; o Wánocách *circa natalitia feſta*, o welikeg Noci *circa Paſcha*, o ſwatom Duchu *circa feſta Pentecoſtalia* po Gáňe *poſt feſtum S. Ioannis*, po Zatwe *poſt meſſem*, po Oberačkách *poſt vindemiam*, po Mlatbe *poſt trituraturam*: mox in *Genitivo*, vel cum præpoſitione okolo, ut: okolo Wánoc *circa feſta natalitia*, okolo welikeg Noci *circa Paſcha*, okolo Turic *circa feſta Pentecoſtalia*; vel ſine ea, ut: prwňeho Mága, Roku po Narodzeňi Kriſta Pána tiſicého ſedmoſtého (ſedem ſto) oſemdeſátého dewátého *prima Maji*, *anno a Nativitate Chriſti Domini milleſimo, ſeptingenteſimo, octuageſimo nono*

§. XXIII.

§. XXIII. Nomen inſtrumenti vel cauſæ per *Inſtrumentalem* effertur ſine præpoſitione, ut: Prútami ho ſláhaki *virgis cæſus eſt*, Palicami ho bili *baculis percuſſus eſt*. Nomen autem ſocietatis poſcit præpoſitionem z cum Inſtrumentali, v. g. z Bratom *cum fratre*, ze Seſtrú *cum ſorore*, ſ Pánom *cum Domino*.

CAPUT II.

De *Syntaxi Adjectivorum*.

Adjectiva (uti & Participia) concordant cum Subſtantivis in genere, numero & caſu, v. g. Werní Prátel geſt, drahí Dar Nebeſ *fidelis amicus, eſt pretioſum cæleſte donum*.

§. II. Adjectiva ſubſtantive uſurpanda per genus neutrum efferuntur, ut: Chwálitebné geſt, dobre činit *laudabile eſt agere bene*; diwno ſice, wſak predca milo nám to prichádzá *curioſum quidem, ſed gratum tamen nobis hoc accidit*; wſecko ſi wezmi *accipias tibi totum*; dal mu rachowného *dedit illi pecuniam occaſione computus diſtribui ſolitam*. Uſitatius tamen efferrimus fœminine cum Subſtantivo Wec, v. g. Chwálitebná Wec geſt, dobre činit; diwná ſice, wſak predca milá Wec nám to pri-

prichádzá, že &c. Widáwá ſ Pokladu ſwého ſtaré, i nowé Weci *profert de theſauro ſuo nova, & vetera.*

Adnotatio. Poeta omnia adjectiva abſolute abſque, Wec tam ſingulariter quam pluraliter ponere poteſt, ut:

Tak ſem gá z welikými malé zrownáwati zwiknul.

§. III. Adjectiva, quæ copiam aut inopiam noxam aut innocentiam, capacitatem, laudem aut vituperium, & generatim qualitatem rei indicant; item quæ notitiam, participationem, officium, dignitatem, deſiderium, ſtudium, & his contrarium ſignificant, *Genitivum* regunt, e. g. Plni Miloſti *plenus gratia*, prázni Wina *vacuus vino*, winen, ňewinen Smrti *reus vel inoccuus mortis*, Sud ſeſt Okow (vel Okowi) *vas ſex urnarum*, pilni, bedliwi Práce *diligens quoad laborem*, pekného Parſumu Člowek *pulchræ phyſonomiæ homo*, Chlapec pekneg Twári, pekneg Sarbi, welikého Wtipu, ale zlého Žiwota *puer faciei pulchræ, coloris amœni, ingenii magni, ſed malæ vitæ*; wedomi, powedomi Chrichu *conſcius peccati*, učaſtni Krádeži *particeps furti*, Radu reholňického *ordinis religioſi*, Rodu zemanſkého *genere nobilis*, hoden Obdarunku *dignus præmiatione*, chtiwi, žádoſtiwi Pokoga *cupidus pacis.* &c.

Adno-

Adnotationes. 1. Bedliwi recipit etiam *Accuſativum* na, ut: bedliwi na Hoſpodárſtwo (twi), *ſedulus in œconomia.* Teſkliwi petit tantum *Inſtrumentalem* cum præpoſitione nad, ut: teſkliwi nad Samotnoſtü *impatiens ſolitudinis.* Winen *reus* Inſtrumentalem quoque habet, v. g. Winen Hrichom Smrti geho *reus peccati mortis ejus.*

2. Mnoho, wic vel wiceg aut wác, nagwic vel nagwiceg aut nagwác; item: málo, méň vel méňeg, nagméň vel nagméňeg ponuntur loco adjectivorum *multus, a, um; multi, æ, a; plures, plurimi, æ, a; pauci, æ, a; pauciores, pauciſſimi, æ, a:* & conſtruuntur ſubſtantive cum *Genitivo*, ut: Bolo tu mnoho Ludi vel Ludſtwa *fuerunt hic multi homines;* mám mnoho Wolow *habeo multos boves;* bolo tu wic (wiceg, wác) Ludi, než ſto *plures, quam centeni homines hic fuere;* mám w mogeg Zahrade nagwic Hruſek *habeo in meo horto plurima pira,* méňeg Peňazi *pauciorem pecuniam,* nagméňeg Chleba *pauciſſimum panem,* wác Deti *plures proles.*

§. IV. Adjectiva quæ aut utilitatem, aut damnum, aut proprietatem, aut ſimilitudinem, aut facilitatem, aut difficultatem, aut impoſſibilitatem, aut obedientiam indicant, *Dativum* petunt, ut: To mi ge užitečné, ſkodliwé, wlaſtné, podobné, lahké (ſnadné), ňezňeſitedelné, ňemožné *hoc eſt mihi utile, damnoſum, proprium, ſimile, facile, difficile, inſufferribile, impoſſibile;* poſluſni Otcowi, a Matce *obediens patri & matri.*

§. V.

§. V. Adjectiva ſignificantia aptitudinem, inclinationem, affectum, voluntatem, & his contraria *Dativum* cum præpoſitione k adſciſcunt, ut: ſpůſobní k Škole *aptus ad Scholam*, wďační k Bohu (non proti Bohu) *gratus Deo*, náchilní k Chlipnoſti *proclivis ad luxuriam*, priwetiwi k Ľuďom *affabilis erga homines.*

§. VI. Adjectiva ſignificantia potentiam, abundantiam, fertilitatem & his contraria; item quæ partem indicant, *Accuſativum* cum præpoſitione na adſciſcunt, v. g. možni na Peňáze (Peňize) *dives quoad pecuniam*, bohatí na Dobitek *potens quoad bona*; kulhawí na Nohu *claudus pede*, ſlepí na Oko *cæcus ad oculum*, zdrawí na Žalúdek *ſtomacho ſanus.*

§. VII. Adjectiva ťažki (težki) *gravis*, & hoden *dignus* (ſi pretium alicujus rei indicat) *Accuſativum* petunt, v. g. tri Centi ťažki *trium centenariorum gravis*, tri Zlate ge hoden *tres florenos valet.*

§. VIII. Adjectiva ſignificantia ætatem, menſuram, quantitatem, ſpatium, diſtantiam, pondus, nec non *Genitivum* vel *Accuſativum* poſtulant, ut: ſtiricať Rokow vel ſtiricať Roki ſtari *quadraginta annorum ſenex*, mladí ſeſt Rokow vel ſeſt Roki mladí

ſex annorum juvenis, dwoch Sah vel dwe Sáhi dluhi *duas orgias longus*.

Adnotatio. Hæc eadem Adjectiva admittunt etiam *Accuſativum* cum præpoſitione na, v. g. na dwe Mile dluhi *duo milliaria longus*; na tri Sáhi ſiroki, a na ſeſt hluboki *tres orgias latus*, & *ſex profundus*.

§. IX. *Comparativi* adſciſcunt, vel *Nominativum* cum particula neʒ, vel *Genitivum* cum præpoſitione od, vel denique *Accuſativum* cum præpoſitione nad, v. g. lepſi, neʒ gá *melior me*, wiſſi od Sáhi *ultra orgiam altior*, ſilnegſi ode mňa *me fortior*, wiſſi nad Nebeſa *altior cœlis*.

Adnotationes. 1. Particula gako excipit Comparativum tunc tantum, quando præcedit enunciatio negativa, quæ etiam bene exponi poteſt per Poſitivum & particulam tak, aut Superlativum abjecta negatione, ut: Niſt richlegſeg ſa ňemiňá, gako Čaſ, i. e. ňiſt tak richle ſa ňemiňá gak Čaſ, vel Čaſ ſa nagrichlegſeg pomíňá *tempus celerrime tranſit*.

2. Quando duo Comparativi inveniuntur in duobus membris unius ejusdemque conſtructionis oppoſiti, ponitur ante primum particula čim, & ante ſecundum tim, v. g. Čim ſčaſtiwegſi ge Člowek, tim wiceg Prátelow (luw) má *quo feliciores ſumus, eo plures amicos habemus*; čim watſi Seřma, tim lepſé Sčaſtí (Sčeſti) *quo major lurco, eo melior fortuna*.

§. X. *Superlativi* adſciſcunt *Genitivum* cum præpoſitione ʒ, vel *Inſtrumentalem*

lem cum præpoſitione medzi, ut: nagkepſi ſ ních *illorum optimus*, nagwatſi medzi ními (níma) *maximus inter illos*.

CAPUT III.

De Syntaxi Numeralium.

§. I. Quatuor prima *Numeralia Cardinalia*: geden, dwa, tri, ſtiri, (prouti & omnia Ordinalia, Specificativa, ac Multiplicativa propria) concordant in caſu, genere & numero cum ſuo Subſtantivo, aperte vel occulte poſito, & dum partitionem vel collectionem ſignificant, præpoſitionem z, vel medzi cum caſu regiminis poſt ſe requirunt, v. g. geden, dwa, trá, ſtirá ſ wáſ, vel medzi wami *unus, duo, tres, quatuor ex vobis*, vel *inter vos*.

§. II. Reliqua autem Cardinalia a pát (peč) uſque ad ſto incluſive more Subſtantivorum poſtulant *Genitivum*, dum in Accuſativo vel Nominativo ſunt, ut: pát, ſeſt, deſat, dwacat Mužow, Žen, Kowad tam bolo *quinque, ſex, decem, viginti viri, mulieres, animalia ibi fuere*; pát Sah ſiroki *quinque orgias latus*, oſem Kiſow dlubi *octo ulnas longus*, ſeſtdeſát Mil od náſ ge k ňemu *ſexaginta milliaribus diſtat a nobis*. Na Ruce geſt pát

Prſtow (non ſú pať Prſti) *in manu ſunt quinque digiti*, má ſedem Chľebow *habet ſex panes*, bolo ſeſť Chlapow *ſex viri fuere*, pať Zen pralo Ssati *quinque mulieres laverunt veſtes* &c. In reliquis caſibus adjective uſurpantur, v. g. paťMužom, Zenám, Howadom *quinque viris, fœminis, pecoribus*; pri ſeſť Mužoch, Zenách *penes ſex viros, mulieres*. Idem fit, ſi dictis numeralibus junguntur hæc: ťiſic (ťiſice) milion (milioni); nam hæc duo in hac Lingua ſunt Subſtantiva & ideo etiam dictis caſibus, nempe Nominativo & Accuſativo tantum Genitivum ſubminiſtrant, ut: pať ťiſicow, milionow *quinque millia, milliones*; in reliquis caſibus ut Adjectivum & Subſtantivum junguntur, v. g. pať ťiſicom, milionom *quinque millibus, millionibus*; w páťi ſtoch ťiſicoch, milionoch *in quingentis millibus, millionibus*; pať milionow Zen *quinque milliones fœminarum*; ſ pať ťiſic Tolarow wiplatil deſať ťiſic Wogákow, a zoſtalo mu eſce paťdeſať Tolari *ex quinque millibus Imperialium exſolvit decem millia militum, & remanſerunt illi adhuc quinquaginta Imperiales.*

§. III. Numeralia *Multiplicativa propria* ſubſtantive poſita regunt Genitivum, ut: dwoge, troge, ſtworo, patoro, ſeſtoro, ſedmoro Deťi *duæ, tres, quatuor, quinque, ſex,*

ſex, *ſeptem proles*; deſatoro božich Prikázaňi *decem præcepta Dei*, dwacatoro Barančat *viginti agnelli.*

Adnotatio. In uſu eſt maxime tantum Nominativus & Accuſativus; in reliquis caſibus melius adhibentur Cardinalia, ut: Tu geſt patoro (Nom.) Ditek, a ti ſ dowedol ſeſtoro (Acc.) Sinow, kteri zoſtali ſ pat (Gen.) Cer, a ſedem Sinow (non ſ patoro Čér a ſedmoro Sinow): dagme wſeckim (Dat.) gedenáſt Ditkám (non wſeckemu gedenaſtoru Ditek:) Chleba; ti zoſtaň pri ſeſtich (Loc.) Sinoch (non pri ſeſtoru Siňow) tuto, a gá ſ patmi (Inſtr.) Čérami (non ſe paterom Čér) pogdem domow: *Hic ſunt quinque proles*, & *tu adduxiſti ſex filios*, *qui ſuperſunt ex quinque filiabus*, & *ſeptem filiis: demus omnibus undecim prolibus panem*; *tu maneas penes ſex filios hic*, & *ego cum ſeptem filiabus ibo domum.*

§. IV. Quia *Numeralia Diſtributiva* in Lingua Slavonica non dantur, adhibentur loco illorum Cardinalia hoc modo: geden a geden *ſinguli*, dwa a dwa *bini* & *bini*, trá a trá *terni* & *terni*, &c. vel etiam cum præpoſitione po in Locali, ut: po gednom, po dwoch, po troch, po ſtiroch &c.

CAPUT IV.

De Syntaxi Pronominum Perſonalium.

§. I. Pronomen ſecundæ perſonæ Ti *tu* Slavi non amplius adhibent, excepto in

 ver-

verſibus, vel ad ſummum apud perſonas, quibuscum ſumma eſt familiaritas; ſed ejus loco utuntur, ſicut optimus uſus petit, ad exemplum Germanorum, pronomine tertiæ perſonæ pluralis Oňi; in colloquiis vero cum ſubditis pronomine ſecundæ perſonæ pluralis Wi. Sic dicimus hodie, ſi civiliter loquimur: Oňi mí to powedali *veſtra Dominatio mihi dixit*, ňech mi ráčá vrobiť tu Láſku *dignetur mihi præſtare hanc gratiam.*

Adnotatio. Major gradus honoris indicatur, quando pro Oňi adhibentur voces gegich Miloſt, ut: Gegich Miloſt ſú geden ſtatečni Pán, a gedna oprávdiwá Oſoba duchowná *Veſtra Dominatio eſt honeſtus homo, & verus Eccleſiaſticus.*

§. II. Pronomen tertiæ perſonæ On, ona, ono Subſtantivum eſt apud Slavos in omni genere & caſu; quare cum Subſtantivis more adjectivorum, ut apud Latinos, conſtrui nequit. Male ergo diceres: On Mládeňec geſt dobri Piſar, *ille juvenis eſt bonus ſcriba*; ſed dici debet: Ten Mládeňec ge dobri Piſar, vel on ge dobri Piſar.

Adnotationes. 1. Generatim, dum apud Latinos pronomen *ille, a, ud* concordat cum Subſtantivo, tunc adhibendum eſt pronomen demonſtrativum Ten, ta, to; dum vero non concordat, aut ſolitarium eſt, tum ponitur On

ona,

ona, ono, ut: Gegich Dom *illorum domus*, geho Hlawa, Slowo, Rozum *illius caput*, *verbum*, *ratio*; dal ho Materi geho *dedit illum matri ejus*, ňežádám geho Piſara *non deſidero illius ſcribam*; ňemóžem wiſtat teho Piſara *non poſſum pati illum ſcribam*, poſli ho k nám, abi geg ten Dach poſil, *mittas illum ad nos*, *ut illi tectum illud ſtramine tegat*; twoga Matka wládňe gediňe tim Statkom, kteri bol geg Rodičow *tua mater illa tantum poſſidet bona*, *quæ ejus parentum fuere*.

2. Quando hoc pronomen tertiæ perſonæ On, ona, ono cum præpoſitione aliqua efferendum eſt, tunc ubique in obliquis caſibus g mutatur in ň, ut: Otec mi poručil Dom, abich w ňom biwal *parens mihi legavit domum*, *ut eam inhabitem*; Brat ma proſil, abich k ňemu priſel *frater me rogavit*, *ut ad eum venirem*; bol ſem u ňeho (vel u ň'ho) *fui apud illum*.

3. Neho contrahitur in ň cum præpoſitionibus na, pre, za, v. g. naň *ſuper illum*, preň *propter illum*, zaň *pro illo*.

§. III. Pronomen *Reciprocum* Sebe (ſi) eſt apud Slavos omnis perſonæ, & ſub eadem terminatione in utroque numero atque omni caſu ſive unam, ſive plures res reſpicere poteſt; hinc in quocunque caſu & numero adhibetur a Slavis non tantum ibi, ubi Latinorum pronomen *ſibi* obtinet, ſed quotiescunque caſus obliqui pronominum *Ego*, *Tu*, *Ille* ejuſdem perſonæ & numeri ſunt, cujus verbum eos regens, v. g. Učiňim ſi Meſto faciam mihi locum; quia *fa-*

ciam & *mihi* ſunt ejuſdem perſonæ & numeri. Ita: gá ſebe pracugem *ego mihi laboro*, ti ſebe pracugeſ *tu tibi laboras*, on ſebe pracuge *ille ſibi laborat*; mi ſebe pracugeme *nos nobis laboramus*, wi ſebe pracugete *vos vobis laboratis*, oňi ſebe pracugú *illi ſibi laborant*; dal ſem ſi Ŝati ſprawiť *curavi mihi veſtes fieri*; &c. Sed: urobím nám (non ſebe) Meſto *faciam nobis locum*; quia *faciam* & *nobis* non ſunt ejuſdem numeri, licet quoad perſonam conveniant. Ita: dal ſem ťi Ŝati ſprawiť *curavi tibi fieri veſtes*, gá pre ťeba robím *ego pro te laboro*, ti mňe pracugeſ *tu mihi laboras*, oň ťebe pracuge *ille tibi laborat*.

Adnotatio. Pronomen ſa (ſe), quod Verbis Neutris additur, ſi ſequantur plura ſimilia verba, tantum uni additur, primo vel ultimo; primo pulchrius, v. g. Budú ſa radowať a weſeliť Národi *gaudebunt & exultabunt gentes.*

CAPUT V.

De Syntaxi Pronominum Poſſeſſivorum.

§. I. Pronomina poſſeſſiva (prout etiam demonſtrativa, relativa, & indefinita) cum Subſtantivo in eodem genere, numero, & caſu conveniunt, v. g. gedenkaždí má ſwogu Potrebu *cuique eſt ſua calamitas*, wáſ Otec *pater veſter*, naſa Matka *noſtra mater.*

§. II.

§. II. Poſſeſſivum ſwóg (ſwůg) ſwoga (contr. ſwá), ſwoge (contr. ſwé) non ſemper cum Latinorum *ſuus, a, um*, convenit; ſed ibi tantum a Slavis adhibetur; ubi Latinorum *ſuus, a, um* per *illius, ejus, eorum, earum* commode exponi non poteſt, ut: Bóh naſſčiwil Lud ſwóg *Deus viſitavit populum ſuum* (non *ejus*). Bezbožní ňet bagú na Duſe ſwoge *impii non curant animas ſuas* (non *eorum*). Contra, ubi *ſuus, a, um* poteſt exponi per *ejus, illius, eorum, earum*, ibi non adhibetur ſwóg, ſwoga, ſwoge, ſed Genitivus pronominis tertiæ perſonæ geho, geg, gegich pro ratione generis vel numeri, v. g. *Deus mandat, ut audiamus filium ſuum* (i. e. *ejus*, non *noſtrum* filium). Bóh káže, abiſme počuwali Sina geho (non ſwého.)

§. III. Per ſingularem idiotiſmum Slavicum, quem aliæ Linguæ ignorant, pronomen iſtud poſſeſſivum tertiæ perſonæ ſwóg, ſwoga, ſwoge poni etiam ſolet loco poſſeſſivorum 1mæ & 2dæ perſónæ móg (můg) *meus*, twóg (twůg) *tuus*, náſ *noſter*, wáſ *veſter*, ſi hæc pronomina cum verbo, a quo reguntur, in perſona & numero conveniant, v. g. gá gem Chléb ſwóg (loco móg) *ego comedo panem meum*, ti geſ Chléb ſwóg (loco twóg) *tu comedis panem tuum*, mi geme Chléb ſwóg

 (loco

(loco náſ) *nos comedimus panem noſtrum*, wi gete Chléb ſwóg (loco wáſ) *vos comeditis panem veſtrum*; quia *comedo* & *meum*, *comedis* & *tuum*, *comedimus* & *noſtrum*, *comeditis* & *veſtrum* ejuſdem perſonæ atque numeri ſunt. Iſtud tamen tunc prorſus fieri non poteſt, quando ex repetitione hujus poſſeſſivi tertiæ perſonæ ſenſus ambiguus oriri deberet, ut: gako ťa naleznem medzi mogima (non ſwogima), keď ňegſi aňi medzi ſwogima (loco twogima)? *Quomodo te inveniam inter meos, cum neque ſis inter tuos.*

CAPUT VI.

De Syntaxi Pronominum Demonſtrativorum.

§. I. Pronomen demonſtrativum Ten, ta, to correſpondet Latinorum demonſtrativo, *ille*, *illa*, *illud* cum ſuo Subſtantivo concordanti, ut: Ten Člowek ge dobrí *ille homo eſt bonus*, ta Žena ge zlá *hæc fœmina eſt mala*, ti Ľudá ſú ſtatečňí *homines illi ſunt honeſti*, te Weci ſú pekné *res illæ ſunt pulchræ*. Confer ea, quæ de hoc pronomine Capite IV. §. 3. in *Adnotatione* prima dicta fuere.

§. II. Solet etiam iſtud pronomen Ten, ta, to Superlativis per omnes caſus

cum

eum idiotica elegantia ad modificandam eorum ſignificationem addi, ut: Má ten nagpekněgſi Statek *habet nimium pulchrum bonum*; alias abſque ten eſſet ſenſus, quod illo bono nemo pulchrius haberet.

§. III. To neutrum pronominis Ten jungitur quandoque, more Græcorum, recto tum ſingulari tum plurali cujuscunque generis, & indicat rem aliquam notam, vel viſam, vel deſcriptam, ut: To ge duchowní Kompan *iſte eſt præbendatus*, to ge moga Kňíha *hic liber eſt meus*, gaká ge to Običag? *qualis eſt iſta conſuetudo?* to Piwo ge dobré *hæc cerevíſia eſt bona*, to ſú ſtatečňí Páni *hi domini ſunt egregii*, to ſú pobožné Oſobi *hæ perſonæ ſunt piæ*, to ſú pekné Slowa *hæc verba ſunt pulchra*.

§. IV. Demonſtrativum ſám, ſama, ſamo nunquam ſolum ponitur, ſed ſemper alicui pronomini perſonali vel reciproco ſebe emphaſeos gratia jungitur, v. g. gá ſám *ipſemet*, ti ſám *tu ipſe*, on ſám *ille ipſe*, ſám ſebe *ſibi ipſi*, ſám ſeba *ſe ipſum*; od ſeba ſamého *a ſe ipſo*. Neque confundendum eſt cum adjectivo ſami, ſamá, ſamé *ſolus, a, um*; cui correſpondet ſamotni *ſolitarius*, vel ſamogedini *ſolus unicus*.

Digitized by Google

§. V. Onen ponitur demonſtrative cum Subſtantivo, dum res præterita nec adeſt, nec illius mentio præceſſit, v. g. Weliká bola zagiſte Zaloſt onébo Otca, kdiž pre-mili Sin gebo ſkutečne umirat počal *magnus profecto dolor fuit illius Patris, dum filius ſuus reapſe inciperet mori.*

Adnotatio. Onen, & tento cum quadam electione & magis demonſtrant, quam on & ten.

CAPUT VII.

De Syntaxi Pronominum Interrogativorum.

§. I. Čo (čo to) ſemper ſubſtantive ſummitur, & ponitur cum præpoſitione za pro Nominativo & Accuſativo utriuſque numeri adjectivi gaki *qualis*, v. g. Čo ge to za Pána? *qualis eſt iſte dominus?* loco: gaki ge to Pán? Čo ge to za Reč? *qualis eſt iſte ſermo?* loco: gaká ge to Reč? Čo ge to za Zwira? *quale eſt iſtud animal?* loco: gaké ge to Zwira? Čo ſú to za Páni? *quales ſunt iſti Domini?* loco: gaci ſú to Páni? Čo ſú to za Kňižki? *quales ſunt iſti libelli?* loco: gaké ſú to Kňižki? Čo ſú to za Slowa? *qualia ſunt iſta verba?* loco: gaké ſú to Slowa?

§. II. Čo in diſtributione adhibetur cum Nominativo, ut: Čo Rok, čo Meſác, čo

ko Deň, do Hodina, čo Okamženi, tim ge horſeg: *in annos, menſes, dies, horas & minuta eſt deterius.* Dum autem totum ſignificatur, čo Genitivum regit, v. g. Čo dobrého *quid boni?* čo zlého *quid mali?* čo nowého *quid novi?*

§. III. Čo pulchre additur etiam in loquela initio interrogationis, ſi nulla particula interrogativa addatur, ut: Čo pogdeš preč? *abibis?* Sed: kam pogdeš? *quorſum ibis?*

Adnotatio. Slavi Panonnii adhibent quoque Čo in Nominativo ſingulari loco Relativi, præcedente to, v. g. A to; čo bolo zle, geſt &c. *& hoc, quod erat male, eſt &c.*

§. IV. Kdo interrogativum generis communis, adhibetur tantum in ſingulari, & ſemper ſine Subſtantivo collocatur, v. g. Kdo ge to? *quis eſt ille?* Kdo chce wolačo? *quis vult aliquid?* Male itaque diceres: Kdo ſú tito? *quinam ſunt iſti?* quia in numero plurali ſuppletur per čo, vel adjectivum gaki, v. g. Čo ſú to za gedni? vel gaci ſú to Ludá?

Adnotationes. 1. Kdo, čo aſſumunt etiam ž, že, žeto (žto) & ſunt emphatica, ut: Kdožeto? *quis ille?* čožeto vel cožto? *quid illud?*

2. Kdo (kdož) de perſonis; Čo (čož) de perſonis & rebus adhiberi poteſt, v. g. Čo

chceš?

chceſ? *quid vis?* Čo ſte maki za Hoſtow *quales hoſpites habuiſtis?*

§. V. Interrogativum Či & Ki ſemper cum, Kteri autem cum & ſine Subſtantivo collocatur, ut: Čí ge to Služebník? *cujus eſt hic ſervus?* Kiho Blázna ſem wedeſ? *qualem ſtultum huc ducis?* Kterí Pán tam bol? *quis dominus ibi fuit?* Kterí to urobil? *quis hoc fecit?*

Adnotationes. 1. Interrog. Ki ponitur cum Subſtantivo & admiratione, v. g. Ki Parom ta ſem dowédol *quis ſpiritus te huc adduxit?*

2. Interrog. Kteri aſſummit tantum žeto emphatice, ut: Kterížeto bol? *quis ille fuit?*

CAPUT VIII.

De Syntaxi Pronominis Relativi.

Relativi Kterí, á, é uſus idem eſt apud Slavos, qui apud Latinos relativi *qui, æ, od;* & adhibere loco illius genž, genžto, geſto, gehožto, gegžto &c. bohemicum eſt; ne dicas ergo: Otče náſ, genž ſi na Nebeſi, ſed: Otče náſ, kterí ſi na Nebeſi *Pater noſter, qui es in cælis.*

CAPUT IX.

De Syntaxi Pronominum Indefinitorum.

§. I. Pronomina Indefinita ňekdo, kdoſi ponuntur ſemper abſque Subſtantivo, ut:

ut: ňekdo tu bol *aliquis hic fuit*, kdoſi mi to pohúbil *aliquis mihi hoc deſtruxit*. In ňekdo poſt conjunctiones abjicitur ňe, v. g. geſtli ge kdo *ſi eſt aliquis*.

§. II. Ňeco, dum ſignificatur totum, Genitivum regit, ut: ňeco diwného *aliquid miri?* Dum autem pars ſignificatur, Accuſativum petit, v. g. ňeco máličko wzal *aliquid parum accepit*.

CAPUT X.

De Syntaxi Verborum Perſonalium cum Nominibus & Pronominibus.

§. I. Verba Perſonalia cum viciniore Subſtantivo in *genere*, *numero* & *perſona*, convenire debent, ut: Abi ſa Tichoſt a Mlčáňí zachowalo *ut pax & ſilentium obſervetur*, abi ſa Slowo a Prawda naplňila *ut verbum & veritas adimpleatur*, milugici Muž *amans vir*, pri Wode zaſadeni Strom *ad flumen plantata arbor*, to ge ta zdáwna žádaná a winſowaná Kniжka *hic eſt ille diu deſideratus & exoptatus liber*.

Adnotationes. Verbum ſem (ſom) *ſum* inter duo nomina ſingularis numeri ſed diverſi generis poſitum, cum alterutro *genere* eorum conſtrui poteſt, ut: A to Slowo, bol Bóh; a Žiwot bol, Swetlo ľidſké.

2. Nominativus multitudinis ex **málo mé-ňeg nagméňeg, mnoho wiceg, nagwiceg, kolko**: item ex numeralibus cardinalibus, poſtulat verbum in *genere* neutro & numero ſingulari, ut: **Málo náſ tam bolo** *pauci noſtrum ibi fuere*, **pritáhlo ſem mnoho Wogſka** *advenit huc multus exercitus*, **kolko wáſ bolo**: *quot veſtrum fuere?* **Seſt náſ bolo** *ſex fuimus.*

3. Verbum auxiliare ſem inter duo nomina diverſi *numeri* poſitum, in plurali conſtruendum eſt, ut: **Sedini ſú Ozdoba Starcow; Co ſú to za Ludá**:

4. Duo Nominativi ſingulares poſtulant more Latinorum verbum *numeri* pluralis, & ſi Nominativi ſint diverſarum perſonarum, reſpondet verbum *perſonæ* digniori, ut: **Peter a Gán ſtupowali do Chrámu** *Petrus & Joannes intrabant templum*; **Otec twóg, a gá, hledali ſme ťa** *Pater tuus & ego, quærebamus te.*

5. Nomen multitudinis poteſt etiam conſtrui cum verbo plurali, ut: **Sliſtež Dome Dá-widow** *audite domus Davidis*, loco **Sliſ**.

§. II. **Quodlibet Verbum Perſonale petit ante ſe** ***Nominativum*** **aperte vel occulte poſitum, ut: Slunko ſkowáwá ſwóg Bliſk, ale ho ňikdi ňeſtraťi** *Sol ſplendorem ſuum abdit, aſt nunquam amittit*; (mi) **ſebaſa mích klameme čaſtokrát** *nosmet ipſos ſæpe decipimus.* Hic ſemper interrogatio **kdo?** *quis?* occurrit, cui Nominativus reſpondet.

Adnotationes. 1. In interrogatione expreſſa Nominativus Verbo poſtponitur; ſi autem Ver-

bum

bum auxiliare cum Verbo indefinito adeſt, Nominativus inter auxiliare, & Verbum indefinitum conjicitur, ut: Kde ge wáſ Brat? *ubi eſt frater veſter?* Bude ſa wáſ Tatik ſkoro do Uher odberat? *abibit ne brevi in Hungariam pater veſter?*

2. Neňi tertia perſona ſingularis negativa verbi ſem, ſolet pulchre mutare *Nominativum* in *Genitivum*, ut: Neňi tu žádného Člowека, neňi Pána doma, loco: neňi žáden Člowek, neňi Pán doma.

3. Verba: ſem, biwám, zoſtáwám & alia ſimilia *Nominativum* dignitatis vel officii, aut alterius etiam ſtatus, præſertim prædicati, pulchre mutant in *Inſtrumentalem*, ut: gá ſem Pánom, ti ſi mogim Služebňikom, biwáwá Richtárom, robí ſa Boháčom, pro: Pán, Služebňik, Richtár, Boháč &c. Huc pertinent locutiones hæ: Pán Pánóm, Slowo Slowom, Muž Mužom, Žena Ženow (nú).

§. III. *Genitivum regunt:*

1. Omnia ſine ulla exceptione verba negativa, ut: Nemám dobrich Šat *non habeo bonas veſtes*, ňečital ſem teg Kňihi, aňi ſom geg ňewidel *non legi illum librum, neque vidi*; ňebolo tam žádného *nullus ibi fuit*, ňikdi toho ňebolo *nunquam hoc fuit*.

2. Verba, quæ explicite vel implicite continent voculas: Čáſtka, doſt, Doſtatečnoſt, drobinku, trochu, Hognoſ, Kuſ, Kuſek, málo, mnoho, ňečo & ſimiles Subſtantivorum vices explentes; aut quæ rei

 men-

menſurabilis, ponderabilis, numerabilis, diviſibilis & ſeparabilis, unam ſaltem partem indefinite innuunt, Genitivum adſciſcunt, ut: Rozmiſſi ſi ňěčo inčho, inač ťa lepſého ňečeho naučá *cogita quid aliud, alias meliora doceberis.* Dalbi ťi (Hognoſť) Wodi žiwey *daret tibi aquam vivam;* pitá Chleba *petit panem;* nakúpil Soli *cœmit ſalem*, nalapal Rib *cœpit piſces*, narezal, naſčeypal Drewa *fidit lignum;* naley Wína *fundas vinum*, i. e. *aliquam vini præexiſtentis partem*, &c. Alias eadem verba, ſi totam rem definite innuunt, *Accuſativum* petunt, ut: Day ſem ten Chleb i. e. *totum libonem, qui præ manibus eſt;* doňeſ to Wino, i. e. *feras vinum una cum cantaro, vel vaſculo, quod adeſt;* pitá Almužnu.

3. Neutra compoſita ex præpoſitionibus do, od, ut: dožil Dobroti, dočekál ſa čaſu dobrého, doſel Cti *pervenit ad bonorem*, odlezal ſa toho, odrekol ſa Statku.

4. Compoſita ex na ſignificantia copiam, item ſatietatem vel deſatigationem, quibus additur ſa, ut: Naſčepal Polen; najedol ſa Maſſa, Chleba, napil ſa Wína.

5. Verba abſtinendi, privandi, egendi, fruendi, timendi, dolendi, ut: zdržuge ſa Wína

ab-

abſtinet a vino, zbawugem ſa Rozkoſe *privo me voluptate*; potrebugem Zlata Penez *indigeo auro, pecuniis*; zažiwá dobrich Weci *fruitur bonis rebus*, bogim ſa Smrti *timeo mortem*, luto mi ge Čaſu *doleo de tempore*, ſkoda Wina *dolendum de vino*.

6. Verbum ſem, dum formam aut qualitatem alicujus rei deſcribimus; item verba poſſeſſionem & opinionem ſignificantia, ut: Ge Rodu zemanſkého, Rozumu dobreho, a peknég Twári *eſt nobilis natus, ingenii boni, & faciei pulchræ*. Sem teho Pána *ſum bujus Domini*, ſem toho Domneňí *ſum ejus opinionis*; nazdáwal ſem ſa lepſich Čaſow, ſem dobrég Nádege *ſum bonæ ſpei*. Dicimus tamen etiam: ſem w tom Domneňí, w dobrég Nádegi.

7. Verba, quæ motum ex loco indicant, aſſummunt ope præpoſitionum od, z Genitivum, ut: Idem od Stodoli, z Meſta, *pergo ab borreo, ex civitate*.

8. Verba in voce paſſiva conſtructa poſcunt cum præpoſitione od Genitivum, ut: Dobré Kňíža biwá od ſwich Poddaních milowané.

§. IV. *Dativum regunt*:

Verba adimendi, admirandi, appropinguandi, aſſimilandi, attribuendi, auxili-

liandi, cedendi, credendi, imperandi, narrandi, optandi, promittendi, remittendi, ſerviendi præter Accuſativum rei vel quaſi rei Dativum regunt: ut: odímá dobrím, a pridáwá, i pomáhá zlím; čudugem ſa mu *miror illum*, pribľižuge ſa Meſtu, pripodobňuge mi ho *aſſimilat mihi illum*, uſtúpil mu *ceſſit illi locum*, werič ňekomu *credere alicui*, rozumím ňečemu, dám ti Koňa *dabo tibi equum*, ſlubugete nám *promittitis nobis*, powſtat ňekomu do Oči *reſiſtere alicui in faciem*, hnúſím ſi to *nauſeo hoc*, prikráſt (prilúdit) ſa ňekomu, vel k ňekomu.

Adnotationes. 1. Verba aſſimilandi & appropinguandi Dativo pulchre præponunt etiam præpoſitionem k, ut: prirownáwal ho Opici & k Opici *aſſimilabat illum ſimiæ*, pribľižowal ſa Ceſte vel k Ceſte, priſtupowal k Meſtu.

2. Verba auxiliandi præter Dativum Perſonæ, admittunt Dativum rei cum præpoſitionibus k, do, z, ut: Poſlúžil mu k Sčeſti, pomohol mu do Pſoti, z Blata &c.

§. V. *Accuſativum regunt*:

1. Verba activa omnia *Accuſativum* adſciſcunt; niſi negative ponantur, vel indefinite partem rei per Genitivum indicandæ (§. III, Nro. 1 & 2.) dari ſibi poſtulent, ut: Chwálte ſwatu Trogicu, čitagte Píſmo

ſwaté,

ſwaté, Towariſtwo činí ma weſelého *ſocietas me facit lætum.*

Adnotationes. *a*) Verbum učím *doceo* præter Accuſativum etiam Dativum vel alterum Accuſativum, aut Indefinitum petit, ut: Kdo ťa naučil temu Kumſtu vel ten Kumſt? Ten, kterí ma učí čítať, piſať; učím ťa Spewu, vel Spew, vel ſpíwať.

b) Wěrím regit etiam Accuſativum cum præpoſitione w, ut: Wěrím Boha, vel w Boha.

2. Compoſita ex præpoſitione quacunque fere Accuſativum regunt, niſi abundantiam, defectum, partem, menſuramque notent, ut: Porazil ho, pochowal mrtwích, wiſliſal Proſbu, pokradol Plátno, nadáwal mu Zlodegow, vel do Zlodegow.

3. Verba ſpatii, menſuræ & temporis continui, item verba petendi, æſtimandi, obediendi, interrogandi, ut: Tri Hodiny iſol *ivit tribus horis*, leží od náſ tri Míle *diſtat a nobis tribus miliaribus.*

Adnotationes. *a*) Verba temporis admittunt etiam Accuſativum cum præpoſitione za, ut: Tak ale za tri Meſáce zoſtal *manſit aut tribus menſibus.*

b) Verba temporis non continui cum adjectivo vel pronomine regunt vel Genitivum, vel Accuſativum, ut: Teho Roku, vel ten Rok vel w ten Rok *illo anno.*

4. Verba emendi & vendendi præter Accuſativum ordinarium admittunt Accuſativum pretii, interveniente præpoſitione za, ut: Kúpil ſem tu Kňihu za dwá Zlate *emi hunc librum duobus florenis.*

Adnotationes. a) Verbum ſtogi & plati varie conſtruitur: e. g. Prſteň ſtogi (hoden geſt) dwa Dukáti; ſtogi (kupeni geſt) za tri Dukáti; mogu Seſtru (cum Accuſativo perſonæ) ſtogi ten iſti Prſteň dwa Dukáti.

b) Verbum platit *valere* vel *conſtare*, Accuſativum pretii admittit ſine præpoſitione, ut: Tato Kňiha plati (ſtogi, koſtuge. hodná geſt) dwa Dukáti. Platit *æſtimari*, abſolute cum emphaſi ponitur, ut: Obilá plati, i. e. *magno eſt pretio*; Služebňik tento mnoho plati u Pána, i. e. geſt mu welice wzácni. Platit *ſolvere*, poſt Accuſativum rei regit Genitivum cum præpoſitione po, ut: Platil Súkno po Dukáte, po troch Zlatich *ſolvit pannum aureo, tribus florenis.*

*5. Verba percutiendi, projiciendi, & ſimilia præter Accuſativum rei projectæ vel percuſſæ regunt Accuſativum cum præpoſitione na vel o, elegantius o, ut: Hodil praſknul ho na Zem, melius o Zem. Čekám na Pána *expecto Dominum*, Pamatám na ťeba.

6. Verba valetudinem indicantia, ſtonať, ſtukať, ležať, ſtiſkať, ſťežowáť ſi, mať ſa & ſimilia, poſcunt Accuſativum cum præ-

præpoſitione na, ut: Leži, ſtoňe, ſtoná na Hlawu, na Podagru; má ſa zle, ge ňemocní na Hlawu.

7. Ad interrogationem *quorſum*? Kde? ponitur apud verba, quæ motum ad aliquem locum ſignificant, Accuſativus cum præpoſitione na, do, k (ke, ku), e. g. ide na Powalu, do Koſtela, k Ciſarowi, ke mňe.

8. Verba reciproca præter Accuſatvum perſonæ varios caſus regunt pro ratione præpoſitionum, quibuscum conſtruuntur, ut: Hrať ſa na Karti vel w Karti, ſtarač ſa o ňečo, diwať ſa na wolagaku Wec, dotknuť ſa ho, horſim ſa na tebe, horkim ſa pre ňečo, miſlim ſi ňečo o tebe, zdá ſa mi to, umiňil ſem ſi tu Wec.

9. Verba activa duplicem Accuſativum habentia, Accuſativum rei, ſeu prædicati pulchre mutant in Inſtrumentalem, ut: Učiňil ho Pánom, loco Pána.

Adnotatio. Inſtrumentalis hic manet penes tale verbum, etiamſi negative uſurpetur, ut: Nerob ſa mudrim, keď ſi ſproſti.

§. IV. *Vocativum regunt*:

1. Verba poſita in Imperativo, ut: Bože! wiſliſ mňa Modlitbu *Deus! exaudi orationem meam.*

2. Verba, quæ allocutionem vehementem, interrogationem, aut ardens deſiderium exprimunt, ut: Wi Smrtedelni! ſte gako Stíň *ut umbra eſtis mortales.* O Čaſe! kde ſi uſ? welmi ſkoro ſi preſol *o tempus! quorſum elapſum es? nimium fugax eras.* O Čnoſt! dáwáſli Pokog Srdcu? *o virtus! anne pacem cordi tribuis?*

§. VII. Verba, quæ vel *eſſe*, vel *ambulare*, vel *manere* in aliquo loco indicant, ad interrogationem kde *ubi?* ope præpoſitionum na, po, pri, w (we) *Localem* aſſummunt, ut: žige w Meſte, leži pri Dunagi, ide po Ceſte, ſedi na Lawici. Huc refer: túži poňečom.

§. VIII. *Inſtrumentalem regunt:*

1. Verba, quæ inſtrumentum, cauſam, vel modum actionis ſignificant: ut: Mečom zhinul *gladio perivit*, nazwal ho Petrom, pohrdá Šteſtím, Šikom chodi *oblique incedit.*

2. Verba ſocietatem indicantia poſcunt Inſtrumentalem cum præpoſitione z (ze), ut: Towariſi ſa z Bratom, chodi ze Pſom.

CA-

CAPUT XI.

De Syntaxi Verborum Perſonalium cum Verbis.

§. I. Alterutrum verborum concurrentium in Indefinito, ſit oportet, ut: Ti ma učíſ dobre mluwiť *tu me recte loqui doces.*

Adnotationes. 1. Indefinitus modus apud Slavos ponitur etiam pro Nominativo, græca conſuetudine, ut: Súdiť ſa (pro Súdba, Súdeňi) potrebuge Peňáze; mnoho Domow ſtawat, chce Peňáze; ſpiwat, geſt dwakrát ſa modliť.

2. Indefinitus fere omnia exprimit, quæ apud Latinos per Gerundia & Supina efferuntur, nempe ponitur:

a) Loco Gerundii in *di*, ut: Čaſ geſt uſ wſtať *tempus jam eſt ſurgendi.* Čaſ geſt ſa hrať *tempus eſt ludendi.* Nemám Čaſu naſcíwiť Prátelow mogich.

b) Loco Gerundii in *dum* cum verbo auxiliari mám, aut muſím, ut: muſím ſluſat *eſt mihi audiendum*, mám preč odiſt *eſt mihi diſcedendum*, mám ſa hrať *eſt mihi ludendum*, má ſa ſlúžit vel ſluženo biť Prátelom *ſerviendum eſt amicis.*

c) Loco Supini in *um*, ut: idem ſpať *eo cubitum*, odiſol žebrať *abiit mendicatum.*

3. Gerundium in *do* exprimitur per modum Gerundivum; Supinum autem in *u*, immo & alia plura per nomina verbalia in áňi, eňi, uti, ut: ťažko k Wereňi *dificile creditu*, ľitoſtiwo

Patreňi *miſerabile viſu*, idem odHráňi *eo a luſu*, mám Prîčinu Mluweňi vel k Mluweňi *cauſam habeo loquendi*, Hráňim Čaſ tráwí *ludendo tempus perdit*, Mlčením (mlčkom) to učinit mőžeš *tacendo hoc facere potes*, w Spiſowáňi Kňih *in conſcribendo libros*, za Ubiťi ďakugem *pro vapulando gratias ago*, za Oſloboďeňi prigal *ad abſolvendum accepit*, medzi Obedowáňim to mluwil *inter prandendum hoc dixit*, k Poznáňi Prawdi *ad cognoſcendam veritatem*.

§. II. Verbum ráčiť cum Indefinito verbi imperfecti habet ſignificationem temporis præſentis; cum Indefinito verbi perfecti vero habet ſignificationem futuri, ut: Ráčime porúčať *mandamus*, ráčime porúčiť *mandabimus*.

§. III. Si inter duo Verba intercedant conjunctiones: a, kdiž, poňewáč, keď &c. unum ex illis verbis pulchrius effertur per modum Gerundivum abjecta conjunctione, ut: Chodil a ſpiwal *ambulabat & cantabat*, pulchrius: chodíc vel chodiwſi ſpiwal *ambulando cantabat*. Poraziwſi (kdiž porazil) Nepráťela, odpočiwal; mawſe ſa (kdiž ſa mali) za mudrích, Blázni učiňeni ſú; maǵic (poňewáč mám) Nedoſtatek, k ťebe ſa utikám. Ubiťi ſúc (kdiž ho ubili) plakal *contuſus flevit*.

Adnotatio. De regula ad illud tempus modi Gerundivi poni debet verbum, in quo erat in Indicativo; ſi in præſenti ad præſens; ſi in præ-

te-

terito ad præteritum; ſi in futuro ad futurum. Ceterum hoc non eſt ita ſcrupuloſe ſervandum, ut uno tempore pro altero, præſertim futuro pro præſenti vel præterito, non liceat uti.

§. IV. Si ex duobus verbis ante unum in præſenti Indicativi poſitum occurrat relativum kterí Nominativi vel Accuſativi caſus, pulchre omittitur una cum pronomine demonſtrativo ten, tento, &c. ſi adſit; & verbum ponitur ad modi Participialis tempus præſens, concordatque cum ſuo Subſtantivo in genere, numero & caſu, ut: Kterí mnohých winaučugú k Sprawedelnoſti, budú ſkſkať, gako Hwezdi; (omiſſo kterí) mnohých winaučugící k Sprawedelnoſti &c. Dag mi tu Wec, kteru ſ mi ſlúbil; (omiſſo kterí) dag mi Wec ſlúbenu. Milugem tich, kterí ma milugú; milugících mňa milugem.

Adnotationes. 1. Si verbum ſit in præterito aut futuro Indicativi, omiſſio relativi kterí fieri nequit.

2. Modus Participalis non eſt confundendus cum Gerundivo, e. g. Magící Rozum bláznìſ ſa, pro: magic Rozum bláznìſ ſa; Modus quippe Participalis explicatur per relativum kterí, Gerundivus autem per conjunctiones: *cum, dum, poſtquam, et*, &c. hinc habent diverſos ſenſus.

CA-

CAPUT XII.

De Syntaxi Verborum Imperſonalium.

§. I. Verbis Imperſonalibus plerisque additur particula ſa, ut: prihodi ſa *contingit*, bľiſká ſa *fulgurat* &c. aliquibus non, ut: hrmi *tonat*, prſi Déſd *pluit* &c.

§. II. Conſtruuntur & abſolute, & cum caſibus, aliisque orationibus partibus.

Abſolute, v. g.

Sluſi *decet*, ſweči *quadrat*, ſpi ſa *dormitur*.

Cum caſibus, v. g.

Zdá ſa mi *videtur mihi* widelo ſa mu *videbatur illi*, pačilo ſa ťi *placuit tibi*, dart ſa w Rukách, prihodi ſa to wſečkim, ſluſi ſa na mňa, ſweči mi Meč, žige ſa Chlebom vel na Chlebe, Chléb ſa ge, Reči ſa mluwá, &c.

Cum aliis orationis partibus:

Sluſi činiť; tak ſa ſluſi; žige ſa a pige dobre; ſpi ſa hodňe; w Noci ňebezpečňe ſa chodi, &c.

CA-

CAPUT XIII.

De ordine, in quem Verba cum aliis orationis partibus in plena, ac perfecta conſtructione ſunt collocanda.

A. *De collocatione Verbi & Nominativi caſus nominum & pronominum.*

§. I. *Nominativus* nominum & pronominum fere ſemper præcedit verbum, & hoc communiter Nominativum, eaque, quæ ad illum ſpectant, ſubſequitur, e. g. Nebeſa oblaſugú Sláwu bozſku *cæli ennarrant gloriam Dei.* Wſak Pán, kterému wſecko priſluchá, Proſtredek naide *jam Dominus, cui omnia parent, medium adferet.*

§. II. Verbum occupat ultimum totius ſententiæ locum poſt omnia pronomina, adverbia & conjunctiones, ut: kdo ſwogu Dúwernoſt w Pánu Bohu zakladá, ňebiwá zaňechaňi *qui ſuam in Deo collocat fiduciam, non deſeritur.* A to bolo, prečo ſem wám tak ňeſtoro píſal *hæc erat cauſa, ob quam tam tarde tibi ſcripſi.* Gako Bóh Nebe a Zem, a wſecko bol ſtworil *cum Deus cælum & terram & omnia creaſſet.* Pitali ſa ma, čibich tu Kňižku za te Peňáze ňekupil *interrogabar, an hoc pretio librum empturus eſſem.* Poňewáč on aňi wčera, aňi dňeſka ke mňe

priſt

priſť ňechcel *quia nec heri, nec hodie ad me venire voluit.*

§. III. *Nominativus* nominum & pronominum amittit locum, in quo alias eſſe ſolet & poſtponitur verbo definito in ſequentibus caſibus:

1. *In quæſtione:* e. g. Máteli známoſť ſ ním? *noſcis ne illum?* Kde biwá radni Pán? *ubi eſt Conſiliarii habitatio.*

2. *In voto:* Kebi ſen ſkoro wáš Práťel priſſel! *utinum mox veniret amicus tuus.*

3. *Quoties conjunctio* ked, kedbi, geſtli-bi, geſtližebi &c. *omittitur*, ut: Nechcel-libi priſť, dáme ho zawolať *ſi venire recuſaret, accerſetur*; loco: geſtlibi ňechcel priſť &c.

4. *In poſteriore parte Orationis conjunctæ Propoſitionis*, e. g. Čo wíc má ſkúpí, tím wíceg ſi žádá mať *quo plus avarus poſſidet, eo plus habere deſiderat.*

Adnotatio. Unica ab hac regula exceptio datur, ſi ale præcedentem conjunctionem ſice ſequitur, e. g. On ge ſice bohati, ale preto ňeňi ſcaſtliwi *dives quidem, ſeu propterea neutiquam felix eſt.*

5. *In ſententiis, quæ cuidam reſponſum, ſermonem, ſeu cogitationem attribuunt*, ut:

Wſecko

Wſecko ge Márnoſt, prawí Salamun *omnia vanitas, dicit Salamon.* Bude prſat, miſlím gá *pluet, ita opinor.*

6. Si caſus a verbo poſtulatus, aut eorum quidpiam, quæ ad verbum pertinent, Propoſitionem inchoat aut ſaltem verbum præcedit, v. g. Ne mňa, ale teba obrazil Brater twég *non me, ſed te frater tuus offendit.* Pred troma Rokmi boł eſče, žiwi Otec geho *ante tres annos ejus pater adbuc vivebat.*

B. *De collocatione Verbi cum aliis caſibus nominum & pronominum, & reliquis orationis partibus.*

§. I. Si verbum *Genitivum* & *Accuſativum* ſimul poſtulat, Genitivus ſemper ſequitur Accuſativum, v. g. Učil Chlapca Bratra ſwého *docuit puerum fratris ſui.*

§. II. Si verbum *Dativum*, & *Accuſativum* vel *Genitivum* ſimul regit, communiter Dativus præcedit Accuſativum, aut Genitivum, ut: Poſilał nam Poſla *mittebat nobis nuncium*, pomohol mu do Pſoti *juvit ipſum ad miſeriam*, ňe gednému każdému muſíme Tagnoſti naſe zgewit *non cuilibet arcana prodenda ſunt*, žádnému ſem to ňepowedel *nemini hoc dixi.*

Ex-

Excipe: Si Accuſativus perſonale pronomen eſt, ſemper ante Dativum ſit, oportet, v. g. Oderwzdáwá ſa Umeňím *dicat ſe ſcientiis*.

§. III. Verbum præcedunt immediate *pronomina*, quæ ab eo reguntur, v. g. Mňa, a ťeba proſil *me, atque te rogavit*. Budem ťi o kráťkém Čaſi piſať *brevi tibi ſcripturus ſum*.

§. IV. Caſus locum exprimens ſemper poſt caſum tempus ſignificantem ponitur, ut: Gá ho budem w Uterek w Zahrade wideť *eundem die martis in horto videbo*.

§. V. Si duo aut plura Verba in *Indefinito* concurrunt, regens communiter recto poſtponitur, v. g. Nechcel náſ ňechať piť *nos bibere ſinere noluit*.

§. VI. Modus *Indefinitus*, aut *Participium præterti perfecti*, alias modo ſolito, ſi occurrunt, propoſitionem claudunt, ut: Peter prawil: Paňe! hotowí ſem ſ ťebú chiťenim biť, a zemreť *Petrus inquiebat*: *Domine! paratus ſum tecum & capi & mori*. Medzi nami Čnoſť biwá wážená (we Wážnoſti) *inter nos virtus æſtimatur*.

SE-

S E C T I O II.

De Syntaxi indeclinabilium Orationis partium.

C A P U T I.

De Syntaxi Præpoſitionum Separabilium.

§. I. Quædam Præpoſitiones Separabiles petunt ſemper eundem caſum, & quidem: vel Genitivum, vel Dativum, vel Accuſativum, vel denique Localem.

a) *Genitivum* petunt conſtanter ſequentes:

Bez, beze, ut: bez Boha *ſine Deo*, beze mňa *abſque me.*

Blízko, blízo, ut: blízko teba *prope te*, blízko Neweſti *prope nurum*, blízo Zahinutá *prope interitum.*

Daleko, ut i daleko Prawdi, Sprawedelnoſti *procul a veritate, juſtitia.*

Do, ut: do Roka, do Rána, do Polydňá *ad annum, ad mane, ad prandium.* Neňi mi do Žartu, do Tanca, do Gedla, *non eſt mihi animus ad jocandum, ſaltandum, comedendum.* Do Dňá, do poſledňého Grágcara do čiſta, *uſque ad diem, ultimum crucigerum, purum.* Do Meſta ide *pergit ad civitatem*, do Piſma hledí *ſcripta inſpicit.*

Konča, ut: konča mogích Noh ſedel *ad meos pedes ſedit.*

Krem, kreme, krom, krome, ut: krom Boha a mich Bratow ňemáſ Prátela *præter Deum & fratres meos amicum non habes.*

Mimo, ut: ſel mimo mňa, mimo Domu, *ivit penes me, juxta domum.* Wſecci mimo ťeba *omnes præter te,* ňič mimo toho ňewim *nihil præter hoc ſcio.* Mimo Nádege a Obi- čage *præter ſpem & conſuetudinem.*

Niže, ut: ňiže náſ biwá *infra nos habitat.*

Od, ode, ut: idem od Meſta, od Stáda, od Domu, *eo ab urbe, grege, domo.* Od Ďetin- ſtwa, od mnoho Rok, od Porodu až do Hro- bu, *ab infantia, a multis annis, a generatione uſque ad ſepulchrum.* Od Hňewu oňemocňel, *præ ira infirmatus eſt.* Chwilka od Práce *pauſa a labore.* Lekárſtwo od Zimňice *medi- camentum contra febrem.*

Okolo, ut: okolo Meſta *circa urbem,* okolo no- wého Roku *circa novum annum.* Okolo ſtir ti- ſicow, okolo ſta, okolo tiſica, *circiter quatuor millia, centum, mille:* okolo Okowi, okolo Pin- ti, *circiter urnam, pintam.* Okolo Poludňá *cir- ca prandium.*

Podla, podle, ut: podla Pobožnóſti *juxta pie- tatem,* podla Prawdi *penes veritatem,* podle Prikázaňi *ſecundum mandatum.*

Pomimo, ut: pomimo mňa preſel *juxta me pertranſivit.*

U, ut: u Pána *apud Dominum,* u ňeho geſt Moc *penes illum eſt poteſtas,* u Noh *ad pedes.*

Wedla, wedle, ut: wedla mňa ſtogi *penes me ſtat,* wedla ňeho ſa krúti *penes illum ſe rotat.*

Wiſe,

Wiſe, ut: wiſe náſ ſedáwá *ſupra nos ſedere ſolet*, wiſe Roka *ultra annum.*

Wúkol, ut: wſade wúkol náſ horelo *ubique circa nos arſit.* Præpoſitio hæc additur Verbis, ut Adverbium, & non efficit compoſita, ut: wúkol obchádzá *circumit.*

b) *Dativum* petunt ſequentes:

K, ke, ku, ut: ide k Pánowi *pergit ad Dominum*, ſahá k Ditati, k Gedlu, *extendit manum ad prolem, ad cibum.* Mluwi ňič k Weci *nihil ad rem loquitur*, mluwi práwe k Weci *valde ad rem loquitur.* K Cilu bežal *ad metam cucurrit*, k Meſtu ſel *ad civitatem ivit.* K nužnim ge náchilni *erga miſeros eſt affectus.* Sel k Wichodu, k Preſporku, k Wlachom, *ivit verſus ortum, verſus Poſonium, verſus Italiam.*

Proti, naproti, naprotiwa, ut: ide proti Muzikantom *it obviam Muſicis.* Proti Wichodu, Západu, Pólnoci, Poludňu, *verſus orientem, occidentem, ſeptentrionem, meridiem.* Proti Koſtolu biwá *e regione templi habitat.* Bogowat ſluſi proti Telu a Krwi *pugnare opus eſt contra carnem & ſanguinem.*

c) *Accuſativum* petunt ſequentes:

Pre, ut: pre mňa ide, *pro me venit;* pre mňa ſa to hodi, *bonum hoc erit pro me;* pre Boha ta proſim, *propter Deum te rogo;* pre Strach, pre Báżeň, pre Ludi, pre Památku, *propter terrorem, timorem, homines, memoriam;* ňemóże pre Ňemoc, *non poteſt per morbum.*

Preſ, cez, ut: preſ Deň, *per diem;* preſ Noc *per noctem;* preſ Pole, *per campum.* Bol tu preſ Rok, *fuit hic ultra annum;* preſ deſat gich bolo, *ultra decem fuere;* ſel preſ Reku, *ivit trans fluvium;* letel preſ Dom, *volavit trans domum.*

Skrz, ſkrze, ut: iſt ſkrze Wodu aneb Oheň, ſkrz Reku, ſkrz Dom, ſkrz Bránu, *ire per aquam vel ignem, fluvium, domum, portam.* Skrze ſeba ſamého priſahal, *per ſe ipſum juravit;* ſkrze Bratra to učiňim, *medio fratris hoc faciam.* Proſim wáſ ſkrze Gežiſa Kriſta, *rogo vos propter Jeſum Chriſtum.*

d) *Localem* petit Pri, ut: ſú pri náſ, *ſunt penes nos;* pri Stole ſtogi, *penes menſam ſtat;* pri Lútňi ſpiwá, *penes* (ad) *chelyn cantat.* Pri náſ ſtogi, *nobiſcum ſtat vel ſentit.*

§. II. Quædam Præpoſitiones Separabiles petunt varios caſus, & quidem *Accuſativum* vel *Localem* pro varia ſignificatione poſtulant: na, o, po, w.

a) Na regit *Accuſativum*, dum per eam innuitur, 1mo locus, ad quem, ut: Polož na Stól, *pone ſuper menſam;* ſadňi na Koňa, *inſideas equo.* 2do tempus aliquod & modus, ut: na Rok, na Deň, na Tiden, *ad annum* (*pro anno, in annum*), *ad diem, ad hebdomadam;* na černo, na bilo, *nigrum, album in modum;* dal mu na geho Bradu, *ad fidem ejus dedit;* wičital mu Peňáz na Peňáz. 3tio comparatio ſimilium, ut: Wogák na Wogáka, Chlap na Chlapa, Žák na Žáka, i. e. *omnes ſunt æque boni milites, viri, ſtudioſi.* 4to abundantia vel de-

defectus, ut: bohatí na Dobitek, *dives pecoris, vel qua pecora;* zdrawí na Hlawu, *valens qua caput;* chromí na Nohu, *claudus pede;* chudobní na Peňáze, *pauper quoad pecuniam.*

Cum *Locali* autem conſtruitur, dum notatur, 1mo locus, in quo, ut: na Stole *in menſa*, na Kňíze *in libro*, na Nebi *in cœlis.* 2do intentio, ut: na tom bol, *in eo fuit.* 3tio poteſtas, ut: na ňom záleží *in ipſo conſiſtit*, čo na náſ geſt *quantum in nobis eſt.*

b) O petit *Accuſativum*, cum ſignificamus, 1mo tempus, ut: o Deň, o Hodinu dáleg, *una die, uňa hora ulterius,* 2do conatum, deſiderium aut preces, ut: žádal (proſil) o Slobodu, *petiit libertatem.* 3tio tactum, ut: zawadil o Strom, *inpegit in arborem;* uderil ho o Zem, *projecit illum ad terram.* 4to eventum, ut: priſſel o Statek, o Zdrawí, *boňa & valetudinem amiſit.*

Localem autem petit cum de aliqua re narramus, ut: mluwil o Ceſte, *loquebatur de itinere;* piſal o Wogňe, *ſcripſit de bello.*

c) Po regit *Accuſativum*, dum denotatur menſura, ut: Woda po Kolena, po Páſ, po Krk, *aqua uſque ad genua, lumbos, collum.*

Localem autem deſiderat, dum denotatur, 1mo tempus, ut: po Žatwe, *poſt meſſem;* Deň po Dňi, *dies poſt diem;* Hodina po Hodiňe, *hora poſt horam;* Rok po Roku, *annus poſt annum;* 2do exitus rerum, ut: po Hre, *poſt luſum;* uſ ge po ňom, *actum eſt cum ipſo.* 3tio hoſtilitas, ut: ide po ňom, *perſequitur eum.* 4to hæreditatio, ut: doſtal po Otcowi, po Matce, *hæreditavit a Patre, a Matre;* má to po Rode, *hoc habet a ſtemmate.* 5to ordo, ut: po Predku,

ab ante ; po Zadku (Zadu), *a tergo ;* po Boku, *ex latere ;* po ſwég Straňe, *ex ſua parte ;* druhi po Králowi, *ſecundus a rege.* 6to medium, ut: po Počte, *per poſtam ;* po Trubách beži Woda, *per tubos decurrit aqua ;* poſlal po Poſlowi, po Služebňikowi, non; od Poſla, od Služebňika, *quod redolet hungariſmum, & ſignificat apud Slavos : a nuncio, a ſervo,* non; *per nuncium,* &c. 7mo accidens, quo fit diſcrimen, ut: Ptáka po Peři, Wlka po Srſti, Čloweka po Reči poznáſ, *avis ex pennis, luppus ex pilis, homo ex ſermone dignoſci poteſt.* 8vo numerus, ut: po gednom, *ſinguli ;* po dwoch, *bini ;* po troch, *terni ;* po Stádoch, *per catervas vel catervatim.* 9no locus, ut: po Meſte, *per civitatem ;* po Ulicách, *per plateas ;* po Stole, *per menſam ;* po Tele, *per corpus ;* po Twári, *per faciem.* 10mo regula ſeu norma, ut: robi po ſwég Hlawe, *agit pro ſuo arbitrio ;* má ho po ſwég Wůli, *agit cum illo, prout vult.* 11mo deſiderium, ut; tůži po Bohu, po Chráme, po Wláſti, po Hre, po Wiňe, *anhelat Deum, templum, patriam, luſum, vinum.* 12mo pretium, ut; po čom? *quanti?* po troch Zlatich, *tribus florenis.* 13mo tractus ſive continuatio, ſi inter duo ſimilia & eadem nomina ponatur, ut: Deň po Dňi, *per dies* vel *quovis die ;* Hromada po Hromade, *per agmina, agminatim.*

d) W, we conſtruitur cum *Accuſativo*, dum indicatur, 1mo tempus determinatum, ut: w Nedelu, *die Dominica ;* w Pondelek, *die Lunæ ;* w Uterek, *die Martis ;* we Stredu, *die Mercurii ;* w ten Deň, *illâ die.* 2do conjunctio aliqua ſive conſociatio, ut: zeſſli ſa w gedno, *convenerunt in unum.* 3tio eventus, mutatio, vel motus ad locum, ut: učiňen geſt w Hlawu

uhel-

uhelnu, *factus eſt in caput anguli;* učiňim ťa w Národ weliki, *faciam te populum magnum;* uderil ho w Bok, *percuſſit illum ad latus;* Grať ſa w Kolki, w Karti, *ludere pyramidibus, foliis.* 4to menſura, ut: Strom w ſeſtoro obgati, *arbor ſex vinculis obſtricta;* Nádoba w ſeſt Pint, *inſtrumentum ſex pintarum.*

Localem deſiderat, 1mo dum indicatur tempus indeterminatum, ut: w Hodiňe *intra horam,* w Tidňi (Tižňi) *intra hebdomadam,* w Meſáci (Meſici) *intra menſem,* w Roku *intra annum.* 2do quandocunque Latini adhibent Ablativum cum Præpoſitinne *in,* ut: w Dome, *in domo;* w Meſte, *in civitate;* w Hlawe, *in capite;* w Rozkoſi, *in voluptate;* w Hodnoſti, *in dignitate;* we Wine, *in vino;* we Wire, *in fide.*

§. III. *Accuſativum* vel *Inſtrumentalem* petunt: medzi, nad, pod, pred.

a) Medzi, ſi quæſtio fiat per quo? *Accuſativum* petit, ut: medzi ſwogich priſel *inter ſuos venit;* ſtal medzi Wogákow, *factus eſt miles.* Si vero per ubi? *Inſtrumentalem* ſive *Socialem*, ut: ge medzi ſwogimi, *eſt inter ſuos;* medzi wſeckimi nagľepſi, *inter omnes optimus;* gednal medzi nami Pokog, *tractavit inter nos de pace;* medzi mnú a tebú, *inter me & te.*

b) Nad, nade petit *Accuſativum*, dum notatur 1mo comparatio, ut: nad Perli daleko ge Cnoſt, *virtus prævalet gemmis;* nad inich učeni, *præ cæteris doctus.* 2do tempus, aut locus, ad quem, ut: nad Deň *ſuper diem;* Hodinu nad Hodinu *qualibet hora,* nad Stól *ſuper (ſupra) menſam.*

Inſtrumentalem poſcit, 1mo quando ſignificatur objectum, ut: nad Nepratelmi zwitezuge *triumphat de hoſtibus;* nad Pſotu ſa ſtezuge, *conqueritur de miſeria.* 2do dum notatur locus, in quo, ut: nad Stolom *ſuper menſa*, nad Nebom *ſuper cœlo*, nad Zemú *ſuper terra.*

c) Pod, pode regit *Accuſativum*, dum denotatur locus, vel finis in quem, ut: pod Stól *ſub menſam*, pod Strechu *ſub tectum*, pod Nohi *ſub pedes*, pod Pecat, pod Miru dano geſt, *ſub ſigillum, ſub menſuram datum eſt;* dal Peňáze pod Urok *pecuniam dedit ad interuſurium.*

Inſtrumentalem requirit, dum denotatur, 1mo locus in quo, vel conditio rei, ut: pod Nebom *ſub cœlo*, pod Strechu *ſub tecto*, pod Stolom, *ſub menſa;* radňeg bich ſa pod Zemú widel, *libentius me ſub terra viderem;* pod Sprawú *ſub contractu*, pod Urokom *erga interuſurium.* 2do tempus, ut: pod Pilátom *ſub Pilato*, pod Auguſtom *ſub Auguſto*, vel potius: za Auguſta, totizto Čaſu 3tio officium diſpenſandi diligenter & utiliter, ut: má pod Zámkom, pod Počtom, pod Mirú, *habet ſub ſera, ſub ratiocinio, ſub menſura.* 4to pœna pro exceſſu, ut: pod Hrdlom, *ſub pœna capitis;* pod Parduſom, *ſub pœna virgidemiæ;* pod Statkom, *ſub jactura bonorum;* pod Pokutú, *ſub pœna;* pod Zradcom, *ſub pœna traditoris;* pod Sekmú, *ſub pœna furconis.*

d) Pred, prede conſtruitur cum *Accuſativo*, quando ſignificat Latinorum *ad*, & deſignat motum ad locum, ut: pogdem pred Richtára, pred Krála, pred Radu, *ibo ad judicem, regem, conſilium.*

In-

Inſtrumentalem petit, dum notatur, 1mo tempus, ut: **prede Dňom**, *ante diem;* **pred Hodiňii**, *ante horam;* **pred Chwilú**, *ante moram.* 2do locus, ut: **pred Domom**, *ante domum;* **pred Meſtom**, *ante civitatem.* 3tio acceſſus, vel diſceſſus, vel aliud incommodum, ut: **ſtogi pred Pánom, pred Wladárom**, *ſtat ante Dominum, ante Principem;* **utečá pred Nepráṭelom, pred Horkom**, *fugit coram hoſte, calore.*

§. IV. *Genitivum*, vel *Accuſativum*, aut *Inſtrumentalem* petunt: 3, 3a.

a) **3, 3e** (ſ, ſe) *Genitivum* regit, quando ſignificat Latinorum *de, ex, e*, ſive interna ſive externa pars loci vel rei, ſive etiam materia ex qua, intelligatur, ut: **Žrebec wipadol ſ Kobili**, *hinulus prorupit ex caballa;* **Huſar ſpadol ſ Koňa**, *huſſarus decidit ex equo;* **3 Neba** *de cœlo*, **3 Wrchu** (**3 Hori**) *de monte vel aliqua ſupremitate*, **3 Weže** (**3 Waže**) *de turri;* **Odew 3 Wlni, 3 Hedbáwu**, *veſtis ex lana, ex ſerico.* **Radugem ſa 3 dobrého Zdrawi** *gratulor de bona valetudine*, **teſim ſa 3 dobrich Nowin** *gaudeo de bonis novalibus*, **chwáli ſa 3 Bohatſtwa**, *gloriatur de divitiis*, **3e Záwiſti** *ex invidia;* **ſ Práteľſtwa** *ex amicitia.*

Accuſativum poſcit, quando ſignificat, 1mo potentiam, ut: **ňeňi ho ſ to**, *non eſt ipſi potentia id efficiendi;* **ňemôže mat 3 gedného Služebňika**, *non poteſt acquirere, vel ſuſtentare unicum ſervum.* 2do menſuram, ut: **má ale ſ Pintu Wina, a 3 oſem Meric Gačmeňa**, *habet forte pintam vini, & octo metretas hordei.*

Inſtrumentalem petit, dum notatur, 1mo ſocietas ſive conjunctio, ut: **ſ Pánom Služebňik** cum

cum Domino ſervus; bol ſe mnů, *fuit mecum;* gá z Bratom, *ego cum fratre.* 2do modus, actio, vel paſſio, animique effectio, ut: ſ Pilnoſtů *cum diligentia*, z Boleſtů *cum dolore*, ze Záwiſtů *cum invidia*, z Hňewom *cum ira.*

b) Za regit *Genitivum*, dum cum Subſtantivo Čaſ conſtruitur, ſed quod fere ſemper per Elipſin abjicitur, ſequente nomine proprio, ut: za mého Čaſu, *meo tempore;* za ſtarodáwních Čaſow, za prwňích Let, *antiquis temporibus, primis annis;* za Auguſta (pro: za Čaſu Auguſta), *tempore Auguſti.*

Accuſativum petit, dum ſignificat, 1mo Latinorum *intra*, ut: za gednu Hodinu, *intra horam;* za tri Roki a za ſeſt Meſácow, *intra tres annos & ſex menſes.* 2do *poſt*, ad locum, ut: id za Kachle, za Stenu, *abi poſt fornacem, poſt parietem.* 3tio *pro*, ut: Zaplat za Škodu, *ſolvas pro damno;* Hoſera (Komorňíka) za Pána ňeprigímag, *inquilinum pro Domino non ſuſcipias.* 4to *loco, vice*, ut: zaplat za Ženu, *ſolve pro uxore;* za ňeho ſůdi, *loco illius judicat.* 5to pretium, ut: za Groſ, za ſtiri Dukáti, *groſſo, quatuor aureis.* 6to medium, ut: ugal ho za Bradu, *cœpit illum per barbam;* pogal ho za Ruku, za Sekeru, *duxit illum per manum, per per ſecurim.* 7mo ſtatum, conditionem, officium, ut: čo ge za Čloweka: *quid hominis vel cujus conditionis eſt?* Ge za Šelmu, *revera repræſentat ille nebulonem.* 8vo interceſſionem, ut: proſit (modlit ſa) za ňekoho *intercedere pro aliquo.*

Cum *Inſtrumentali* conſtruitur, dum denotatur, 1mo hoſtilitas, ut: táhňe (žeňe) ſa za Neprátelom, *inſequitur hoſtem.* 2do Latinorum *poſt*,

poſt, in loco, ut: **poď za mnú**, *veni poſt me*; **chodi za ňim, gako Tela za Krawú**, *ut umbra ſequitur illum*; **leži za Kachlami**, *jacet poſt fornacem.* 3tio dum fit quæſtio per, *quo?* ut: **poſlal za ňim**, *miſit poſt illum?*

§. V. *De Præpoſitionibus Separabilibus intra compoſitionem.*

Præpoſitiones Separabiles, quæ cum Nominibus aut Verbis componuntur, ſunt 14 ſequentes: **do, na, nad, o, od, po, pod, pre, pred, prí, u, w, z, za**; quo caſu ſignificationem vocum ſimplicium immutant.

a) **Do** intra compoſitionem ſignificat actionis alicujus 1mo terminum, ut: **dopíſať** *uſque ad finem deſcribere*, **dobehnuť** *uſque ad metam decurrere.* 2do exitum utilem vel inutilem; ſive ponatur abſolute, ut: **dopil, dožartowal**, i. e. *tantum effecit bibendo, jocando, ut amplius ſibi non liceat*; ſive conſtructe cum Accuſativo **ſa** (**ſe**), ut: **dopil ſa Chudobi**, *bibitione pervenit ad paupertatem*; **domluwil ſa Kapitoli**, *loquacitate cauſavit ſibi redargutionem.*

Adnotatio. **Doſáhol** & **doſtal** in hac ſignificatione non admittunt **ſa**.

b) **Na** in compoſitione ſignificat, 1mo modum actionis, ut: **naložiť** *impendere, expendere, imponere*; **nabehať ſa** *incurſare.* 2do auctionem ſignificationis ſimplicis, ut: **naſekať, nalapať, nakúpiť, nazhromážďiť**, quod ſignificat *copioſam ſectionem, capturam, emptionem, congre-*

gationem. 3tio diminutionem ſimplicis, ut: **nahluchi** *ſurdaſter*, **nákriwi** *incurvus*, **náčerni** *ſubfuſcus.* 4to ſatietatem ex actione, ut: **naproſil ſa, naležal ſa, napíſal ſa, nagedol ſa,** *uſque ad ſatietatem rogavit, jacuit, ſcripſit, comedit.*

c) **Nad** intra compoſitionem ſignificat Latinorum *ſuper*, *in*, dum notatur motus cum aliqua ſuperlatione, ut: **nadchádzá, nadbehá,** *quaſi ſuper accedit, incurſat;* **nadňeſt, nadwiſit,** *ſuperferre, elevare.*

d) **O** in compoſitione ſignificat, 1mo actionis perfectionem, ut: **oſladzowat** *dulcefacere*, **obrátit** *convertere*, **obeſit** *ſuſpendere*, **obſékat** *induere*, ex **ſladit, wrátit, weſit, wláčit, wlékat;** nam **w** mutatur in b. 2do generationem ejusdem ſpeciei, ut: **ožrebila ſa Kobila, oteľila ſa Krawa, opraſila ſa Swiňa, okotila ſa Owca neb Suka,** i. e. *equa, vacca, ſus, ovis* vel *caniſſa produxit fœtum.* **Otehotňela** *gravida facta eſt;* **ozdrawel, oňemocňel (ochorel), opil ſa,** i. e. *ſanus, infirmus, ebrius factus eſt.*

Adnotatio. Præpoſitio hæc Verba, quæ componit, in Neutra convertit, ut: **očerſtwowat** *reviviſcere, excitare.*

e) **Od** ſignificat, 1mo Latinorum *re*, dum notatur apertio quædam, ut: **otworit (otewret) Dwere, odbedňit Bečku, odpečatit Pečat (Liſt),** *reſerare portam, cadum, ſigillum vel epiſtolam.* 2do privationem ſignificationis ſimplicis Verbi, ut: **odrekol ſa, odmluwil ſa, odležal ſa, odſtonal ſa,** *loquendo, ægrotando liberavit ſe ab eo, quod nolebat.* **Odlúčit** *ſeparare*, **odpuſtit** *remittere.*

Adnotatio. **Od** eſt contrarium particulæ **do.**

f)

f) **Po** ſignificat 1mo confirmationem, ut: **poſwedčil mu, potwrdil mu,** *aſſenſit, confirmavit ipſi.* 2do continuationem, ut: **popiſowat** *conſcribere,* **poſtrkowat** *modice & conſequenter trudere.* **Pobehaž, pobit, potluct, powláčit, powdačnim bit, poodchádzat.** 3tio modici temporis actionem, ut: **poſeděť, poſtať,** *aliquantum ſedere, ſtare,* **poodiſt** *aliquantum diſcedere.*

Adnotatio. Nomina deducta ex Verbis his, **po** in **pa** mutant, ut: **Paberki, Pamlſki, Patoki, Parež.**

g) **Pod** ſignificat Latinorum *ſub,* ſive retineatur ſignificatio ſimplicis, ut: **podložit** *ſubponere,* **podwrhnut** *ſubjicere;* ſive diminuatur, ut: **podtrunčit ſa (podchmelit neb podrúſit ſa)** *aliquantum ſe exhilarare potu,* **podreknut ſa (podtknut ſa)** *errare dicto.*

h) **Pre** ſignificat 1mo Latinorum *trans,* dum notatur penetratio, ut: **preſel Kraginu, Meſto,** *pertranſivit regionem, urbem;* **preſtrelil** *trajecit,* **prebil** *transverberavit.* 2do *per,* dum notatur commodum vel incommodum ſeu jactura, ut: **prepil** *perpotavit;* **prežral, predral. premrhal,** *perdidit vorando, ludendo, dilapidando.* 3tio quandam ſuperlationem, ut: **premluwit, premudrowat,** *loquendo & ſapiendo ſuperare.* 4to translationem, ut: **pregiſt, prebehnut, predat, prehodit,** *ultra abire, currere, dare, jacere.* Et hæc differunt a compoſitis **pri.** 5to auctionem ſignificationis Adjectivorum, ut: **predobri** *perquam bonus,* **prewekiki** *permagnus,* **premili** *perdilectus.*

i) **Pred** ſignificat præcedentiam, ut: **predſtawit, predbehnut,** *anteponere, præcurrere.*

k)

k) Pri ſignificat, 1mo Latinorum *ad*, ut: pribehnut *accurrere*, prigiſt *advenire*, priwolat *advocare*, priwábit *allicere*. 2do *per*, dum ſignificatur modus alicujus facti, ut: priluhal ſa (pricigáňil ſa) i. e. *per mendacium pervenit*; priblázňil ſa *per inſaniam acceptus factus*; we Dwore ňeprikážeſ ſa, *in aula non fies acceptus per conciones*. 3tio auctionem ſignificationis ſimplicis Verbi, ut: pribkižit ſa *appropinguare*, priſpowedat *promittere*; pribilo mu Statku, Wodi, *accreverunt illi bona*, *aquæ*; priroſtlo Sladu *accrevit polenta*. 4to diminutionem, ut: pritúžil, prikrútil, pritwrdil, priſolil mu, *aliquantum ipſi addidit adſtringendo*, *contorquendo*, *dure faciendo*, *ſaliendo*. Prinagméňeg *ad minimum*. 5to confirmationem, ut: priſwedčil, priſlúbil mu, *adfirmavit*, *promiſit ipſi*.

l) U ſignificationem in Verbis 1mo auget, ut: uwedol *induxit*, uwzal ſa *immiſit ſe*, ugal *ſuſcepit*, e. g. hæreditatem vel poſſeſſionem. 2do minuit, ut: utal Maſſa *deſecuit carnem*, ukrogil Chleba *abſcidit panem*, urezal Drewa *abſcidit lignum*, ubehol tri Míle *tria milliaria percurrit*, upil Wina *bibit ex vino*, utal Nohu *abſcidit ex pede*, urezal Uſi a Noſ *ſcidit ex auribus & naribus*. 3tio perficit, ut: urobit *certo facere*, ubil *percuſſit ſufficienter*.

m) W (we) ſignificat, 1mo Latinorum *in*, dum indicatur locus ad intra, ut: wſtúpil, weſol *intravit*, kamſi wlézol *aliquorſum penetravit*. 2do *ſuper*, dum indicatur locus extrinſecus cum motu, ut: Wlézol na Strechu, *repſit ſuper tectum*.

n)

n) Z, ze (ſ, ſe) denotat, 1mo Latinorum *von*, dum exprimitur in Nominibus vel Verbis quædam conſociatio, ut: Sprowádzaňí *concomitatio*, zwolat *convocare*, Zhromážděňí *congregatio*, ſpiſowat *conſcribere*. Vel terminus ad quem, ut: ſpolehňi ſa na Boha *concredas te Deo*. 2do gravidam, fœmellam, ut: Žrebná Kobila, ſtelná Krawa, ſpraſná Swiňa, ſkotná Owca (h. e. ze Žríbatom, ſ Telatom), *fœta equa, vacca, ſus, ovis*. 3tio actionem multam, ut: zbil ſto Wolow, ſkopilo ſa gich wiſe dwoch tiſic (aneb preſ dwa tiſíce), ſklúkol na Hromadu (i. e. potlukol a zložil na Hromadu), zlúpal Koſtoli; ſtrápil, ſkrotil, zwiſil. 4to actionem abſolutam & perfectam, ut: zlámal, ſkalil, zhlúpel, zmrtwel, *fregit, maculavit, ſtupidus evaſit, mortuo ſimilis factus*; zbudit *excitare*, ſkreſat *excutere*, znoſit *comportare*. 5to actum deorſum nitentem, ut: ſchádzám, ſtupugem, ſkládám, zwalugem, ſ Truhli (ze Stola) zetirám, ſpadol z Woza, zeſel ze Schodu; zeſlého Weku *provectæ ætatis*, zňiženi *humiliatus*.

o) Za denotat, 1mo actionis initium vel actum inchoatum, ut: gak len zawolal, *quamprimum acclamavit*; zarehotal, zawiſkal, zahwizdnul, zabubnowal. 2do actionis complementum, ut: zabil *occidit*, zamordowal *interfecit*; zabedňit, zaſekat; zalehňem mu Ceſtu. 3tio actum in locum ignotum, ut: zaſel, zahodil, *aliquorſum ivit, abjecit*. Kdo ſa dá zwéſti od Pobožnoſti, teho ſnadno zawedeſ (zwedeſ) do Hrbi bludnich.

CA-

CAPUT II.

De Præpoſitionibus Inſeparabilibus.

§. I. Ob ſignificat, 1mo circum, ut: obiſt, *circumire*; obgímat, obgat (oblapit) *amplecti*; obhradit, obehnat Meſto, obſtúpit, obtočit. 2do mediocritatem magnitudinis, ut: obhrubní *parum craſſus vel magnus*; obdluhi, obdálni, obwiſni, obſirní, obtluſtní, obtižní.

Adnotatio. Præpoſitio hæc Verba, quæ componit, Activa efficit, ut: občerſtwugem *recreo*, obžiwugem *do vitam*.

§. II. Roz, Roze denotat, 1mo Latinorum *dis*, *di*, ut: roztrhávám *dilacero*. 2do augmentum ſignificationis Adjectivorum, ut: rozmilí, *perquam dilectus*; rozmagiti, *perquam diverſus*. 3tio activitatem quandam agentis, addito Accuſativo ſa (ſe), ut: rozhňewal ſa, *cœpit iraſci*; rozgedol ſa, *perrexit edere*; rozeſpal ſa, *factus eſt dormilio*.

§. III. Wi ſignificat, 1mo *ex*, *e*, ut: wigiſt *exire*, witáhnut *extrahere*, wiletet *evolare*, wiſchnut *exareſcere*, wipit *ebibere*, wigeſt *excedere*, wičiſtit *emundare*, wičitat *enumerare*, wipráhnut *ejungere*, wipráznit *evacuare*. 2do *ſuper*, dum indicatur locus

ex-

extrinſecus cum motu, ut: wiKézol na Strom *conſcendit arborem.*

§. IV. Wz (wſ) denotat actum ſurſum vel ſupra nitentem, ut: wzdíchat *ſuſpirare*, wzhlédnut *ſurſum aſpicere*, wzbú= dit *excitare*, wſkriſit *ſuſcitare*, Wſkriſeni *ſuſcitatio*, wznáſá *ſa.*

CAPUT III.

De Syntaxi Adverbiorum.

§. I. Adverbia conſtruuntur cum Verbis in quocunque modo, quædam etiam cum nominibus, & ſemper ſua nomina vel verba præcedunt, ut: dobre wím, doſt pracugem, pekňe wipiſani, weľmi mili, doſt ſtatečni.

Adnotatio. Negatio ňe, quæ cum nomine aut verbo, cui præponitur, in unam vocem coaleſcit, in Præterito nunquam debet apponi ad verbum auxiliare, ſed ad verbum ſubſtantivum, aut hujus vices agens, ut: gá ſem tam ňe bol, non vero: gá ňeſem tam bol; gá ſem toho ňemal, non: gá ňeſem toho mal.

§. II. Quædam adverbia cum caſibus certis conſtruuntur:

Cum *Nominativo* Tu, ut: tu Wlk.

Q Cum

Cum *Genitivo* Prw, prwe, ňič, ňiſt, kolko, tolko, ňekolko, málo, méňeg, mnoho, wiceg, doſt, hogňe, atque ſimilia, quæ ſignificant copiam, aut inopiam, ut: Prwe Wíchodu, kolko Chlebow, málo Wúle, mnoho Núdze, doſt toho, hogňe Múki.

Cum *Dativo* diwno, hňewno, hodno, prácno, tažſko, zdrawo, & ſimilia a nominibus Dativum habentibus orta: ut: diwno a hňewno mi geſt, prihodňe Ludom mile gim.

Adnotatio. Leda regit Præteritum: Leda bolo *ut tantum ſit.*

§. III. Nič, ňiſt *nihil* quando eſt pure tantum negatio, indeclinabiliter ponitur, ut: on ňiſt ňewge *ille nihil ſcit.* Si autem ſignificat rem, vel relationem, tunc declinari poteſt, ut: ňičeho ňemá *nihil habet*, ňičeho toho mu ňedal *nihil horum ipſi dedit*, ňičemu ňeruzumi *nihil intelligit*, ňičého ňeſtratil *nihil amiſit.* Dicimus tamen etiam: ňiſt ňemá, ňiſt toho mu ňedal, ňiſt ňerozumi, ňiſt ňeſtratil.

§. IV. Duæ vel plures negationes in una, eademque clauſula apud Slavos fortius negant, ut: Žáden ňewidel aňi ňezwedel *nemo vidit nec reſcivit*, cudzá Wec ňiſt

ňiſt ňepomáhá *aliena res nihil juvat.* Excipe, ſi verbo negativo ňe, vel nomini adjectivo ex ňe compoſito ňeňi, præponatur, quo caſu enunciatio eſt affirmativa, ut: ňe ňeznámé geſt vel ňeňi ňeznámé, id eſt: známé geſt; ňe ňechceť, id eſt: chceť.

Adnotatio. Negatio ňeňi æquivalens Latinorum *non eſt*, ſemper ſine Verbo uſurpatur, ut: Neňi takého Člowека na Swete, kteríbi mi chcel pomáhat, *non eſt homo in mundo, qui me juvare velit*; ňeňi ho tu *non eſt hic*, Neňi tomu tak *non eſt hoc ita.*

CAPUT IV.

De Syntaxi Interjectionum.

§. I. Interjectiones ut plurimum conſtruuntur cum *Nominativo*, & omnes primum locum in oratione vindicant, ut: Hle, eghle Člowek; hle twóg Sin.

§. II. Owe *Genitivum* amat, ut: Owe toho Trápeňí. Beda regit *Dativum*, ut: Beda prebeda nám Sedinám Otca naſého.

Toč, dag mi Boze *Accuſativum* cum præpoſitione za petunt, ut: Toč, dag mi Boze za Chlapa.

Heg, ag, eg, holla, ó *Vocativum* amant, ut: Heg, holla Chlapče! ó Neznimi-

ſelnoſt, ó Blázňiwoſt a Hlúpoſt ľidſká! ó Paňe!

§. III. Ach cum diverſis caſibus conſtruitur; cum *Nominativo*, v. g. ach gá bgední Člowek; cum *Genitivo*, ut: ach ukrutňegſeg Smrti; cum *Vocativo*, ach Paňe.

§. IV. Alias Interjectiones etiam ſine caſibus in oratione conſiſtunt, immo & concurrunt, ut: Ach! ach preſtaňe! Ach! owe! ach ach! ach beda! ale ale! ag ag ag!

CAPUT V.

De Syntaxi Conjunctionum.

§. I. Conjunctiones *copulantes*: a, i, cum aliis ſui generis copulant pares numeros atque caſus nominum, ut: Trpezliwoſt a Nádeg *patientia & ſpes*, Čaſ a Ščeſťi *tempus & fortuna*, dobrí a múdri Člowek *bonus & prudens homo*, &c. Niſi rerum indoles, quæ componuntur, non admitteret eundem numerum, e. g. Hlawa a Udi *caput & membra* (cum unum ſit caput, plura vero reperiantur membra): Huba a Oči zawiragú ſa *os & occuli clauduntur*. Contra præſcripta autem Linguæ dicturus quis

quis eſſet: Deň a Noci *dies & noctes*, aňi Ruka aňi Nohi *neque manus* (ſingular.) *neque pedes.*

Adnotatio. Quando plura vocabula ejusdem ſpeciei per conjunctiones copulativas: *a*, *i*, conjunguntur, ſatis eſt eas ſoli ultimo præponere, e. g. Přihodnoſt, Zdrawoſt, Stáloſt a Sila Tela *commoditas, ſanitas, conſtantia & robur corporis.* Dobré Méno, Sloboda, a Bezpečnoſt ſú winſowatedelné Statki, ale predca len menſe *bona fama, libertas & ſecuritas ſunt deſiderabilia bona, ſed tamen nonniſi minora.*

§. II. Conjunctiones etiam pares modos ac tempora verborum copulant, ut: Kde on ſtogi a chodi (non: chodil) *ubi ſtat & graditur*; čo mi winſugeme a dúfáme (non: dúfali ſme) *quod optamus & ſperamus.* Niſi rerum indoles aliud poſceret, e. g. Keď, geſtli, ačkolwek ſem milowal, milugem a milowat budem, *ſi, quanquam amaverim, amem & amaturus ſim.*

§. III. Conjunctiones *optantes*: bich, biſ, biſme, biſte, bi, ſive ſolæ, ſive adjunctæ aliis, Præteritum Indicativi poſcunt, & Latinorum Optativum vel Conjunctivum exprimunt, ut: gedolbich *comederem*, gedolbiſ *comederes*, gedolbi *comederet*, gedlibiſme *comederemus*, gedlibiſte *comederetis*, gedlibi *comederent.*

Adnotationes. a) Conjunctiones hæ, ſi ſint ſolitariæ, ſemper poſtponuntur Verbo; & quidem ſi plura adſint, illi, quod primum in oratione tenet locum, ut: Chcelbich bol rád Wino pit, ale mi nedali *libenter voluiſſem bibere vinum, ſed mihi non dederunt.* Quando vero alia particula præcedit, tunc ſimul cum illa ante Verbum ponuntur, & in unam quaſi vocem, uti in priore caſu, cum Verbo coaleſcunt, e. g. Kedbich gá iſol do Trnawi teſbiſti doma nezoſtal, geſtkibi ſa ti dopuſtilo *ſi ego Tyrnaviam irem, tu quoque maneres domi, ſi tibi indulgeretur.*

b) Alias varie ſedes harum conjunctionum mutari poteſt, ut: geſtkizebi wáſ Pán to učiniti chcel *ſi veſter dominus hoc facere vellet*, vel: geſtkize wáſbi Pán to učiniti chcel, vel: geſtkize wáſ Pánbi to učiniti chcel, vel: geſtkize wáſ Pán tobi učiniti chcel, vel: geſtkize wáſ Pán to učinitbi chcel: ſed melius ſemper priori illi regulæ inſiſtetur.

§. IV. Conjunctio *Conditionalis* li, dum interrogationem notat, omnibus perſonis omnium temporum Modi Indicativi addi poteſt, ut: znalki ſem? *utrum noverim?* bolli ſem znal? *utrum noviſſem?* známki *noſcam ne?* poznámli? *utrum ſim agniturus?* & dum conjunctio bi, bich &c. ſimul adeſt, inter eam & verbum collocatur, ut: Chcelkibich, a žádalkibiſ, priſelbich k tebe *ſi vellem & tu deſiderares, veniſſem ad te.* Dum autem eſt conjuncta cum či, ſemper præponitur verbo, ut: Pita ſa ma, čili chcem *quærit ex me, utrum velim.*

§. V.

§. V. De Conjunctione *intentiva* že ſequentia ſunt notanda:

1mo Poſt Verba ſperandi, ſciendi, arbitrandi & metuendi, ſequitur že, & in ultimo caſu etiam abi ňe, ut: Mám Nádeg, že ſa to ſtaňe *ſpero id eventurum*, wím (wegem), že ge to pre ťeba dobré *ſcio id bonum eſſe pro te*, miſſlím, že tam bol *puto eum ibi fuiſſe*, bogím ſa, že ňepríde *vereor, ut veniat*, i. e. *non ſpero eum venturum*, bogím ſa, abi ňepriſſel *vereor, ne veniat*, i. e. *credo eum venturum*.

2do Poſt verba rogandi, etiam in ipſo actu rogationis, ſequitur pro ratione numeri & perſonæ, abi, abiſ, abiſme, abiſte, & non že, v. g. doſť ſem ſa ťa naproſil, abiſ mi Pokog dal, predca ſ ma ňechcel poſluchnuť *ſatis te rogabam, ut mihi dares pacem, & tamen nollebas mihi parere.* Proſim ťa pre pať Ran kriſtowich, abiſ mi odpúſtil *rogo te per quinque vulnera Chriſti, ut mihi parcas*; proſim poňižeňe Ceegich Miloſť, abi mi ráčili tak dobre urobiť *rogo demiſſe Veſtram Dominationem, ut mihi hoc boni præſtare dignetur.*

Adnotationes. a) In ipſo actu rogationis pulchrius omittitur abi, &c. & Verbum ſubſequens in Imperativo collocatur, ut: proſím ťa pre pať Ran kriſtowich, odpuſť mi: proſim po-

poň'ženě Gegich Miloſt, ňech mi ráčá tak dobre urobit.

b) *Concluſiva* enclytica že Imperativo tantum per utriuſque numeri perſonas ſubjungi ſolet, v. g. trhagže *laceres ergo*, nechže trhá *laceret ergo*, trhagteže *laceretis ergo*, nechže trhagú *lacerent ergo*.

§. VI. Pleræque conjunctiones initio orationis ponuntur; ſolæ hæ: ki, bi, (bich, biſ, biſme, biſte) poſtponuntur, ut: Wiſ-ki? *ſciſne?* bolbi on dobri, nerobilbi to, *ſi eſſet bonus, non faceret hoc.*

§. VII. Sequentes Conjunctiones non ſolæ, ſed ſemper cum comitibus ſuis collocantur, ſi nolumus peccare contra perſpicuitatem:

Ačkolwek - predca, ňiſtméňeg *quamvis-tamen*:
Aneb - aneb, neb *aut aut*, *vel vel*.
Aňi - aňi *nec-nec*, *neque*, *neque*.
Či - či, či i *ne-vel*
Ne-len - ale, ale ai, ale i *non ſolum - ſed etiam*.
Poňewáč - tak *quia - ergo*, *propterea*.
Trebaſ (tremaſ) - len, lenže, predca, že *licet - nihilominus*, e. g. Ačkolwek ſem tam ňebol, predca wim, *quamvis non fuerim ibi, tamen ſcio.* On ge aneb u Bratra, aneb u Otca ſwého *eſt vel apud*

fra-

fratrem, vel apud Patrem ſuum. Ani ſme negedli, ani ſme nepili *neque manducavimus, neque bibimus.* Gá ſem to nelen ſliſal, ale ai widel, *non tantum vidi, ſed audivi quoque.* Ponewáç ſem newedel, kdebi boli; tak (non preto) ſem priſt nemóhol, *quia neſciebam ubi eſſes, venire propterea non poteram*; &c.

APPENDIX

CIRCA ORDINEM ORATIONIS SLAVICÆ.

§. I. Habeatur pro fundamento alias *orationes* eſſe *abſolutas*, alias *conjunctivas*, alias iterum *ſubjunctivas*.

1. *Oratio abſoluta* (Reč dokonalá, ſlobodná) eſt ea, in qua neque conjunctio, neque relativum reperitur, v. g. Z maleg Iſkri mnohokrát welkí Oheň ſa ſtrhol *parva ſcintilla magnum ſæpe excitavit incendium.*

2. *Oratio conjunctiva* (Reč ſpogená) eſt illa, in qua aut conjunctio, aut pronomen relativum adeſt, & quæ conſequenter his mediantibus alteri cuidam orationi adhæret, ut: Kdiž ſme ſcaſkiwe doſli, priſel Chlapeç twóg, kterí mi od tebe,

Kiſt doňéſol *poſtquam ſalvi advenimus, venit puer tuus, qui tuas literas pertulit.*

3. *Oratio ſubjunctiva* (Reč ňedokonalá, neſlobodná) vocatur ea, quæ ita eſt copulata conjunctivæ, ut non ſola, ſed una cum ea perfectum reddat ſenſum, v. g. Poňewáč ſi dobru Radu ňenaſſedowal, do tohóto Neſčeſti ſi upadol *quia ſanum conſilium ſecutus non es, in hæc mala incidiſti.*

Nunc quod hæc tria orationum primaria genera adtinet, ſequentes ſunt regulæ obſervandæ.

§. II. In *Oratione abſoluta* tres caſus ſunt diſtinguendi, quo Slavicæ verſiones rite concinnentur.

a) Si cum verbo in modo definito nullum auxiliare verbum concurrit, ſequens erit ordo:

1. Nominativus.
2. Verbum.
3. Adverbium.
4. Caſus, quem verbum regit.
5. Præpoſitio cum ſuo caſu.

3. 4. 1. 1. 5.
E. g. Dudum juventutem ſerenus aer in
5. 2. 1. 1.
liberos campos evocat. Čiſté Powetri

wi-

2. 3. 3. 4. 5.
wiwolává uſ dáwno Mládeź do ſlobo-
dného Pola.

Adnotatio. Patet re diligenter vel aſpecta, adjectiva Subſtantivis adjungenda eſſe.

b) Si Verbum in modo definito auxiliare verbum ſibi adſciſcit, ſequens erit obſervandus ordo:

1. Nominativus.
2. Verbum auxiliare.
3. Adverbium.
4. Verbum definitum.
5. Caſus, quem verbum regit.
6. Præpoſitio cum ſuo caſu.

1. 1. 2. 3. 3.
E. g. Čiſté Powetrí bolo uſ dáwno wi-
4. 5. 6.
wolalo Mládeź do ſlobodného Pola,
1. 1. 3. 5. 4.
ſerenus aer dudum juventutem evocaverat
6.
in liberos campos.

c) Si vero præter Verbum definitum etiam aliud indefinitum in oratione adeſt:

1. Nominativus.
2. Verbum definitum.
3. Adverbium, ſi duo adſint in oratione.

4.

Digitized by Google

4. Auxiliare definiti, ſi adſit.
5. Adverbium, etiamſi ſit tantum unicum.
6. Verbum indefinitum.
7. Caſus, quem verbum regit.
8. Præpoſitio cum ſuo caſu.

1. 1. 2. 3. 4. 5.
E. g. Čiſté Powetrí malo už bolo dáwno
6. 7. 8. 5.
wiwolat Mládež do čiſtého Pola, *dudum*
1. 1. 7. 8.
ſerenus aer juventutem in liberos campos
6. 2.
evocare debebat.

§. III. *Orationis conjunctivæ* totidem ſunt caſus, & verſio hoc modo coordinanda erit.

a) Si Verbum eſt abſque auxiliari:

1. Conjunctio.
2. Nominativus.
3. Adverbium.
4. Verbum.
5. Caſus verbi.
6. Præpoſitio cum ſuo caſu.

1. 2 2. 3. 3.
E. g. Poněwáč čiſté Powetrí už dáwno
4. 5. 6.
wiwolawá Mládež do Pola ſlobodného
quo-

Digitized by Google

1. 5. 6. 3.
quoniam juventutem in liberos campos dudum
1. 1. 4.
ſerenus aer evocat.

b) Si Verbum eſt una cum auxiliari:

1. Conjunctio.
2. Nominativus.
3. Adverbium.
4. Auxiliare verbi.
5. Verbum.
6. Caſus verbi.
7. Præpoſitio cum ſuo caſu.

1. 2. 2. 3. 3.
E. g. Poňewáč čiſté Powetrí uš dáwno
4. 5. 6. 7.
bolo wiwolalo Mládež do Pola ſlobo-
1. 3. 7.
dného, *quoniam dudum in liberos campos*
6. 2. 5. 2.
juventutem ſerenus evocaverat aer.

c) Si præter definitum etiam indefinitum verbum in oratione invenitur:

1. Conjunctio.
2. Nominativus.
3. Adverbium.
4. Auxiliare definiti verbi.
5. Verbum definitum.
6. Verbum indefinitum.

Digitized by Google

7. Caſus verbi definiti.
8. Præpoſitio cum ſuo caſu.

1. 2. 2. 3. 3.
E. g. Poňewáč čiſté Powětri už dáwno
4. 5. 6. 7. 8.
bolo malo wiwolať Mládež do Pola
1. 3. 7.
ſlobodného, *quoniam dudum juventutem*
1. 1. 8. 6. 5.
ſerenus aer in liberos campos evocare debebat.

§. IV. In *Orationibus ſubjunctivis* iterum tres ſingulares caſus conſiderantur, & ſequens ordo eſt attendendus:

a) Si abeſt auxiliare:

1. Conjunctio.
2. Nominativus.
3. Præpoſitio cum ſuo caſu.
4. Verbum.
5. Adverbium.
6. Nominativus.
7. Caſus verbi definiti.
8. Præpoſitio cum ſuo caſu.
9. Verbum definitum.

1. 2. 2. 3. 4.
Kdiž čiſté Powetri do ſlobodného Pola
4. 5. 5. 6. 7.
wábí, ſkoro wždicki Mládenci toto
Wá-

8. 9.
Wábeňí bez Meſkáňí poſluchagú, *quodſi ſerenus aer in liberos campos evocat, plerumque juvenes vocationi huic ſine mora parent.*

b) Si adeſt auxiliare:

1. Conjunctio.
2. Nominativus.
3. Adverbium.
4. Caſus verbi.
5. Præpoſitio cum ſuo caſu.
6. Auxiliare verbi.
7. Verbum.

1. 2. 3. 3. 4.
E.g. Geſtlize Mládenci ſkoro wždicki toto
4. 5. 6. 7.
Wábeňí bez Meſkáňí bolí poſlúchalí,
1. 3. 2. 4. 5.
quodſi plerumque juvenes vocationi huic ſine
7.
mora paruere.

c) Præſente verbo indefinito:

1. Conjunctio.
2. Nominativus.
3. Adverbium.
4. Verbum definitum.
5. Caſus verbi indefiniti.
6. Præpoſitio cum ſuo caſu.
7. Verbum indefinitum.

E.g.

1. 2. 3. 3.
E. g. Geſtliže Mládenci ſkoro wždicki
4. 5. 5. 6.
muſeli toto Powoáwlaní bez Meſkání
7. 1. 3. 2. 5.
poſlúchat, *quodſi plerumque juvenes voca-*
6. 7. 8. 4.
tioni huic ſine mora parere debuerunt.

Omnes has & reliquas (ſi quæ ſunt) huc ſpectantes regulas & exceptiones tempus, conſtansque uſus docebit. Confer etiam Sectionis I. Caput XIII, & hujus Caput III, IV, V.

PARS IV.

DE PROSODIÀ.

Indroductio.

Proſodia eſt pars Grammaticæ, quæ Syllabarum quantitatem & rectam pronunciationem docet.

Adnotationes. a) In hac Lingua illa tantum *ſyllaba longa* dicitur, quæ ex vocalibus longis *á, é, í, ó, ú* conſtat, & cum tono effertur: in quibus ſyllabis nulla harum vocalium adeſt, illæ ſimpliciter pro brevibus habentur, licet in verſu per *Poſitionem* (id eſt, per duas vel plures in eadem, aut ſequenti voce, uti apud Græ-

cos.

aos, ſubſequas conſonantes, e. g. pohňi, Gahňa, žádagme, hrozni &c.) pro longis adhiberi poſſint.

b) Non quæritur ergo hic, quomodo ſyllaba aliqua in libris accurate impreſſis exſtans efferri debeat; quia hoc ex vocalibus in ea adhibitis patet: (*Par. I. Cap. III. §. I.*) ſed quæritur, utrum in ſyllaba aliqua, de cujus quantitate propter perverſum vulgi uſum & ignorantiam ſcribentis certi eſſe non poſſumus, longa ſit, an brevis vocalis ponenda.

c) Quia vero easdem ſyllabas alii producunt, alii corripiunt, alii medio tono efferunt pro diverſitate Pannoniæ diſtrictuum, ideo ſubjiciuntur Regulæ ex locutionibus cultiſſimis deſumptæ.

CAPUT I.

De Vocalibus longis.

Accentuatum ſive longum á habent in ultima:

1. Subſtantiva finita in ab, ak, ar, aſ; item in ag & an ſola monoſyllaba, ut: Dráb, Koráb, Polkoráb, Žák, Žebrák, Lezák, Polák, Slezák, Slowák, Sedlák, Dworák, Pták, Twár, Hrobár, Stalár, Midlár, Hrnčár, Sedlár, Sklenár, Gudáſ, Mikuláſ, Ezechiáſ, Tobiáſ, Argaláſ, Hág, Gán, Pán, Žbán, &c.

Excipe & corripe: 1mo Monoſyllaba in rak, ut: Rak, Drak, Mrak,

 Zrak

Zrak *viſus*, &c. adde Zázrak. 2do Bludar, Čihar, Ciſar, Dudar, Kidar, Kňihar, Kuchar, Ledar, Lekar, Lekwar, Pekar, Pilar, &c.

2. Dativus & Localis pluralis Subſtantivorum fœmininorum & neutrorum, ut: Tímto Ribám, Silám, Slowám; w tichto Ribách, Silách, Kňihách, &c.

3. Adjectiva qualitatis, Numeralia ordinalia & multiplicativa, Pronomina interrogativa, relativa & indefinita, denique Participia fœminina in Nominativo & Vocativo ſingulari, ſi Rectus maſculinus exeat in i, ut: ſtari ſtará *ſenex*, prwňi *primus*, prwňá *prima*, druhá *alia*, treťá *tertia*, ſeſtori ſeſtorá *ſexduplex*, kteri *quis*? ktera *quæ*? gakiſi *aliquis*, gakáſi *aliqua*, čitani *lectus*, čitaná *lecta*, ſami *ſolitarius*, ſamá *ſolitaria*, &c.

4. Pronomina primitiva & poſſeſſiva uniſyllaba, ut: Gá *ego*, nám, *nobis*, náſ *nos*, wám *vobis*, wáſ *vos*, náſ *noſter*, wáſ *veſter*, má *mea*, twá *tua*, ſwá *ſua*, ſám *ipſemet*, &c. adde rád *lubens*.

5. Verba in præſenti Indicativi & in Imperativo, ut: trhám, trháſ, trhá; čiňá *faciunt*, robá, *laborant*, zdá ſa *videtur*, ňech má *habeat*, &c.

6.

6. Indefinitus & Præterita maſculina verborum quartæ Conjugationis, ut: Jáč Jál, ſáč ſál? &c.

7. Adverbia compoſita ex voce krát ut: gedenkrát, dwakrát, trikrát, &c. & hæc ſequentia: ňikdá *nunquam*, ináč *alias*, poſawád *hucdum*, tedáž *plane*, zwláſč *specialiter.*

§. II. *Longum á habent in penultima*;

1. Nomina deſinentia in aca, adka, ado, alek, aňi, arňa, atek, awa in *diſſyllabis*, azeň, azka, ut: Práca, Hádka, Stádo, Wálek. Čitáňi, Piſáňi, Pokáňí, Wiſmáňi, Gedárňa *refectorium*, Spárňa *dormitorium*, Pekárňa, Sipárňa, Pátek, Swátek, Tráwa *gramen*, Rázeň, Otázka, &c. *Excipe* Rázaňi & nonnulla alia.

2. Subſtantiva fœminina in anka vel arka, ſi proveniunt a maſculinis in án vel ár longum terminatis, ut: Cigánka a Cigáň *Zingarus*, Truhlárka a Truhlár, Stolárka a Stolár, &c.

3. Diminutiva in ča, ek, adka, atko, ut: Ptáča, Ptáček, Záček, Zemánek, Brádka, Hrádku, Zahrádka, Kurátko, Nebozátko, Telátko, Dlátko, Pacholátko, &c.

4. Numeralia ordinalia in áſti & áti, ut: páti *quintus*, dewáti *nonus*, deſáti *decimus*, gedenáſti *undecimus*, dwanáſti *duodecimus*, trináſti *decimus tertius*, dwacáti *vigeſimus*, &c.

5. Primæ Conjugationis tres perſonæ ſingulares, item prima & ſecunda pluralis, ut: učiwáwám, učiwáwáš, učiwáwá; učiwáwáme, učiwáwáte, &c. *Corripe* priſahám, priſaháš, priſahá; priſahame, priſahate: chmatám, &c. ſlapám &c.

§. III. *Longum é habent in ultima:*

1. Subſtantiva maſculina in Nominativo & Vocativo plurali, ut: Kazatelowé Kazatelé, Meſácé, Meſčaně, &c. item ſequentia in recto ſingulari: Chléb *panis*, Chléw *hara*. Conſ. Par. I, p. 35, Adnot. 1.

2. Adjectiva qualitatis, Numeralia ordinalia & multiplicativa, Pronomina interrogativa, relativa & indefinita, denique Participia fœminina & neutra in Nominativo, Accuſativo & Vocativo tum ſingulari, tum plurali, ſi rectus maſculinus exeat in i, ut: pekné Slowo *pulchrum verbum*, pekné Slowa *pulchra verba*; oſmé Koleſo *octava rota*, oſmé Koleſa *octavæ rotæ*; pátoré Okno *quinduplex feneſtra*, pátoré Okna *quinduplices*

ces *feneſtræ*; ktere howado *quod pecus*, ktere howada *quæ pecora*; gakiſi Kozlátko *aliquis capreolus*, gakéſi Kozlátka *aliqui capreoli*; zrelé Zboži *maturum frumentum*; a pekni *pulcher*, oſmi *octavus*, pátori *quinduplex*, kteri *qui*, gakiſi *aliquis*, zreli *maturus*. Swaté Zeni *ſanctæ*, *ſanctas mulieres*, a ſwati *ſanctus*.

3. Pronomina poſſeſſiva uniſyllaba ſeu contracta, ut: még *meæ*, twég *tuæ*, ſwég *ſuæ*, mé *meum*, &c. mé *meum mea*, twé *tuum tua*, ſwé *ſuum ſua*.

4. Indefiniti unius ſyllabæ & formata ab eis tempora, ut: Lézt *ſerpere*, Lézol Lézla Lézlo; ňeſt *ferre* ňéſol ňéſla ňéſlo; wézt *vehere*. wézol, wézla, wézli ſme, wézli ſte, wézli (oňi neb one); wéſt *ducere*, wédol ſem, wédla ſi, wédol, wédla, wédlo, wédli ſme, wedli ſte, wédli; &c.

§. IV. *Longum é habent in penultima:*

Adjectiva quæcunque, Numeralia ordinalia & multiplicativa, Pronomina poſſeſſiva, interrogativa, relativa & indefinita, item Participia quæcunque maſculina & neutra in Genitivo & Dativo ſingulari creſcente, ut: zli *malus* zlého zlému, petrow *Petri* petrowého petrowému, babin *aviæ* babiného babinému, ſédmi *ſeptinus* ſédmého ſédmé-

mu, dewátori *nonduplex* dewátorého de- wátorému, móg *meus* mogého mogému, ňekteri *nonnullus* ňekterého ňekterému, wzati *acceptus* wzatého wzatému. *Corripe* a Pronomine čo *quid?* čeho *cujus rei?* če- mu *cui rei?*

§. V. *Longum* í *habent in ultima:*

1. Subſtantiva neutra nominalia & verbalia in í finita, ut: Pomedzí *collimitium*, Pití *bibitio*, Čitáňí *lectio*, Pracowáňí *laboratio*, Dedictwí *hæreditas*, Milowáňí *amor*, Cťeňí *bonoratio*, &c. Excipe & corripe neutra & fœminina numeralia cardinalia tri, ſtiri.

2. Pleraque nomina in ík & ír exeuntia, ut: Koſtolík, Koſík, Kotlík, Pſík, Krmňík, Rekkík, Kaprík, Gablčňík, Pkezgír, &c.
Excipe Gazik, Krik, Pokrik.

3. Genitivus pluralis Subſtantivorum, ſi in hanc vocalem terminetur, nulla alia litera ſubſequente, ut: Cnoſtí *virtutum*, Dečkiwoſtí, &c. Si enim aliqua litera ſubſequatur, i breve eſt, ut: Rib *piſcium*, Bilin *berbarum*, &c.

4. Adjectiva qualitatis, Numeralia ordinalia & multiplicativa, Pronomina interrogativa, relativa, & indefinita, denique Par-

Participia maſculina in Nominativo & Vocativo tum ſingulari tum plurali, ut: dobrí *bonus*, deſáti *decimus*, oſemnáſtorí *octodecimduplex*, wolagakí *aliqualis*, daní *datus*, Meſtodržicí *Locumtenens*, dneſñí *hodiernus*, člowečí *humanus*, hadí *ſerpentinus*, &c.

5. Adjectiva quæcunque, Numeralia, Pronomina demptis primitivis omnia, item Participia in Inſtrumentali ſingulari, Genitivo, Dativo & Locali plurali, ut: malím Žencom, malích Snopkow, malím Chlapom, na malích Koňoch mogích, &c.

6. Comparativi & Superlativi in Nominativo & Vocativo maſculino tum ſingulari tum plurali, ut: lepſí, ňekdegſí, wčeragſí, naghorſí, &c.

7. Præſentis & Futuri Indicativi omnis perſona, una cum incremento, ut: čiňím, čiňíſ, činí; čiňíme, čiňíte, &c. quibus adde tuſím *forte*.

§. VI. *Longum* í *habent in penultima*:

1. Nomina terminata in íček, íčko, írek, írka, írňa, íſek, íza, ut: Koſtelíček, Pſíček, Slowíčko, Papírek, Talírek, Dírka, Sírka, Papírňa (Papgerňa) Plíſek, Chíža, Kňíža, &c.

2. Tres perſonæ Indicativi præſentis primæ Conjugationis, ut: ſtríhat ſtríhám ſtríháš ſtrihá; zdwíhat zdwíháš, zdwíhá. *Corripe* zwíkat, wíkat, tikat, ſtíhat, uſíchat; zwíkám, wíkám &c.

§. VII. *Longum ó habent in ultima*

1. Interjectio ó, ut: ó Boze!

2. Quæ olim per duplicem vocalem uu vel uo a Bohemis ſcribebantur, & nunc a multis Pannoniis Slavis exemplo recentiorum Bohemorum per ů pronunciantur, ut: Bóh *Deus* (Buoh Bůh), Wól (Wuul Wuol Wůl), Stól &c.

3. Recti pronomina móg (můg) *meus*, twóg (twůg) *tuus*, ſwóg (ſwůg) *ſuus*.

§. VIII. *Longum ó habent in penultima:*

Sola peregrina in recto, ut: Heródeš, Matróna, Patrónka, Próba. In reliquis caſibus creſcentia per o in proſa brevia ſunt, in verſu communia, ut: Doktor Doktorowi, Profeſſor Profeſſora Profeſſorowi.

§. IX.

§. IX. *Longum ú habent in ultima:*

1. Terminata in urka, ut: Búrka, Húrka, &c.

2. Inſtrumentalis ſingularis, ut: ſ peknú Ženú, ſ Cnoſtú, ſe mnú.

3. Tertia perſona pluralis Indicativi, & Imperativi, ut: ſú *ſunt*, budú *erunt*, milugú *amant*, zamilugú *adamabunt*, trhagú *lacerant*; item alia coligenda.

CAPUT II.

De Vocalibus brevibus.

§. I. *Regulæ Gererales.*

1. Vocalis ante vocalem brevis eſt, ut: naučit, naoſtrit, Azia, Paſſia, preučeni &c.

2. Subſt. monoſyllaba, præter ea, quæ capite præcedenti inter alias ſyllabas longas deprehenduntur, omnia breves vocales habent, ut: Hrad *cinctura*, Had *ſerpens*, Pad *caſus*, Kad *cadus*, Pad *ſpitama*, Prach *pulvis*, Prah *limen*, Plat *ſolutio*, Dlaň *vola*, Chlap, Paſ *cingulus*, Paſt *pugnus*, Braw, Gaz, Mzda *mercedes*; Breh *collis*

Digitized by Google

Beh *curſus*, Pec, Peſ, Leſ; Liſt, Žid, Bik, Bič, Mlin, Klin; Snop, Moſt, Hoſt, Krok; Huſ, Kuſ, Bruch, Sud *vas*, &c.

Excipe 1mo Súd *judicium*, Búh (Bóh) *Deus*, & alia ſimilia, quæ forte per ó longum melius pronunciarentur & ſcriberentur. 2do Díl, Hrích, Dríň, Knip, Kríž, Líň, Smích, Stín, Štír, Šíf, Síň, Šíp, Žíž &c.

3. Indefinitus & formata ab eo præterita habent ultimam ſyllabam ſemper brevem, cujuscunque ſint conjugationis, dempta quarta, ut: *trhať trhal trhala trhalo trhali; trpeť trpel trpela trpelo trpeli; piť pil pila pilo pili; proſiť proſil proſila proſilo proſili; zamknuť zamknul zamknulo zamknuli, iſt*, &c. (Exceptio pag. 245, §. III., Reg. V.)

4. Omnis Imperativus monoſyllabus & reliquorum ultima ſyllaba brevis eſt in ſecunda perſona ſingulari, ut: wſtaň *ſurgas*, braň *defendas*, pal *uras*, chwal *lauda*; gec *comedas*, ſeď *ſedeas*, bež *curras*, lež *jaceas*, rež *ſcindas*, kreš *fabrices*; chyť *capias*, wiď *videas*, piš *ſcribas*, liž *lambas*, ſpi *dormias*, bzdi; choď *ambules*, poď *venias*, noſ *feras*, hroz *mineris*; bluď *erra*, ſuď *judica*,

ſtup

ſtup *ſcandas*, mluw *loquere*; wolag, dáwag, ſpiwag; zňeg; porod, pochod, pokoſ; wezmi, lahňi, ſedňi, napíſ; milug, wiſtakug, panug, odpuſt, &c.

Excipitur Imperativus contractus, ut: pi *bibe*, mi *lava* &c. pro pig, mig ex pigem migem.

§. II. *Breve a habent in ultima*:

1. Omnia Subſtantiva in *a* terminata, ut: *Sláwa, Hlawa, Riba, Panna, Straka, Modlitba, Sluha, Druzba, Duſa, Tela vitulus, Gahňa agnellus*, &c.

2. Nomina polyſyllaba deſinentia in *ad, adz, ag, al, am, an, ap, aw, az*, ut: Liſtopad *November*, Moſadz *oricalcum*, Dunag, Lapag, Koſcal, Adam, Balſam, Kreſtan, Meſcan, Trencan, Preſporcan, Kompan, Hagtman, Kaplan, Rekaz, &c.

Excipe peregrina nomina in *án*, ut: Arián, Brotán, Buzogáň, Cigáň, Gulián, Magorán, Markitán, Ozogáň, Publikán, &c.

3. Obliqui caſus Subſtantivorum, ut: teto Slowa, tichto Bran, Hlaw, Kraw, Pacholat, Stran, Telat, Hwezd, Ceſt, &c. *Excipe* Dát. & Loc. plur. Subſtantiv. fœm. & neut. pag. 242. §. II. Reg. 2.

4.

4. Adjectiva, Pronomina & Participia fœminina in Nominativo & Vocativo ſingulari, ſi rectus maſculinus non in vocalem i, ſed in aliquam deſinat conſonantem, ut: Pawlow pawlowa, babin babina; ten ta, ſám ſama, geden gedna, žiw žiwa, rád rada, &c.

§. III. *Breve a habent in penultima:*

1. Nomina deſinentia in abec, ada, adlo, ana, atel, azca, ut: Wrabec *paſſer*, Brada *barba*, Sadlo *adeps*, Čeſadlo *pecten equinus*, Preſteradlo, Zihadlo, Hana *vituperium*, Kazatel, Gatel, Gazda, Orgazda, &c.

Excipe: Rádlo, Brána *porta occa*, Prátel *amicus*, Brázda *ſulcus*.

2. Pleraque Subſtantiva terminata in ek, ka, ko, ut: Statek, Zmatek, Spakek, Opakek, Branka, Babka, Gamka, Opalka, Skalka, Straka, Stračka, Ruwačka, Žabka, Predáwačka, Gablko, &c. *Eccipe* Omáčka, &c.

3. Subſtantiva ſœminina in anka vel arka, ſi proveniunt a maſculinis in an vel ar breve terminatis, ut: Zemanka a Zeman *Nobilis*, Rimanka a Riman *Romanus*, Pekarka a Pekar *Piſtor*, Ceſarka a Ceſar *Aſciarius*.

Digitized by Google

4. Adjectiva finita in awi, ut: bolawí *doloroſus*, klamawi, dichawí, plakawi, &c.

5. Inchoativa, ut: zubatnut *aquirere dentes*, zubatňem vel zubatím, &c. et Denominativa, e. g. hodinarit, hodinarím, hodinaríſ, hodinarí, &c.

6. Participia finita in ní vel tí, ut: daní, braní, wzatí, prigatí, &c.

§. IV. *Breve e habent in ultima*:

1. Subſtantiva neutra, ut: Srdce *cor*, Slunce *ſol*, Nebe *cælum*. *Excipe* Obilé (Obila) *fruges*.

2. Obliqui caſus Subſtantivorum, ut: na Dube, tegto Krawe; teto Owce, tich-to Owec, Perel, Jhel, Drew, Črew, &c. *Excipe* Mén *nominum*, a Méno.

3. Adjectiva, Pronomina & Participia fœminina & neutra in Nominativo, Accuſativo & Vocativo utriuſque numeri, ſi rectus maſculinus non in í, ſed in conſonantem aliquam terminatur, ut: babine Céri *aviæ filiæ*, gedne Dgewki *aliquæ ancillæ*, one Slowa *illa verba*, te Zeni *illæ mulieres*, ziwe Ribi *vivi piſces*, petrowe Deti *Petri proles*, &c.

4.

2. Adjectiva, Numeralia, Pronomina & Participia fœminina in Genitivo, Dativo & Locali ſingulari, ut: tegto pekneg, páteg, gedinkeg, mileg, bratoweg, ſeſtrineg, oſmeg, miłowaneg, &c.

5. Tertia perſona ſingularis Indicativi & Imperativi modi, ut: miluge, ťáhňe, ťeče, ňech plače, pracuge, &c.

4. Præpoſitiones, Adverbia, Interjectiones, Conjunctiones, ut: podle, krome, bez, preſ; hore, ňikde, ňekde, dáleg, naſkrze, predeſſle, eſče, čaſňe, pozde, dobre, zle, pekňe, ſlobodňe; eg, heg, nože, eghle; aneb, geſtliže, zaiſte, ſice, teſ, poprwe, po druhe, po ſtwrte, &c.

§. V. *Breve e habent in penultima:*

1. Subſtantiva deſinentia in ebro, edo, eſlo, eža, ut: Rebro *coſta*, Sedlo *ephippium*, Gedlo *ferculum*, Dedo, Weſlo, Weža.

2. Participia finita in ní, ut: kúpení, ziſťení, &c.

§. VI. *Breve i habent in ultima:*

1. Finita in ič, in, ut: Birič, Budič, Palič, Petrowič; babin, ſeſtrin, mamin, materin, paňin, &c.

2. Subſtantivorum cujuſcunque Declinationis omnes obliqui caſus, & adjectivorum Inſtrumentalis pluralis, dum in fine ejus eſt mi, v. g. tohotó Sluhi, temuto Pánowi, na Zemanowi, ťito Zemaňi, o Páňi! timito Zemanmi vel Zemani: tegto Oſobi, teto Díwki; na Srdci, teto Oči, timito Slowmi, mnohými pekními Rečmi, &c.

Excipe 1mo Subſtantiva neutra in í terminata, quod ubique retinent; 2do Genitivum pluralem Subſtantivorum fœmininorum, ſi in í vocalem terminetur, nulla conſona ſubſequente. Conſ. Cap. I, §. V, Reg. 3, pag. 246.

3. Adjectiva, Pronomina & Participia maſculina in Nominativo & Vocativo plurali, ſi rectus ſingularis eorum non in vocalem í, ſed in aliquam conſonantem terminetur, ut: gedňi a geden, babiňi a babin, oňi ab on, ťi a ten, žádňi a žáden, žiwí a žiw, daňi a dan, radi a rád, ſami a ſám, mogi a móg, naši a naš, &c.

Excipe Adjectiva poſſeſſiva in ow terminata, quæ in Nominativo & Vocativo plurali longum í habent, ut: petrowí Chlapi, bratrowí Kupci.

4. Præpoſitiones, Conjunctiones, ut: andelſki *angelice*, ſlowenſki *ſlavice*, ňikdi *nunquam*, wtedi *tunc*, wždicki *ſemper*, zdáliž? kedi? medzi *inter*, pri, proti, naproti; aňi, aňiž, čili, ňezli, tehdi, geſtli, abi, abich, wždi, &c.

§. VII. *Breve i habent in penultima:*

1. Terminata in ica, ička, ički, idlo, ikec, ina, iňec, iſko, itek, itel, itwa, iwec, iwi, iwni, iwo, ut: Račica, Koňiwica, Laſica, Ližica, Palica, Paňwica, Piwňica, Gaderňica; Aňička, Duſička, Mamička, Ručička, Babička, Koňwička, Palička, Piwňička; maličkí, maličká, maličké, máličko; Šidlo, Prawidlo, Bidlo, Hladidlo; Opilec, Breſkiňa, Mukiňa, Nowina, Slezina, Rebrowina, Praſacina, Howadzina, Telacina, Geleňina, Srňina, Zagačina, Swiňa, Hoſtina; Krawaciňec, Hoſtiňec; Pſiſko, Tlapiſko, Ohňiſko, Strňiſko; Zbitek, Pribitek; Pitel, Odplatitel, Spaſitel; Britwa; Praſiwec, praſiwí, palčiwí, chtiwí, wozgriwi, ſprawedliwí, ſprawedliwá, ſprawedliwé, ſprawedliwe; diwní, diwná, diwné, diwno; Piwo, Páliwo.

Excipe: Swica, Swička. Fœminina in ička a Maſculinis in ik deſinentibus formata in penultima i anceps ha-

habent, ut: Zahradník Zahradníčka (íčka), Uradník Uradníčka (íčka), Dlužník Dlužníčka (íčka) &c.

2. Participia finita in lí, ut: bili *qui fuit*, &c.

§. VIII. *Vocalis* o ubicunque ſit, ſemper brevis eſt, exceptis caſibus ſupra Capite I, §§. 7 & 8 adnotatis, ut: Hrmot, Klobuk, gednooki, Pohlawek, oboge, &c.

§. IX. *Breve* u *in penultima habent:*

1. Subſtantiva terminata in udec, udek, ukec, unce, uňec, ut: Hudec, Sudek, Žaludek, Krahukec, Slunce, Guňec, &c.

2. Terminationes Verborum ugem, ugeſ, uge; item ugme, ugte, ugú, ut: milugem, milugeſ, miluge; milugme, milugte, milugú. Et alia plura colligenda.

CAPUT III.

Communem quantitatem, quæ pro lubitu corripi, aut produci poſſit, habent in ſoluta Oratione:

1. Nomina in ač, ačka, & ak a verbis formata, ut: Kopač Kopáč a kopať; Sekač Sekáč a ſekať; Hrač Hráč a hráť ſa; Zrač Zráč a žrať; Prač Práč a prať;

S Mrhač

Mrhač Mrháč a mrhať; Pokríwač Po-
kríwáč a pokríwať; Utrhač Utrháč ab
utrhať; Umíwač Umíwáč ab umíwať;
Pukač Pukáč a pukať; Rozſíwač Rozſí-
wáč a rozſíwať, &c. Kopačka Kopáčka;
Žebrak Žebrák a žebrať; Žebračka Že-
bráčka; &c. Alia autem nomina hujus
termininationis, quæ non proveniunt a
verbis, longum tantum á habent, ut: Ko-
láč, Powláč, Hlawáč, &c.

2. Finita in iſčo (iſko), ut: Ohňiſčo (Ohňiſko). Confer etiam pag 256, §. VII.

3. Præſens & Futurum Gerundialis modi in ultima & penultima ſyllaba: ic, ice, ici; uc, úce, uci, ut: milugic vel milugíc, milugice vel milugíce, milugici vel milugíci; huduc vel hudúc, huduce vel hudúce, huduci vel hudúci.

4. Præſens vel Futurum participiale, quod a præſente vel futuro gerundiali formatur, in penultima ſyllaba pariter communem quantitatem habet, ut: milugicí vel milugící, &c.

Adnotationes. a) Quoniam in hac Lingua omnes ſyllabæ longæ accentu ſuo notantur, aliter atque apud Latinos: loco multarum regularum ſufficiet, immo præſtabit, ſæpius inſpicere & conſiderare paradigmata nominum, pronominum & verborum, e quibus notitia quantitatis ſyllabarum ultimarum & penultimarum optime hauriri poteſt.

b)

b) Nomina, Pronomina, & Participia retinent quantitatem ſyllabarum Nominativi per omnes caſus, ut: Piſmo, Piſma, Piſmu; Hněw Hněwu; ten teho temu; milí milého milému; pátí pátého pátému. Pán in Vocativo, & dum præponitur Subſtantivo corripit a, ut: Paně! u Paňa Pawla. Item Chléb, Chléw, & longa vocali ó conſtantia monoſyllaba in obliquis caſibus utriusque numeri, ut: Chleba, Chlebu, Chlebe, Chlebom, Chlebi, Chlebow; Chlewa, Chlewu, Chlewe, Chlewom, Chlewi, Chlewow; Kóň, Koňa, Koňowi, Koňi, Koňe, Koňow, &c.

c) Genitivus pluralis nominum diſſyllaborum priorem longam habentium abjecta ultima, monoſyllabus factus brevis eſt, in verſu tamen anceps, ut: Bran a Brána *occa porta. Excipe*: Bid; item æquivoca, ut: Práw *legum*, Win *vinorum*, ad differentiam praw *dic*, Win *culparum*.

d) Verbum retinet accentum penultimæ vel antepenultimæ Indefiniti modi per totam conjugationem, ut: in Zádat zá ſemper longa, in milowat mi ſemper brevis manet.

CAPUT IV.

De antepenultima & aliis ſyllabis antepenultimam præcedentibus.

Quandonam antepenultima & aliæ ſyllabæ antepenultimam præcedentes ſint longæ, certæ & fixæ eatenus regulæ dari

non poſſunt: diſci id deberet ex accurato aliquo Dictionario Slavico, ſed, quod facto qrorſus ſiniſtro! hucdum nullum exſtat. Hoc certum eſt:

1. *De Derivativis* finitis in adlo, atel, etel, itel, quod eorum antipenultima ſit brevis, eſto proveniat a primitiva longa, ut: Priſtawadlo a priſtáwat, Kazatel a kázať, Obiwatel ab obíwať, Diwadlo a díwať ſa.

2. Verba derivativa in owať etiam a longis, antepenultimam ſemper corripiunt, ut: kralowať a Král, kupowať a kúpiť. Sic etiam antepenultimam corripiunt ab iisdem verbis formati Imperativi, Participia & Nomina verbalia, ut: wiwiſug, wiwiſugící, Wiwiſowáňí; kupug, kupugící, Kupowáňí.

3. Certum eſt, quod qualiscunque vocis compoſitæ prior pars in ſyllabam brevem deſinat, ut: za-chádzať, Za-chádzáňí; pre-márňiť, pri-dáwať, Brucho-paſek, &c.

Excipiuntur 1mo Nomina Subſtantiva, non tamen a Participio venientia; item adjectiva & inde formata adverbia, compoſita cum præpoſitionibus: na, pri, u, wi, za, ut:

ut: Ná-doba, ná-chilni, Pri-chod, Pri-padnoſt, U-roda, ú-rodni, Wi-klad, Wi-ſtrcek, Zá-wdanek, Zá-pad *interitus*, *occaſus*; quibus adde: Záwiſt *invidia*, zá-widet *invidere*. 2do Subſtantiva talia compoſita cum præpoſitionibus do, po, quorum o mutatur in u, ut: Dú-wod *argumentum*, Pú-wod *origo*.

Adnotatio. De quantitate, de pedibus & generibus carminum Slavicorum, cæteriſque, quæ ad Poeſim ſive Metrologiam Slavicam pertinent, hic & nunc tractandi nec animus mihi eſt, nec otium. Cui eam artem excolere placet, is opera Poetica a Roſa, Drachowſzkyo, Konſtantio, Nudozſerino Pannonio, aliisque tum recentioribus tum antiquis Bohemis conſcripta, non ſine fructu leget. Conferatur etiam Grammatica Slavico-Bohemica Pauli Doleſchal Szakolczenſis Slavo-Bohemi a pag. 177, uſque 218.

PARS V.

DE ORTHOGRAPHIA.

Introductio.

Orthographia Dobropíſebnoſt ſecundum etymon vocis *recte ſcribendi ſcientiam* notat. Fuſius ſi definiatur, ſcientia dici poteſt,

voces debitis literis ſcribendi, eas recte in ſyllabas partiendi, & variis interpunctionibus rite utendi: quæ tria totius Orthographiæ objecta totidem capitibus perſequemur.

CAPUT I.

De debito uſu Literarum in ſcribendo.

§. I. *De uſu majorum literarum.* Literæ majores collocantur:

1. Initio Orationis, epiſtolæ, capitis, periodi & propoſitionis, ut: Počátek Múdroſti geſt Bázeň bozſká. *Initium ſapientiæ eſt timor Domini.*

2. Initio cujuslibet verſus, e. g.

Wždicki ňewer každému, proſim, kdoč netčo wiprává;
Wiri maleg hoden geſt, kdo wždicki hogňe mluwi.
Noli tu quædam referenti credere ſemper:
Exigua eſt tribuenda fides, qui multa loquuntur.

3. Initio uniuscujuſque Nominis, ſive proprii ſive appellativi, ut: Dunag *danubius*, Dom *domus*, Zem *terra*, Ondreg *Andreas*, Gózef *Joſephus*, Michal *Michael.*

4. Initio vocum, quæ in titulo ad perſonas referuntur, e. g. Oňi (Sie), Gegich

gich Miloſt *ſua Dominatio*; Uctiwi, Wi-ſoceučeni, Duſtogni, Urodzeni, Wiſoceu-rodzeni, Welkomožni, Oſwiceni, Nag-wiborňegſſi, Naggaſňegſſi Paňe! *Honorabilis, Perdocte, Perilluſtris, Nobilis, Spectabilis, Magnifice, Illuſtriſſime, Excellentiſſime, Sereniſſime Domine!* Nagſwategſſá Ciſarſko-Králowſká Gaſnoſt! *Sacratiſſima Cæſareo-Regia Majeſtas!* Welebni Otče! *Reverende Pater!* Mnohowelebni (neb Dwogctihodni), Duſtogňewelebni, Nagwzňeſeňegſſi Paňe! *Admodum Reverende, Reverendiſſime, Eminentiſſime Domine!* Nagſwategſſi Otče! *Sanctiſſime Pater!* Gegich Swatoſt *Sua Sanctitas.*

5. Poſt punctum, & ſigna interrogationis aut exclamationis, ſi ſermo finiatur, ut: Neňi ſme mi ſmrtedelňi? Ale málo ge takich, kteri na to miſſká! Pamatugte na Smrtedelnoſt, *Non ſumus nos mortales? ſed pauci hoc cogitant! Memento te mortalitatis.*

6. Poſt duo puncta, aut ſignum interrogationis, quando alterius verba adducuntur, e. g. Spaſitel mluwi: Wihledáwagte ponagprw Králowſtwi božſké, a iné Weci budú wám pridané, Salvator dicit: *Quærite primum Regnum Dei, & cætera adjicientur vobis.* Nepowedal ſem ti gá dáwno?

Dag tomu pokog; ináč zke pochodíſ. Non dixeram tibi jam pridem? *Des illi rei pacem; alias vapulabis.*

In omnibus reliquis caſibus parvæ literæ poni debent; ergo etiam

1mo In medio vocabulorum ex adjectivis & Subſtantivis compoſitorum, e. g. Kráſnomluwnoſt *elegantia ſermonis*; niſi talia vocabula disjungi contingat, ut: Pekno-a Dobro-Piſebnoſt *Cali-& Ortho-graphia.*

2do In numeralibus, uti & in adjectivis a nominibus propriis civitatum, gentium, aut dignitatum, vel perſonarum derivatis, e. g. geden *unus*, dwa *duo*, trá *tres*, ſtirá *quatuor*, ſeſt *ſex*, &c. preſporſkí *poſonienſis*, rimſkí *romanus*, uherſkí *ungaricus*, biſkupſkí *epiſcopalis*, ciſarſkí *cæſareus*, bozſkí *divinus*, antoňow *Antonii*, &c.

§. II. *De generali & fundamentali totius Orthographiæ principio, ac promanantibus inde regulis in ſcriptione obſervandis:*

Cum natura & origine prior ſit pronunciatio, quam ſcriptio; in propatulo eſt, regulas ſcribendi & imprimendi ex pronunciatione deſummi, ac ſingulas voces ita, ſicut in *recta pronunciatione* * audiuntur, ſcribi debere. ** Quare

* *Recta pronunciatio* ea eſt, quæ in locis a Bohemis, Moravis, Polonis & Hungaris disjun-

Digitized by Google

junctis eſt in uſu. *Bohemiæ namque & Moraviæ contigui ex hujus idiomate trahunt aliquid; ſicut Polonicam fere æmulantur, qui in ejus terminis degunt: omnium autem craſſiſſime loquuntur mixtim cum Hungaris habitantes*, verba ſuut Mathiæ Belii in præfatione ad germanicam Gramaticam ſuam §. III. Sed etiam in indicatis locis non tam plebis, quam *cultorum*, *literatorumque*, *ac bohemiſmum minime affectantium pronunciatio* pro norma accipienda eſt, juxta illud Quintiliani Inſtitutionum Oratoriarum L. 1. Cap. XII: *Ergo conſuetudinem ſermonis vocabo conſenſum eruditorum; ſicut vivendi conſenſum bonorum.* Interim, cum non omnis cum iis, quorum pronunciatio recta, vereque Pannonico-Slavica eſt, eruditis viris colloquendi habeat occaſionem; optandum eſſet, ut quantocyus typis ederetur accuratum, tum quoad pronunciationem, tum quoad Orthographiam, *Slavicum Lexicon* meum, quod in ducentis & ultra ſ́leris compoſitum, ac latine, hungarice & germanice redditum, apud me hæret, liberalitatemque Slavorum Mecænatum præſtolatur.

** Præclare hanc in rem M. Fabius Quintilianus loc. cit. Cap. XIII. de Orthographia ait: *Ego ſic ſcribendum quidque judico, quo modo ſonat. Hic enim eſt uſus literarum, ut cuſtodiant vocem, & velut depoſitum reddant legentibus. Itaque id exprimere debent, quod dicturi ſumus.*

§. III. *De uſu ſimilium & æquiſonantium Literarum.*

A. Literæ ſono (etiamſi parum) differentes invicem non ſunt confundendæ, ut:

b, p, w, e. g. bigem *percutio*, pigem *bibo*, wigem *ululo*.

č, ſ́, ž; či ge *cujus eſt?* ſ́ige *ſuit*, žige *vivit*; teſ́ *etiam* (non tež).

d, t; Plod *fructus*, *generatio*; Plot *ſepimentum*, kratučki (non: krádučki) *breviuſculus*, na krátko neb na krátce (non: na krádce) *breviter*.

ď, g; Anďel (non: Angel) *angelus*, anďelſki (non: angelſki) *angelicus*.

f, w; Fakeſ́ *fallacia*, wſ́ecci *omnes*.

ğ, k; Ğuľa (non: Kuľa) *globus*, ğalilegſki (non: kalilegſki) *galilæus*, Ğaloti (non: Kaloti) *braccæ*, Ğate (non: Kate) *periſomata*.

z, ſ; Z Antoňom (non: ſ Antoňom) *cum Antonio*; Spúſob (non: Zpúſob) *modus*, ſpíſal (non: zpíſal) *deſcripſit*, ſtopil (non: ztopil) *liqueſecit*, ſ Koſtela (non: z Koſtela) *ex templo*. Ad quam confuſionem vitandam conferantur ea, quæ in Etymologia, Sect. II, Cap. I, §. III, in Adnot. 2da pag. 154 & 155 de transformatione præpoſitionis z in ſ fuere dicta.

Digitized by Google

§. IV. *De Duplicatione Literarum.*

B. Vocales apud Slavos ad indicandum ſoni, quem exprimunt, longiorem tonum geminari nec ſolent, nec debent; ſed ſi longæ ſint, accentu, acuto notandæ erunt, ut: Páňi dobré Wíno pigú *domini bonum vinum bibunt. Conſonantes* autem tunc tantum recte duplicantur, quando poſt brevem vocalem acriter efferuntur, ut: Panna *virgo*, poddaní *ſubditus*, wiſſſi *altior.* Contra: úſat (non: úſſat), Uſáňi (non: Uſſáňi), Dúſáňi (non: Dúſſáňi), &c.

Adnotatio. Praxis eſt hactenus adhuc uſitata, literæ ſ liqueſcentiam geminatione (Sſ, ſſ, ſs) deſignare; ſed mala *ut* cit. *Diſſert.* noſtræ *Phil. Crit.* Cap. III, §. III, in Nota c) pag. 76 & 77 videre licet, ideoque rejicienda. Quare non: Sſalamun, ſſirſſý, Kláſſter, Werſſe, waſſu, wčilegſſi, nagwetſſi, horſſiti, poſſlo, dáwáſs, &c. ſed: Salamun, ſirſi, Kláſter, Werſe, waſu, wčilegſi, nagwetſi, horſit, poſlo, dáwáſ, &c. ſcribi debet.

§. V. *De ſupervacaneis Literis.*

C. Literæ in Alphabetho Slavico ſupervacaneæ (Part. I, Cap. I, §. I, pag. 2da ſub Nota *a*) prorſus non adhibeantur; ſed omnia vocabula tam propria quam peregrina in Lingua Slavica occurrentia literis duntataxat neceſſariis, exprimendæque Slavicæ pro-

pronunciationi idoneis efferantur. Hunc in finem loco:

J *cons.*	ſemper adhibeatur	G, ut: Gán, Gurko, Guričko, non: Ján, Jurko, Juričko.
J		i; Bráňi *acceptio*, ſtogi *ſtat*, non: bránj, ſtogj.
Q q		Kk; Kwieatncia, Kwadrat, non: Qwietancia, Qwadrat.
s, ȿ		ſ, ſ; Maſſo, Paſ, čiňiſ, non: Masſo, Pas, činjs.
V v		U u; úd, učeni, non: Vd, včený.
X x		Kſ, kſ; Kſerkſeſ, non: Xerxes.
Y, ý		i, i; Riba, mladi, ňewolni, pekni, non: Ryba, mladý, ňewolný, pekný.

Latinorum autem:

Ae, *æ*, per e efferatur, ut: *Aeneas* Eneáſ, *confœderatio* Konfederácia.
C ante *a*, *o u* per k, ut: *cantor* Kantor, *concipiſta* Koncipiſta, *curſor* Kurzor.
C ante *e* & *i* per c, ut: *Cicero* Cicero.
S intra duas vocales per z, ut: *Aſia* Azia.
S in fine poſt *a* per ſ, ut: *Tobias* Tobiáſ.
ſs ante *o* per ſſ, ut: *Impreſſor* Impreſſor.
ſs ante *i* per ſ, ut: *Paſſio* Paſia.
t intra vocales per c, ut: *Dalmatia* Dalmácia.

Et Græcorum:

Ch	ſcri-	K, ut: *Chriſtus* Kriſtuſ.
Ph	ba-	F, *Philoſophus* Filozof.
th	tur	t, *Matthæus* Matúſ.
y	per	i, *Syndicus* Sindikuſ.

§. VI.

Digitized by Google

§. VI. *De neceſſariis Literis.*

D. Sed neque ex neceſſariis in Alphabetho Slavico literis ulla in ſcriptione ponatur, quæ in recta pronunciatione diſtincte non percipitur, ut: Méno (non: Gméno) *nomen*, w Méne (non: we Gméno) *in nomine*, Céra (non: dcera) *filia*, ſem (non: gſem) *ſum*, ſi (non: gſi) *es*, ſme (non: gſme) *ſumus*, ſte (non: gſte) *eſtis*, ſú (non: gſau) *ſunt*, Paňwa (non: Pandwa) *acerra*, Paňwica (non: Pandwica), Rada (non: Radda) *conſilium*, Swatoſt (non: Swattoſt) *ſanctitas*, iní (non: giný) *alius*, iſtí (non: giſtý) *certus*, ſice (non: gſýce) *quidem*, kdiž (non: kdižſ) *cum*, poňewač (non: poněwadž) *quoniam*, &c. Et viciſſim nulla omittatur in ſcribendo litera, quæ in bona enunciatione Pannonico-Slavica clare auditur, e. g. medzi (non: mezi) *inter*, medzitim (non: mezitim) *interea*, cudzí (non: cuzý) *alienus*, Urídzeňí (non: Urizenj) *conſtitutio*, zacházdzagie (non: zacházagic), ſchádzá (non: ſcházá) ſa Lud *convenit populus*, Narodzeňí (non: Narozenj) *nativitas*, w Reči ſlowenſkeg (non: ſlowenſké) *in Lingua Slavica*, &c.

§. VII.

4. Præpoſitiones, Conjunctiones, ut: anđelſki *angelice*, ſlowenſki *ſlavice*, ňikdi *nunquam*, wtedi *tunc*, wždicki *ſemper*, zdá-kiž? kedi? medzi *inter*, pri, proťi, na-proťi; ani, aniž, čiľi, ňezľi, tehdi, geſtli, abi, abich, wždi, &c.

§. VII. *Breve i habent in penultima:*

1. Terminata in ica, ička, ički, idlo, ikec, ina, iňec, iſko, itek, itel, itwa, iwec, iwi, iwni, iwo, ut: Račica, Koň-wica, Laſica, Ližica, Palica, Paňwica, Piwňica, Gaderňica; Aňička, Duſička, Mamička, Kučička, Babička, Koňwička, Palička, Piwňička; maľički, maľičká, maľičké, máľičko; Šidlo, Prawidlo, Bidlo, Hladidlo; Opikec, Breſkiňa, Mukiňa, Nowina, Slezina, Rebro-wina, Praſacina, Howadzina, Ťelacina, Geleňina, Srňina, Zagačina, Swiňa, Hoſtina; Krawaciňec, Hoſtiňec; Pſiſko, Tlapiſko, Ohniſko, Strňiſko; Zbitek, Pribitek; Pitel, Odplaťitel, Spaſitel; Britwa; Praſiwec, praſiwi, palčiwi, chťiwi, wozgriwi, ſprawedliwi, ſprawe-dliwá, ſprawedliwé, ſprawedliwe; diwni, diwná, diwné, diwno; Piwo, Páliwo.

Excipe: Swica, Swička. Fœminina in ička a Maſculinis in ik deſinen-tibus formata in penultima i anceps

ha-

habent, ut: Zahradňík Zahradňíčka (íčka), Uradňík Uradňíčka (íčka), Dlužňík Dlužňíčka (íčka)&c.

2. Participia finita in lí, ut: bilí *qui fuit*, &c.

§. VIII. *Vocalis* o ubicunque ſit, ſemper brevis eſt, exceptis caſibus ſupra Capite I, §§. 7 & 8 adnotatis, ut: Hrmot, Klobuk, gednooki, Pohlawek, oboge, &c.

§. IX. *Breve* u *in penultima habent:*

1. Subſtantiva terminata in uďec, uďek, ukec, unce, uňec, ut: Huďec, Suďek, Zaluďek, Krahukec, Slunce, Guňec, &c.

2. Terminationes Verborum ugem, ugeš, uge; item ugme, ugte, ugú, ut: milugem, milugeš, miluge; milugme, milugte, milugú. Et alia plura colligenda.

CAPUT III.

Communem quantitatem, quæ pro lubitu corripi, aut produci poſſit, habent in ſoluta Oratione:

1. Nomina in ač, ačka, & ak a verbis formata, ut: Kopač Kopáč a kopať: Sekač Sekáč a ſekať; Hrač Hráč a hráť ſa; Zrač Zráč a zrať; Prač Práč a prať;

Mrhač Mrháč a mrhať; Pokrýwač Pokrýwáč a pokrýwať; Utrhač Utrháč ab utrhať; Umíwač Umíwáč ab umíwať; Pukač Pukáč a pukať; Rozſíwač Rozſíwáč a rozſíwať, &c. Kopačka Kopáčka; Žebrak Žebrák a žebrať; Žebračka Žebráčka; &c. Alia autem nomina hujus termininationis, quæ non proveniunt a verbis, longum tantum á habent, ut: Koláč, Powláč, Hlawáč, &c.

2. Finita in iſčo (iſto), ut: Obňiſčo (Obňiſto). Confer etiam pag 256, §. VII.

3. Præſens & Futurum Gerundialis modi in ultima & penultima ſyllaba: ic, ice, ici; uc, úce, uci, ut: milugic vel milugíc, milugice vel milugíce, milugici vel milugíci; huduc vel hudúc, huduce vel hudúce, huduci vel hudúci.

4. Præſens vel Futurum participale, quod a præſente vel futuro gerundiali formatur, in penultima ſyllaba pariter communem quantitatem habet, ut: milugicí vel milugící, &c.

Adnotationes. a) Quoniam in hac Lingua omnes ſyllabæ longæ accentu ſuo notantur, aliter atque apud Latinos: loco multarum regularum ſufficiet, immo præſtabit, ſæpius inſpicere & conſiderare paradigmata nominum, pronominum & verborum, e quibus notitia quantitatis ſyllabarum ultimarum & penultimarum optime hauriri poteſt.

b)

b) Nomina, Pronomina, & Participia retinent quantitatem ſyllabarum Nominativi per omnes caſus, ut: Piſmo, Piſma, Piſmu; Hněw Hněwu; ten teho temu; mili milého milému; páti pátého pátému. Pán in Vocativo, & dum præponitur Subſtantivo corripit a, ut: Paně! u Paňa Pawla. Item Chléb, Chléw, & longa vocali ó conſtantia monoſyllaba in obliquis caſibus utriusque numeri, ut: Chleba, Chlebu, Chlebe, Chlebom, Chlebi, Chlebow; Chlewa, Chlewu, Chlewe, Chlewom, Chlewi, Chlewow; Kóň, Koňa, Koňowi, Koňi, Koňe, Koňow, &c.

c) Genitivus pluralis nominum diſſyllaborum priorem longam habentium abjecta ultima, monoſyllabus factus brevis eſt, in verſu tamen anceps, ut: Bran a Brána *occa porta. Excipe:* Bid; item æquivoca, ut: Práw *legum*, Win *vinorum*, ad differentiam praw *dic*, Win *culparum.*

d) Verbum retinet accentum penultimæ vel antepenultimæ Indefiniti modi per totam conjugationem, ut: in Zádat Zá ſemper longa, in milowat mi ſemper brevis manet.

CAPUT IV.

De antepenultima & aliis ſyllabis antepenultimam præcedentibus.

Quandonam antepenultima & aliæ ſyllabæ antepenultimam præcedentes ſint longæ, certæ & fixæ eatenus regulæ dari

Digitized by Google

non poſſunt: diſci id deberet ex accurato aliquo Dictionario Slavico, ſed, quod ſacto grorſus ſiniſtro! hucdum nullum exſtat Hoc certum eſt:

1. *De Derivativis* finitis in adlo atel, etel, itel, quod eorum antipenultima ſit brevis, eſto proveniat a primitiva longa ut: Priſtawadlo a priſtáwat, Kazatel a kázať, Obiwatel ab obíwať, Diwadlo a díwať ſa.

2. Verba derivativa in owa etiam a longis, antepenultimam ſemper corripiunt, ut: kralowať a Král, kupowa a kúpiť. Sic etiam antepenultimam corripiunt ab iisdem verbis formati Imperativi Participia & Nomina verbalia, ut: wiwiſug wiwiſugici, Wiwiſowáni; kupug, kupugici, Kupowáni.

3. Certum eſt, quod qualiscunque vocis compoſitæ prior pars in ſyllabam brevem deſinat, ut: za-chádzať, Za-chádzáni pre-márňit, pri-dáwať, Brucho-paſek, &c

Excipiuntur 1mo Nomina Subſtantiva non tamen a Participio venientia item adjectiva & inde formata adverbia, compoſita cum præpoſitionibus: na, pri, u, wi, za ut:

Digitized by Google

ut: Ná-doba, ná-chilni, Pri-chod, Pri-padnoſt, U-roda, ú-rodni, Wi-klad, Wi-ſtrček, Zá-wdanek, Zá-pad *interitus*, *occaſus*; quibus adde: Záwiſt *invidia*, zá-widet *invidere*. 2do Subſtantiva talia compoſita cum præpoſitionibus do, po, quorum o mutatur in u, ut: Dú-wod *argumentum*, Pú-wod *origo*.

Adnotatio. De quantitate, de pedibus & generibus carminum Slavicorum, cæteriſque, quæ ad Poeſim ſive Metrologiam Slavicam pertinent, hic & nunc tractandi nec animus mihi eſt, nec otium. Cui eam artem excolere placet, is opera Poetica a Roſa, Drachowſzkyo, Konſtantio, Nudozſerino Pannonio, aliisque tum recentioribus tum antiquis Bohemis conſcripta, non ſine fructu leget. Conferatur etiam Grammatica Slavico-Bohemica Pauli Doleſchal Szakolczenſis Slavo-Bohemi a pag. 177, uſque 218.

PARS V.

DE ORTHOGRAPHIA.

Introductio.

Orthographia Dobropiſebnoſt ſecundum etymon vocis *recte ſcribendi ſcientiam* notat. Fuſius ſi definiatur, ſcientia dici poteſt,

voces debitis literis ſcribendi, eas recte in ſyllabas partiendi, & variis interpunctionibus rite utendi: quæ tria totius Orthographiæ objecta totidem capitibus perſequemur.

CAPUT I.

De debito uſu Literarum in ſcribendo.

§. I. *De uſu majorum literarum.* Literæ majores collocantur:

1. Initio Orationis, epiſtolæ, capitis, periodi & propoſitionis, ut: Počátek Mudroſti geſt Báźeň božſká. *Initium ſapientiæ eſt timor Domini.*

2. Initio cujuslibet verſus, e. g.

Wźdicki newer každému, proſim, kdož netčo wipráwá;
Wiri maleg hoden geſt, kdo wźdicki hogňe mluwi.
Noli tu quædam referenti credere ſemper:
Exigua eſt tribuenda fides, qui multa loquuntur.

3. Initio uniuscujuſque Nominis, ſive proprii ſive appellativi, ut: Dunag *danubius*, Dom *domus*, Zem *terra*, Ondreg *Andreas*, Gózef *Joſephus*, Michal *Michael.*

4. Initio vocum, quæ in titulo ad perſonas referuntur, e. g. Wii (Sie), Gegich

gich Miloſt *ſua Dominatio*; Uctiwi, Wi-
ſoceučeni, Duſtogni, Urodzeni, Wiſoceu-
rodzeni, Welkomožni, Oſwiceni, Nag-
wíborňegſi, Naggaſňegſí Paňe! *Honorabi-
lis, Perdocte, Perilluſtris, Nobilis, Spectabi-
lis, Magnifice, Illuſtriſſime, Excellentiſſime,
Sereniſſime Domine!* Nagſwategſá Ciſarſko-
Králowſká Gaſnoſt! *Sacratiſſima Cæſareo-
Regia Majeſtas!* Welebni Otče! *Reverende
Pater!* Mnohowelebni (neb Dwogctihodni),
Duſtogňewelebni, Nagwzňeſeňegſí Paňe!
*Admodum Reverende, Reverendiſſime, Emi-
nentiſſime Domine!* Nagſwategſi Otče!
Sanctiſſime Pater! Gegich Swatoſt *Sua
Sanctitas.*

5. Poſt punctum, & ſigna interroga-
tionis aut exclamationis, ſi ſermo finiatur,
ut: Neňi ſme mi ſmrtedelňi? Ale málo
ge takich, kteri na to miſſá! Pamatugte
na Smrtedelnoſt, *Non ſumus nos morta-
les? ſed pauci hoc cogitant! Memento te morta-
litatis.*

6. Poſt duo puncta, aut ſignum inter-
rogationis, quando alterius verba adducun-
tur, e. g. Spaſitel mluwi: Wihledáwagte
ponagprw Králowſtwi božſké, a iné Weci
budú wám pridané, Salvator dicit: *Quæ-
rite primum Regnum Dei, & cætera adjicien-
tur vobis.* Nepowedal ſem ti gá dáwno?

Dag tomu Pokog; *ináč zke pochodiſ.* Non dixeram tibi jam pridem? *Des illi rei pacem; alias vapulabis.*

In omnibus reliquis caſibus parvæ literæ poni debent; ergo etiam

1mo In medio vocabulorum ex adjectivis & Subſtantivis compoſitorum, e. g. Kráſnomluwnoſt *elegantia ſermonis*; niſi talia vocabula disjungi contingat, ut: Pekno-a Dobro-Piſebnoſt *Cali-& Ortho-graphia.*

2do In numeralibus, uti & in adjectivis a nominibus propriis civitatum, gentium, aut dignitatum, vel perſonarum derivatis, e. g. geden *unus*, dwa *duo*, trá *tres*, ſtirá *quatuor*, ſeſt *ſex*, &c. preſporſki *poſonienſis*, rimſki *romanus*, uherſki *ungaricus*, biſkupſki *epiſcopalis*; ciſarſki *cæſareus*, božſki *divinus*, antoňow *Antonii*, &c.

§. II. *De generali & fundamentali totius Orthographiæ principio, ac promanantibus inde regulis in ſcriptione obſervandis:*

Cum natura & origine prior ſit pronunciatio, quam ſcriptio; in propatulo eſt, regulas ſcribendi & imprimendi ex pronunciatione deſummi, ac ſingulas voces ita, ſicut in *recta pronunciatione* * audiuntur, ſcribi debere. ** Quare

* *Recta pronunciatio* ea eſt, quæ in locis a Bohemis, Moravis, Polonis & Hungaris disjun-

junctis eſt in uſu. *Bohemiæ namque & Moraviæ contigui ex hujus idiomate trahunt aliquid; ſicut Polonicam fere æmulantur, qui in ejus terminis degunt: omnium autem craſſiſſime loquuntur mixtim cum Hungaris habitantes*, verba ſuut Mathiæ Belii in præfatione ad germanicam Gramaticam ſuam §. III. Sed etiam in indicatis locis non tam plebis, quam *cultorum*, *literatorumque*, *ac bohemiſmum minime affectantium pronunciatio* pro norma accipienda eſt, juxta illud Quintiliani Inſtitutionum Oratoriarum L. 1. Cap. XII: *Ergo conſuetudinem ſermonis vocabo conſenſum eruditorum; ſicut vivendi conſenſum bonorum.* Interim, cum non omnis eum iis, quorum pronunciatio recta, vereque Pannonico-Slavica eſt, eruditis viris colloquendi habeat occaſionem; optandum eſſet, ut quantocyus typis ederetur accuratum, tum quoad pronunciationem, tum quoad Orthographiam, *Slavicum Lexicon* meum, quod in ducentis & ultra ſcleris compoſitum, ac latine, hungarice & germanice redditum, apud me hæret, liberalitatemque Slavorum Mecænatum præſtolatur.

** Præclare hanc in rem M. Fabius Quintilianus loc. cit. Cap. XIII. de Orthographia ait: *Ego ſic ſcribendum quidque judico, quo modo ſonat. Hic enim eſt uſus literarum, ut cuſtodiant vocem, & velut depoſitum reddant legentibus. Itaque id exprimere debent, quod dicturi ſumus.*

§. III. *De uſu ſimilium & æquiſonantium Literarum.*

A. Literæ ſono (etiamſi parum) differentes invicem non ſunt confundendæ, ut:

b, p, w, e. g. bigem *percutio*, pigem *bibo*, wigem *ululo*.

č; ſ, ž; či ge *cujus eſt?* ſige *ſuit*, žige *vivit*; teſ *etiam* (non tež).

d, t; Plod *fructus*, *generatio*; Plot *ſepimentum*, kratučkí (non: krádučkí) *breviuſculus*, na krátko neb na krátce (non: na krádce) *breviter*.

ď, g; Anděl (non: Angel) *angelus*, anďelſkí (non: angelſkí) *angelicus*.

f, w; Fakeſ *fallacia*, wſecci *omnes*.

ğ, k; Ğuka (non: Kuka) *globus*, ğalilegſkí (non: kalilegſkí) *galilæus*, Ğaloti (non: Kaloti) *braccæ*, Ğate (non: Kate) *periſomata*.

z, ſ; Z Antoňom (non: ſ Antoňom) *cum Antonio*; Spůſob (non: Způſob) *modus*, ſpíſal (non: zpíſal) *deſcripſit*, ſtopil (non: ztopil) *liqueſecit*, ſ Koſtela (non: z Koſtela) *ex templo*. Ad quam confuſionem vitandam conferantur ea, quæ in Etymologia, Sect. II, Cap. I, §. III, in Adnot. 2da pag. 154 & 155 de transformatione præpoſitionis z in ſ fuere dicta.

§. IV.

§. IV. *De Duplicatione Literarum.*

B. Vocales apud Slavos ad indicandum ſoni, quem exprimunt, longiorem tonum geminari nec ſolent, nec debent; ſed ſi longæ ſint, accentu, acuto notandæ erunt, ut: Páňi dobré Wíno pigú *domini bonum vinum bibunt. Conſonantes* autem tunc tantum recte duplicantur, quando poſt brevem vocalem acriter efferuntur, ut: Panna *virgo*, poddaní *ſubditus*, wiſſí *altior*. Contra: úſať (non: úſſať), Uſáňí (non: Uſſáňí), Dúſáňí (non: Dúſſáňí), &c.

Adnotatio. Praxis eſt hactenus adhuc uſitata, literæ ſ liqueſcentiam geminatione (Sſ, ſſ, ſs) deſignare; ſed mala *ut* cit. *Diſſert.* noſtræ *Phil. Crit.* Cap. III, §. III, in Nota c) pag. 76 & 77 videre licet, ideoque rejicienda. Quare non: Sſalamun, ſſirſſý, Kláſſter, Werſſe, waſſu, wčilegſſi, nagwetſſi, horſſiti, poſſlo, dáwás, &c. ſed: Salamun, ſirſi, Kláſter, Werſe, waſu, wčilegſi, nagwetſi, horſit, poſlo, dáwáſ, &c. ſcribi debet.

§. V. *De ſupervacaneis Literis.*

C. Literæ in Alphabetho Slavico ſupervacaneæ (Part. I, Cap. I, §. I, pag. 2da ſub Nota *a*) prorſus non adhibeantur; ſed omnia vocabula tam propria quam peregrina in Lingua Slavica occurrentia literis duntaxat neceſſariis, exprimendæque Slavicæ

pro-

pronunciationi idoneis efferantur. Hunc in finem loco:

J *cons.*	ſemper adhibeatur	G, ut: Gán, Gurko, Guričko, non: Ján, Jurko, Juričko.
J		i; Bráňi *acceptio*, ſtogi *ſtat*, non: bránj, ſtogj.
Q q		Kk; Kwieatncia, Kwadrat, non: Qwietancia, Qwadrat.
s, ŝ		ſ, ſ; Maſſo, Paſ, čiňiſ, non: Masſo, Pas, činjŝ.
V v		U u; úd, učeni, non: Vd, včený.
X x		Kſ, kſ; Kſerkſeſ, non: Xerxes.
Y, ý		i, i; Riba, mladi, ňewolni, pekni, non: Ryba, mladý, ňewolný, pekaý.

Latinorum autem:

Ae, *œ*, per e efferatur, ut: *Aeneas* Eneáſ, *confœderatio* Konfederácia.
C ante *a*, *o* *u* per k, ut: *cantor* Kantor, *concipiſta* Koncipiſta, *curſor* Kurzor.
C ante *e* & *i* per c, ut: *Cicero* Cicero.
S intra duas vocales per z, ut: *Aſia* Azia.
S in fine poſt *a* per ſ, ut: *Tobias* Tobiáſ.
ſs ante *o* per ſſ, ut: *Impreſſor* Impreſſor.
ſs ante *i* per ſ, ut: *Paſſio* Paſia.
t intra vocales per c, ut: *Dalmatia* Dalmácia.

Et Græcorum:

Ch	ſcri-	K, ut:	*Chriſtus* Kriſtuſ.
Ph	ba-	F,	*Philoſophus* Filozof.
th	tur	t,	*Matthæus* Matúſ.
y	per	i,	*Syndicus* Sindikuſ.

§. VI.

Digitized by Google

§. VI. *De neceſſariis Literis.*

D. Sed neque ex neceſſariis in Alphabetho Slavico literis ulla in ſcriptione ponatur, quæ in recta pronunciatione diſtincte non percipitur, ut: Méno (non: Gméno) *nomen*, w Méně (non: we Gméno) *in nomine*, Céra (non: dcera) *filia*, ſem (non: gſem) *ſum*, ſi (non: gſi) *es*, ſme (non: gſme) *ſumus*, ſte (non: gſte) *eſtis*, ſú (non: gſau) *ſunt*, Paňwa (non: Pandwa) *acerra*, Paňwica (non: Pandwica), Rada (non: Radda) *conſilium*, Swatoſť (non: Swattoſt) *ſanctitas*, iní (non: giný) *alius*, iſtí (non: giſtý) *certus*, ſice (non: gſýce) *quidem*, kdiž (non: kdižſ) *cum*, poňewač (non: ponewadz) *quoniam*, &c. Et viciſſim nulla omittatur in ſcribendo litera, quæ in bona enunciatione Pannonico-Slavica clare auditur, e. g. medzi (non: mezi) *inter*, medzitim (non: mezitim) *interea*, cudzi (non: cuzý) *alienus*, Urídzení (non: Urizenj) *conſtitutio*, zachádzagie (non: zacházagic), ſchádzá (non: ſcházá) ſa Lud *convenit populus*, Narodzení (non: Narozenj) *nativitas*, w Reči ſlowenſkeg (non: ſlowenſké) *in Lingua Slavica*, &c.

4. Præpoſitiones, Conjunctiones, ut: anđelſki *angelice*, ſlowenſki *ſlavice*, ňikdi *nunquam*, wtedi *tunc*, wždicki *ſemper*, zdá-kiž? kedi? medzi *inter*, pri, proti, na-proti; aňi, aňiž, čili, ňezli, tehdi, geſtli, abi, abich, wždi, &c.

§. VII. *Breve i habent in penultima:*

1. Terminata in ica, ička, ički, idlo, ilec, ina, iňec, iſko, itek, itel, itwa, iwec, iwi, iwni, iwo, ut: Kačica, Koň-wica, Laſica, Ližica, Palica, Paňwica, Piwňica, Gaderňica; Aňička, Duſička, Mamička, Ručička, Babička, Koňwička, Palička, Piwňička; maličkí, maličká, maličké, máličko; Šidlo, Prawidlo, Bidlo, Hladidlo; Opilec, Breſkiňa, Mukiňa, Nowina, Slezina, Rebro-wina, Praſacina, Howadzina, Telacina, Geleňina, Srňina, Zagačina, Swiňa, Hoſtina; Krawaciňec, Hoſtiňec; Pſiſko, Tlapiſko, Ohňiſko, Strňiſko; Zbitek, Príbitek; Pitel, Odplatitel, Spaſitel; Britwa; Praſiwec, praſiwí, palčiwí, chtiwí, wozgriwí, ſprawedliwí, ſprawe-dliwá, ſprawedliwé, ſprawedliwe; diwní, diwná, diwné, diwno; Piwo, Páliwo.

Excipe: Swica, Swička. Fœminina in ička a Maſculinis in ík deſinen-tibus formata in penultima i anceps

ha-

habent, ut: Zahradňík Zahradňíčka (íčka), Uradňík Uradňíčka (íčka), Dlužňík Dlužňíčka (íčka) &c.

2. Participia finita in li, ut: bili *qui fuit*, &c.

§. VIII. *Vocalis* o ubicunque ſit, ſemper brevis eſt, exceptis caſibus ſupra Capite I, §§. 7 & 8 adnotatis, ut: Hrmot, Klobuk, gednooki, Pohlawek, oboge, &c.

§. IX. *Breve* u *in penultima habent:*

1. Subſtantiva terminata in udec, udek, ukec, unce, uňec, ut: Hudec, Sudek, Žaludek, Krahukec, Slunce, Guňec, &c.

2. Terminationes Verborum ugem, ugeš, uge; item ugme, ugte, ugú, ut: milugem, milugeš, miluge; milugme, milugte, milugú. Et alia plura colligenda.

CAPUT III.

Communem quantitatem, quæ pro lubitu corripi, aut produci poſſit, habent in ſoluta Oratione:

1. Nomina in ač, ačka, & ak a verbis formata, ut: Kopač Kopáč a kopať; Sekač Sekáč a sekať; Hrač Hráč a hráť ſa; Zrač Zráč a zrať; Prač Práč a prať;

Digitized by Google

Mrhač Mrháč a mrhať; Pokríwač Pokríwáč a pokríwať; Utrhač Utrháč ab utrhať; Umíwač Umíwáč ab umíwať; Pukač Pukáč a pukať; Rozſíwač Rozſíwáč a rozſíwať, &c. Kopačka Kopáčka; Žebrak Žebrák a žebrať; Žebračka Žebráčka; &c. Alia autem nomina hujus termininationis, quæ non proveniunt a verbis, longum tantum á habent, ut: Koláč, Powláč, Hlawáč, &c.

2. Finita in iſčo (iſťo), ut: Obňiſčo (Obňiſťo). Confer etiam pag 256, §. VII.

3. Præſens & Futurum Gerundialis modi in ultima & penultima ſyllaba: ic, ice, ici; uc, úce, uci, ut: milugic vel milugíc, milugice vel milugíce, milugici vel milugíci; hudúc vel hudúc, huduce vel hudúce, huduci vel hudúci.

4. Præſens vel Futurum participale, quod a præſente vel futuro gerundiali formatur, in penultima ſyllaba pariter communem quantitatem habet, ut: milugicí vel milugící, &c.

Adnotationes. a) Quoniam in hac Lingua omnes ſyllabæ longæ accentu ſuo notantur, aliter atque apud Latinos: loco multarum regularum ſufficiet, immo præſtabit, ſæpius inſpicere & conſiderare paradigmata nominum, pronominum & verborum, e quibus notitia quantitatis ſyllabarum ultimarum & penultimarum optime hauriri poteſt.

b)

b) Nomina, Pronomina, & Participia retinent quantitatem ſyllabarum Nominativi per omnes caſus, ut: Piſmo, Piſma, Piſmu; Hňew Hňewu; ten teho temu; mili milého milému; páti pátého pátému. Pán in Vocativo, & dum præponitur Subſtantivo corripit a, ut: Paňe! u Paňa Pawla. Item Chléb, Chléw, & longa vocali ó conſtantia monoſyllaba in obliquis caſibus utriusque numeri, ut: Chleba, Chlebu, Chlebe, Chlebom, Chlebi, Chlebow; Chlewa, Chlewu, Chlewe, Chlewom, Chlewi, Chlewow; Kóň, Koňa, Koňowi, Koňi, Koňe, Koňow, &c.

c) Genitivus pluralis nominum diſſyllaborum priorem longam habentium abjecta ultima, monoſyllabus factus brevis eſt, in verſu tamen anceps, ut: Bran a Brána *occa porta. Excipe:* Bid; item æquivoca, ut: Práw *legum*, Win *vinorum*, ad differentiam praw *dic*, Win *culparum.*

d) Verbum retinet accentum penultimæ vel antepenultimæ Indefiniti modi per totam conjugationem, ut: in Zádat zá ſemper longa, in milowat mi ſemper brevis manet.

CAPUT IV.

De antepenultima & aliis ſyllabis antepenultimam præcedentibus.

Quandonam antepenultima & aliæ ſyllabæ antepenultimam præcedentes ſint longæ, certæ & fixæ eatenus regulæ dari

Digitized by Google

non poſſunt: diſci id deberet ex accurato aliquo Dictionario Slavico, ſed, quod facto grorſus ſiniſtro! hucdum nullum exſtat. Hoc certum eſt:

1. *De Derivativis* finitis in adlo, atel, etel, itel, quod eorum antipenultima ſit brevis, eſto proveniat a primitiva longa, ut: Priſtawadlo a priſtáwat, Kazatel a kázat, Obiwatel ab obíwat, Diwadlo a díwat ſa.

2. Verba derivativa in owat etiam a longis, antepenultimam ſemper corripiunt, ut: kralowat a Král, kupowat a kúpit. Sic etiam antepenultimam corripiunt ab iisdem verbis formati Imperativi, Participia & Nomina verbalia, ut: wiwiſug, wiwiſugící, Wiwiſowáni; kupug, kupugící, Kupowáni.

3. Certum eſt, quod qualiscunque vocis compoſitæ prior pars in ſyllabam brevem deſinat, ut: za-chádzat, Za-chádzáni; pre-márnit, pri-dáwat, Brucho-paſek, &c.

Excipiuntur 1mo Nomina Subſtantiva, non tamen a Participio venientia; item adjectiva & inde formata adverbia, compoſita cum præpoſitionibus: na, pri, u, wi, za, ut:

ut: Ná-doba, ná-chylní, Při-chod, Při-padnoſt, Ú-roda, ú-rodní, Wi-klad, Wi-ſtřeček, Zá-wdaneк, Zá-pad *interitus*, *occaſus*; quibus adde: Záwiſt *invidia*, zá-widet *invidere*. 2do Subſtantiva talia compoſita cum præpoſitionibus do, po, quorum o mutatur in u, ut: Dú-wod *argumentum*, Pú-wod *origo*.

Adnotatio. De quantitate, de pedibus & generibus carminum Slavicorum, cæteriſque, quæ ad Poeſim ſive Metrologiam Slavicam pertinent, hic & nunc tractandi nec animus mihi eſt, nec otium. Cui eam artem excolere placet, is opera Poetica a Roſa, Drachowſzkyo, Konſtantio, Nudozſerino Pannonio, aliisque tum recentioribus tum antiquis Bohemis conſcripta, non ſine fructu leget. Conferatur etiam Grammatica Slavico-Bohemica Pauli Doleſchal Szakolczenſis Slavo-Bohemi a pag. 177, uſque 218.

PARS V.

DE ORTHOGRAPHIA.

Introductio.

Orthographia Dobropiſebnoſt ſecundum etymon vocis *recte ſcribendi ſcientiam* notat. Fuſius ſi definiatur, ſcientia dici poteſt,

Digitized by Google

voces debitis literis ſcribendi, eas recte in ſyllabas partiendi, & variis interpunctionibus rite utendi: quæ tria totius Orthographiæ objecta totidem capitibus perſequemur.

CAPUT I.

De debito uſu Literarum in ſcribendo.

§. I. *De uſu majorum literarum.* Literæ majores collocantur:

1. Initio Orationis, epiſtolæ, capitis, periodi & propoſitionis, ut: Počátek Múdroſti geſt Bázeň bozſká. *Initium ſapientiæ eſt timor Domini.*

2. Initio cujuslibet verſus, e. g.

Wždicki ňewer každému, proſim, kdož netčo
  wiprává;
Wiri maleg hoden geſt, kdo wždicki hogňe
  mluwi.
Noli tu quædam referenti credere ſemper:
Exigua eſt tribuenda fides, qui multa loquuntur.

3. Initio uniuscujuſque Nominis, ſive proprii ſive appellativi, ut: Dunag *danubius*, Dom *domus*, Zem *terra*, Ondreg *Andreas*, Gózef *Joſephus*, Michal *Michael*.

4. Initio vocum, quæ in titulo ad perſonas referuntur, e. g. Oňi (Sie), Ge-

gich

gich Miloſt *ſua Dominatio*; Uctiwi, Wiſoceuceni, Duſtogni, Urodzeni, Wiſoceurodzeni, Welkomozni, Oſwiceni, Nagwiborňegſi, Naggaſňegſi Paňe! *Honorabilis, Perdocte, Perilluſtris, Nobilis, Spectabilis, Magnifice, Illuſtriſſime, Excellentiſſime, Sereniſſime Domine!* Nagſwategſá Ciſarſko-Králowſká Gaſnoſt! *Sacratiſſima Cæſareo-Regia Majeſtas!* Welebni Otče! *Reverende Pater!* Mnohowelebni (neb Dwogctihodni), Duſtogňewelebni, Nagwzňeſeňegſi Paňe! *Admodum Reverende, Reverendiſſime, Eminentiſſime Domine!* Nagſwategſi Otče! *Sanctiſſime Pater!* Gegich Swatoſt *Sua Sanctitas.*

5. Poſt punctum, & ſigna interrogationis aut exclamationis, ſi ſermo finiatur, ut: Neňi ſme mi ſmrtedelni? Ale málo ge takich, kteri na to miſlá! Pamatugte na Smrtedelnoſt, *Non ſumus nos mortales? ſed pauci hoc cogitant! Memento te mortalitatis.*

6. Poſt duo puncta, aut ſignum interrogationis, quando alterius verba adducuntur, e. g. Spaſitel mluwi: Wihledáwagte ponagprw Králowſtwi bozſké, a iné Weci budú wám pridané, Salvator dicit: *Quærite primum Regnum Dei, & cætera adjicientur vobis.* Nepowedal ſem ti gá dáwno?

Daġ tomu Pokoġ; ináč ʒle pochodiſ. Non dixeram tibi jam pridem? *Des illi rei pacem; alias vapulabis.*

In omnibus reliquis caſibus parvæ literæ poni debent; ergo etiam

1mo In medio vocabulorum ex adjectivis & Subſtantivis compoſitorum, e. g. Kráſnomluwnoſt *elegantia ſermonis*; niſi talia vocabula disjungi contingat, ut: Pekno-a Dobro-Piſebnoſt *Cali-& Ortho-graphia.*

2do In numeralibus, uti & in adjectivis a nominibus propriis civitatum, gentium, aut dignitatum, vel perſonarum derivatis, e. g. geden *unus*, dwa *duo*, trá *tres*, ſtirá *quatuor*, ſeſt *ſex*, &c. preſporſkí *poſonienſis*, rímſkí *romanus*, uherſkí *ungaricus*, biſkupſkí *epiſcopalis*; ciſarſkí *cæſareus*, boʒſkí *divinus*, antoňow *Antonii*, &c.

§. II. *De generali & fundamentali totius Orthographiæ principio, ac promanantibus inde regulis in ſcriptione obſervandis:*

Cum natura & origine prior ſit pronunciatio, quam ſcriptio; in propatulo eſt, regulas ſcribendi & imprimendi ex pronunciatione deſummi, ac ſingulas voces ita, ſicut in *recta pronunciatione* * audiuntur, ſcribi debere. ** Quare

* *Recta pronunciatio* ea eſt, quæ in locis a Bohemis, Moravis, Polonis & Hungaris disjun-

Digitized by Google

junctis eſt in uſu. *Bohemiæ namque & Moraviæ contigui ex hujus idiomate trahunt aliquid; ſicut Polonicam fere æmulantur, qui in ejus terminis degunt: omnium autem craſſiſſime loquuntur mixtim cum Hungaris habitantes*, verba ſuut Mathiæ Belii in præfatione ad germanicam Gramaticam ſuam §. III. Sed etiam in indicatis locis non tam plebis, quam *cultorum*, *literatorumque*, *ac bohemiſmum minime affectantium pronunciatio* pro norma accipienda eſt, juxta illud Quintiliani Inſtitutionum Oratoriarum L. 1. Cap. XII: *Ergo conſuetudinem ſermonis vocabo conſenſum eruditorum; ſicut vivendi conſenſum bonorum.* Interim, cum non omnis cum iis, quorum pronunciatio recta, vereque Pannonico-Slavica eſt, eruditis viris colloquendi habeat occaſionem; optandum eſſet, ut quantocyus typis ederetur accuratum, tum quoad pronunciationem, tum quoad Orthographiam, *Slavicum Lexicon* meum, quod in ducentis & ultra ſ[illegible]leris compoſitum, ac latine, hungarice & germanice redditum, apud me hæret, liberalitatemque Slavorum Mecænatum præſtolatur.

** Præclare hanc in rem M. Fabius Quintilianus loc. cit. Cap. XIII. de Orthographia ait: *Ego ſic ſcribendum quidque judico, quo modo ſonat. Hic enim eſt uſus literarum, ut cuſtodiant vocem, & velut depoſitum reddant legentibus. Itaque id exprimere debent, quod dicturi ſumus.*

§. III. *De uſu ſimilium & æquiſonantium Literarum.*

A. Literæ ſono (etiamſi parum) differentes invicem non ſunt confundendæ, ut:

b, p, w, e. g.	bigem *percutio*, pigem *bibo*, wigem *ululo.*
č, ſ, ʒ;	či ge *cujus eſt?* ſige *ſuit*, ʒige *vivit;* teſ *etiam* (non teʒ).
d, t;	Plod *fructus*, *generatio;* Plot *ſepimentum*, kratučki (non: kráďučki) *breviuſculus*, na krátko neb na krátce (non: na kráďce) *breviter.*
ď, g;	Anďel (non: Angel) *angelus*, anďelſki (non: angelſki) *angelicus.*
f, w;	Faleſ *fallacia*, wſecci *omnes.*
ğ, k;	Ğula (non: Kula) *globus*, ğalilegſki (non: kalilegſki) *galilæus*, Ğaloti (non: Kaloti) *braccæ*, Ğate (non: Kate) *periſomata.*
z, ſ;	Z Antoňom (non: ſ Antoňom) *cum Antonio;* Spůſob (non: Způſob) *modus*, ſpíſal (non: zpíſal) *deſcripſit*, ſtopil (non: ztopil) *liqueſecit*, ſ Koſtela (non: z Koſtela) *ex templo.* Ad quam confuſionem vitandam conferantur ea, quæ in Etymologia, Sect. II, Cap. I, §. III, in Adnot. 2da pag. 154 & 155 de transformatione præpoſitionis z in ſ fuere dicta.

§. IV.

§. IV. *De Duplicatione Literarum.*

B. Vocales apud Slavos ad indicandum ſoni, quem exprimunt, longiorem tonum geminari nec ſolent, nec debent; ſed ſi longæ ſint, accentu, acuto notandæ erunt, ut: Páňi dobré Wíno pigú *domini bonum vinum bibunt. Conſonantes* autem tunc tantum recte duplicantur, quando poſt brevem vocalem acriter efferuntur, ut: Panna *virgo*, poddaní *ſubditus*, wiſſi *altior*. Contra: úſač (non: úſſač), Uſáňi (non: Uſſáňi), Dúſáňi (non: Dúſſáňi), &c.

Adnotatio. Praxis eſt hactenus adhuc uſitata, literæ ſ liqueſcentiam geminatione (Sſ, ſſ, ſs) deſignare; ſed mala *ut* cit. *Diſſert.* noſtræ *Phil. Crit.* Cap. III, §. III, in Nota c) pag. 76 & 77 videre licet, ideoque rejicienda. Quare non: Sſalamun, ſſirſſý, Kláſſter, Werſſe, waſſu, wčilegſſi, nagwetſſi, horſſiti, poſſlo, dáwáſs, &c. ſed: Salamun, ſirſi, Kláſter, Werſe, waſu, wčilegſi, nagwetſi, horſit, poſlo, dáwáſ, &c. ſcribi debet.

§. V. *De ſupervacaneis Literis.*

C. Literæ in Alphabetho Slavico ſupervacaneæ (Part. I, Cap. I, §. I, pag. 2da ſub Nota *a*) prorſus non adhibeantur; ſed omnia vocabula tam propria quam peregrina in Lingua Slavica occurrentia literis duntaxat neceſſariis, exprimendæque Slavicæ pro-

Digitized by Google

§. VI. *De neceſſariis Literis.*

D. Sed neque ex neceſſariis in Alphabetho Slavico literis ulla in ſcriptione ponatur, quæ in recta pronunciatione diſtincte non percipitur, ut: Méno (non: Gméno) *nomen*, w Méne (non: we Gméno) *in nomine*, Céra (non: dcera) *filia*, ſem (non: gſem) *ſum*, ſi (non: gſi) *es*, ſme (non: gſme) *ſumus*, ſte (non: gſte) *eſtis*, ſú (non: gſau) *ſunt*, Pańwa (non: Pandwa) *acerra*, Pańwica (non: Pandwica), Rada (non: Radda) *conſilium*, Swatoſt (non: Swattoſt) *ſanctitas*, iný (non: giný) *alius*, iſtí (non: giſtý) *certus*, ſice (non: gſýce) *quidem*, kdiž (non: kdižſ) *cum*, poňewač (non: ponewadž) *quoniam*, &c. Et viciſſim nulla omittatur in ſcribendo litera, quæ in bona enunciatione Pannonico-Slavica clare auditur, e. g. medzi (non: mezi) *inter*, medzitim (non: mezitim) *interea*, cudzi (non: cuzý) *alienus*, Urídzeňí (non: Urizenj) *conſtitutio*, zachádzagie (non: zacházagic), ſchádzá (non: ſchází) ſa Lud *convenit populus*, Narodzeňí (non: Narozenj) *nativitas*, w Reči ſlowenſkeg (non: ſlowenſké) *in Lingua Slavica*, &c.

§. VII.

§. VII. *De Ordine Literarum.*

E. Eo ordine literæ ſcribantur, quo ordine pronunciantur, ut: Otec (non: Ocet) *pater*, Proceſſia (non: Proſſecia) *proceſſio*, Mhla (non: Mlha) *nebula*.

CAPUT II.

De debita vocum in ſyllabas diviſione

Eædem regulæ ſunt obſervandæ, quæ Part. I, Cap. IV, §. II, pag. 10, 11, & 12 de literarum in ſyllabas diſtributione fuerant propoſitæ. Illud unicum hic addendum: Vocabula compoſita ſine neceſſitate dividi non debere, ut: gednooki *monoculus*, Gednorožec *monoceros*, mnohomluwni *verboſus*, aut *loquax*, Márnotratňik *diſſipator*, &c. non: gedno-oki, gedno-rožec, &c. Id genus diviſio tunc tantum locum habet, quando duo vel plura vocabula cum eadem voce conjuncta immediate ſe invicem excipiunt, e. g. Dobro a Pekno-Mluwnoſt.

CAPUT III.

De debito uſu Interpunctionum.

Ad indicandum literarum tonum, propriam diviſionem vocabulorum, & conſtructionum ſequentia ſigna ſunt adhibenda:

§. I.

Digitized by Google

§. I. *In Literis:*

A. Accentus acutus ſupra ſolas & ſimul omnes vocales, dum longæ ſunt (id quod in Proſodia fuerat dictum), ponendus, e. g. Láſka (non: Laſka) *amor*, dobré (non: dobre) *bonum*, &c. Et contra: Duſ (non: dúſ) *animarum*, Hlawu (non: Hláwu) *caput*, Zelinek (non: zelinék) *herbarum*, nad wami (non: nad wámi) *ſupra vos*, ſpomenul (non: ſpomenúl) *commemoravit*, wipadnul (non: wipadnúl) *excidit*, ňedalo (non: ňedálo) *non dedit*, ňehnulo (non: nehnúlo) *non movit*, dali (non: dáli) *dederunt*, mali (non: máli) *habuerunt*, znali (non: ználi) *noverunt*, dáleg (non: dáleg) *ultro*, &c. Conf. Part. I, Cap. I, §. II, ſub Nota g. pag. 6ta.

B. Accentus liquidus ſupra ſequentes duntaxat ſeptem conſonantes: č, ď, ľ, ň, ſ̌, ť, ž, dum liquide efferri debent, rite collocatur, ut: Frančiſkáňi (non: Franciſkáni), Kapuciňi (non: Kapucini), Páňi (non: Páni) *domini*, Pauľiňi (non: Paulini), wedeť (non: wedet) *ſcire*, &c. Et contra: kdiž (non: kďiž) *cum*, kdibi (non: kďibi) *ſi*, &c. Quandonam autem conſonantes iſtæ liquidum expoſcant tonum, id ex paradigmatibus & flexionibus nominum ac verborum, maxime autem ex uſu diſci debet.

bet. Confer. Part. I, Cap. I, §. III. ſub Nota *b*, pag. 7ma.

Notari merentur ſequentes:

I. *De Liqueſcentia Conſonarum Liqueſcibilium*

a) Regulæ Generales.

Liqueſcibiles Conſonantes liqueſcunt:

1. In Vocativo ſingulari Subſtantivorum maſculinorum ante e, ſ & z demptis, v. g. Chlapec, Chlapče! Oſel, Oſle! Kreſtan, Kreſtaňe! Brat, Brate! &c. Sed Peſ, Pſe! Kňaz, Kňaze! &c.

2. In Locali ſing. Subſtantivorum maſculinorum & neutrorum ante e, ut: Sud, na Sude; Šindel, na Šindle; Chren, na Chreňe; Kut, w Kute; Stádo, w Stáde; Šidlo, na Šidle; Okno, na Okňe; Žito, w Žite, &c.

3. In Nominativo plur. Subſtantivorum maſculinorum res animatas ſignificantium ante i, c & ſ, demptis, ut: Žid, Židi; Oſel, Oſli; Pán, Páňi; Brat, Brati; Kňaz, Kňazi, &c. Sed Nemec, Nemci; Peſ, Pſi; &c.

4. In Dativo & Locali ſing. Subſt. foemin. ante e, ſ & z, demptis, ut: Brada, Brade, na Brade; Pila, Pile, na Pile; Rana, Raňe, na Raňe; Pſota, Pſote, w Pſote; &c. Sed Lohaza, Lohaze, na Lohaze; Chaſa, Chaſe, w Chaſe; &c.

5. In adjectivorum maſculinorum Nominativo & Vocativo plur. ante i & i, c & ſ demptis

ptis, v. g. chudi *macer*, chudi *macri*, o chudi o *macri*! richli *celeres*, o richli o *celeres*! pekni *pulchri*, o pekni o *pulchri*! geden *aliquis*, gedni *aliqui*; matkin, matkini, o matkini! ſkriti *abſconſus*, ſkriti *abſconſi*, &c. Sed domáci, welci, liſi, &c.

6. In Præſenti Indicativi 2dæ Conjugationis ante em, ſi Indefinitus in ſt vel zt non terminetur, ut: péct *pinſere*, pečem; kaſlat *tuſſire*, kaſſem; táhnut *trahere*, táhňem; piſat *ſcribere*, piſem; kázat *mandare*, kážem, &c. Sed tráſt *ſuccutere*, traſem; wézt *vehere*, wezem; &c.

7. In Adverbiis adjectivorum ante e, ut: richle *celeriter*, mile rád *valde libenter*, pekňe *pulchre*, &c.

b) Regulæ Particulares.

C liquidum eſt:

1. Plerumque ante k & l conſonantes, ut: čkat, Ganičko, Perečko, Pukačka, maličkí; Čln, Člowek, &c.

2. In Diminutivis ante a, ut: Diwča, Ptáča, Wrabča, &c.

3. In fine Subſtantivorum maſculinorum poſt a, i, & u vocales, ac r conſonantem, ut: Rohač, Ruhač, Trhač, Trubač, Utrhač, Zráč; Bič, Budič, Kluč; Krč, &c.

4. In fine Subſtantivorum fœmininorum poſt e vocalem aut l conſonantem, ut: Kleč, Reč, Seč, Žlč, &c.

5. In fine Modi Indefiniti ante it, quod reſevatur etiam in temporibus ac nominibus inde derivatis, ut: učiť *docere*, učil, učím, učíſ, uči, uč, učme, učte; Učení, Učitel, &c.

Ď liquidum eſt:

1. In fine Subſtantivorum fœmininorum, ut: Paď *ſpitama*, Meď *cuprum*, Loď *navis*, &c.

2. In fine Modi Indefiniti ante et, quod manet etiam in temporibus ab eo formatis, v.g. seděť *ſedere*, seděl, sedím, sedíſ, sedí, sedíme, sedíte, sedá, seď, seďme, Sedení, &c.

Ľ liquidum eſt:

1. In fine Subſtantivorum fœmininorum, quod dein per totam Declinationem, immo & in Derivatis, manet, ut: Miſel *meus*, miſlet *cogitare*, Miſliwec; Sol *ſal*, Soli, ſoliť, ſolní, Solení, Solnička, &c.

2. In Indefinito verborum ante it, quod per totam Conjugationem, prout & in Derivatis, reſervatur, v. g. chwáliť *laudare*, chwálil, chwálim, chwal, ňech chwálá, Chwálení, wichwalowať, wichwalugem, &c. Páliť *urere*, pálil, pálim, pal, ňech pálá, zapalowať, podpalowať, prepalowať, Pálení, Pálenka, &c.

Ň liquidum eſt:

1. In fine Subſtantivorum poſt e & ó vocales, ut: Čerweň *Junius*, Deň Geleň, Hrebeň, Oheň, Bázeň, Rožeň, Róň, &c. Excipe: Chren, Buben, Sen, &c.

2.

2. In Indefinito verborum ante ıt, quod reſervatur & in temporibus ab inde deductis, & in Derivatis, ut: činit *agere*, činil, činim, čina, čin, činme, činte, Čineni, &c.

S *liquidum eſt:*

1. In fine Subſtantivorum polyſyllaborum, ut: Argaláſ, Mariáſ, Meſtáſ, Tobiáſ, Zachariáſ, Salaſ, Kaleſ, Rozkoſ, &c. Excipe Oweſ, &c.

2. Ante č conſonantem, ut: ſčekat, ſčebotni, Ščetka, Sčeſti, (Sčaſti) *fortuna*, Meſčan, Peſč, &c.

3. In Comparativis & Superlativis ante quamcunque vocalem, ut: pekňegſá, pekňegſé, pekňegſi, pekňegſú, &c.

4. In 2da perſona ſingulari Modi Indicativi cujuſcunque Conjugationis, v. g. máſ, pochádzáſ, geſ, pigeſ, legeſ, ſedíſ, učiſ, mlčiſ, chwáliſ, ctiſ, &c.

Ti *liquidum eſt:*

1. In fine Subſtantivorum fœmininorum, ut: Čeſt, Srſt, Múdroſt, Boleſt, Miloſt, Žádoſt, Koſt, Horkoſt, Zdržankiwoſt, Dobromluwnoſt, Dobročitankiwoſt, Dobrowiſlownoſt, Dobropiſebnoſt, Smrt, &c.

2. In fine cujuslibet Indefiniti Modi, etiamſi vocalis i addatur, v. g. bit, biti, činit, činiti, pit, milowat, trpet, kradnut, pléſt, wéſt *ducere*, &c.

Digitized by Google

Ž *liquidum eſt* in fine Subſtantivorum monoſyllaborum, ut: Jež, Kríž, Muž, Swež, Réž, &c. quibus adde polyſyllaba: Kolomaž, Pápež, &c.

II. *De Duritie Conſonarum Liqueſcibilium*

a) Regula Generalis.

Liqueſcibiles Conſonantes duræ manent in adjectivis, & participiis ante quamcunque vocalem per totam Declinationem, excepto Maſculino Nominativo & Vocativo plurali (vid. Reg. Gen. 5, pag. 272) ut: ťelací, ťelacého, ťelacú; chudobní, chudobná, chudobného; holí, holého, holému, rozpatí, rozpatého, rozpatému, &c.

b) Regulæ Particulares.

C *durum eſt:*

1. In fine Subſtantivorum maſculinorum poſt vocalem, ut: Jazwec, Juňec, Hudec, Krahulec, Lowec, Šwec, &c.

2. In fine Gerundiorum & Participiorum, ut: činic, čiňici; piguc, piguci, &c.

D *durum eſt* in fine Subſtantivorum maſculinorum, ut: Chod, Jed, Mad, (Med) Obchod, Obed, Rod, Sud *dolium*, Súd *judicium*, Schod, Záchod, Západ, &c. Excipe: Déšď *pluvia*, Medweď *urſus*, &c.

L

L durum eſt:

1. In fine plerorumque Subſtantivorum maſculinorum, ut: Anděl, Wól, Kozel, Král, Manžel, Priwal, Wól, &c. quod in Derivatis quoque, ac obliquis caſibus una cum fœmininis & neutris in la & lo terminatis per totam Declinationem retinent, niſi in e vel i terminentur, v. g. andělſký, Andělſtwo; kralow, kralowat, královſký, Královſtwo; Manželka, manželow, manželſký, Manželſtwo, &c. Anděla, Andělowi; Krála, Králowi, Králom; Manžela, Manželowi, Manželom; &c. Sed Anděli *angeli*, Manželi *mariti*, na Kozle, na Kole, k Chwále, &c. Fœmininus tamen Nominativus & Vocativus pluralis retinent durum l ante i, ut: tato Powala *hoc pavimentum*, teto Powali, *hæc pavimenta;* o Pochwali lidſké *o laudes humanæ!* &c.

2. In Genitivo plurali Subſtantivorum fœmininorum & neutrorum, ut: tichto Chwal, Perel, Swetel, &c.

3. In ultima ſyllaba verborum, ut: bol, bola, bil, bila, čital, čitalo, wzal, wzala, wzalo, &c. quot l durum etiam tum manet, dum aliquid additur verbis, e. g. malſ *habuiſti*, malliſ' *habuiſti ne?* Uſelbich *irem*, wzalli *accepitne?* &c.

Adnotatio. In numero plurali verborum, ſi ſermo ſit de rebus maſculini generis, l in ultima ſyllaba liqueſcit, ut: Poſli priſli, a powedali, že Wlci bežali. Sed dum ſermo eſt de rebus fœminini aut neutrius generis, tum l durum manet, e. g. Ženi priſli, a po-

powedali, że Krawi a Żelata bežali. O bi tim Babám Zubi wipadali z Hubi. Exemplum utriusque ſimul: Chlapi ſa zmiliki, a Babi luhali, že Żelata bežali.

4. In Indefinito Verborum 1mæ Conjugationem, ut: Wolat *vocare*, wolal, wolám, woláſ, wolá, wolám e, woláte, wolagú, wolag; Wolání, &c.

N *durum eſt*:

1. In fine Subſtantivorum poſt a, i, o & u vocales, ut: Baran, Brectan, Gán, Hagtman, Kaplan, Kragan, Pán; Klin, Hon, Záhon, Zákon, Trun, Trunk, &c.

2. In fine abbreviatorum participiorum paſſivorum, ut: zahanben, premeńen, občekáwan, &c. loco: zahanbeni, premeńeni, občekáwani, &c.

S *durum eſt* in fine Subſtantivorum monoſyllaborum, ut: Hlaſ, Klaſ Paſ, Wlaſ, Leſ, Peſ, Weſ *pagus*, Noſ, Oſ, Huſ, Kúſ, &c. Excipe: Miſ, Weſ *peticulus*, &c.

Adnotatio. His regulis de liqueſcentia & duritie conſonarum liqueſcibilium a me datis ſuperſtruat grata poſteritas plures, ex accurato Dictionario Slavico, ubi fuerit publicæ luci datum, facili negotio eliciendas.

C. *Accentus aſper* ſeu *durus* in ſola litera g, dum durre efferri debet, eſt adhiben-

bendus, ut: Gułečka, *globulus*, Grznár (alias Blanár vel Kuſſner) *pellio*. Confer. Part. I, Cap. I, §. IV, ſub Nota *d.* pag. 3 & 4.

§. II. *In Vocabulis*:

1. *Apoſtrophus* (') Známenj Ukrácenj ibi ſtat, ubi ſyllaba vel litera in metro aut proſa euphoniæ cauſa omittitur, e. g. bohat'ſi *ditior*, loco bohategſſi; ti ſ' bol *tu fuiſti*, loco tí ſi bol.

2. *Signum diviſionis* (-) Známenj Rozdelenj aneb Rozlúčenj ducit lectorem ad verbum ſequens, aut ad lineam; ut ſyllabas verbi diviſas ſimul legat, e. g. ciſarſko-králowſkí Dom *cæſareo-regia domus*.

§. III. *Ad Conſtructiones ſeparandas*:

1. *Comma* (,) Čárka, Strichla ſeparat minores orationis partes, e. g. Činí to, a žiw budeſ *hoc fac, & vives*.

2. *Semicolon* ſive *media nota* (;) punktowaná Čárka aneb Strichla ponitur:

a) Si ſemiperiodus in minores adhuc partes dividatur, e. g. Budto bich rozdal na Pokrm chudobnich wſecek Statek móg; budto bich odewzdal Telo mé tak, že bich

 ho=

horel: Láſki ale bich ňemal, ňiſt mi ňeoſoží. *Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas; & ſi tradidero corpus meum ita, ut ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.*

b) Si quid ad explicandam vel confirmandam priorem conſtructionem adferatur, e. g. To ge geden dobri a ſtatečni Člowek; kdo ſ ňím obcuge, ňeoklame ſa. *Ille eſt bonus & honeſtus homo; qui cum eo converſatur, non decipictur.*

3. *Colon aut duo puncta* (:) dwa Punkti aneb Dwotupka, ponuntur:

a) Inter protaſim & apodoſim, e. g. Geſtkibi wčil Cnoſt w takeg Wážnoſti bola, w gakegbi bit mala: ňebolobi zagiſte potreba tak welmi geg wichwalowat Hodnoſt. *Si modo tanti æſtimaretur virtus, quanti deberet: non eſſet profecto opus tantopere illius commendare dignitatem.*

b) Si res diverſæ invicem comparentur, ut: Gako ſkonáwá Telo, kdiž že ſeba wipúšťá Duſu: tak ſkonáwá, a zemírá Duſa, kdiž Miloſt božſku traťí. *Sicut exſpirat corpus, cum animam emittit: ſic exſpirat anima, cum gratiam Dei amittit.*

c) Si verba alicujus adducantur, e. g. Spaſitel mluwí: ,,Blahoſlawení, kterí Prenaſledowáňí znáſagú pre Méno moge.

Sal-

Salvator dicit: „Beati, qui perſecutionem patiuntur propter nomen meum.

4. *Punctum* (.) Punkt, Bodka, Tupka ponitur:

a) In fine cujuslibet propoſitionis, quæ jam perfectum ſenſum habet, ut: Warug ſa od zlého, čiň dobré, a ſčaſtiwí budeſ. Kdo ſa modliť haňbí, ten ſa božím Pratelom biť hanbí. *Declina a malo, fac bonum, & felix eris. Quem orare pudet, eum Dei amicum eſſe pudet.*

b) In vocibus abbreviatis, e. g. P. Richtár, *D. Judex.* Poſt numeros autem punctum poni non debet, niſi jam ex natura ſua eo ſpectet, ut: W 2 heg K. kr. w Kap. 4teg. II. *Lib. reg.* c. 4. S. 3. Králi *S.* 3. *Reges.*

5. *Parentheſis* ( ), vel [ ] Medzokládka, Medzoſtogka, Zawreňí aneb Zatworeňí adhibetur, ſi in medio ſermonis aliquid ejusmodi interponatur, quod ſine læſione nexus omitti poteſt, e. g. Gak hrozňe ťi P. Matka (to ga eſče dobre pamatám) keď ſme odchadzowali, prikazowala; abi ſi ſa dobre držal. *Quam ſerio tibi tua D. Mater, (bujus rei bene adbuc recordor) dum abibamus, inculcabat; ut bene te geras.*

6. *Paragraphus* (§) Ukrog divi it ſermonem in diverſas majores partes; quales in præſenti Grammatica complures videre licet.

§. IV. *Ad conſtructiones diſtinguendas:*

1. *Signum Interrogationis* (?) Známeňí Otázkí ponitur poſt realem inrerrogationem, e. g. Čo ſú to za Žáci? *Quales ſunt iſti ſtudioſi?* Si autem interrogatio referatur tantum, & non reapſe inſtituatur, tunc ſignum interrogationis poni non debet, ut: Pítal ſa ma Góžef, či ſom mu ňečo ňekúpil *Interrogavit me Joſephus, utrum illi quidpiam non emerim.*

2. *Signum Exclamationis* (!) Známeňí Wikriknutí adhiberi ſolet, dum vehemens aliquis animi affectus deſignandus venit, e. g. Beda prebeda nám! *Væ nobis!* Non abſimiliter in allocutionibus ad alios directis ſignum exclamationis poni ſolet, v. g. Nagwzáceňegſí Paňe! *Aeſtimatiſſime Domine!*

3. *Signum Adductionis* („) Znak Předňeſeňí ſtat initio & fine ſermonis, qui ex ore, aut ſcriptis alterius adfertur: Kriſtuſ Pán powedal: „Blahoſlaweňegſeg geſt dať, ňež wzať.“ *Chriſtus Dominus dicebat: Beatius eſt magis dare, quam accipere.*“

4.

4. *Signum Adnotationis* (*) Známeňí Poznačeňí ponitur ad adnectendam neceſſariam rei definitionem, exempla, textus, probationes, explicationes, &c. Solet ſignum hoc jam communiter literis, rarius numeris commutari.

5. *Pauſa* (—) Preſtáňí vel incœptum ſermonem, affectibus fortibus cedendi gratia, interrumpit; * vel auditorem, aut ad aliquid ſequens extraordinarium parat; ** aut ad præcedentem inexpectatam cogitationem attentum reddit; *** v. g.

* K tegto Žádoſti, která Zlorečeňí na náſ priňéſla, když, ſi ti w Ragi — Ale gá pſotni! ſkorobi mi boli potupné Slowa z Uſt wipadli. *Ad hanc cupiditatem, quæ maledictionem ſuper nos adduxit, cum tu in Paradiſo — ſed me miſerum! parum abfuit, quin mihi approbria excidiſſent.*

** Ale geſtli twoga Múdroſt uſtanowila; abi zemrel — ó! buď mu tehdi pri teg ſtraſliweg Hodiňe pritomni. *At ſi tua concluſit ſapientia; illi moriendum eſſe — o tunc aſſiſte illi in tremenda hora.*

*** Žiwot aňeb Smrt — Nebo aneb Peklo — móželi ňekdo odkládat čo ſi z tichto dwóch wiwoliti má? *Mors aut vita — Cælum aut inferi — poteſtne qui cunctari, quid ex utroque eligat?*

Pauſæ loco ponuntur aliquando ..., aut plura puncta ...., præcipue in ſermonibus interruptis.

NB,

NB. Qui Slaviſmum Regulis Grammaticæ præſentis quoad omnes ejus Partes plene conformem videre cupit, adeat 58 paginarum libellum, Tyrnaviæ & Poſonii venalem, ſequenti ratione inſcriptum: Toto maličké Pjſmo má ſa Pánowi Anti-Fandlymu do Geho wlaſtních Ruk odewzdat w Háie 1790; cujus opuſculi lectionem omnibus & ſingulis cultioris Pannonio-Slavicæ Linguæ Studioſis peculiariter commendo; quia hoc unicum hactenus eſt (quod quidem ſciam) per extenſum vero, genuino & nativo Pannonio-Slavorum idiomate conſcriptum. Modum præterea exhibet, libros auctorum juxta modeſtiæ, charitatis & juſtitiæ leges critiſandi, impugnandi, & refutandi.

Porekadla Slowenſké.

Adagia Slavica.

Nota. In Adagiis colligendis magis occaſionem tantum dare volui aliis, quam ut, aliquid præſtitiſſe me hac in re, exiſtimari vellem: nemo ergo temere rem ipſam exagitet, ſed meo exemplo motus plura ſelectioraque colligat.

B

Kdo ſa narodil k Babce, nedochádzá k Groſu.
Qui natus eſt ad obolum, non aſſequetur nummum.

Nev

Neprosil ſa Čert Babe, aňi gá takeg Žabe. *Non es, quem rogare velim.*

Aňi Babki neſtogi. *Nec obellum valet.*

Prilož Babku k Babce, budú Rapce (Krpce, Nohawice). *Adde parum modico, magnum cumulabis acervum.*

Za Babku bi i Rozu preſ Tatri hnal. *Argentanginam patitur.*

Čehoſ' ſa bál, ňeubalſ' ſa. *Fata ſua quemque manent.*

Baňa ge Baňa, a predca ſa prebere, keď ſa wždi do ňeg ide. I Baňe ſa preberú. *Fodinæ quoque ſuum finem habent. Nihil perpetuo durat. Dura res, ex præexiſtenti parato ære vivere ſemper.*

Ani bi mu Baňe neſtačili. *Ne fodinæ ſumptibus alius ſufficientes forent;* i. e. *eſt valde prodigus.*

Z Wlka ňebude Baran, aňi ze Pſa Slaňina (Orač). *Qui ſemel malus, ſemper malus.*

Aňi be, aňi me. *Ne verbulum loquitur.*

Doſtal ſa ti na Bedro. *Theonino dente rodi.*

Beňowe Oko. *Invidus oculus. Ringitur invidia.*

Beſného hrá. *Feſtinat.*

Pozde Bika hoňit. *Sero ſapiunt Phryges.*

Pomóct z Blata. *Juvare ex difficultate.*

Blázen dáwá, mudri berę. *Stultus diſſipat, prudens congregat.*

Blázen ňebiwá mudri, ňež ho uperú. Blázn ňebiwagú mudri, ňež (až) ze ſwú Škodú. *Piſcator ictus ſapit.*

I Boháč len dwe má w Noſt Dirki, gako chudobni. *Diviti quoque anus eſt tantum, ſicut miſero, naſus.*

Bohatí ňemá doſt, až (ňež) mnoho chudích zežere. *Potentes creſcunt alienis damnis.*

Kde Boleſt, tu Ruka; kde Miloſt, tu Oči. *Ubi quis dolet, ibi & manum habet.*

Brat z mokreg Stwrti. *Compotator.*

Breh orať. *Littus arrare.*

Opadli mu Brka. *Ambuſtus Phaeton.*

W cudzom Oku Mrwu hledáſ, Brwno w twogom ňewidíſ. *Ipſe trabem ignorans, feſturam cernis amici.*

C.

Čaſ ſa wičkať muſí. Každá Wec má ſwóg Čaſ. Bez Čaſu ňiſt ňeňi. *Omnia cum tempore. Omnia tempus habent.*

Neňi dobre, z welkími Páni Čereſňe gedáwať. *Cum magnis Dominis familiarem eſſe non expedit.*

Čert neb Ďábel, wſecko gedno. *Diabolus vel Dæmon, unum, idemque.*

Má ho Čert rád. *Non eſt acceptus.*

Ceſtu preſekať. *Glaciem frangere.*

Chléb ze Solú, z dobrú Wúlú. *Hoſpitis in menſa vultum, non fercula penſa.*

Aňi ſuchého Chleba nám ňepodal. *Nihil præſtitit.*

Kdo ňeſkoro chodí, ſám ſebe ſkodí. *Tarde venientibus oſſa.*

Wicházať na ſtaré Chodňički. *Ad ingenium redire.*

Mrtwich ſ Chrámu ňenawrácagú. *Semel data non repetuntur.*

Chraſti (Kraſti) ňetreba ſa báť. *Innocua nou metuenda.*

Sed

Digitized by Google

Sed (čuč), gako Weſ pod Chraſtú (Kraſtú). *Altum ſile.*

Wác ſi wzal na Chrbet, ňež uňeſt móžeſ. *Ultra vires agis.*

S Chropotu ſa prebudit. *Evigilare.*

Mnoho Chrtow, zagačá Smrt. *Nec Hercules contra duos.*

Chudá Mrſina dobre táhá. *Macrum pecus bene trahit. Macer homo bene bibit.*

Chudobného chudobné ge Ščeſti. *Miſeri miſera eſt fortuna.*

O chudobného každi ſa otre. *Mendico ne parentes quidem amici.*

Na Urok Pánu Boha dáwá, kdo ſa nad chudobnim zmilowáwá. *Domino fœneratur, qui pauperis miſeretur.*

Po chudopacholſki ſa mat. *Miſere vivere aut valere.*

Aňi Chuti, aňi Smaku. *Nec odorem, nec ſaporem habet.*

Napadla ho Chutka. *Cupido eum inceſſit.*

I Cigánča ge ſwég Materi wzácné. *Suum cuique charum.*

Gaki Člowek, taká Reč. *Qualis homo, talis ſermo.*

Čnoſt ze Záwiſtú ſpolu chodi. *Nunquam virtutem deſerit invidia.*

Každá Čnoſt má ſwého Hanca. *Maledici (obtrectatores) viris magnis non deſunt.*

D.

Umrel Darmodag, naſtal Widrigroſ. *Nihil gratis.*

Kdo mňe dáwá, uči ma dáwat. *Dare eſt docere reddere.*

Kdiž

Digitized by Google

Kdiž Dedič plače, w Srdci ſa ſmege. *Haere. dis fletus, ſub perſona riſus eſt.*

Geden Deň neňi Swet. *Una dies ſeculum haud facit.*

Wetſi Dim, nežli Pečenka. *Major fama opere.*

Wſecko do Dimu ide. *Omnia in fumum abeunt.*

Dlulhi ſi plaťme, a dobri Práteli (Pritelé) budme. *Solutio debiti amicitiam non turbat.*

Dlužſá (dlukſá neb dlkſá) Sobota, než Nedela. Dlužſá Roſela, než Rabát. *Ordo inverſus.*

Dobré ſamo ſa chwáli. *Bonum non eſt malum.*

Kdo nedočuge, ňech ſa domiſli. *Qui non bene audit, bene perpendat.*

Nemá wſeckich doma. *Caput ſine cerebro. Aliquantum raſus.*

Beda temu Domowi, kde rozkazuge Žela Wolowi. *Quod pater, hoc debet filius.*

Domňiwá ſa, že kdo wi čo doſtal. *Quid pueri in ſaba?*

Kdo ſa duge, ňech ſa žuge. *Vana eſt ſine viribus ira.*

Do Dunaga Wodu noſit. *Noctuas Athenas.*

F.

Na Falku ſa žiwit. *Aliena vivere quadra.*

Pod Rubo do Fogta. *Accede ad tribunal.*

To ſú len Fraſki, a Figle. *Sunt fictiones politicae.*

Fraſki takim Kwadrátom ňepohnú. *Primis digitis tantum onus fruſtra prenſatur.*

Digitized by Google

G.

Nedaleko od Stromu Gablka padagú. *Non procul a proprio ſtipite poma cadunt.*

Na gedne Gagdi piſkať. *Eadem oberrare chordâ.*

Kdo druhému Gamu kope, ſám do ňeg wpadne. *Incidet in foveam, quam fecit. Inſidiæ plerumque inſidiatori nocivæ.*

Nebogí ſa Nemec, že mu Gaťe wezmú. *Vacuus cantat coram latrone viator.*

Hňew a Gazik na Uzde mag. *Moderare animó & oratione.*

Gazik za Zubami mať. *Temperare linguæ.*

Čo na Gazik príde. *Quid ſaliva fert.*

Užíwá Gazika meſto Meča. *Armaturam in lingua habet.*

Na Gaziku ſa mi pleťe. *In lingua mihi verſatur.*

Z dwoch gedno oželeť. *Ex duobus malis unum eligendum.*

Z gednú Seſtrú dwoch Šwagrow doſtať. *Unâ fideliâ duos inalbare parietes.*

Wic Gedu, ňež Medu. *Plus alois, quam mellis.*

Keď ſa geſť chce, ňebíwagú weſelí. *Fames & mora bilem in nares conciunt.*

H.

Hada w Pazuſſe (za Ňadrami) chowať. *Anguem in ſinu fovere.*

Bolí Hanba. *Pungit ignominia.*

Nezná Hanbi, gako Peſ. *Eſt ſine pudore. Attritæ frontis homo.*

Mi o Hawke, ti o Pawke. *Nos de alliis, tu de cepis.*

Hlad ſa Šibeňice ňebogí. *Aſinus eſuriens negligit fuſtem.*

Hlad ſa ňedá Slowmi utíſit. *Fames non exſatiatur verbis.*

Kolko Hlaw, tolko Klobúkow. *Quot homines, tot ſententiæ.*

Čo Hlawa, to Rozum. *Quot capita, tot ſenſus.*

Nezaboli ho Hlawa. *Geniales dies habet.*

Hluchému ſpíwat. *Surdo canere.*

Kdo ſa hňewá, ňech ſa o Zem hodí (buſí). *Vanæ ſine viribus iræ.*

Tak ſa máme, gako holí w Trňi. *Adverſa fortuna utimur.*

Holému ſnadno ſa Hlawa oholí. *Rara barba facile tondetur.*

Žádnemu pečení Holub do Uſt ňewleťí. *Per ventos aſſa columba non cadit.*

Widíſ, gakoſ medzi Holubi treſil. *Rem acu tetigiſti.*

Inſich Ludí za Holubow má. *Ille ſapit ſolus, reliqui velut umbra feruntur.*

Pilno mu, gakobi horelo. *Nimis feſtinat.*

Do Hori Drewo wozit. *In ſylvam ne ligna feras.*

Nezwaních Hoſtow pod Stól ſádzagú. *Non invitatus hoſpes minime eſt gratus.*

Každí pod ſeba hrabe. *Omnes, quæ ſua ſunt, quærunt.*

Gako na Stenu Hrach. Móžeſ Hrach na Stenu gakokolwek hádzat, ňeprilepí ſa. *Surdo narratur fabula.*

Hrnčár Hrnčárowi záwidí. *Figulus figulum odit.*

K

K temu Hrncu doſt ge teg Pokriwki (Okličkí). Polička treſuge ſa k temu Hrncu, a Sir k Chlebu. Gakí Hrňec, taká Polička. *Dignum patellá operculum.*

Hrňec ſa poznáwá ſ Klopáňí, Blázen ſ Klekotáňí. *Ex verbis fatuus, pulſu cognoſcitur olla.*

Čim Hrňec nawre, tim, až ſa rozbige, páchňe. *Inveterata ſapit, quod nova teſta capit.*

Gednu Nohu w Hrobe má. Z gednú Nohú nad Hrobom ſtogí. *Eſt vicinus morti.*

Drž Hubu, Huncwutu! *Digito compeſce labellum.*

W Hubu ſwú ſa bige. *Propria vineta cædit.*

Uſ ge Hulka (Holka) wiwezená. *Conclamatum eſt.*

Bodag ta Huſ kopla (zadňú Nohú). *Imprecatio nugatoria.*

Uſilug ſa Huſ doſtat, dokúď Wrabca ſtrowiſ (ſtrawiſ). *Meſſe tenus propriá vive.*

Keď Čłowek medzi Huſi Kameň hodí, ta kričí, ktera cítí. *Anſer tactus clamat.*

J.

Lepſeg z Jſtotú hrat. *Tenendum certum, dimittendum incertum.*

K.

Kam Noha, kam Ruka; kam Ocaſ, kam Hlawa. *Scopæ diſſolutæ.*

Takí Chlap, gakí Kamarát. *Noſcitur ex ſocio, qui non cognoſcitur ex ſe.*

Kohút na ſwém Smetkiſku ſmelſſí. *Quiſque in proprio animoſior.*

Dwa Koháti na gednom Smetkiſku ňezrownáwagú ſa. *Unicum arbuſtum haud alit duos erithacos.*

Čo pátého Koleſa (Kola) k Wozu potreba? *Quid cani cum balneo?*

Ohledag ſa na zadňé Koleſa. *Reſpice finem.*

Komára cedíſ, Welblúda zhltáſ (pohltáſ). *Culicem percolas, camelum glutis.*

Čo kdo má w Komore, to widáwá do Kuchiňe. *Os ex abundantia cordis loquitur.*

Nekdi i Kóň dobrí na ſtiroch Nohách ſa potkňe. *Quandoque bonus dormitat Homerus.*

S Koňa na Oſla preſednut. *Ex equo ad aſinum.*

Darowanému Koňowi ňetreba do Zub hledet. *Equi donati dentes non ſunt inſpiciendi.*

Newí, kade ſ Konopi. *Non reperit rimam.*

Na gedno Kopito nabití. *Ejusdem furfuris homo.*

Kopita witrčil. *Mortuus eſt.*

Na Koráb iſt. *Peſſum ire.*

Uſ odiſel na Koráb. *Diſperiit.*

Keď Koritnačka Zagáca prebehňe. *Cum teſtudo leporem præverterit. Anno magno Platonis.*

Na Makowici Koruhwička po Wetri ſa obrácá. *Pallium vento expoſitum.*

Treſila Koſa na Kameň. *Reperit ; patella operculum.*

Bližſá Koſela, ňež Kabát. *Tunica pallio propior.*

Koſela ze Saku, a Gate ze Siti. *Miſere veſtitus.*

Gak Koſtka padňe. *Ut ſors feret.*

Naučím ho na Koſtoke (Koſtele) hwizdať. *Docebo illum mores.*

Kotel Hrncu záwidí. *Mendicus mendico illudit.*

Komu Pán Boh ňedá, Kowáč ňenakuge (ňeukuge). *Bona mens non emitur.*

Neradabi Koza do Trhu, ale muſí. *Fruſtra malefici patibulum deprecantur.*

Mi o Koze, ti o Woze. *Sermo diſtinctus.*

Prw Kožu predáwáš, ňežkiš Medweda zabil. Uš Kožu predáwáš, a ešče Wlk za Humni. *Ante victoriam triumphum canis.*

Kolko Kragow, tolko Običagi. *Alia terra alios mores poſtulat.*

Krakoria, kup ſi teš tak, gako i gá. *Emas, habebis.*

Do Krála. *Omne trinum perfectum.*

Medzi ſlepými ſilhawi Králom biwá. *Inter coecos ſtrabo rex eſt.*

Wáš Krám ge nagpekňegši. *Suum cuique eſt pulchrum.*

Krátká Modlitba, dluhá Klobáſka. *Brevitas delectat.*

Každi má ſwú wlaſtnu Krehkoſt. *Quisque ſuos patitur manes.*

Ohorelt mu Krídla. *Ambuſtus Phaeton.*

Na Krídla (Nohi) ho poſtawil. *Tulit ipſi opem.*

Wišeg létá, ňež Krídla wiňeſt môžú. *Pennas majores nido extendit.*

Zlého Krkawca zlé Wagca. *Mali corvi malum ovum.*

Krkawci ſi létagú, Holubi w Léčkách wázgňú (wáznú). *Crabrones abeunt, recidunt in retia muſcæ.*

Jó

Jď Krkawcow páſt. *Abi in malos corvos.*

Čaſtá Krupěg i Kameň porazí. *Gutta cavat lapidem non vi, ſed ſæpe cadendo.*

Bitbiſ Krwů zaplakal, ňewiproſiſ. *Aquam e pumice poſtulas.*

Nekdi i Kubo (Guro) dobre mluwí. *Etiam olitor fuit aliquando opportuna locutus.*

Za Funt Kúdeľe ňewáží. *Flocci penditur.*

Kúpilbi ťa, kdobi ťa ňeznal. *Tollet te, qui non novit.*

J ſlepá Kura ňekdi na Zrnko treſí. *Reperit quandoque coeca gallina granum.*

Kura Slépku učí. *Sus minervam. Ante barbam docet ſenes.*

Aňi Kuráťka rozwázať ňewí. *Eſt ſimplex frater.*

Kuráťka ſwú Kwočku ſtraťili. *Nati ſine patre.*

Kugem ťi Zubi. *Expreſſio iræ nugatoria.*

Kwéſtári, Pletkári.

L.

Lacné Maſſo, ridká Polewka. *Merces pretio correſpondent.*

Stáhňť Larwu, uzreſ Galbu. *Detrahere lupo ovillam pellem.*

Taki ge, gakobi ho Laſica oſúkla. *Moroſus & truculentus eſt.*

Pánſká Láſka nakrátce, gako zagačí Chwóſt, trwá. Pánſká Láſka, gako zagačí Chwóſt, krátka. *Magnatum gratiæ non diu durant.*

Gedna Laſtowička Gar ňerobí. *Unica hirundo ver haud facit.*

Srdce pod Lawicu upuſtiť. *Animo cadere.*

Led (Lad) prelomit. *Glaciem frangere.*

Tu ſa leká (laká), kde ňeňi Strachu. *Ibi trepidat, ibi nullum periculum.*

Komu ſa ňeleňi, tomu ſa zeleňi. *Diligentia prodeſt.*

Lepſí bol, ňez ňebol. *Præſtat aliquid, quam nihil.*

Lepſí dňeſ Kuſ, ňez zitra Huſ. *Præſtant præſentia futuris.*

Na pſé Letnicki. *Ad calendas græcas.*

Kdo leží, ten leží; kdo umrel ten tam. *Quod quis habet, habeat.*

Ide wſecko, gako po Lihách. *Citra pulverem.*

Otrhaní, gako Lipa. *Totus lacer.*

Každá Liſka ſwóg Chwóſt (Ocaſ) chwáli. *Suum cuique eſt pulchrum, alienum velut ſepulchrum.*

Stará Liſka tažſko ſa chitit dá. *Annoſa vulpes haud capitur laqueo.*

Utopilbi ho w Lizici (w Ližce) Wodi. *Juratus hoſtis.*

Nenarodil ſa ten, kteribi ſa lúbil wſem. *Nullus eſt, qui omnibus placeat.*

Ludſké Ruki lahké, ale ňeoſožné. *Alienus labor facilis, ſed non proficuus.*

Dolu z ludſkého Koňa. *Ex alieno equo etiam in medio mari eſt deſcendendum. Aliena ad lubitum Domini reſtituenda.*

Neni dobre po ludſkich Trubách Wodu pit. *Non eſt bonum rumoribus adhibere fidem.*

M.

Suchi Marec, mokri Mág, bude Hummo gako Hág. *Hyemem nivoſam æſtas fertilis ſequi ſolet.*

Kdo

Kdo maſti, ten ide. *Non unctura rotam, non tardant ſacra laborem.*

Gaká Matka, taká Katka. *Qualis mater, talis filia.*

Gaki Mech, taki Flek. *Qualis ſponſa, talis ſponſus.*

Mechom uderení. *Aliquantum raſus.*

Kdo Meſec tratí, ňech Chrbtom platí. *Qui non habet in ære, luat in pelle.*

Meſec plní Pawučin. Meſec Pawučinami zatáhnutí. *Marſupium vacuum.*

Šturmuge ňe k Zámku, ale k Meſku. *Non in arcem, verum in arcam facit impetum.*

Koſtel kráſí Oltár, a Člowěka Miloſrdenſtwo. *Eccleſiam ara, hominem miſericordia ornat.*

Miloſt z Ludí Bláznow robí. *Amor homines moroſos efficit.*

Člowek míni, Pán Boh meňí. *Homo proponit, Deus diſponit.*

Starú Míru (Mgerú) mu nameral. *Manſit, ut ante fuit.*

Magú Miſi Hodi, keď Kočki doma ňeňí. *Bella gerunt mures, ubi felis non habet ædes.*

Nemá Miſki doma. *Animus peregre eſt.*

Wſecko ſa ti na Miſu wikožit muſí. *Beoticum igenium.*

Mladoſt, Radoſt. *Juvenes plerumque jucundi.*

Nagprw mlátá, potom platá. *Prior eſt mercede labor.*

Kdo mlčí, ten ſa priznáwá. *Qui tacet, conſentire videtur.*

Kdo čaſto do Mlína chodí, zamúčí ſa. *Cum perverſo perverteris. Occaſio facit furem.*

We Mlíňe húſt. *Surdo fabulam narrare.*

W druhom Mlíňe meleſ. *Hæc aqua aliam rotam pellit.*

Čo mnoho, to mnoho. *Quod multum, ſtultum. Omne nimium vertitur in vitium.*

Mnoho ani Wóz (Wůz) ňezňeſe. *Multum nec curſus ſuffert.*

Mnoho Kucharow Polewku preſolí. *Multi coci juſculum deſtruunt.*

Moc železo láme. *Neceſſitas frangit legem.*

Ge Motúſ w Kepi. *Eſt modus in rebus.*

Dobrá Pſu Mucha, a Chlapowi Kepa. *Palea aſino.*

Muchi ſa zdeſit. *Umbris terreri.*

Mnoho mudrí ňedobre mudruge. *Subito qui ſapit, non tute ſapit.*

Nebude ſ teg Kezi Múka. *Ex ligno non erit mercurius. Nihil erit ex hac re.*

Gako na Mukách pleťe. *Vigilans ſomniat.*

Murin ňebude bilí, biſ ho wíceg mil. *Aethiopem lavare.*

Muſ ge welikí Pán. *Ingens telum neceſſitas.*

Čo muſím, rád učiňím. *Neceſſitas durum telum.*

N.

Sáhňi za twé Nadra. *In tuum ipſius ſinum inſpice.*

Náhlá Robota ňikdi ňebiwá dobrá. *Quod cito fit, male fit.*

Znowu ſna Nakowadlo wzať. *Ad incudem revocare.*

Na gedno Nakowadlo tlucť. *Eandem incudem tundere.*

Gako na Nakowadle. *Inter maleum & incudem.*

Na čo naprahol, doťahol. *Quod voluit, habet.*

Nie

Digitized by Google

Mili Brachu! dokůd ſa tomu naučiſ, eſče pogeſ mnoho ſlowenſkého Hrachu. *Nihil diſcitur repente.*

Čo ſi ſi nawaril, zec. *Quod tibi tute intriviſti, exedendum tibi eſt.*

I k Nebu, i k Zemi čahá. *Superos & acheronta movet.*

Čiň dobre a práwe, ňeboj ſa Ciſara aňi Krála. *Tute qui vivit, bene vivit.*

I Nebogſa pri Galante wihori. *Etiam inſtigator penes reum luet.*

Na Nechet wſecko odmeňowat. *Ad unguem exigere.*

Gedno ňemotorné puſtice, pogde toho wice. *Dato uno inconvenienti plura ſequuntur.*

Neſčeſti nepotreba hledat, ſamo od ſeba príde. *Mala ultro adſunt.*

Kdo ňeſege, ten ňewege. *Qui non ſeminat, non metit.*

Gedna Newoľa mnoho inich prináſá. *Bella ex bellis ſeruntur.*

Kdo chodi po Noci, hledá kigoweg Nemoci. *Nocte gradientem quilibet lædere poteſt. Nox nemini amica.*

Poweſil Noſ. *Vultum dejecit.*

Ipſe wtip ſe, za Noſ chit ſe. *Noſce te ipſum. Cura te ipſum.*

I gá ſom z Noſa ňewipadol. *Et mihi ſunt vires, & mea tela nocent. Contumeliam ſi dices, audies.*

Gednu Nótu húſt. *Eandem rem repetere. Crambe repetita.*

O.

Obec, welki Kopec. *Communitas magnus obex. Nec Hercules adverſus duos.*

Netreſitge ſa každá Obuw na každu Nohu. *Non cuivis omnia conveniunt.*

Kdo ſi ňeprezre Oči, prezre Meſček. *Inattentionem oculorum marſupium luere ſolet.*

Oči zamružit. *Nolle videre.*

Oheň ſa rozmáhá, Poweſt ſa roznáſá. *Malum ultro ſerpit.*

Oheň dáwno uhaſeni kríſiſ. *Reſuſcitas incendium,*

Na Ohňi bi ňezhorel. *Bipedum nequiſſimus.*

Gakobi mu z Oka wipadol. *Non tam ovum ovo eſt ſimile.*

Eſče ge daleko welki Oltár. *Procul abes a meta.*

I z Oltára bi wzal. *Etiam a mortuis exigit tributum.*

Opica zoſtaňe Opica, biſ na ňu barſ zlatu Retaz dal. *Naturam expellas furcâ, tamen uſque redibit.*

Opilému Člowekn i Pán Boh ſ Ceſti wihňe. *Cum ebrio nihil incipiendum.*

Co Oſla na Moſt dohnat. *Neceſſitatem adferre.*

Twrdo ge proti Oſtnu ſa ſpečowat. *Durum eſt contra ſtimulum calcitrare.*

Gaki Otec, taki Sin. *Qualis pater, talis filius.*

Otec ſtiſkal, a Sin wiſkal. *Prodigus eſt natus, de parco patre creatus.*

Gedna praſiwá Owca celé Stádo nakazi. *Morbida ſæpe pecus totum corrumpit ovile.*

Owcu Wlku poručit. *Ovem lupo comittere.*

P.

P.

Čo ťa ňepáťi, ňehaſ. *Tua quod nihil refert, ne cures.*

Kde Pán do Kútow nahľédá, tu Hoſpodárſtwo dobre ſtogí (ide). *Frons domini multum prodeſt. Oculus domini ſaginat equum,*

Komu Pán, temu Páňi. *Cui Deus, illi omnes ſancti.*

Gakí Pán, takí Krám. *Qualis avis, talis nidus.*

Gá Pán, ti Pán; kdo bude Swiňe páſt? *Ego ſum te nihilo inferior.*

Páňi daleko ſáhagú. *An neſcis longas regibus eſſe manus?*

Gací Páňi, ſtakowí Poddaňí. *Quales Principes, tales cives. Qualis rex, talis grex.*

Nemózú wſecci Páňi bit. *Non omnia poſſumus omnes.*

Treſuge ſa, gako Pančucha za Klobúk. *Non quadrant cornua porco.*

Kukučka (Zezulka) pawowím Perím ſa durí. *Alienis pennis ſuperbire.*

Pawučini pretkáwať. *Telas aranearum retexere.*

Wihral ſ Peca na Hlawu. *Urbem amiſit, veſtem recepit.*

Ge u ňeho pečení, warení. *Eſt illi acceptiſſimus.*

Kdo ſám w Peci líhá, teſ tam i druhého hledá. *Ex ſuo quiſque genio alios metitur.*

Pekní, gako Rit na Opak. *Abſurdus.*

Gako zlí Peňáz. *Intus & in cute notus. Fabula omnium.*

Bez Peňez do Trhu, bez Soli do Domu. *Deficiente* pecu, *deficit omne* nia.

Bez

Bez Perí lètat, ňeſnadno geſt. *Sine pennis volare haud facile eſt.*

Peſ báӡliwí wíc ſceká, ňež hrize. *Canis timidus vehementius latrat, quam mordet.*

Peſ Pſu Blchi wibírá. *Mulum muli ſcabunt.*

Wí Peſ, čige Sadlo zedol. *Male ſibi conſcius eſt.*

Čo wetſí Peſ, to lepſé Sčeſti. *Nequiculos fortuna juvat.*

Peſ pſu Brat. *Graculus graculo aſſidet.*

Stari Peſ, ſtari Rechtor. *Omnes ſeneſcere debent.*

Príde na Pſa Mráz. *Veniet tempus, ubi ſenties.*

Príſel na Pſa Mráz. *Sentit jam, propter quod alium irriſit.*

Pſow ſ Palicú za Zagácmi hoňit. *Invitis canibus venari.*

Po peſſi. (Gako Pán Peſ). *Pedes, nudipes.*

Pilňík priložit. *Limam adhibere.*

Na Piſku (Pgeſku) rozſíwat. *In arena ſeminare.* Píſek wázat, Wodu hrabat.

Hrize Piſki. *Labia mordet.*

Darmo ge proti Wode plwat. *Contra torrentem niti.*

Každi Počátek twrdi. Počátek wždicki biwá twrdi. *Omne initium durum.*

Pohňem ta. *Dabo tibi.*

Každí Hrích má ſwogu Pokutu. *Omne malum vindicta manet.*

Gakí Pomáhagboh (Ponagboh), takí Bodagzdraw. *Qualis interrogatio, talis reſponſio. Qualis ſalutatio, talis reſalutatio.*

Pomáli, dáleg ugdeſ. *Feſtina lente.*

Pomiſle

Pomſtwa Člowěka na mnoho ňeſe. *Vindicta multorum malorum origo.*

Napoſledi w Poſmech zawadi, kdo ſa z wiſſſimi ňeſnadi. *Deſinit in inſaniam, qui cum ſuperiore contendit.*

Gako kdo ſi poſtilá, tak ſpi. *Quilibet eſt ſuæ fortunæ faber.*

Čo koho má potkat, to ho ňeugde. *Fatum inevitabile.*

W Powetří Ribi lowit, a we Wode Ptáki lapat. *In aere piſcari, & in aqua venari.*

Poznat, odkúd ge. *Actionibus patriam prodit.*

Dag Pozor na twé Weci, abi ti ňepokradli Poláci. *Rem tuam cuſtodi, ne tibi auferant Poloni.*

Žáden bez Práce, ňege (ňegí) Koláce. *Dii laboribus omnia vendunt.*

Gaká Prádza, také Plátno. *Par eſt fortuna labori.*

Rozwedúc na Neprátelow, praſčil Prátelow. *Volens nocere aliis nocet ſibi.*

Starí Prátel nagleplſí. *Veterrimus homini optimus amicus.*

Prawda Oči kole. Powec Prawdu, prebigú ti Hlawu. *Veritas odium parit.*

Prawidlami nacpat Hlawu, gako Krupami Gelito. *Regulis ſuperfluis onerare caput.*

Nowim Práwom ſtaré ſa kazí. *Lex nova abrogat antiquam.*

Prázni ge horňí Zámek, ňeňí Pána doma. *Arx deſerta.*

Čo ſa wzdicki ge, to ſa prege. *Varietas delectat.*

Newiſkag (ňehwizdag), eſčeſ ňepreſſkočil. *Ante victoriam triumphum ne canas.*

Digitized by Google

Kde ňemóžeſ preſkočit, prekroč. *Noli contra potentem inſurgere.*

Kde ňeňi Protiwňika, tu ňeňi Bitki. *Sine adverſario nulla lucta.*

S Pſta ňewicical. *Ex aliis habet.*

Neſtr' ag Pſi, kde ſa Dwere zawiragú. *Periculoſum eſt, aliis ſe immiſcere.*

Treſilſ' Pſtom. *Tetigiſti.*

Pſí Hlaſ do Neba ňeide. *Preces injuſtas non audit Deus. Bruta fulmina.*

Pſu Mater! *Fungum!*

Welkí Pſiſko. *Magnus lurco.*

Pſota nagdál trwá. *Malum vas non frangitur.*

Žádná Pſota ſama ňeňi, gedna rada druhu hoňi. *Nulla calamitas ſola.*

Pſota mu ſ každého Kúta wizirá. *Eſt valde miſer.*

Neňi teho Pták, kdo ho lapil, ale kdo ho zedol. *Sementem alii faciunt, alii metunt.*

Pri Pulpite ſedi. *Clavum tenet.*

R.

Lepſſi Rád, ňežli Hakmak. *Ordo pulcherrima res.*

Po Rade biwagú Páňi múdregſſi. *Sero ſapiunt Phryges.*

Gako Rak očerweňel, *Cancro rubicundior cocto.*

Nehled na Reč, ale na Wec. *Non verba penſanda ſunt, ſed res.*

Mnoho Reči, Učinku ňiſt. *De verbis quantumvis, de opere nihil.*

Re

Digitized by Google

Remeň ſa w Ohňi ňepoprawí. *Mali verberibus non emendantur.*

Ňemí gako Ríba. *Letes-piſcis mutus.*

Ríbi na Lep, Ptákow na Udicu lapat. *Ordo inverſus. In aere piſcari, & in mari venari jaculo.*

Wipálíſ mi Ribňíki. *Fulmen de pelvi.*

W Ríci i (Rečici) Wodu noſit. *Haurire aquam cribro.*

Má welké Rohi. *Nimium ſuperbus eſt.*

Muſím mu zbit Roh. *Debeo illum compeſcere.*

Rowni rowného hledá. *Similis ſimili gaudet.*

Kde ňeňí Rozepre, tu ňetreba Sporu. *Ubi non eſt bellum, ibi non opus tumultu.*

Koho Pán Bůh potreſtat chce, nagprw mu Rozum wezme. *Obcæcatio prima pœna Dei.*

Na Rubi prewrátit. *Everſionem inferre.*

Kdo ſa ruči, ten ſa muči. *Sponte noxa præſto eſt.*

Z Ručki do Ručki. *De manu ad manum. Des, dabo.*

Ruka Ruku umiwá. *Manus manum lavat.*

Rukami, i Nohami; Nechtami i Zubami. *Manibus pedibusque.*

Dlúhé (lepké, lepkawé) Ruki má. *Omnia viſcatis manibus legit.*

Tak ňech ſa mele, leda ſa rumplo walo. *Ita agere, ne nihil egiſſe videamur.*

Wtedi Růže trhagu, keď kwitnu. *Fronte capillata eſt, poſt hæc occaſio calva.*

S.

O Sadlo komárowe. *De lana caprina.*

Kdo má Sadlo, temu ſnadno. *Diviti omnia facili negotio eunt. Pecuniæ obediunt omnia.*

Nebiwá dobre, keď Šafár (Klučár) ſwého Pána uči. *Male agitur cum Domino, quem villicus docet. Male Domino, quem villicus regit.*

Sati na Hoſtoch trhali. *Impenſe detinebat.*
Slepé Ščeſti. *Cæca fortuna.*
Prwňé Ščeſti zrídka biwá dobré. *Prima fortuna rara bona.*
Do Sári (Čižmi, Črewice) mu Rozum wpadnul. *Eſt ratione deſtitutus.*
Každi ſebe Ščeſti kuge. *Quiſque ſuæ fortunæ faber.*
Čim Schod wiſſi, tim Pad tažſi. *Si gradus eſt altus, magis in ſe nocet tibi ſaltus. Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant.*
Kde ſa Páni zwadá, muſá ſa Sedláci za Wlaſi ruwat. *Quidquid delirant reges, plectuntur achivi.*
Skorá Segba čaſto zmiki, a pozdná wždicki. *Feſtinata ſementis ſæpe decipit, ſerotina ſemper.*
Čim wetſi Šelma, tim lepſé Ščeſti. *Quo nequior, eo felicior.*
Gaki ge kdo Šelma, tak teſ i o druhich miſli. *Ex ſuo ipſius ingenio quiſque alios metitur. Qualis quis eſt, talem & alium eſſe putat.*
Tak Pán Boh Šelmow treſce, abi ſa Huncwuti karhali. *Ita ſontes Deus plectit, ut inſontes ſapiant.*
Šibeňica mu chibi. *Nihil ipſi deeſt.*
Tažſko ge Šidlu krit ſa w Pitli. *Sorex ſe prodit indicio ſuo.*
Geden ſige, druhi párá. *Unus ædificat, alter deſtruit.*
Skowané Weci ſa zidú. *Servatu valebunt.*
I tam ſa ſkrábe, kde ho ňeſwrbí. *Sollicitatur etiam de eo, quod curare non deberet.*
Skúpi wždicki wic trati. *Qui totum appetit, perdit totum.*
Hňed ſa pozná Hulwát, a ze Slámi Sedlák. *Statim apparet ex ſliva ſtramen.*
Slámu mláti. *Aerem verberat.*
Slaňinu na Pſa zwerit. *Ovem lupo committere.*

Nez=

Nezwerili Slaňinu na Pſa. *In canibus non eſt, ut moriantur equi.*

Slepi ſlepého wede. *Cæcus cæcum ducit.*

Slepi ge, kdo preſ Ričicu ňewidi. *Cæcus eſt, qui non videt. Cæcus eſt, qui in meridie cœcutit.*

Pitali ſa ho o Sliwách, a on odpowedel o Hubách. *Quæſitus de cepis, reſpondit de agnis.*

Uſ ge po Slobode weta. *Exſpiravit libertas.*

Slowák gako Repa (čiri Slowák). *Verus & genuinus Slavus.*

Slowu (Reči), Ceſte ňeňi Konca. *Sermoni, viæ nullus finis. Blatero, Erro.*

Slubi ſa ſlubugú, Bláſňi ſa radugú. *Promiſſis nonniſi pueri & ſtulti deliniri ſolent.*

Slubowat ge pánſki, a držat ſedlácki. *Verba Dominos non ligant. Dominus verborum.*

Kdo mnoho ſlubuge, málo dáwá. *Parum tribuunt, qui multa promittunt.*

Nedbám na Meſác (Meſic), ked mi Slunce ſwiti. *Jove propitio minutos Deos contemno.*

Sluſi ti, gako Pſu Uſi. *Quadrat tibi, ut cani aures. Scilicet, bene tibi quadrat.*

O Clowece hriſni! wſak ſi ſmiſni! *Quam lepidus frater es! O lepide frater! quam es jovialis!*

Kde ňiſt ňeňi, tam aňi Smrt ňebere. *Vacuus cantat coram latrone viator. Nudus ſpoliari non poteſt.*

S každim Smrt tancowat bude. *Omnibus moriendum.*

Po Smrti w ten úterek. *Ad græcas calendas.*

Ze Smrtú žáden Oldomáſu ňepil. *Eſt commune mori.*

Gako po Šňúre. *Ad amuſim.*

Sobota, kňaziká Robota. *Omnia tempus habent.*

Sokol ſkrz Sowu wiſedeni. *Ingratus filius.*

Sowa ňewiſedi Sokola. *E ſquilla non naſcitur roſa.*

I Sowa na Swetlo (Slunce) hledi. *Bubo quoque reſpicit lucem.*
Ked ſpi, áñi Chleba ñepitá. *Bonus eſt, dum dormit.*
Na Špicu ſa doſtal. *Summo periculo expoſitus eſt.*
Gako Srſeñ. *Veſpa acerbior.*
Po Srſti Wlčka poznáſ. *Ex ungue leonem.*
Stari, ale gari. *Senex, ſed recens.*
Starému Pſowi, a ſtarému Sluhowi geden Plat ide. *Canis & ſervus antiquus parum æſtimantur.*
K ſtareg Zrok, a k mladeg Krok. *Fictus titulus.*
Na ſtarom do Mlina. *Seni quilibet illudit.*
Gak ſa ſtawi, tak ſtogi. *Ut ſtatuitur, ita ſtat.*
Swého Stinu ſa lekat. *Umbris terreri.*
Ze Stinom ſa paſowat. *Cum umbra pugnare.*
Na dwoch Stolickách ſedi. *In ſinu duplici quieſcit.*
Straka ſwich Skokow ñechat ñemóže. *Pica ſaltus ſuos diſſimulare non poteſt.*
K Streſſe ſa pritiſknut. *Sub aliena umbra latitare.*
Čo ſtrízliwi (ſtrézwi) na Srdci má, to ſa opiſlému na Gaziku wipukñe. *Quod in animo ſobrii, id eſt in lingua ebrii.*
Gaki Strom, také Owoca. *Qualis arbor, talis fructus.*
Geden Strom ñerobi Hág. *Unica arbor haud facit ſylvam.*
Trhagú ſa mu Struni. *Pedet.*
Ge Suhag ubohi, ñemá len dwe Nohi. *Eſt valde miſer.*
Súſedowa Krawa wiceg Mléka dáwa; hogñeſé Zboži na ſúſedoweg Roli. *Fertilior ſeges eſt al eno ſemper in agro; vicinumque pecus grandius uber habet.*
Kdo ñerád robi, temu wždicki Swátek (Hodi ſú) geſt. *Ignavis ſemper ſunt feriæ.*
Beži gako Swec do Trhu. *Ut vitriarius onere liberatus. Ut ſator currit.*
Swec do Garmaku behá. *Sutor cum ocreis.*
Hriže ho Swedomi. *Arguit illum conſcientia. Male ſibi conſcius eſt.*

Swet

Digitized by Google

Swet mu kwitňe. *In flore fortunæ eſt.*

Do Sweta buchat (trepat). *In ventum (in busbas) loqui. Quid pro quo loqui.*

Swiňa ſwiňi, bi na ſebe zlaté Sedlo mala. *Naturam expellas furcâ, tamen uſque redibit. Sus in volutabro.*

Dobre, že Swiňa Rohow ňemá. *Non habet aſinus cornua.*

Tak ſluſi, gako Swiňi Sedlo. *Non quadrant cornua porco.*

Swóg ſwého naſel. *Reperit patella operculum.*

T.

Muſi ſa ti Tekſtom mluwit. *Tibi omnia aperte proponenda.*

Chodi, gak Ťela za Krawú. *Inſtar umbræ illum ſequitur.*

Ťelom bliſkat. *Miſere veſtitum eſſe.*

Ťenſeg krágat muſſ. *Parcius comedendum.*

Z hlupa teſ t. *Rudi minervâ.*

Ťeſno mu ge. *Eſt in anguſtiis.*

Tichá Woda Brehi podmiwá. Tiché Wodi Brehmigú. *Mitis agnus etiam cornu petit. Conſiſtenti aquæ, & ſilentioſo homini non multum fidendum.*

Prw ſi mi dwogil (wikal), a uſ mi tikáſ. *Antea tibi fui quantivis, nunc nullius pretii.*

I ſtari Tkadlec (Knap, Kadlec) ňekdi Prádo zu zmate. *Quandoque bonus dormitat Homerus.*

Ne ze wſeckim na Trh (na Ðtrin, Hac). *Non omnia revelanda. Secreta non pandenda.*

Pſi Tricátek wlčé Práwo. *Plus poteſt, qui plus valet.*

Má Triſki za Uſami. *Eſt ventoſum, aliquantum raſus.*

Zmladi ſa Trň oſtri. *Urit mature, quod vult urtica manere.*

Fíki na Trňi ňeroſtnú. *Numquid colligunt de ſpinis ficus?*
Tromf Tromſom. *Clavum clavó.*

U.

J ukonaní Kóň pred Ocaſom ide. *Feſſus quoque equus caudam præcedit.*
Gakobi ho ulál. *Accomodatiſſime res facta.*
Muſel biſ ſa umiť. *Inter me & te magna eſt differentia.*
Čo wi uſamite, to ge ſwaté a práwé. *Veſtra conſilia ſunt ex conſulto Deorum.*
Tebe z Uſt, gemu mimo Uſi ſuſt. *Surdo narratur fabula.*
Z Uſt mi wiňal. *Meum gerit animum.*
Má tenké Uſi. *Delicatas aures habet.*
Nedoſtáwá Utku. *Trama ſtramini deficit.*
Žádoſt na Uzde držať. *Temperare animo.*
Každá Ulica (Ceſta) ge mu úzſká. *Ebrius eſt, titubat a potu.*
Úzſko mu ge. *Eſt in anguſtiis.*

W.

Galowé Wagca, *Ova irrita.*
Neſluſí za Wrábcom Wagca hádzať. *Spem pretio non emo.*
Lepſí ge Warugſa, ňež Nebogſa. *Cavendi nulla dimittenda eſt occaſio.*
Hledá wčeragſého Dňa. *Nodum in ſcirpo quærit. Quærit aquas in aquis.*
Newiſ, čo Wečer ze ſebú doňeſe. *Incertum eſt, quid veſper ferat.*
Kráſná Panna, Polowica Wena. *Formoſa virgo eſt dimidium dotis.*
Kam Weter, tam Pláſč (Pláſt). *Penula omni vento expoſita.*

Stu-

Studeni, tepli Weter z gednich Uſt wipúſčať. *Calidum & frigidum uno ore ſtare.*

Gako Weter wege (duge, fuči), tak Plachti obrácagú. *Utcunque eſt ventus, exin vertitur velum.*

Wetrom podſiti. *Ventoſus. Aliquantum raſus.*

Wetrom ſa žiwi. *Vento vivit.*

Wetri robit. *Thraſonem agere.*

Mnoho Wičeſkow, málo Wlni. *Multum clamoris, parum lanæ.*

Wezú ho. *Habent illum!*

Na ſwatého Wida, čo ňebude ňikda. *Ad græcas calendas.*

I we Wídňi, Ludá bídňi. *Paupertas nulli loco alligata.*

Dobré Wino i bez Wichi wipigú. *Vino vendibili hædera non eſt opus.*

Múdroſt Winom zaſtiňená biwá. *Vinum ſapientes corrumpit.*

Id trebaſ na Wiſálku. *Abi in malos corvos.*

Kdo wládňegſi, ten ſilňegſi. *Quo plus quis poteſt, eo plus valet.*

Každi Wlaſ rúzno ſa geži. *Omnia diſſident.*

Dlubé Wlaſi, krátki Rozum. *Mulieres parum ſapiunt.*

Preto Wlčka bigú, abi ſa ſtari wtipil. *Percutitur catulus, ut ſapiat leo.*

Čo ſa wleče, ňeuteče. *Quod differtur, non aufertur.*

I ſ čitaného Wlk bere. *Non curat numerum lupus.*

Wlk zmeňí Srſt, ale ňe Powáhu. *Naturam ſi furca pellas, tamen uſque redibit.*

Wlka za Uſi držať. *Lupum tenere auribus.*

Mi o Wlku, a Wlk za Humni. *Lupus in fabula.*

Stogacá Woda hňige a ſmrdí. *Capiunt vitium, ni moveantur aquæ.*

Gakobi Kameň do Wodi uhodil. *Altum ſilentium.*

Lahko ſa Člowek modlí, keď ſa mu dobre wodí. *Suaviter equitat, quem gratia Dei portat.*

Wóz (Wúz) táhňe Koňe. *Ordo inverſus.*

Wóz muſí iſt za Ogom. *Acceſſorium ſequitur principale.*
Wrana Wraňe Oko ňewikluge. *Corvus corvo non eruit oculum.*
Co wzácné, ňeňi lacné. *Quod rarum, carum.*

Z.

Aňi Žák, aňi Dworák. *Nec ad chorum, nec ad forum.*
Co ſi naſegeſ, to zat budeſ. *Tibi aras, tibi occas, tibi eidem & metes.*
Dotúd Žbánek na Wodu chodí, dokúd ho ňerozbigú. *Fur eousque furatur, donec deprehendatur.*
Geſtli ge Žebrák ſití, ale Rapſa ňeňi. *Mendici pera inſatiabilis.*
Dokúd Železo horí (ge žerawé), kug. *Dum ferrum calet, tundendum.*
Po Zemi, i po Wode. *Remis veliſque.*
Zeman, Kuſka Chleba ňemám. *Pauper nobilis.*
Dwe, tri Ženi Garmak robá. *Eſt quaſi grande forum, vox alta trium mulierum.*
Do žiwého ſáhat. *Ad vivum reſecare.*
Gaki Žiwot, taká Smrt. Smrt Žiwotu podobná. *Mors vitæ conſentanea.*
Zle dobité, horſeg odbité. Zboží zle dobité ňededí. Co zle biwá nabité, mnoho horſeg biwa odbité. *Male parta male dilabuntur.*
Nebolobi Zlodega, kebi ňebolo Skriwáča. *Fures detentoribus aluntur.*
Malich Zlodegow wéſagú, welkich púſčagú. *Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas.*
Coſ ti ſpričil, to ten zmaždil a dolomil. *Debile principium ſequior fortuna ſecuta eſt.*
Timi Zubami teg Rože ňedotáhňeſ. *Hac ratione parum proficies.*
Nemá, čo pod Zubi kláſt. *Non habet, quod rodat.*

F I N I S.

Digitized by Google

INDEX
GRAMMATICÆ SLAVICÆ.

	Pag.
Præfatio. De vetuſtate, præſtantia & utilitate Slavicæ Linguæ, nec non de præcipuis ejusdem cultoribus .	III-XVI.
Introductio. Definitio & diviſio Grammaticæ Slavicæ. . . .	— 1
PARS I. *DE ORTHOEPIA.*	— ib.
Introductio.	1 2
Cap. I. De numero & diviſione Literarum Slavicarum. .	2 - 5
Cap. II. De accentibus Literarum.	5 - 7
Cap. III. De pronunciatione Literarum per collationem cum aliis Linguis. . . .	7 - 10
Cap. IV. De Literarum in ſyllabas diſtributione, & ſyllabizatione.	10 - 12
Cap. De Lectione. . . .	13 - 15
PARS II. *DE ETYMOLOGIA.*	— 16
Introductio.	— ib.
Sect. I. *De Partibus Orationis declinanabilibus.*	— 17
Cap. I. De Nomine Subſtantivo.	— ib.
Nominis in genere, & in ſpecie Subſtantivi definitio & diviſio.	17 - 21
Proprietates Subſtantivi. .	— 21
Numerus. . . .	— ib.

Ge-

	Pag.
Genus.	21 - 26
Caſus.	— 26
Declinatio I.	27 - 28
A. Regulæ de Inflexione.	28 - 31
B. Regulæ de Caſibus.	31 - 37
Declinatio II.	— 37
A. Regulæ de Inflexione.	38 - 39
B. Regulæ de Caſibus.	40 - 41
Declinatio III.	— 42
A. Regulæ de Inflexione.	42 - 44
B. Regulæ de Caſibus.	44 - 46
Obſervationes generales de Inſtrumentali Plurali omnis generis nominum.	46 - 47
Cap. II. De Nomine Adjectivo.	— 47
Definitio, diviſio & peculiares proprietates Nominis Adjectivi.	47 - 49
Declinatio Adjectivorum qualitatis.	49 - 50
Declinatio Adjectivorum poſſeſſivorum a maſculinis vel neutris Subſtantivis ortorum.	50 - 51
Declinatio Adjectiv. poſſeſſiv. a Subſtantivis fœm. derivatorum.	51 - 52
Regulæ de Caſibus.	52 - 54
Comparatio Adjectivorum.	54 - 56
Cap. III. De Nomine Numerali.	— 56
Definitio & diviſio Numeralis.	— ib.
Cardinale.	56 - 60
Ordinale.	60 - 61
Multiplicativum.	61 - 62
Specificativum.	— 62
Cap. IV. De Pronomine Perſonali.	62 - 66
Cap. V. De Pronomine Poſſeſſivo.	66 - 67
Cap. VI. De Pronom. Demonſtrativo.	67 - 69
Cap. VII. De Pronom. Interrogativo.	69 - 70
Cap. VIII. De Pronomine Relativo & Gentili.	— 71

Cap.

Digitized by Google

Cap. IX. De Pronomine Indefinito. 71 - 72
Cap. X. De definitione, diviſione, & proprietatibus Verbi.
Definitio & diviſio Vebi. . 72 - 76
Proprietates Verbi. . . ibidem
Vox. . . . ibidem
Numerus. . . . ibidem
Tempus. . . . 76 - 78
Perſona. . . . — 78
Genus. . . . ibidem
Modus. . . . 79 - 81
Conjugatio. . . . — 81
Conjugatio Verbi Auxiliaris *bit eſſe*. . . . 82 - 85
Cap. XI. Typus formationis temporum cujusque Modi per omnes Conjugationes in Voce Activa. 85 - 100
Cap. XII. Paradigmata Conjugationum Activæ Vocis. . — 100
Conjugatio I. . . . 100-107
Conjugatio II. . . . 107-113
Conjugatio III. . . . 113-119
Conjugatio IV. . . . 119-125
Conjugatio V. . . . 125-131
Conjugatio VI. . . . 131-138
Cap. XIII. De Voce Paſſiva. . — 138
De Formationibus Temporum Vocis Paſſivæ. . . . 138-139
Conjugatio Verbi Singularis in Voce Paſſiva. . . 139-143
Conjugatio Verbi Frequentativi in Voce Paſſiva. . . 143-147
Cap. XIV. De Verbis Imperſonalibus. — 148
Conjugatio Verborum Imperſonalium. 148-152
Sect. II. *De Indeclinabilibus orationis partibus.* . . . . — 152
Cap. I. De Præpoſitionibus. . 152-155

PAG.

Cap. II. De Adverbiis. . . 155-164
Cap. III. De Interjectionibus. . 164-165
Cap. IV. De Conjunctionibus. 165-167

PARS III. *DE SYNTAXI.* . — 167
Introductio. . . . . ibidem
Sect. I. *De Syntaxi declinabilium Orationis partium.* . . . ibidem
Cap. I. De Syntaxi Subſtantivorum. ibidem
Reſpectu Subſtantivorum in genere. ibidem
Reſpectu Genitivi. . . 167-170
Reſpectu Dativi. . . — 170
Reſpectu Accuſativi. . . 171-172
Reſpectu Localis. . . — 172
Reſpectu plurium ſimul caſuum. . 172-173
Reſpectu Inſtrumentalis. . — 174
Cap. II. De Syntaxi Adjectivorum. ibidem
Reſpectu Adjectivorum in genere. ibidem
Reſpectu caſuum, quos Adjectiva petunt. . . . 174-179
Cap. III. De Syntaxi Numeralium. 179-181
Cap. IV. De Syntaxi Pronominum Perſonalium. . . 181-184
Cap. V. De Syntaxi Pronominum Poſſeſſivorum. . . 184-186
Cap. VI. De Syntaxi Pronominum Demonſtrativorum. . . 186-188
Cap. VII. De Syntaxi Pronominum Interrogativorum. . . 188-190
Cap. VIII. De Syntaxi Pronominis Relativi. . . . — 190
Cap. IX. De Syntaxi Pronominum Indefinitorum. . . 190-191
Cap. X. De Syntaxi Verborum Perſonalium cum Nominibus & Pronominibus. . . — 191
In genere, numero & perſona. 191-192

In

Pag.

In Nominativo. . . 192-193
In Genitivo. . . . 193-195
In Dativo. . . . 195-196
In Accuſativo. . . . 196-199
In Vocativo. . . . 199-200
In Locali. . . . — 200
In Inſtrumentali. . . ibidem
Cap. XI. De Syntaxi Verborum Perſonalium cum Verbis. . 201-203
Cap. XII. De Syntaxi Verborum Imperſonalium. — 204
Cap. XIII. De Ordine, in quem Verba cum aliis Orationis partibus in plena, ac perfecta conſtructione ſunt collocanda. 205-208
Sect. II. *De Syntaxi indeclinabilium Orationis Partium.* — 209
Cap. I. De Syntaxi Præpoſitionum ſeparabilium. 209-223
Cap. II. De Præpoſitionibus Inſeparabilibus. 224-225
Cap. III. De Syntaxi Adverbiorum. 225-227
Cap. IV. De Syntaxi Interjectionum. 227-228
Cap. V. De Syntaxi Conjunctionum. 228-233
Appendix circa ordinem Orationis Slavicæ. . . . — 233
In oratione abſoluta. . . 234-236
In oratione conjunctiva. . 236-238
In oratione ſubjunctiva. . 238-240
PARS IV. *DE PROSODIA.* . — 240
Introductio. 240-249
Cap. I. De vocalibus longis in ultima & penultima ſyllaba. . — 249
Cap. II. De vocalibus brevibus in ultima & penultima ſyllaba.
Regulæ generales. . . 249-251
Regulæ particulares. . . 251-257
Cap.

Digitized by Google

Pag.

Cap. III. De communi ſeu ancipiti quantitate, quæ in oratione abſoluta pro lubitu corripi, aut produci poſſit. . . 257-259
Cap. IV. De antepenultima & aliis ſyllabis antepenultimam præcedentibus. . . 259-261

PARS V. DE ORTHOGRAPHIA. — 261

Introductio. 261-162
Cap. I. De deblto uſu Literarum in ſcribendo. . . . — 262
De uſu majorum Literarum. . 262-264
De generali & fundamentali totius Orthographiæ principio, ac promanantibus inde Regulis in ſcriptione obſervandis. . 264-265
De uſu ſimilium & æquiſonantium Literarum. . . . — 266
De duplicatione Literarum. . — 267
De ſupervacaneis Literis. . 267-268
De neceſſariis Literis. . . — 269
De ordine Literarum. . . — 270
Cap. II. De debita vocum in ſyllabas diviſione. . . ibidem
Cap. III. De debito uſu Interpunctionum. . . ibidem
In Literis. . . . 271-279
In Vocabulis. . . . — 279
Ad conſtructiones ſeparandas. . 279-282
Ad conſtructiones diſtinguendas. 282-283

Adagia Slavica. . . . 284-312

Digitized by Google

ERRATA.

Pag.	lin.	err.	leg.
IV.	20-21	cum tanta	cum ejus tanta.
2	17	K k, ſ, ſ	K k, ſ, ſ.
7	5	collari,	collocari,
9	29	aut zs	aut zs
10	1	ut ſ ſlavicum	ut ſ ſlavicum.
11	5	nad=ist	nad=iſt
22	12	Dábel	Dábel
23	19	Faleſ	Faleſ
—	27	Dgewka, Diwka	Dgewka, Diwka.
24	17	Widlieki	Widlički
25	2	Déſd. Dil	Déſd. Ex l: Dil
—	3	Pláſt, Kriſt, Hoſt,	Pláſt, Kriſt, Hoſt,
27	13	Tito=Páni.	Tito=Páňi.
—	17	Páni	Páňi.
—	21,	&c. In paradigmate Déſd, ubique loco ſ lege ſ. ut: Déſd, Déſda, Déſdu, Déſde, &c.	
28	26	Olhed	Ohled
29	19	Zleb Zlebu	Žleb Žlebu
30	11	Gakmeňa	Gačmeňa
—	15	Koreň	Koreň
—	22	Lowec *venator*,	Lowca; exmitt.
31	23	Dhluh	Dluh
34	18	Salaſi Pláſti	Salaſi Pláſti
41	17	Céſt	Ceſt
—	18	Hwézd	Hwezd
—	22	Uhri	Uhri
42	2	V. Sing. (ňá)	(ňa)
—	10	S timto	Na tomto
—	11	Na tomto	S timto
—	28	Ciwča (Dgewča)	Diwča (Dgewča)

Pag.

Pag.	lin.	err.	lege.
43	5	(Dgeta)	(Ďgeta)
45	16	Sidke	Šidke
—	26	Wreřeno	Wreteno
54	5	*Comparationes*	*Comparationis*
64	20	in mi	in mi
93	23	d, k, ſ	d, k, ſ
98	21	zkezal zkezani	zkežal zkežani
99	2	wzati	wzati
—	3	biti-pichnuti	biti-pichnuti
155	9	ſ Teſlom	ſ Telom
157	11-12	wčeragſikm	wčeragſim
169	1	v. in Inſtrumentali, vel in Locali	
177	25	pondus, nec non	nec non pondus
179	26	Mik	Mik
198	18	Genitivum	Localem
199	7	do, k (ke, ku),	exmittatur.
—	8	do Koſtela, k Ciſarowi, k mne	exmittatur.
203	6	in præſenti Indicativi	in modo Indicativo.
—	11	præſens	correſpondens
—	21, 22, 23.	Omnes iſtæ tres lineæ Adnotationem 1mam (non veram) continentes penitus exmittantur.	
215	3	Grat ſa,	hrat ſa
239	1	Meſ ani	Meſkáni
240	2	Powoáwlani	Powoláwáni
250	19	Reg. V.	Reg. 4.
256	1	poſt *Præpoſit.* lege: Adverbia, Interjectiones.	
268	5	I	i

Reliquos typi (præſertim contra Proſodiam & Orthographiam Slavicam) errores lector prudens, datis a me proſodiacis & orthographicis Regulis rite imbutus, facile animadvertet, & emendabit.

FAG 2011770

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google